

DPN 6637

Title : शिवार्चनचन्द्रिका / ŚIVĀRCANACANDRIKĀ

Run. No. 7363

Cat. No.

Micro. No.

Subject Dharmaśāstra

Religion : Hindu / Bauddha

Language : Skt. / New. / Nep. / Skt.- New. / Maith.- New. / New.- Nep. /

Size in cms. 33 × 16

Folios 97

Lines (in a page) 12

Compl. / Incompl.

missing 33, 37
Chapt. / act /

Author / translator श्रीनिवासभट्ट (सुन्दराचार्यया शिष्यः)
Scribe / donor

Date: NS / SS / VS / KS

Ruler / place

Script : New. / Dev. / Bhuj. / Ran. /

Illus. :

Material : palmleaf / paper / thiyasaphu / one side yellow

Condition : fine / damaged by worms, rats, water /

Beginning, colophon, post-colophon :

सुन्दराचार्यशिष्येण श्रीनिवासेन चमता (1)
चन्द्रिकायां प्रणेतायां मेकविंशप्रकाशकः (11) इति श्रीसुन्दराचार्यचरणारविंद -

द्वंद्वान्तैवासेन श्रीनिवासभट्टेन विरचितायां श्री ३ शिवार्चनचंद्रिकायां
एकविंशः प्रकाशः समाप्तं शुभम्.

श्रीगणेशायनमः

अथ पुरश्चरणाविधिः तत्र पुरश्चरणासंपन्नो मंत्रो हि फलदायकः किं होमैः किं जपैश्चैव किं संत्रन्यासविस्तारैः रहस्यानां हि संत्राणां यदि न स्यात् पुरस्क्रिया पुरस्क्रिया हि संत्राणां प्रधानं बीजमुच्यते वीर्यहीनो यथा देहो सर्वकर्मसु नक्षमः पुरश्चरणाहीनोऽपि तथा मंत्रः प्रकीर्तितः इति वैशंपायनेन पुरश्चरणा स्यावश्यकत्वाभिधानात् तस्य तु निर्वृत्तिर्विधिहीनां फलं हंति तु कर्मणा मिति विधिहीनानुष्ठानेति दाश्रवणात्तदनुष्ठानविधिर्विचार्य लिख्यते तत्र पुरश्चरणा शब्द निरुक्तिर्वीयवीयसंहितायां साधनं मूलमंत्रस्य पुरश्चरणमुच्यते पुरश्चरणीयत्वादि विनियोगाख्य कर्मणां पुरतो विनियोगस्य चरणादा तथोदितमिति विनियोगलक्षणां तु तत्र मंत्रतंत्रप्रकाशे धर्मार्थकाममोक्षाणां शास्त्रमार्गेणा योजनं सिद्धमंत्रस्य संप्रोक्तो विनियोगो विचक्षणैः पुरश्चरणापूर्वोऽसौ विनियोगो विनिर्मितः फलाय मंत्रसेवाया राजसेवा यथा तथा चरणात् पूर्वमेवा सौ पुरश्चरणमुच्यते इति एतेन विनियोगाख्य कर्मसामर्थ्यजनकक्रियासेहिका मुष्णिकमंत्रात्मशुद्धिहेतुक्रिया वा पुरश्चरणमित्युक्तं अत्र केचित् प्राप्येतां जपविधिरादेरणा कार्यो विद्वद्भिः स कृतविधिर्न जेष्ठसिद्धे इति दोषाप्रकरणोभिधायमध्येमध्येऽपि तत्प्रकरणे पूजाजपहोममेवाभिधाय मंत्रेणादेकताभिधुतिभिरजपध्यानहोमार्चनादिभिश्च पसंहारेषु पंचसारकारैः श्रीशंकराचार्यैश्चरणाभिधानात् शारदातिलककृतापि सर्वत्र पूजाजपहोमानभिधाय प्रयोगाभिधानात् ता जपान्तिश्च्यते मंत्रो नास्ति अथ फलप्रदः अनीर्वाहा हरेः कामाक्ष्यामात्रेण यमाचरेत् इति कुलप्रकाशतंत्रे वचनात् त्वंगत्रयात्मकं

शि-चं
१

पुरश्चरणमिति वदन्ति अन्ते तु संसारे दुःखभूयिष्ठे यदि ह्येच्छेयमात्मनः पंचांगोपासकेनैव मंत्रजापी मुखं व्रजेत् पंचांगा
निमहादेवि जपहोमश्च तर्पणं स्वाभिषेकश्च विषाणां माराधनमपीश्वरी पूर्वपूर्वदशांशेन पुरश्चरणमुच्यते इति कुलमूला
वतारवचनात् पंचांगं वदन्ति अन्ते तु मूलसंज्ञदशांशः स्यादंगमंत्रजपादिकं इति कपिलवचनात् जपोंगानां दशांशेन
कर्त्तव्यः सिद्धि मिच्छता इति वायवीयसंहितावचनाच्च षडंगं वदन्ति इतरे तु जपहोमस्तर्पणं च स्वाभिषेकोऽयमर्पणं सूर्या
र्घजलपानं च प्रणामं देवपूजनं ब्राह्मणानां भोजनं च पूर्वपूर्वदशांशतः दशांगोपासनं भक्ता पुरश्चरणमुच्यते इति सा
रसंग्रहवचनात् दशांगं वदन्ति तथा यथा जपचतुर्थींशं स्वाहंतं मंत्रमुच्चरन् इति वैशंपायनसंहितावचनात् वर्णालक्षं
जपे मंत्रतत्सहस्रं घृतपुतैः पायसान्नैः प्रजुहुयादिति शारदातिलकवचनात् क्षेत्रांतरे जपस्याष्टभागहोमेन सिध्यति
इति दक्षिणामूर्तिकल्पवचनात् जुहुयात्तदशांशेन सघृतैस्तिलतंडुलैः इति सारसंग्रहवचनाच्च होमस्यानियमत्वात्
तर्पयेत्तदशांशेन सघृतेन पयोधसा कुर्यादशांशतो होमंततः सिद्धो भवेन्मनुः इति सनत्कुमारवचनात् तर्पयेत्तावदने
षां मन्त्रां कृतसंख्याया तर्पणं विहितं नित्यमिति शैवागमवचनाच्च तर्पणस्याप्यनियत्वात्तत्कल्पोक्तमेव पुरश्चरणमुक्त
मित्यस्यास्ति श्रुतिः अथ जपनिर्णयः तत्र वैशंपायनः यस्मिंश्च निगदेनैव मंत्रे संख्या विधीयते तत्र सर्वत्र मंत्राणां सं
ख्या श्रुतिमुक्तमात्रं कल्पोक्तैव कृते संख्या त्रेतायां द्विगुणा भवेत् द्वापरे त्रिगुणा प्रोक्ता कलौ संख्या चतुर्गुणाति रुद्रयामले

रामः
१

पञ्चपेङ्क्तसंख्यायाचतुर्गुणजपंकलाविनि अत्रकेचिदेतेनपञ्चसारशारदातिलकायुक्तजपस्यापिचतुर्गुणादिना
कलौपुरश्चरणांमितिबदंतिनत्र नारदपञ्चरात्रादिदर्शनान्पञ्चसारयुक्तजपश्चतुर्गुणस्य तथा नारदपञ्चरात्रे मार्ग
शीर्षस्यमासस्यत्रीरपहामेकमेववा उपोष्यशुक्लद्वादशोमारभ्याष्टाशरेजपेत् अष्टलक्षमविद्धिन्तंपुरश्चरणाकृद्धिजः
शुक्लाकारःशुचिःस्नातोवाग्यतोविजितेन्द्रियः मंत्रसिद्धिरुद्धार्यीलक्षद्वयजपाज्जवेत् ततोपिद्विगुणाभ्यासाद्देहिकाशुष्मि
कीचसा एवमेवात्मशुद्धिः स्यादेतावत्प्रथमेयुगे त्रितापाद्विगुणापोक्तोदापरेत्रिगुणमवेत् तथा कलौचतुर्गुणापोक्तो
द्वित्रिंशलक्षलक्षणाः अष्टशार्थमंत्रसामुख्यकरीएहिकीइहलोकसुखदा आशुष्मिकीस्वर्गलोकादिसुखप्रदा आत्मशु
द्धिस्तत्त्वज्ञानसाधनभूतासिद्धिरिति एवंद्वित्रिंशलक्षंअतएवद्वित्रिंशलक्षमानेनसप्तमंत्रजपेत् पुनरित्याचार्यचरणौखु
क्तं तथाज्ञानार्णवेवालाप्रकरणो वर्णलक्षंजपेन्मंत्रंतदशांशंऊनेत्ये इतिवालायामभिधायन्मासपूजादिकंसर्वमस्याः
पूर्ववत्तचरेदितिभैरव्यामितिदिष्टेलक्षत्रयजपञ्चतुर्गुणीकृत्य दीक्षाप्राप्यजपेन्मंत्रतत्त्वलक्षंजितेन्द्रियः इतिभैरव्याम
भिधायवालायांतावदैषावालेतिविख्यातात्रैलोक्यवशकारिणी जपपूजादिकंसर्वमस्याःपूर्ववत्तचरेदितिशारदातिलककृ
तादितिदिष्टं तत्त्वलक्षंद्वादशलक्षं अतोद्वादशतत्त्वानिवदेत्येकेविपश्चितः इतिप्रयोगसारवचनात् इति तथापञ्च
सारेभैरवीप्रकरणो दीक्षाप्राप्याविशिष्टलक्षणायुजःसत्संप्रदायागुरोर्लब्धामंत्रमनुजपेत्शुनियतस्तत्त्वार्थलक्षंवशी

शिवं
२

इति द्वादशलक्षमुक्तं तथा लक्षत्रयं जपे नमंत्रमिति दक्षिणामूर्ति संहिताया मुक्तस्य त्रिपुटमंत्रस्य जपे नमंत्रमादित्यलक्षमिति
भाजुलक्षं जपे देनमिति च प्रपंचसार शारदानिलकयोश्चतुर्गुणजपस्याभिहितः तेनैकत्र निर्णीत इति न्यायेन सर्वत्र चतुर्गुणा
स्याभिहित इति निर्णीतं न च तदर्थं संख्यकं वापि शुद्धाकारो जितेन्द्रियः इति प्रपंचसारे द्वजपाभिधानविरोध इति वाच्यं
उक्तं नारदवचने नैवास्यैहिकसिद्धिपरत्वादा मुष्मिकपरत्वादा विरोधाभावादिनि प्रपंचसारे समुद्रतीरे यथा वादिभ्यं
गे समुद्रगारां सरितो च तीरे जपे द्विविक्ते निजस्वगे हे विष्णोर्गे हे वा पुरुषोत्तमस्वी समुद्रसा साक्षादेव अन्यथा सर्वासा
मपि परे परया तथा स्वादिविशेषणवैयर्थ्यादिति मनस्वी श्रद्धावान् सनत्कुमारः तथा समुद्रगामिन्या स्तीरे गोष्ठे तथा मु
ने अश्वत्थविल्वमूले वा सिंधुतीरे जलाशये पश्चिमाभिमुखे देवगृहे वा शैलमस्तके देवः शिवः प्रत्यक्षुखशिवस्थाने
वृषभेराविवर्जिते इति कुंभसंभववचने कवाक्यात् नारदपंचरात्रे गिरिगोष्ठपविस्पर्दनधरणाश्रमाक्रदा देशाः
पुण्याः जपस्यैते यत्र वा जायते ऋचिः प्रविस्पर्दः प्रसवरां नदीपुण्यनदीतीरं अरण्यं पुण्यारण्यं पुष्करार्द्रदादिपावनं व
नमिति शारदानिलकात् त्रैलोक्यसंमोहनतंत्रे विचक्षायां समाश्रित्य मूलेश्वरस्य वक्ष्ये गुरौ वा सन्निधौ गोष्ठे वृष
भृत्येशिवालये नदीतीरे द्विभृंगे वा तुलसीकाननेपि वा अग्निसृष्टे देवसान्निध्ये जपे नमंत्रं समाहितः नदीतीरे पुण्यनदी
तीरे अत्यनदीतीरस्य निषिद्धत्वात् कपिलपंचरात्रे क्षेत्रतीर्थनवात्मदेवालयनदीक्रदाः क्रुदी विविक्त इत्येते देशा

रामः
२

सुर्मंत्रसिद्धिदाः वायवीयसंहितायां सूर्यस्यायेर्गुरोरिंदोदीपस्यज्वलितस्यवा विप्राणांचैवदेवानांसंनिधौसस्यतेजः
अथवानिवसेनत्रयत्रचिंतंपसीदति गृहेजयःसमःषोक्तोगोष्ठेदशगुरोजयः आरामेचतथारणेपसहस्रगुराउच्यते
अपुनंपर्वतेपुरेपनद्यालक्षगुरासहस्रः कोटिदेवालयेषाङ्कुरनंतंममसन्निधौ ममशिवस्य तथाशंखः अनंतंविष्णुसं
निधौ यामले स्नेहाड्यमृगाव्यालशंकोतंकविर्वर्जिते स्कांतेयावतेनिंदारहितेभक्तिसंसृते सुदेशेधार्मिकेराष्ट्रसु
भिक्षेनिरूपयुते रम्पेभक्तजनस्यानेनिवसेन्नपराश्रमे राजानःशांखराजपुरुषाःप्रभवोजनाः चरंतियेनमार्गेणा
नवसेनत्रयत्रचित् जीर्णदेवालयोयानगृहवृक्षतलेषुच नदीकूलाडिकूलेषुभूछिडादिषुनोवसेत् पुष्पक्षेत्रादिकं
गत्वाकुर्यात्कर्मपरिग्रहं वृषादमुकमंत्रस्यपुरश्चरणासिद्धये मयेयंगृह्यतेभूमिमंत्रोमेसिध्यतामिति भूमेपरिग्रहं
कृत्वापरिमाणंचसर्वतः नदीपर्वततोर्थाक्षैपरिमारोन्खंडितं ग्रामेकोशमितंस्थानंनगरेनद्वयंस्मृतं क्षीरवृक्षम
याकीलानम्रमंत्राभिमंत्रितात् निस्वनेदशदिग्भागेतेष्वस्त्रंचप्रभूजयेत् क्षेत्रेचकीलितेमत्रीतिविघ्नेःपरिभूय
ते क्षेत्रपालादिकांस्तत्रभूजयेद्विधिविज्ञमः दिकृपतिभ्योर्बलिंदत्वाततःक्षत्रंसमाश्रयेत् क्षेत्रमध्येसमाश्रित्य
कूर्मचक्रंविचिंतयेत् कूर्मचक्रमविज्ञाययःकुर्याज्जपजज्ञकं तज्जपस्यफलंनान्तिसर्वानर्थायकल्पते सारसंग्रहे
कूर्मस्थितिंपरिज्ञाययोजयादिविधौस्थितः सभाप्नोतिफलाभ्युक्तामन्यथानाशमेतिच तस्मात्कूर्मविभागंनुविज्ञाय

शि.चं
३

रिविलमाचरेत् सचतुर्धास्थितोलोकेतत्प्रकारस्तथोच्यते प्रथमस्तुपरः कूर्मस्तदोदेशगतस्तथा यामगोगृहगश्चेतिस
चतुर्धाव्यवस्थितः देशंग्रामंगृहंवाथनवधाविभजेत्पुनः प्रागादिपश्चिमांतंनुकादिमांतानिविन्त्यसेत् अक्षेरापथया
दीनितथाष्टौदलयोर्लिखेत् ईशोद्वयमथोमध्येस्वरान्प्रागादिविन्त्यसेत् ईशांतामुद्दिशः पश्चान्नामाद्यक्षरतोभवेत्
तन्मुखं पार्श्वयोपारिगुक्षीपादौततस्ततः मुखमेकमथोमध्ये पृष्ठमेवं षडंगवान् मुखेसर्वार्थसिद्धिः स्यात्करयोरल्प
सिद्धिदः कुक्षौतुनित्यनैकल्यं पादयोनैनसिद्धिदः पृष्ठे मत्पुस्तनियतः पृष्ठेसर्वार्थसिद्धिदाः तस्मात्तस्माभुविज्ञायत्तु
र्थात्सर्वजपादिकं तंत्रराजे व्यंजनं देशकूर्मस्याद्गृहकूर्मेश्वरास्तथा ग्रामकूर्मेतद्वितयं परकूर्मेनतुद्वयं नित्यं पूर्व
मुखोयस्यान्नेनतत्सिद्धिरिति स्वरव्यंजनमुक्तेपिदेशनामनिव्यंजनपाधायं देशकूर्मे ज्ञेयं तथाग्रामकूर्मेपिस्वरस्ये
ति केवलस्वरमुक्तेतुसर्वत्रस्वरस्यदिक्कोट्युखंज्ञेयं देवीयामलेकुरुक्षेत्रेप्रयागेचगंगासागरसंगमे महाकालेच
काश्यांचदीपस्थानेनचिंतयेत् एतच्चक्ररचनाप्रकारः प्रयोगेवक्ष्यते सिद्धेश्वरीतंत्रे तस्मात्मुखं समाश्रित्य सर्वका
र्यं समाभ्यसेत् तदभावेकरंवापिकूर्मस्यानेसमाश्रयेत् कालिकोद्भवे स्थानसाधकयोर्नान्नोरवित्वं यत्रविद्यते तद
क्षशास्त्रतोज्ञात्वाततस्तस्यैकपरित्यजेत् अक्षशास्त्रे अलित्वमथद्वयस्योक्तंगकारेणपरस्परं ऋद्वयस्यउकारेण
वकारस्यापितेनच लृद्वयस्यपकारेणयकारस्यापिलृद्वयं ओद्वयस्यषकारेणयकारस्यौगुणेनच जकारस्पटकारेणउका

रामः
३

रस्वकारतः उकारस्वतकारेण फकारस्वधकारतः जकारस्वतरेफेण यकारस्वसकारतः अरित्वमेषां वर्णाणां मन्ये
षां मित्रभावना कूर्मचक्रेरिप्रस्थानं साधको यत्नतस्तजेत् यथागर्गस्य वैरी स्याददृष्टा सं महत्पुं गया महेश्वरस्यैव भा
स्कराद्येषु योजयेत् ऋजुमदस्य ठकारं खलनकस्यादिपञ्चकं ओडियानं षण्णस्य ओयुं षड्गुणकस्य च जयतीठं करण
स्यारिखंधारेऽं दुगास्य तु डाकदैवस्य ताराखं धर्मीखं फं जिभदतः भडस्य रस्य कं वैरी यज्ञदत्तस्य सोमकं एवं क्रमेण
संशोध्य वैरिस्थानं तज्जेदुधः क्षेत्रसाधकमंत्राणां मेकमेवाद्यमक्षरं यदि स्यात्स ध्रुवं मंत्रं सर्वसिद्धिफलप्रदः अथ जप
माला सातु द्विधा मातृकाक्षरमयी रुद्रा रुद्राक्षादिमणी मयि च इति तत्र प्रथमामाह सारसंग्रहे अकारादिक्षकारां
तैर्विंदुवन्मातृकाक्षरैः अनुलोमविलोमस्यैः कृत्तवा वर्णमालया प्रत्येकवर्णाय ज्ञात्रा जप्ताः स्युः क्षिप्रसिद्धिदाः वैरिं
त्रा अपि नृणां सुसिद्धाय कृत्तुं प्रनरिति तत्र प्रकारमाह कुलमूलादतारे ब्रह्मनाडीगतानादी शान्तान् वर्णान् विभाव्य च
वर्णविंदुयुतं कृत्वा स्वैष्टं मंत्रं जपेत्सुधीः अकारादिषु संयोज्य तथा कादिषु चक्रमात् शार्ङ्गमेरुमथो तत्र कल्पयेत् जगदीश्व
री तदालिपि भवेदक्षमालार्धशतसंख्यया अनया सर्वमंत्राणां जपः सर्वार्थसिद्धिदः अंकारं मेरुसंस्थाने लकारादि
विलोमतः एकैकांतरितं मंत्रं जपेदेवं फलप्रदमिति अत्राष्टोत्तरसहस्रं वाष्टोत्तरशतं वा यदा जपः कार्यस्तदा वर्णष्टकवि
भेदेन जपेदष्टोत्तरं शतं इति अक्षमालाशब्दस्त्वत्रैव मुख्यः उक्तं च शारदातिलके आदिशान्तार्णयोगिन्या दक्षमालेति की

शि.चं
४

ज्ञितेति ज्ञानार्णवेपि अकारः प्रथमोदैविशकारोत्पत्तनः परं असमालेति विख्यातामातृकावरोरूपिणीति अत्र
वर्गीकृतजपसुदिष्टशतादिसंख्यावसाने कार्यः यदुक्तं मातृकारोवे आरम्भाकारमादौ मनसि परिजयेन्मातृकासावसा
नां धृत्वा तच्चावसानो पुनरपि च पठेदांतमेवावरोहे लांतानद्यौ च वर्गस्तदनु परिजपेद्भूपस्वावसाने ह्यंतं संहारमुक्तं पशु
पतिगदितायामलेमालिकेयं धृत्वा मेरुस्थाने च वसाने शकारं कचटतपमशलास्यात् तदनूदिष्टसंख्यासमाप्तनं
तरं अवसानउदिष्टशतादिसंख्यावसाने च वावधारणे द्वितीया नुसारसंग्रहे अथ वक्ष्येक्षमालाया विधानं मंत्रि
काम्पया पंचविंशतिभिः प्रोक्ता मणिभिर्भक्तियायिनी त्रिंशद्भिर्धर्मदासप्रविंशच्चक्षैस्तु सर्वदा अभिचारकरी पं
चदशभिः कल्पितानुसा चतुःपंचाशदक्षैः सा काम्यकर्मसु सिद्धिदा अथोत्तरशतैः कृत्वा सर्वभीष्टप्रदामता मरा
यः शंखसंभूताः प्रोक्ता लक्ष्मीप्रदायकाः भुक्तिप्रदा स्फटिकजा पद्माक्षा पुष्टिवर्धना भुक्तिमुक्तिप्रदा प्रोक्ता सर्वसंप
त्समृद्धिदा पापापहाः कुशमया काम्यदाः स्वर्गोप्यजा तथा शारदातिलके रुद्राक्षमालिका सूत्रे जपेन सुमनोर
थान् पद्माक्षैर्विहिता माला शत्रूणां नाशिनी मता कुशगुंथिमयी माला सर्वपापप्रणाशिनी पुत्रजीवफलैः कृत्वा
कुरुते पुत्रसंप्रदं निर्मितारूपमणिभिः जपमालेक्षितप्रदा हिरण्यैर्विरचिता माला कामान्प्रयच्छति प्रवालैर्विहि
ता माला प्रयच्छेत्सुखरं धनं सौभाग्यं स्फटिकी माला मोक्तिकैर्विहिता श्रियं निर्मिता शंखमणिभिः कुरुते कीर्तिकं च य

रामः
४

न सर्वैरेतैर्वैरवितामालास्यानुक्तयेनृणां मिश्रेणानुनिषेधमाह उत्तरतंत्रे इन्द्राक्षैर्यस्त्रिजप्येतरुद्राक्षैर्यष्टिकैस्त
था नान्यमध्येषयोक्तव्यं पुत्रजीवादिकंचयत् यद्यन्यत्रपुज्येतमालायां जपकर्मणि तस्य कामंचमोक्षंचनददातिपि
पंकरी जन्मांतरेजायतेसौवेदवेदांगपारगाः मिश्रीभावंततोयातिचांडालैः पापकर्मभिः इतिब्रह्मयामले खड्ग
शृंगस्पयामालापितृणामोक्षदायिनी निशादवीकृतावशेषलासयाज्वरकर्मणि अर्कस्योच्चाटनेकार्यश्रीफलैर्ज्ञानसा
धने गजदंतस्यमणिभिः कुर्यात्सर्वार्थदायिनी राजतीसर्ववशेषमोहनेतामृजास्मृता माररोचायसीप्रोक्तेति श्रीफ
लैविल्वकायुजैः विल्वशांडिल्वशैलूषमायूरश्रीफलावपिशितिकोशात् सारसंग्रहे सापुनस्त्रिविधाप्रोक्तासात्विकी
राजसीतथा तामसीचेतितात्वाद्याशतैरष्टोत्तरैःशुभैः मणिभिःशंखसंभूतैःश्वेतपद्मसमुद्भवैः वीजैर्मुक्ताफलैःपु
त्रजीवैरजतसंभवैः श्वेतचंदनसंभूतैरस्यैश्वेतसमुद्भवैः कुशगंधिभैः कृत्ताराजसीचतुरोत्तरैः पंचाशद्विरक्त
पद्मवीजैरारक्तचंदनैः सौवर्णैरिक्ततरुजैः पीतसारसमुद्भवैः पद्मकायुसमुद्भवैः रजनीकायुसंभवैः देवदारुस
मुद्भवैः कृष्णकायुसमुद्भवैः मणिभिस्तामसीवाद्याविशद्विमणिभिः कृता साशमीनिर्वानिंवारव्यडुंडभद्रसमुद्भवैः
कपिशार्ङ्गलक्ष्मशाणांजतूनामस्यसंभवैः नराश्वरासभेभानांस्त्रायुभिर्गंधितैरपि तत्रकार्यविभेदेनसासाकार्या
विपश्चिताइति कुशगंधिमालानुवासरणानामेव कुशगंध्याजपेद्विषुवर्गमणिभिर्नृपः पुत्रजीवैजपेद्वैः पद्माक्षै

शि-चं
५

सर्वएवच इति नारदवचनात् गोपालस्यनुपप्राप्तमतीवप्रशस्तं गौतमेनतन्नात्रविधानात् तथा समाहितमनाभू-
त्वापमयीजाक्षमालया जपेदिति नारदपंचरात्रेपि जपस्यगणानां प्राकृपप्राप्तैर्भक्तिवर्द्धनैः इति यैस्त्वानामपिरुद्राक्ष-
मालातीवप्रशस्तायस्तुभागवतोभूत्वेत्युपक्रम्यरुद्राक्षैश्चोत्तमाविति वराहवचनात् अथजपमालायाः संस्कारकालः
तत्रयोगिनीतंत्रे द्वादश्यां वैष्णवीमालाकर्तव्यासाधकोनमैः मंत्रज्ञैर्विष्णुमंत्रेणादिव्यभागेप्रयत्नतः दिव्यभागेपूर्वाह्ने
शक्तीनामपिकर्तव्याभुक्कारात्रौयथविधि भोजनंतुदिवसएव अष्टम्यांचनवम्यांचयतुर्दश्यांतथैवच त्रयोदश्यांत
थाकुर्याच्छिवस्यपिमहेश्वरी चतुर्थ्यांगणानाथस्यमध्याह्नेमास्करस्यतु पूर्वाह्णेदेविकर्तव्यासप्तम्याजगदीश्वरीति
अथसूत्राणि तत्रैव षट्सूत्रकृतामालादेव्यापीतिकरीमदा कार्पासैः वैष्णवीमालापद्मसूत्रैरथापिवा दुर्गाभिर्वि-
ल्कलैवापिशैवीमालाप्रकीर्तिता कार्पासंसूत्रैरन्येषांविदध्याजपमालिकां कार्पाससूत्रैर्विशेषस्तत्रैव ततोद्विजेत्य-
उरपत्नीनिर्मितं ग्रंथिवर्जितं त्रिगुणोत्रिगुणीकृत्यसूत्रं चक्षाल्ययत्नतः कालोत्तरे स्कंदउवाच देवदेवमहादेव
सृष्टिस्थितिलयेश्वरः रुद्राक्षैर्जपमालानुकथंकार्यामहेश्वर संस्कारश्चकथंतातकर्तव्यः कीदृशंफलं ईश्वरउ-
वाच शृणुष्वमुरववक्ष्यामिरुद्राक्षैः क्रीयतेयथा जपमालाविधानेनयेनसाजपसिद्धिदा एकवक्त्रैर्विवक्त्रैश्चतु-
र्वक्त्रैश्चपंचभिः षड्वक्त्रैर्वाथकर्तव्यामिथोमिश्रांसुवर्जयेत् मुखेमुखंतुकर्तव्यंमूलंमूलेविसर्जयेत् रुद्राक्षस्य

रामः
५

नतं शोक्तं मुखं पृष्ठं तु निम्नकं धात्रीफलप्रमाणेन श्रेष्ठमेतदुदाहृतं वदरां उपमाणेन च राका न्मध्यमाधमेः दुर्ध
वक्रं तु मेवाख्यं कर्तव्यं तं न लघयेत् न वक्रितं तु नाचैतदुत्थनीयमसंस्पृशन् अस्पर्शस्त्वन्यो न्यस्य उत्तरतंत्रे एको
मेरुस्तत्र देयः सर्वभ्यः स्पूलसंभवः आद्यं स्पूलं ततस्तस्मान्मूनं मूनं ततस्तथा वित्यसेत्क्रमतस्तस्मात्सर्पाकारावसा
यतः प्रसृगं थिपुतं कार्यं प्रतिवाजं यथाविधि अथ वायं थिरहितं दृढं रज्जुसमन्वितं त्रिराश्रयाथ मध्येनैवार्द्ध
क्रान्तदेशतः यं थिप्रदक्षिणावर्तः स प्रसृगं थिसंज्ञितः तथा कालोत्तरे एकभक्तं विधायाथ साधकोऽथ ये त्वयं
कृतनित्यक्रियः शुद्धउक्तेष्वक्षेपुमंत्रवित् यथा लाभं तथा लाभमभ्यारणानीय यत्नतः यत्नतः वक्रसो कार्यकर
रो यत्नयुक्तः अन्योन्यस्पूलरूपाणि नातिस्पूलकर्षाणि च कीटादिभिरदुष्टानि न जीर्णानि न वानि च गधैस्तु
पंचभिस्तानि प्रशाल्यतु पृथक् पृथक् आदौ पूर्वदिने अक्षान् रुद्राक्षान् यथाकामं वक्रभेदेन फलभेदश्रवणा
न् शक्तिव्यतिरिक्तमेकभक्तं ज्ञेयं पंचगव्यं तु नृसिंहपुराणो दुग्धं काचं नववर्णायाश्चेतायाश्चैव गोमये गोमूत्रं
ताम्रवर्णाया नीलायाश्च भवेद्दधि घृतं वैष्णववर्णाया इत्येतत्पंचगव्यकं गवां वर्णास्तु सुलभाः सति देशेषु
यत्र यत्र तत्र वर्णा विभागेन पंचगव्यानि बाहरेत् वर्णा लाभेन दोषोक्तिमात्राहीनं तु वर्जयेत् गोशकृद्द्विगुरां मू
त्रं सर्पिर्दध्याच्चतुर्गुरां क्षीरमष्टगुरां शोक्तं पंचगव्ये तथा दधि गायत्र्या दाय गोमूत्रं गंधदारेति गोमये आप्या

शिवं

६

यस्येति च क्षीरं दधि कारोऽत्र दधि तेजो शिशुः कमित्याजं देवस्य त्वाकृशोदकमिति प्रक्षाल्येत्युक्तं विष्णोः
 तिस्र्यमेव सद्योजातेति मंत्रेण क्षालयेत्पंचगव्यं पंचगव्यैर्जलैश्च क्षालयेत्पंचगव्येन सद्योजातेन सजलैरिति
 तत्त्वसारवचनात् चंदनागुरुगंधाद्यैर्वामदेवेन घर्षयेत् धूपयेदथ घोरेण कृष्णागुरुसगुणुलैः तत्पुरुषाख्य
 मंत्रेणालेपयेच्चंदनादिभिः आदिभिः आदिपदेन कर्पूरकस्तूरी कुंकुमादीनि गृह्यते मंत्रयेत्पंचमेनैव प्रत्येकं नृशतं
 शतं मेरुचपंचमेनैव तथा घोरेण मंत्रवित् शैवागमे अभ्युपवनवकैः पद्माकारेण कल्पयेत् सूत्रं मणिं श्वगं
 धादि क्षालितांस्तत्र निक्षिपेत् नारं शक्तिं मातृकां च सूत्रे रुद्राक्षकेष्वथ विन्यस्य पूजयेदाज्यैर्जुहुयाच्चैव शक्तिः
 मणिमेकैकमादाय सूत्रे तत्र नृयोजयेत् गोपुच्छे सदृशी कार्य एकाग्रा वासमेरुका एकाग्रा समरूपा मुद्राष्ट
 कंदरीयित्वा प्रत्येकं पूजयेत् क्रमात् ग्रथितं पंचभिर्मंत्रैः पूर्ववच्च यथा शिवे मंत्रैः सद्योजातादिभिः होमेष्वेभिः
 रेवमंत्रैः पूजा होमयोरेकमंत्रस्यावश्यकत्वात् मुद्राडकं कृत्वा बाहनादि अनंतरं पूजाभिधानात् अन्यमणिं च
 यंसंस्कारः इति वदन्ति तदज्ञानविजृम्भितः रुद्राक्षारामयंत्रोक्तः संस्कारः श्रुतिचोदितः इतरेषु तु तत्रोक्तः क
 र्तव्यो गुरुसाधकैरिति कालोत्तरवचनादेव अथ रुद्राक्षमाहात्म्यं तदुत्पत्तिमुखभेदात् फलानि च नानापुरा
 णेषु तत्र स्कंदपुराणे त्रिपुरो नाम दैत्यस्तु पुरासीदति दुर्जयः जितास्तेन सुरा सर्वे ब्रह्मविष्ण्विन्द्रदेवताः त्रि

रामः

६

१५
 १०
 ५
 परस्ववधार्थाय देवानां प्राणिनाय च लोकानां भयनाशाय ऋतुधर्मप्रवृत्तये सर्वदेवमयं दिव्यं ज्वलितं घोररूपकं
 चिंतितं स्यात्तया पुत्रअघोरस्त्रमनुत्तमं नष्टयातस्य भार्यायास्तावद्यावददृश्यत दिव्यवर्षसहस्राणि चक्षुरुनीलितं म
 या पृथग्भ्यामस्तुलासीभ्यां पतिता जलविंदवः तत्राश्रुविंदवो जाता महारूपा क्षत्रशकाः स्यावरत्नमनुप्राप्य मर्त्यानुग्रह
 कारणात् फलंति सर्वकालं हि अविच्छिन्नफलप्रदा वाशिष्ठलैगे ब्रह्मेन्द्रमुखसकलामररक्षणार्थं शंभोपुरा सुरविम
 र्दनकृत्यकाले तत्रैपुरक्षणा निरोधभवाब्धिवारिरूपा क्षत्रशनिकराणि तस्य बभूवुः रूपाश्चात्कंठदेशे दशनपरिमि
 तान् मस्तके विंशतिद्वेषदृक्कसीप्रदेशे करपुगलगतान् द्वादशद्वादशैव बाह्वोरिंदो कलाभिः पृथगिति गदितं चैक
 मेकं शिखायां वक्षःस्थिताधिकं यः कलयति स तं कंसस्वयं नीलकंठः रूपाक्षबीजमिति ये भुवि भारयन्ति हस्ते च मूर्ध
 नितथोरसिभूमिभागे तेषां न संति स दृशाय स पद्मनेत्र पद्मासनेन्दुसुराकिं तरपट्टगोष्ठे शिरोमाला च षट्त्रिंशत् द्वा
 त्रिंशत् कंठमालिका कूर्परेषोऽशोषोक्ता द्वात्रिंशन्मणिबंधयोः अशोचरशतैर्यस्तुमुपवीतं विधीयते तद्वर्धसुरसो
 मालाशिखायामेकमुच्यते कर्णयोश्चापि षट्संख्याधारणाक्रम ईरितः संख्याहीनं न कर्तव्यमधिकं नैव दूष्यति
 संख्याभेदं प्रवक्ष्यामि जपमाला नुयाभवेत् मोक्षार्थे पंचविंशत्या सप्तविंशति पौष्टिके त्रिंशच्च धनसंपत्तौ पंचदशा
 भिवारके ब्राह्मणाः क्षत्रियो वैश्यः शूद्रश्चेति चतुर्विधः श्वेतारक्तसुवर्णा भद्रहस्तवर्णा क्रमादमी एतेषु ब्राह्मणाः श्वे

शि-चं
७

शोजपमालाकृतेभृशं अलाभेतुद्विजातीनांपविवास्वस्वजातयः अतिस्पूलोतिसूक्ष्मश्चस्पृष्टितोमंडलोलघुः
भिन्नःपराधृतोजीर्णोरुडाक्षोनवरःस्मृतः मणौयदुन्नातंस्यातंमुखंपृष्ठंतुतिस्वकं घटपेदेवदिग्वत्समणीत्सदंतप
क्लिवत् अन्योन्यघर्षणादेवजपहानिर्भवेध्रुवं श्रेष्ठेनरजुनातेनवर्त्तनत्रयरूपतः अन्योन्यमध्यदेशेनकर्त्तव्यागुंथ
यःशुभाः चतुर्दशान्तवक्राणिरुडाक्षारणांकमाद्भवेत् धारणास्पफलंतेषांवक्ष्यतेविधिवक्रमात् एकवक्रःशिवः
साक्षाद्ब्रह्मरूपाव्यपोहति द्विवक्रंदेवदेव्योतुगोवधंनशयेध्रुवं त्रिवक्रमनलःसाक्षात्स्त्रीरूपाहरतिशरणात्
चतुर्वक्रःस्वयंब्रह्माग्ररूपाव्यपोहति पंचवक्रःशिवःसाक्षात्सर्वपापैःप्रमुच्यते षड्वक्रकार्त्तिकेयस्तुधारयेदक्षि
रोकरे ब्रह्मरूपादिभिःपापैःमुच्यतेनात्रसंशयः सप्तवक्रमहानागोत्तमंतोनामनामतः गोवधःस्वर्गचौर्याभ्यामुच्य
तेसर्वदानरः अष्टवक्रमहासेनसाक्षाद्देवोगणाधिपः विघ्नाक्तस्पृष्टाण्यपेतिसेतेयानिपरांगतिं नववक्रमैरवः
स्याधारयेद्वामहस्तके भुक्तिर्दमुक्तिर्दंप्रोक्तंममनुल्पोबलोभवेत् दशवक्रमभवेन्नदत्तासाक्षाद्देवोजनार्दनः पिशा
चग्रहवेतालवल्गराक्षसपन्नगैः संभवानिचक्षेयाणिक्षिप्रंनश्यंतिधारणात् वक्रैकादशरुडाक्षंरुडाक्षकादशाः
स्मृताः शिखायांधारयेन्नित्यंतस्पृष्टाण्यफलंभृशम् अश्वमेधसहस्रस्पृष्टाजपेयशतस्पृष्टं गवांशतसहस्रस्पृष्टं
मृगदन्तस्पृष्टं तत्फलंसमवाप्नोतिवक्रैकादशधारणात् वक्रैकादशरुडाक्षंभास्करदादशात्मकं वक्रस्वर्गा

रामः
७

श्रुगोमेधफलं प्राप्नोति धारणात् वक्त्रयोर्दशं च स रुद्राक्षं यदि धारयेत् पूज्यते स ततं देवैः प्राप्यते पुराणमुत्तमं
चतुर्दशसु वक्त्रं वै रुद्राक्षं धारयेद्यदि मूर्द्धि स्थिते तु चेन्नित्यं तस्मिन् यो म्रियते नरः पवित्रमपवक्त्रं कुरु शिखंडशि
खः स्वयं वंशते स ततं देवैः सत्यं च श्रुगोमेधफलं मुखं वक्त्रं लेशाप्यते पुराणं भोग्यवान् जायते नरः स्नाने स नेजपे होमे वै
श्वदेवं सुरार्चने प्रायश्चित्ते तथा श्राद्धे दीक्षा काले विशेषतः रुद्राक्षधारी भूत्वा च यत्किंचित्कर्म वैदिकं यो वि
प्रः स ततं कुर्यात्तत्र तत्कर्मफलं भवेत् पद्मपुराणो कंठे शिरसि हस्ते च कर्णयो रूपवीतके रुद्राक्षधारणा देव रुद्रो म
वतिमानवः शैवपुराणो रुद्राक्षधारयेद्यदि प्रः संध्यादिषु च कर्मसु तत्सर्वं सफलं प्रोक्तं लक्षकोटिपुण्यां ध्रुवं
लिंगदर्शनवत्पुण्यं भवेद् रुद्राक्षदर्शनात् तच्च कोटिशतं पुराणं लभते धारणान्तरः शिरसा धारयेत्कोटि कर्णयो
र्दशकोट्यः बले बद्ध्वा कोटिशतं मूर्द्धि कोटि सहस्रकं अग्रतः चोपवीतं चलक्षकोटिभुजद्वये अप्रमेयफ
लं हस्ते सुर रुद्राक्षधरो भवेत् लैंगे वा शिष्टे खादन्मोसं पिवन्मद्यं गच्छंतं तज्जातिभिः सद्यो भवति पूतात्मा रुद्रा
क्षो शिरसि स्थिते स्कंदपुराणो रुद्राक्षं कंठमाश्रित्य श्वानोपि म्रियते यदि सोऽपि रुद्रत्वमाप्नोति किंपुनर्मानु
षादयः उद्धिष्टो वा विकर्मस्योऽपुक्तो वा सर्वपातकैः मुच्यते सर्वपापेभ्यो नरो रुद्राक्षधारणात् रुद्राक्षमालिकां
कंठे धारयेद्भक्तिवर्जितः पापकर्मापि यो नित्यं रुद्रलोके महीयते शैवपुराणो अरुद्राक्षधरो भूत्वा यत्किंचि

शिवं

८

त्कर्मवैदिकं कुर्याद्विप्रस्तुयोमौद्यान्नासायाप्नोति तत्फलं वाशिष्ठलैंगे रुद्राक्षधारणोलजायेषामात्ममहाभु
ने संकीर्णासाभवेदुह्नन्तेषां वंशपरंपरा अथानेषामक्षविशेषाणां न योगिनीतंत्रे उक्तेष्वक्षेषूक्तस्त्रैर्यथितां
साधकोत्तमैः मालां निधाय वैपात्रे क्वचिज्जंघादिचर्चितां भूतशुद्धादिकां पूजां समाप्य तत्र पूजयेत् गणेशसूर्य
विष्णुशङ्कराश्चावाह्यमंत्रवित् पंचवाद्येयतां सिद्धाहोमंत्रेण च मंत्रवित् तस्मादुत्थाप्य तां मालां स्वर्णपात्रे
निधाय च पयोदधिघृतशौण्डशर्कराद्यैरनुक्रमान् तोयधूपान्तरैः कृत्वा पंचामृतविधिं पुधः क्रमात्तत्रैव सं
स्थाप्य स्थापयेत् शीतले जले ततश्चंदनसौगंधिकस्तूरीचंदनादिभिः तां समालिख्य ह्योमंत्रं मण्योत्तरशतं जपे
त् तस्यां नवग्रहांश्चापि दिक्पालांश्च पूजयेत् ततः संपूज्य च गुरुं गृहीत्वा यां मालिकां शुभां भैरवीतंत्रे आ
हौ गणपतिं देवं सूर्यविष्णुमुमापतिं दुर्गां च पूजयेद्विद्वान्मालायां सुसमाहितः पंचगव्येक्षिपेन्मालां प्रासादे
नाभिर्मंत्रितां प्रासादेन अत्रैव वक्ष्यमाणं प्रासादपरमंत्रेण ततस्ततोऽप्यतां मालां स्थापयेद्देमपात्रके पंचामृ
तेन संस्थाप्य शीतलेन जलेन च चंदनेन सुगंधेन कस्तूरिकुंकुमादिभिः अभिषेकं ततः कृत्वा मंत्रेणानेन मंत्र
वित् प्राणजो वसमारूढं मोकारस्वरभूषितं विंदुनादसमायुक्तं मंत्रराजं प्रवित्स्य मेत् नवग्रहान् पूजयित्वा
ततो दिक्पालपूजनं तिलेन घृतयुक्तेन शक्तितो होमयेत्ततः स्वर्णतुण्डशिखां दद्याद्विश्राणां कृत्युतोषयेत्

रामः

८

दक्षिणामाचार्याय अनेनपासादेनविन्यसेअष्टोत्तरशतंजपेदित्यर्थः प्राणोहकारः जीवः सकारः स्वर्गापात्राभावे
श्वत्थपत्रंवाग्राह्यं उक्तयोगिनीतंत्रवचनात् प्रकारांतरस्तु कृत्रिकातंत्रे कल्पितं पूजयेद्दौवस्त्रुगंधानुलेपनैः स
हस्रः कारयेन्मालांविभुशंस्वर्णरूपिणी यथायोग्यंवेदवर्तीमालां कुर्याद्विचक्षणाः वर्णमानेनसाकार्यपंचग
व्येच्यहंभिपेत् वर्णमानेनमातृकावर्णमानेनसंख्ययेत्यर्थः एतेनशतसंख्यैरप्यक्षैर्मालाकार्येतिज्ञाप्यते सूत्रं
चापिचतुर्थेहिभालयेदस्त्रुमंत्रकैः समानवर्णसूत्रेणपृथयेद्धृदयारादना सुवर्णादिगुणैर्विषयथयेत्साध
कोत्तमः वृक्षयंथिततोदद्यान्नागपाशमथापिवा कवचेनाववध्नीयान्मालां ध्यानपरायणाः सर्वशेषंततोमेरु
सूत्रद्वयसमावृतं पृथयेत्तारयोगेनवध्नीयात्साधकोत्तमः एवंनिष्पाद्यदेवेशिप्रतिष्ठांचसमाचरेत् स्पृष्टि
लेमंडलं कृत्वा यथाभागविधिक्रमात् मंडलस्वेष्टदेवस्यपूजाचक्रं पूजयित्वा यथाभ्यासमिष्टदेवमनुक्रमा
त् नामपूर्वजपेन्मंत्रमष्टोत्तरसहस्रकं जुहुयाच्चदशांशोनयस्यदेवस्ययत्त्रियं यत्त्रियमित्यनेनपरश्वरणां
गहोमेयड्यंयस्यदेवस्योक्तंतेनहोमयेदित्युक्तं ततोमंडलमध्येनुतांमालांस्थापयेदुधः अस्त्रुमंत्रंततोत्तमस्य
मूलमंत्रंततोत्तमसेत् अंगानितानिवित्यस्यदेववत्परिचिंतयेत् अभेदरूपमासाद्यमालाकार्यंतदात्मिका
ततोवलिंयथाभ्यासंदद्यात्तैः साधकोत्तमः एवंप्रतिष्ठाप्यामासाद्यमालायामिष्टदेवता आचार्येपूजयेन्मंत्रीशि

शिवं

९

लिनंचयथाविधि नाममंत्रजपेत्तत्रयदिहेच्छिदिमात्मनः अस्त्रादिमंत्रजपप्रव्यमंत्रस्यग्राह्यः वलिंमालाया
नैः होमडव्यैः तथाउत्तरतंत्रे दृढसूत्रंनिमुंजीतजपत्रुयंतिनोयथा जीर्णसूत्रेपुनःसूत्रंयथयित्वाशतंजपेत्
शेवागमे यदासंतुस्यतेमालभ्यथयित्वाथपूर्ववत् प्रतिष्ठितायोतस्यांतुमंत्रेजप्यादनमधीः अत्रपुरश्चरराजपः
करेणकर्तव्यइतिकेचित् तत्रप्रमाणंचितं वस्तुतस्तुपुरश्चरणोपिजपमालाभावेकरेणैवजपगणनाकार्यो उक्तं
चनारदपंचरात्रे अथांगुलिभिरेवापिजपकर्मसमाचरेदिति उपपंचसारेपि पञ्चासनःप्राग्वदनोपलापीतन्मान
सजपस्तर्जनीवर्जिताभिः अक्षस्वजावांगुलिभिर्जपेन्नातिदुर्तंनातिविलंबितंवेति मंत्रतंत्रप्रकाशेपि जपस्यगणा
नांकुर्यादथवांगुलिपर्वभिरिति तत्प्रकारमाह भैरवीतंत्रेपि अनामामध्यमारभ्यकनिष्ठानुक्रमेणानु मध्यमा
मूलपर्यन्ताकरमालाप्रकीर्तिताइति गोतमोप्याह कनिष्ठानामिकांगुलमध्यमाभिर्जपेत्तदेति तदानामामध्य
मूलकनिष्ठामूलमध्यागानांमाग्रमध्यमूलपर्यन्तमिति नवसुपर्वसुगणनायांकृतायांनववारंमंत्रजपोभवति
एवंद्वादशवारंपुनःपुनरावर्तनेनाष्टोत्तरशतंजपोभवति द्वादशोत्तरशतावृत्त्याष्टोत्तरसहस्रंजपोभवति इत्य
ममुतादिष्वप्यसंवस्तुतस्तुतंत्रांतरदर्शितातर्जनीसंहितांगुलिभिरेवजपःकार्यः यदुक्तं कुलमूलावतारे अ
थवक्ष्येमहेशानिजपस्यगणनाफलं अंगुलीजपसंख्यायांफलमेकगुणंस्मृतं रेखयाष्टगुणंविद्यापुत्रजी

रामः

९

वेदशाधिकं शतं स्याच्छ्रवमणिभिः प्रवालैस्तु सहस्रकं फाटिकैर्दशसाहस्रं मौक्तिकैर्लक्षमुच्यते पद्माक्षैर्दशल
शतं सुवर्णैर्कोटिरुच्यते कुर्याद्यथा च रुद्राक्षैरनंतगुणितं भवेत् श्वेतपद्माक्षमालाभिर्जपस्याष्टमितं फलं
अंगुलिभिर्जपं कुर्वन् सायांगुलिभिर्जपेत् अंगुष्ठेन विना जपं विफलं भवति प्रिये पर्वभिर्वांगुलीनां तु जपेदनुदि
नं प्रिये मध्यमानामिकापर्वमध्यद्वयमिह प्रिये मेरुं प्रकल्प्य तं कुर्वन् प्रदक्षिणामनु क्रमात् अनामामूलपूर्वादि
कनिष्ठानुक्रमेणां तर्जमयादिनोदेवि मध्यामूलावसानकं गणयेच्चक्रमेणैव किंचित्संकोचयेत्तलं अंगुला
नावसुं जीतजपकाले महेश्वरी अंगुलीनां वियोगे तु छिद्देशु श्रवणोजपः हृष्टोत्थं गणानां देवि मम जं प्रजपे क्वचित्
यत्तत्तज्जपमीशानी वलाङ्गु हन्ति राक्षसाः अथवा मध्यमामध्यमूलपर्वद्वयं प्रिये मेरुं कृत्वा जपेद्देवी तर्जनीमूल
कावधि अनामामध्यपूर्वादि प्रादक्षिण्यक्रमेणावै इति अत्रांगुलिजपो रेखाजपसर्वजपश्चेति द्विविधकरमाला
जपः तत्र कनिष्ठायांगुष्ठपर्यंतं पुनः पुनर्गणनांगुलिजपः कनिष्ठायांगुलिगतरेखाभिर्जपो रेखाजपः पर्वजपस्तु
प्रोक्तलक्षण एवेति अथ विहितानि तत्र नारदः मनःसंहरणं शौचं मोनेमंत्रार्थचिंतनं अव्यग्रचमनिर्वेद्ये
जपसंपत्तिहेतवः त्रैलोक्यसंमोहनतंत्रे लोभमात्सर्यसहितः कामक्रोधविवर्जितः सर्वथा लभते सिद्धि मन्मथा
निःफलं भवेत् कुंभसंभवः नित्यं नैमित्तिकं यथा कुर्यात्तत्राश्रमोदितं तदेव कर्म कुर्यात्तत्तन्मनास्तत्परायणाः दांतस्त्रि

शि.चं

१०

षणवस्तायीमौनीसंमानितांतरः यत्नेतंवैष्णवंकर्मस्थिरवीर्नियनेन्द्रियः गौतमः स्वकर्मशिरतिर्यस्यदितिसत्यंन
संशयः इतरस्यस्वधर्मरहितस्य दूरतोपिचिरकालतोपि मंत्रार्णावे भूशय्यावृत्तचारित्वंमौनंचार्यानुसूयता
नित्यंत्रिषवरांस्तानंश्रुडकर्मविचर्जितं नित्यपूजानित्यदानंदेवतास्तुतिकीर्त्तनं नैमित्तिकाचनंचैवविश्वासोऽगु
रुदेवयोः जपनिष्ठाद्वादशैतेधर्मास्तुर्मंत्रमिच्छिदा ब्रह्मचर्यंअष्टविधमेथुननिवृत्तिः तउक्तंदशेरा स्मरणांकी
र्त्तनेकेलिःपेशरांगुह्यभाषणां संकल्पोध्यवसायश्चक्रियानिष्पत्तिरेवच एतन्मैथुनमष्टांगंप्रवदंतिमराणीषिणाः
विपरीतंब्रह्मचर्यमेतदेवाष्टलक्षणां अभिलाषपूर्वकंस्मरणाकीर्त्तनपेशरागानिनिषिद्धानि केलिःपरिहासादि
वाह्यचेष्टा गुह्यभाषणासंभोगार्थरहोमंत्राणां संकल्पःमानसंकर्मअध्यवसायहंभोगनिश्चयः त्रिषवरास्ता
नंतुशक्तपरं स्नानंत्रिषवरोऽप्रोक्तमसक्यादिसकृच्चरोदिति वैशंपायनवचनात् श्रुडकर्मतु दंभद्वेषौतथोत्साद
उच्चाटोभ्रममारणाः आधिश्चेतिस्मृतंश्रुडमितिनागयणीयोक्तं नित्यपूजातत्पूर्वकमेवजपविधानात् नैमि
त्रिकंअपरादौविशेषपूजा यउक्तंमंत्रतंत्रे अष्टोत्तरसहस्रंनुकृत्वातर्यागमादरात् जपेस्मृतिदिनंयर्तुनित्यस्य
जपस्मृतः अयनेविषुवेचैवग्रहरोचंडसूर्ययोः द्वादशपांषोर्मास्यांनुतेषुनैमित्तिकोजप नित्यत्रिगुणितःसोऽथ
पूजाचैवहरेनथोति कपिलापंचरात्रे मंत्रश्चदेवतात्तरातिथिवारेषुजप्यतंइति तथागौतमः ततोऽगुरोःपादपञ्च

रामः

१०

१५
 १०
 ५
 पुष्पांजलिभिरर्चयेत् तस्मादासीसदाग्राह्याततः संतोषमाचरेत् संतुष्टेन गुरौ देवः संतुष्टो नाम तथा भवेत् तथा श्री
 भगवदाकां संतुष्टो हि गुरुर्यस्य तस्य तुष्टं जगत्त्रयं नास्त्यसाध्यं जगत्त्रयसु प्रसन्ने गुरौ मुने हृदि न्यसेद्गुरोर्वीक्यं न कदा
 विद्विक्त्वयेत् कुंभसंभवः स्नायाच्च पंचगव्येन केवलामलकेन च श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तमंत्रैस्नायादनंतरं अनुति
 ष्ठेदनुष्टुपं भुवि तमनो निशं प्रपंचसारे अथानुहविष्य प्राणी नक्ताशीवाजपेयमंत्रमिति वाशब्दः समुच्चये फेत्का
 रिणी तंत्रे भैशादिनियमाहारः सकृदात्रैविधीयते दध्नामूलफलैर्वापि कुर्यादशनमन्त्रहमिति त्रैलोक्यसंमोहन
 तंत्रे गुरुगोविप्रवालेषु दीनो धरूपगोषु च भवेदार्यमतिर्मन्त्री न च डोहं समाचरेत् पश्चाद्भोज्यसमभ्यर्च्य पासं
 दद्यात्सुशोभनं गौतम गोषु भक्तिः सदा कार्यगोषु सुश्रूषणं तथा नित्यगोषु प्रसन्ना सुगोपालो विप्रसिद्धति
 अर्थानि विद्वानितत्र त्रैलोक्यसंमोहनतंत्रे नाप्रियं कस्य विद्याया नानृतं वा कदाचन न छूयामाक्रमेद्दिदं विभी
 तकरं जयोः न कुर्यात्कस्यचित्किंचिन्नगृह्णीयाज्जपांतरे तैलाभ्यंगं न कुर्वीत मधुमांसं विवर्जयेत् स्त्रीषु संभा
 षणं नैव कुर्याद्देवि विमोहितः न तयो न सुगंधस्फोगीतवाद्ये विसर्जयेत् न गृह्णीयादिति सति संभवे असंभवे तु
 तांदेन भक्षणा मात्रं ग्राह्यं वक्ष्यमाणमुक्ते विमोहितः कामपरवशः प्रयोगसारे विभीतकार्ककारं जस्तु हि छाया न सं
 श्रयेत् कुंभसंभवः वायनः कर्मभिर्नित्यं नित्यहो वनितादिषु स्त्रीभूषणतंत्रात्पनास्तिकोऽपि ह्यभाषणं अस्म

शिचं

११

तुभाषरांजै सुभाषरोपरिवर्जयेत् सभ्यैरपिनभाषेतजपहोमार्चनादिषु वर्जयेहीनवाद्यादिश्रवरां नृत्पदर्शने
तां वृत्तगंधलेपंचपुष्पधारणामेवच मैथुनंतत्कथालापंतद्रोहिं परिवर्जयेत् असद्भाषणमत्यर्थवर्जयेदन्पूज
नं कौटिल्यंशौरमभंगमनिवेदितभोजनं असंकल्पितकृत्यंचवर्जयेन्मर्दनादिकं तज्जेडुह्मोदकस्नानं सुगंधा
मलकादिकं रभ्यैरिति तत्र प्रायश्चित्तमाह नारदः सकृदुच्चरितेशब्दे प्राणवंसमुदीरयेत् प्रोक्तेष्वामरशब्देपि प्राणा
यामंसकृच्चरेत् वज्रप्रलापेचावश्यं न्यस्यांगानिततो जपेत् कृते चैव तथा स्पृश्यानां नां स्पर्शितेतथेति योगियाज
वल्क्यः यदि वाग्यमलोपः स्याज्जपादिकथनंतव व्याहरेद्देस्मवं मंत्रं स्मरेद्वा विष्णुमव्ययं वायवीयसंहिताया पीति
तानामंत्यजानां दर्शने भाषिते श्रुते श्रुते धौ वायुगमने जंभरो जपमुत्तुजेत् प्राप्ता वाचस्प्यैतेषां प्राणायामं घटं
गकं कृत्वा सम्यग्जपेच्छेषं यदा सूर्यादिदर्शनं मार्जारं कृकृटं कौचश्वानं गृध्रखरं कपिं दृष्ट्वा च म्याचरेत्कर्म स्पृष्ट्वा
स्नानं समाचरेत् एवमादीश्वनियमात्पुनश्चरणा कृच्चरेत् इति यथाशिववचनं क्रोधशक्तमदं त्रीणि निष्ठीव
नविजंभरो दर्शितं स्वस्वनीचानां वर्जयेज्जपकर्मणि आचांतः संभवेतेषां स्मरेद्दामां त्वया सह ज्योतीषि च प्रपश्ये
द्वा क्रूर्यादा प्राणसंमयं मां महेशं त्वया पार्वत्या लिंगपुराणो सूर्यो ग्निश्चंद्रमाचैव ग्रहनक्षत्रतारकाः एते ज्योती
षि चोक्ता निविद्वद्भिः ब्राह्मणैस्तथेति यथा क्रोधो मदः सुधातंडानि निष्ठीवत विजंभरो स्वनीचदर्शनं निडाप्रलापा

रामः

११

15
10
5
मेजपद्विषः तथाविष्णुधर्मोत्तरे उपविष्टो जपस्नानः शक्तप्रसवलादिषु पूजायां मानकस्य सप्तवारानुष
कीर्तयेत् फेत्कारिणीतंत्रे यपकाले यदापश्येदशुचिर्मंत्रवित्तमः प्राणायामं ततः कृत्वा ततः शेषं समापयेत्
यदा चैवं भवेत्तंत्रोत्तरी स्वयमथशुचिः पुनः स्नात्वा च मयथा पूर्वम् आसं कृत्वा पुनर्जपेत् इति आसं अधिकारसं पा
दकं एतेन मूत्रोत्सर्गादावशुचित्वसंभवश्चेत्तन्मनः अन्यथा प्राणायामघट्टंगन्यासात्कृत्वा शेषं समापयेदिति
प्रतीयते वैशंपायनः अस्मात्सफलं नास्ति तथातर्पयतः पितृन् स्थाप्य तर्पयता देवान्नासत्यमभिजल्पतः
नेकवासाजपेन मंत्रं वरुवस्त्राकुलोपि वा योगिनीतंत्रे अनास्था विप्रमन्यंतमश्रद्धाजपकर्मणि आलस्य
भावनाशक्तिः सिद्धिनाशाय निश्चितं नृपजे दुष्टप्रवादं च परिवारं च वर्जयेत् नृपजे दुर्जनसंस्पर्शं मशकादिभ
यं नृपजेत् वायवीयसंहितायां उष्मीशीकंचुकीनग्नो मुक्तकेशो गलावृतः अपवित्रकरो शुद्धः पलपन्सज
पेत् क्वचित् असंघटौ करो कृत्वा शिरसि प्रावृतेपि वा चिंताया कुलचिंतौ वा कुक्षौ चातः सुधान्वितः अनाशनः
संयामो वा गच्छन्नुद्धितस्ववा रश्मायामशिवस्यानेन जपेत्त्रिमिरंतरे उपानरूढपादो वा यातशय्यागतस्त
था प्रसार्य नृपेत्पादा उक्तयमनस्ववा कपिलपंचरात्रे वा श्वेपादथवालस्याजपहोमा र्वनंतरा उत्तिष्ठ
तितसामं घट्टंगविन्यसे मुनः अपवित्रकरः पवित्रं कुरी अस्त्री कुशं कुथोदधौ पवित्रमिति हिकोशः विनाद

शिचं

१२

भेगायत्कर्मविनासूत्रेणावापुनः पाक्षसंतद्भवेत्सर्वं नेहामूत्रफलं फले इति कूर्मपुराणावचनात् तस्यावश्यकत्वा
भिधानात् सूत्रं यज्ञोपवीतं विस्मृतिरपि स्नातः मुञ्चालितः पारिषादः शुचिर्वेदशिखो दर्भपाणिगच्छांतः प्राचुरवोद
श्रुत्वोवोपविशोमो नो ध्यानी देवता पूजयेदिति तत्र वामे वक्रकृशाः दक्षिणोपरि भाषिकं पवित्रं तथा संध्योपक्रमे
कात्यायनः सव्ये पारो कृशान् कृत्वा कुर्यादाचमनक्रियां हस्वाः प्रचरणीयास्य कृशदीर्घश्च वर्हिषः दर्भाः पवि
त्रमित्युक्तमतः संध्यादिकर्मसु सव्यः सोमगृहः कार्यो दक्षिणास्य पवित्रकाः सव्ये वामे मनुकी दृशा धार्याः दक्षि
णो धार्या न वेत्तत आदकृत्वाः पर्वणाः पंचयज्ञादिप्रवरार्थाः दीर्घा वर्हिः संज्ञकाः प्रस्ताः प्रविष्टर इत्यर्थः प्रचारा
ग्रन्थेषु संध्यादिष्वर्ध्ववहवस्य धार्याः विशेषरहिताः कर्मसु शुद्धिसाधनं न त्वेकः कृशोपग्रह इति कृशहस्तः
समाहित इति अभ्यर्च्यं नुकरं कुर्यात्सुवर्णरजतैः कृशैरिति च पारस्कारगोभिलादिभिरपुक्तं अतो विशेषाभावा
त्संध्यादिषु सव्यः कृशमुष्टिर्दक्षिणाः अनंतगर्भिने सायं कौशं दिदलमेव वा प्रादेशमात्रं विज्ञेयं पवित्रं यत्र क
त्रचिदिति चोक्तलक्षणा पवित्रमुक्तः अंतर्गर्भिन्तं गर्भवती च विहाय चतुर्थे ग्राह्यं लघुहारीतः जपे होमे तथा
दाने स्वाध्याये पितृतर्पणे अभ्यर्च्यं नुकरं कुर्यात्सुवर्णरजतैः कृशैरिति स्वर्णधारणां नु दक्षिणानामिकायां अ
नामिकायां तक्षार्यं दक्षिणास्य करस्य चेति हेमधारणा प्रकरणास्य देवी प्रराणावचनात् रजतं तु नर्जन्मां धार्यं तत्रो

रामः

१२

पदिपतेकर्मकर्तृरंगंनसूच्यते दक्षिणास्तत्रविज्ञेयः कर्मणांपारगैः करश्चिन्ति कात्यायनवचनातर्जनीमूलस्यपितृतीर्थ
त्वेनतदेवरजधारणां तत्रैवत्यायमित्येतन्मूलमहाजनाचारेणानिर्णीतप्रामाण्यातर्जनांरजनधार्यमितिस्मृतिस
मुच्चयलिखितवचनाश्च सव्यापसव्यवलितं वृहस्पतिं धिसमन्वितं संघयेत्यर्चमात्रं द्वितीयं नैवलं घयेदिति शैव
वचनाश्च सुवर्णारजनैरिति वज्रवचनं वज्रधारणस्य कर्मगनत्वव्यनक्ति तच्च दधित्ववत्सुवर्णारजनत्वजात्पो
र्ध्वराजकासारभ्यवृत्तेरेकसाधारणोपुपपद्यतइति वामनपुराणे उदकेनविना पूजाविना दर्भेणायाक्रिया आ
जेनचविना होमः फलं दास्यंति ते वले स्मृत्यर्थसारे कुशाः काशायवाह्वी उशीराश्च सकुंदराः गोभूमाव्रीह
योभुंजा दशदर्भा सबल्वजाः नभोमासस्य दर्शे तु शुचिर्दर्भा समाहरेत् अपातयामासे दर्भा विनियोज्याः
पुनः पुनः विरिंचिनास होतृन्मपरमेष्ठी निसर्गजा नृदसर्वाणि पापानि दर्भस्वस्तिकरो भव इमं मंत्रं समुच्चा
र्यततः पूर्वोत्तरामुखः ऊर्फदूकारेण मंत्रेण सकृद्वित्वासमुद्धरेत् अछिन्नाया अभुञ्जाया पित्रे तु हरिताः शु
भाः असूला देवकार्येषु प्रयोज्याश्च जपादिषु सप्तपत्राः कुशाः शस्ता देवे पित्रे च कर्मणि अनंतसरुणो मा
यो प्रादेशे तु पवित्रके चतुर्भिर्दर्भैर्पिंजलैर्वा स्मरास्य पवित्रकं एकैकं पर्यमुत्सृज्य वर्णावर्णे यथाक्रमं सर्वेषां
भावयेद्वाभ्यां पवित्रं यथितं तथा त्रिभिस्तृणां तिके कार्यं पौष्टिके पंचभिस्तथा चतुर्भिश्चाभिचारेऽपि द्विनि

शि. च

१३

काशैश्चकेचन सपवित्रः सदर्भो वा कर्मणि च मनंचरेत् नो छिद्यंत न वेत्त स्य भुक्ते छिद्यंतु वर्जयेत् यैः कृतः पिंडानि
वीपः श्राद्धं वा पितृ तर्पणं विरामूत्रादिषु ये दर्भा ते वां त्यागो विधीयते निवीमधस्थितास्त्याज्यायक्षभूमौ स्थितास्तथा
वामहस्ते स्थिते दर्भे नपि वेदक्षिणे न तु वस्त्रादिनोपग्रहणे न दोषः पिवतो भवेत् न ब्रह्मग्रंथिना वामेन दुर्वाभिः क
दाचन स्नाने होमे जपे शाने स्वाध्याये पितृकर्मणि सपवित्रो सदर्भो वा करौ कुर्वन्ति नान्यथा कुशाभावेपिकासुः का
शा कुशसमास्मृताः काशाभावे गृहीतव्या अन्ये दर्भो मथोचिताः नाडी लुनी या प्रात्रौ बालुनी या दानसंधयोः दर्भा
भावे स्वर्णशैप्यताम्ररत्नैः क्रियाश्चरेत् इत्यास्तां विस्तरः नारदपंचरात्रे अपवित्रकरो लघुः शिरसि प्रावृत्तोपि वा प्रल
यज्वा जयेद्या वत्ता वन्निष्फलमुच्यते नग्नमाहात्रिः नग्नो मलीनवस्त्रैः स्नानग्नश्चार्धपटस्मृतः नग्नो द्विगुणा वस्त्र
स्नानग्नो रक्तपटस्तथा नग्नश्च स्नानवस्त्रैः स्नानग्नस्त्रिगुणपटस्तथा द्विकच्छो नुत्तरीयश्च नग्नश्चावस्त्रपंचव भवि
ष्यपुराणे द्विकच्छः कच्छशेषश्च वहिकच्छस्तथैव च एककच्छः कच्छश्च नग्नपंचविधः स्मृतः देवलः वज्रवासा भ
वेन्नग्नो नग्नः कौपीनवाससेति शाख्यायनः शानमाचमनं होमं भोजनं देवार्चनं प्रौढपादौ न कुर्वन्ति स्वाध्यायं चैव त
र्पणं आसना रूढपादस्तजानुना जंघयोस्तथा कृत्याचमकस्थितो यस्तु प्रौढपादस उच्यते मंत्रतंत्रप्रकाशे तु उक्त
नियमानभिधाय शक्तावेवं सर्वमेतदशक्तः यथाशक्ति जपेदित्युक्तं सुंदराचार्यशिष्येणाश्रीनिवासेन धीमता चंडि

रामः

१३

कायां प्रणीतायां प्रकाशोद्भासो गमत् इति श्रीसुंदराचार्यचरणारविंदकंदोतेवासिना श्रीनिवासभट्टेन विर-
चितायां श्रीशिवार्चनवर्णिकायां द्वादशः प्रकाशः १ अथ जपः तत्र कुंभसंभवः गुरोर्लक्ष्म्यमंत्रस्य शब्द-
वर्त्तनं हियत् अंतरंगाक्षराणां च न्यासपूर्वजपः स्मृतः अंगेति सुतीक्ष्णसंबोधनं अक्षराणामंतरावर्त्तनं जप इति सं-
बंधः तज्ज्ञेयानां हवायवीयसंहितायां जजः स्यादक्षरावृत्तिः स उच्चेपांशुमानसः य उच्चेनीचस्वरितैः शब्दैः स्पष्टप-
दाक्षरैः मंत्र उच्चारयेद्वाचा जपयज्ञः स वाचिकः शनैरुच्चारयेन्मंत्रमीयरोद्योच चालयेत् किंचिच्छुवरायोर्यः
स्यादुपांशुसजपः स्मृतः जिह्वाजपः स विज्ञेयः केवलं जिह्वाजपः धिया यदाक्षरः श्रेणीवर्णस्वरपदामिकां उच्चरे-
दर्थं संस्पृत्वा स उक्तो मानसो जपः उच्चैर्जपो विशिष्टः स्याद्यज्ञादेर्दशभिर्गुणैः उपांशुस्पाशुतगुणाः सहस्रो मानसो
स्मृतः नारदपंच वाचिकं सर्वकार्येषु उपांशुः सर्वसिद्धिषु मानसं मोक्षमार्गेषु ध्यायेद्देवं च सर्वतः महाभारते सर्व-
यामेव क्षयानां जपयज्ञः प्रशस्यते अहिंसया हि भूतानां जप्यते सौमहाफलः जपनिष्ठो द्विजः श्रेष्ठः सर्वयज्ञफलं भवे-
त् श्रीभगवद्वचनं च यज्ञानां जपयज्ञोऽस्मीति पद्मनाभीये यावंतः कर्मयज्ञास्तुः प्रदीप्ता नितपांसि च सर्वे ते ज-
पयस्य कलानाहंति योऽशी जपेन देवतानि तं स्तूयमाना प्रसीदति प्रसन्ना विपुला भोगान् दद्यान्मुक्तिं च शा-
श्वतिं भृगुसंहितायां येषां कयज्ञाश्चत्वारो विधियज्ञसमन्विताः सर्वे ते जपयज्ञस्य कलान्नाहंति योऽशी

शिव

१४

अथासनादितत्रनारदः कुशाजिनांवैरैर्भुक्तं चतुरंगुलमूर्ध्वतः चतुरस्रं दिहस्तं च सुदृढं मुहुर्निर्मलं आसनं कल्पयि
त्वातु जपकर्मसमारभेत वैशंपायनः सर्वसिद्धौ र्माध्वर्मज्ञानसिद्धौ मृगाजिनं वस्त्रासने रोगहरं वैत्रजं श्रीवि
वर्धनं कौशेयं पौष्टिदं प्रोक्तं कंवलं दुःखमोचनं वस्त्रमाविकं वक्ष्यमाणं वस्त्रयामलवचनेन केवलवस्त्राने दोषश्च
वणात् वास्त्रेषु कंवलं श्रेष्ठं मासनं देवतुष्टये इत्युत्तरतंत्रवचनाच्च भृगुः काम्यार्थं कंवलं चैवाभिरुद्धं रक्तकंवलं
धर्मार्थं काममोक्षादि श्रेष्ठं लाजिनकुशोत्तरे वस्त्रयामले कंवलः श्वेतरक्तौ च विचित्रो नीलपीतकौ व्याघ्राजिनं च
कौरंगमन्येर्नानाविधासनैः अथ निषिद्धानि सारसंग्रहे वंशाश्मधरणीदारुतृणापद्मवनिर्मितं वर्जयेदासनं
मन्त्रीहारिद्रव्याधिदुःखदं नादीक्षितो विषजानुक्कृष्टमारजिने गृही विशोषनिर्वनस्थश्च वस्त्रचारी च स्नातकः व
स्त्रयामले तृणापद्मवकाष्ठानि पाषाणं मृगमयं तथा वंशाशनं च वस्त्रं च केवलं क्षितिमासनं स्वमष्टविधं देवि चा
सनं परिवर्जयेत् तृणासने भवेदोगः पद्मवे चित्रविभ्रमः पाषाणे च तथोच्चाटे ज्वरस्यान्मन्यासने क्षित्यासने भवेत्
पीडापापविस्फोटदुःखदं वंशासने दरिद्रः स्यादस्त्रे स्यान्विनाशनं चिंता च प्रवलाहानिरुद्धा यो विविधो ज्वरः शो
कभ्रूलादिकारोगा मत्स्यः स्याद्दारुकासने इत्थं चाष्टासनं देवि वर्जयेत् सर्वकर्मसु अथ जपे पूर्वदिनकृत्यम् तत्र त्रैलोक्य
संमोहनतंत्रे शुभे मुहूर्ते नक्षत्रेशुद्धे काले यतव्रतः अरोगज्ञासमासाद्य ततः कर्मसमारभेत सनत्कुमारः

रामः

१४

अथवक्ष्यामिमंत्रस्य पुरश्चरणा मुत्तमं कृतमभिषेको विधिवन्मंत्रं लज्जागुरोर्मुखात् शुभे मुहूर्ते नक्षत्रे तिथौ स्नात्वा
यथाविधिः विप्रान्तं तर्पयेत्तेन भाजनाच्छादनादिभिः शुचिन्नवस्त्रभूषाद्यैः संतोष्य गुरुमात्मनः आरभेत च पंच
श्रासदनुज्ञा पुरःसरं प्रथममंत्रैः शेत्रपालांश्च संपूज्य बलिं दद्याद्यथाविधि बलिमंत्रस्तु पूर्वमेहिद्वयं पश्चादिदुः
षिः स्नात्सुहृद्वयं भोजयदितयं भूयो नर्तयदितयं पुनः ततो विघ्नपदद्वंद्वं महाभैरवतत्परं क्षत्रपालबलिं गृह्ण्य
पावकसुंदरी बलिमंत्रोपमाख्यातः सर्वकामफलप्रदः तस्मै सपरिवाराय बलिमेतेन चाहरेत् इति मंत्रप्रयोगे
वक्ष्यते ततश्चोपवासः कर्त्तव्यं अथ जपारंभः तत्र महाकपिलपंचरात्रे सतन्त्रक्षत्रतिथ्यादौ करणे योगवास
रे मंत्रोपदेशो गुरुणा साधनं च शुभावहमिति प्रोक्तत्वात् दीक्षा पुरश्चरणयोः समाननक्षत्रादिकं ज्ञेयं तत्र प्रा
गुक्तविधिना विचार्य समीचीनं समयं ज्ञात्वा समारभेत् तदुक्तं दक्षिणमूर्तिकल्पे साधयेत्सवरोद्विधान् पूर्वपक्षं
समाश्रितः पुराणेषु मुहूर्ते नक्षत्रे तिथौ स्नात्वा यथाविधि नत्वा गुरुगणेशानं नत्वा दुर्गां च मातरः तथा कुंभसंभवः
ततः संकल्पं कुर्वति पुरश्चरणा मादरात् नारदीये संकल्पं तु बुधः कुर्यात्स्वस्तिवाचनपूर्वकं तथा देवलः अभुक्ता प्रा
तहारं स्नात्वा च म्यसमाहितः सूर्यादिदेवताभ्यश्च निवेद्य ब्रतमाचरेत् प्रातर्व्रतं समाचरेदिति संबंधः व्रतं स्वकर्त्तव्यं
विषयो नियमसंकल्प यदुक्तं कुंभसंभवेन कर्त्तव्यस्य समस्तस्य नियमग्रहणं व्रतं नियमव्यतिरेकेण सर्वं भवति

शि. चं
१५

निःफलं अभुक्ता प्रातराहारमित्येकवचनादर्थान् पूर्वदिनस्यैकभक्तं कार्यं अभ्योपवासाशक्त्यस्यैकभक्तं ज्ञेयं सूर्यादिदेव-
ताभ्य इति सोमः सूर्यश्चादिनामस्य पुराणोक्तपर्यायेण निवेद्येत्यर्थः तेश्लोकाः प्रयोगे वक्ष्यन्ते महाभारते गृहीत्वौडुम्ब-
रं पात्रं वारिपूर्णमुद्गुरखं उपवासं तु गृह्णीयात् तथा संकल्पयेद्बुधः उद्गुख इति नियमग्रहणार्थं संकल्पयेन्मन-
सानियमेदिति तथा गौतमः अंतर्पतु करं कृत्वा सलिलं सकृदशोदकं फलं समभिप्रेधायेति तथा कुंभसंभवः निष्का-
मानामनेनैव साक्षात्कारो भवेदिति साक्षात्कारः स्वेष्टदेवदर्शनं अनेन पुरश्चरणेनेति अत्र यद्यपि मनसा संकल्पयति वा-
चा अनिलपतिकर्मणा चोपपादयति इति हरिणस्मरणात् तस्माद्यत्पुरुषो मनाधिगच्छति तद्वा वावदति तत्कर्मणा क-
रोति इति श्रुतेश्च मनसाधिगतस्य वाचाभिलाषे क्रियमाणे येन रूपेण मनसाधिगच्छति तेनैव वा वाप्यभिलाषः कर्तव्य-
इति प्राप्यते अतो मुक्तकामेन मया इदं कर्तव्यमिति मूलविषयो ध्वरेखरवप्रतीयते तथा यासादिनामपुध्रेषः कर्त-
व्यः तथा ब्रह्मांडपुराणे मासपक्षतिथीनां च निमित्तानां च सर्वशः उद्धरेखनमकुर्वीणो न तस्य फलवाग्भवेत् इति मास-
पक्षतिथीनां सर्वशः सर्वप्रकरणे सामान्यविशेषभावेन तत्र सामान्येन मासपक्षतिथिपदेन विशेषतः कार्तिकशुक्लप्र-
तिपदादिपदेन दृश्यते च इये मास्यसिते पक्षे इत्यादि मुनीनां प्रयोगनिमित्तानां देशकालानां सर्वप्रकारेण तत्र सामान्येन
भारतवर्षपदेन तस्य कर्मफलहेतुत्वात् तदुक्तं विष्णुपुराणे इति संप्राप्यते स्वर्गमुक्तिमस्मात्प्रयान्ति हि तिर्यक्तं नारक

रामः
१५

15
त्यंचयात्पतः पुरुषोमुनेः नखल्वन्यत्र मर्त्यानां कर्मभूमिर्विधीयते इति विशेषेण काशादिपदेन कालस्यापि सामान्यतः अथ
त्यनेन विशेषतः सूर्योपरागादि --- नयैव मासादीनां निमित्तताया मुद्ग्रेखद्यप्रसंगः संयोगपृथक्कात्यायेन सकृदुद्ग्रेखस्यै
वोभयत्वात् उद्ग्रेखनं न च प्रयोगमकुर्वतः फलाभावश्चाभिहितः अतएव गरुडपुराणोऽप्युक्तः ॐ अथास्मिन् दे
शेऽमुकमासेऽमुक राशिगते सवितरिऽमुकपक्षेऽमुक तिथाविमा मुद्ग्रेखः अग्निपुराणे अथ सोमार्कग्रहणो संक्रा
10 त्पादौ सुतीर्थक इति तथा मकरस्येखौ माघेऽत्युक्तं एवमन्येष्वपि वाक्येषु श्रूयते फलं चोत्रमंत्रसिद्धिः सकामानां उक्त
वचनात् न वैहिकमंत्रसिद्धिकाम इत्यभिलपनीयं उक्तं नारदवचनेनोभयसिद्धेः पुरश्चरणफलत्वाभिधानात् इति तथा
पूजात्रैकलिकीनित्यं जपस्तर्पणमेव च होमो वस्त्राणामुक्तिश्च पुरश्चरणमुच्यते कुंभसंभववचनेन जपादीनामेव पुराणां
येनानाभिधानाच्च पुरश्चरणमहं करिष्ये इति अभिलपनीयं न च पुरश्चरणस्य चिरसमयसाध्यत्वेनाद्या मुकतिथौ पुर
श्चरणकरिष्ये इत्यनुपपन्नं स्यादिति सांप्रतं करिष्ये इति कृत्वातोः कृतिमात्रार्थत्वात् क्रियायाः कृतिसामान्याच्चित्तत्वेन व
5 त्तमानतिथौ यथा कथापि दृष्ट्या संपादितया तत्र तिथौ कृते निर्वोदत्वे वपतिरिति अथारभ्य करिष्ये इति वा अतः परमशौचे
पिनजपवाधः तदुक्तं विष्णुना यजव्रतविवाहेषु श्राद्धे होमार्चने जपे आरब्धे सूतकं न स्यादनारेभे च सूतकं प्रारंभो वरणां
च शेषं संकल्पो वृत्तजापयोः नां दीमुखं विवाहादौ श्राद्धे पाकपरिष्कृत्येति वस्तुतस्तु तत्रिकदीक्षावतारमशौचादिसंभवेऽपि

शि. चं

१८

नित्यार्चनवाधोनास्ति जपोदीक्षार्चनविधिः कार्योदीक्षान्वितैर्नरैः नास्ति पापं यतस्तेषां सूतकं वा यतात्मनामिति देवी
 यामलवचनात् सूतके मृतके चैव धूमोद्गारादिके तथा जप्यं चार्धं तथा कुर्यान्मंत्रं तस्यास्य पुरस्सरमिति मृडानीतं त्रव
 चनात् शिवविष्णुचर्चने दीक्षायस्य चाग्निपरिग्रहः वृक्षचारियतीनां च शरीरेनास्ति सूतकमिति विष्णुयामलवचनात्
 सूतके मृतके चैव नित्यं विष्णुमयस्य च सानुष्ठानस्य विषेन्द्रस्यः शुद्धिः प्रजायते इति नारदपंचरात्रवचनात् उपासनं
 तु विषाणामंगशुद्धिप्रजायत इति पराशरवचनाच्च अत्र विषाणामित्युक्तेः क्षत्रियादिनामधिकारेनास्तीति प्रतीयते
 कस्मिन्नास्ति वपुष्यो हं शुचेरप्यशुचेरपि स्त्रीशूद्रस्यापि संस्पर्शो विज्रपातात्सुदुःसह इति विष्णुवचनात् विप्रस्पतुसदैवा हं शु
 चेरप्यशुचेरपि पूजां गृह्णामि शूद्रस्य प्रस्वास्वाचारवर्जित इति शिववचनात् न चैवायुज्यभुंजीत शिवलिंगे महेश्वरं
 सूतके मृतके चैव न त्याज्यं शिवपूजनमिति लिंगपुराणवचनाच्चेति शूद्रस्येत्युपलक्षणां विप्रस्येत्युक्तत्वादिति एतन्नात्र
 कपूजायां मेव पंचयज्ञादौ तु नाधिकारः अग्निहोत्रादिकर्मार्थं शुद्धिस्तत्कालिके स्मृता पंचयज्ञान् कुर्यात्तस्य शुचिः पुनरेव
 च स इति गौतमवचनात् आदिपदेन तत्रात्रिकपूजादिगृह्यते तात्कालिकोपायतात्कर्मसिध्यति नैमित्तिककाम्यपूजा
 यां तु तत्रात्रिकानामपि नाकारः सूतके मृतके चैव वर्तमाने तु नारद कामतः पूजिते मंत्रे शांतिकादौ च कुत्रचित् जपेत्सर्व
 शतं मंत्री मिह मंत्रस्य भक्तिः शतत्रयमकामाच्च प्रायश्चित्तविधौ जपेदिति नारदपंचरात्रवचनात् अकामान्नैमित्तिका

रामः

१८

दोचकुत्रचित् जपेत्पंचशतं मंत्रीसिंहमंत्रस्य भक्तिः शतत्रयमकामाच्च प्राप्य श्रितविधौ जपेदिति नारदपंचरात्रवचनात्
अकामानैमिकाच्चेने नायवीयसंहितायां एवमुक्तविधानेन विच्छेदचत्वरितं विना उक्तसंख्यं जपं कुर्यात्पुनश्चरणासिद्धये
देवतागुरुमंत्राणामेकसंभावयन्धिया जपेदेकगनाः प्रातःकालान्मध्यंदिनावधि यत्तस्य यासमास्वेतत्कर्त्तव्यं दिने हि
ने यदि स्मृताधिकं कुर्याद्भुतशोभवेत्तरः अत्र दिवा चैव जपं कुर्यात्पुनश्चरणासिद्धये इति फेकारिणीतं त्रेदिवाप
दभिधात् जपं रात्रौ विवर्त्तयेदिति कुंभसंभववचनेन रजनी जपनिषेधाच्च दशकाला उपपदवसंभावनायां चतुर्थमुक्तं
पर्यंतमपि जपत्रयं पंचमुरुर्त्तस्य राजसीनामसावलासागर्हितासर्वकर्मसु इति मत्स्यपुराणे निंदितत्वात् इति अत्र मुरुर्त्त
शब्देन भाग उच्यते दिवसस्य पंचमो भागो निषिद्ध इत्यर्थः तथा पिंगला मते नाध्यातो नार्चितो मंत्रे सुसिद्धोऽपि प्रसीद
ति नाजत्रः सिद्धिदाने क्षुर्ना कुतः फलशोभवेत् पूजाध्यानं जपं होमं तस्मात्कर्म चतुष्टयम् पश्य हंसाय कुरुयात्स्व
यां चेत्सिद्धिर्निश्चिता जपः श्रांतः शिवं ध्यायेत् ध्यानश्रांतं पुनर्जपेत् जपध्यानसमायुक्तः शीघ्रं सिद्धिं मंत्रवत् तारः
संख्यापूर्वो निजैर्द्वैर्जपसंख्यादशांशतः यथोक्तकुंडे जुहुयाद्यथाविधिसमाहितः अथावा प्रत्यहं जप्त्वा जुहुयात्तद
शांशतः वैशंपायनः नैरंतर्यविधिप्रोक्तो नदिमं व्यतिलंघयेत् दिवसाति क्रमात्पुंसो मंत्रसिद्धिर्भवेन्न हि यावत्सं
ख्यं जपेदहि पूर्वमिस्त्वावदेव नु दिनांतरेऽपि जपेदत्यथा सिद्धिरोधकं गौतमः ध्यानार्चनजपानां च प्राणायामास्त्र

१५
१०
५
५
१५
२०
२५
३०

५५
१७

यस्यय आद्यंतयोर्विधीयंतेनाशिकापुटचारिणः उत्तरतंत्रे जपाद्यैपूजयेन्मालांतोयैरभ्युक्षयत्नतः निधायमंडल
स्थातः सवहस्तगतांचवा इष्टमंत्रेणमालायाः प्रोक्षणांपरिकीर्ततं ॐ मांमालेमहामायेसर्वशक्तिस्वरूपिणी चतु
र्वर्गस्त्वयि सन्मयात्मेसिद्धिसदाव पूजयित्वा ततोमालागृहीयादक्षिणोकरे वीजंगणपतंपूर्वमुच्चार्यतदनंतरं अ
विघ्नं कुरुमालेवंगृहीयादित्यनेनच मंडुलस्थातर्निधायवासवहस्तगतांभुक्षयत्पूजयेदितिसंबंधः तथा जपंसमा
रभेत्यश्चात्पूर्ववध्यानमाश्रितः हस्तेनम्रजमारायचिंतयन्मनसाशिवं चिंतयित्वागुरुंमूर्ध्नि यथावर्णादिकंभवेत्
मंत्रंचकंठतो ध्यात्वापीतवर्णहिरण्यं महामायांचहृदयेआत्मानंगुरुपादयोः आज्ञाचक्रेततःपश्चात्गुरोर्मंत्रस्य
चात्मनः देव्याश्चाप्येकतांतीत्वा सुसुप्तावर्त्मनाततः तत्स्वरूपमेकंतयचक्रंप्रतिलिखयेत् यच्चक्रेपिमहामाया
भरांध्यात्वाप्रयत्नतः लिखयेत्तूलमंत्रेणाद्यादियोडशचक्रवं आदियोडशचक्रस्यासाधकानंदहोयिनीं चिंतयत्
साधकोदेवीं जपकर्मसमारभेत् भुवोरुपरिनाडिनां त्रयाणां प्रातरुच्यते तत्रायं त्रिपयस्यानंघट्टोरांचतुरंगुलम्
हस्तं चकुलयोगशैराज्ञाचक्रमितीष्यते कंठत्रयाणां नाडीनां विष्टने विद्यते नृणां सुषुप्तेऽपि गलानां घट्टोरांतत्त्व
डंगुलं तत्त्वचक्रमिति प्रोक्तं श्रुत्वा कंठस्थमध्वगं त्रयाणामपि नाडीनां हृदये वैकता भवेत् तत्स्थानं षोडशारंस्था
त्तेषां गुलपमाणातः तत्पीठमुक्तयोगशैरादियोडशचक्रं धेयानामधमंत्राणांचिंतनस्य जपस्य च तस्मादा

रामः
१७

जेतु हृदयं तस्मादादीनि गच्छते पश्चाच्चरावोच्चारणात् तडक्तं तत्रैव निःसेतु च यथा तोयं क्षणान्निमं प्रसर्पति मंत्र
 स्तथैव निःशेतु क्षणात्सरति यज्वनां तस्मात्सर्वत्र मंत्रेषु चतुर्वर्णादि जातयः पार्श्वतो सेतुमादाय जपकर्म समारभेत्
 मंत्राणां प्रणवः सेतुस्तसेतुः प्रणवः स्मृतः चतुर्दश स्वरो यो सौ शेषश्चौकार संज्ञकः स चानुस्वार चंद्रास्थो भुवाराणो से
 तुरुच्यते अत्र शिवमित्युपलक्षणं सर्वपूजासु संगतमिति स्वयमभिधानात् यथा पूजयित्वा ततो मालां गृहीयादक्षिणे
 करे मध्यमं याममध्यभागे वार्जयित्वा तु तर्जनीं अनामिका कनिष्ठाभ्यां युतायां ननु भावतः स्थापयित्वा तत्र मालां
 गुह्याग्रेण तद्वत् प्रत्येकं बीजमादाय अंकादूर्ध्वं नभैरवः प्रतिवारं पठेन्मंत्रं शनैरोद्यो न चालयेत् माला बीजं तु जपयं
 स्पृशेन्नहि परस्परं पूर्वजपप्रयुक्तेन चांगुल्याग्रेण भैरव पूर्वबीजं जपन्त्यस्तपरबीजं तु संस्पृशेत् अंगुष्ठेन भवेत्तस्य निष्क
 लः स जपः सदा माला स्वहृदया सन्नेधत्वा दक्षिणापाणिना देवीं विचिंतयन्नुप्यं कुर्यादामेन न स्पृशेत् अंकादूर्ध्वं न अंगु
 ल्याग्रेणोत्तरार्धः माला बीजं तत्संवंधीमणिः शैवागमे तर्जन्या न स्पृशेत् तत्र कं पयेन्न विधूययेत् न स्पृशेत् दामहस्तेन करप्रसं
 नकारयेत् अक्षानां चातनैंगुष्ठेनान्यमर्शनं संस्पृशेत् जपकाले सदा विद्वान्मेरुं नैव विलंघयेत् परिवर्त्तनकाले च संघट्टं
 नैव कारयेत् कलिः खट्वखटाश्वैर्दोलमाने चलन्मतिः चलिते चैव विद्वेयः स्फुटिते व्याधिसंभवः हस्तच्युते महाविघ्न
 सूत्रछेदे विनश्यति चलिते मध्यमाया अंगुल्यंतरगते स्फुटिते मणौ सूत्रछेदे गुणछेदे पीत्यर्थः तथा काशोक्तैवः

शि. चं
१८

जंभायामेकमार्तनंत्यजेत् प्रमादार्तनीस्यर्शोभवेदावर्तनंत्यजेत् आवर्तनंमंत्रस्य जपेनिविद्धसंस्पर्शशालयित्वा
नर्जपेत् योगिनीतंत्रे सर्वासपिवमालासुमेरुः पार्श्वे विधीयते नम्योश्नेकदाचित्रपृथ्व्यावर्तनंत्यजेत् नम्योश्नेत्रर्जनेति
सर्वत्रतर्जनीस्यर्शस्येवनिषेधादन्योगुलीनामस्यर्शसंभवाच्चेति तथा महाकपिलपंचरात्रे एकवित्रः प्रशान्तात्मापश
मत्रकरः शुचिः भुमग्रीवोन्नतः शीतः कंदून्मीलनवर्जितः सविसर्गसमात्रं च सविंदुं संस्पर्शं नदुतं नापि विश्रान्तं
क्रमान्मंत्रं जपेत् शुद्धाः नारदपंचरात्रे अक्षरादक्षरं यावत्सर्वदोषविवर्जितं विलंबितं च नातीव तथास्पृष्टं भवोद्भवं वि
नविसेपरहितमत्युत्कृष्टधियान्वितं एवं कृत्वा जपं विप्रविनिवेश्य श्रद्धया गवत् योगिनीतंत्रे अष्टोत्तरशतं वापि जपं ते
शिरसि क्षिपेत् त्वं माले सर्वदेवानां पीति दास्युभयमम शिवं कुरु मे माले यशो वीर्यं च सर्वदा पुष्कलं शिखि वीजस्य
सूक्ष्मं सूक्ष्मान्वितं भवेत् आकाशशशि संयुक्तं मिथो हृदयं संयुतं सप्तपंचाक्षरं मंत्रो मालायाः परिकीर्तितः ग्रह
रो म्यापने चैव रजने विनियोजयेत् पुष्कलं हकारः शिखी रेफः सूक्ष्मार्ककार आकाशशशीभ्यां विंदुर्ध्वं डाभ्यां युते सि
धौ स्वरूपं हृदयं नमः फेत्कारिणीतंत्रे यथाशक्ति जपं कृत्वा प्राणायामत्रयं चरेत् नारदपंचरात्रे जपंतदनुकुर्यात्
यथाशक्त्युतादिकं निवेदयेद्दिभोस्तच्च वाक्कर्म मनसान्वितं ॐ पुंडरीकाक्षविष्णोः नमः मंत्रं त्रैजनादन गृह्यारो
मं जपं नाथममदीनस्य शश्वत इत्युक्ताद्यौ दकं पुष्पं कृत्वा दक्षिणपाणिगं अग्रतो निक्षिपेद्दिग्भोर्मूलमंत्रेण नारद

रामः

१८

मंत्रात्माभगवन्विष्णुरचिरात्सिद्धिदोभव शिवाद्यवाहसोमशंभुः मानसोपांशुभाषाणां कुर्यादिकतमं जपम् मूलस्याष्टश
तं जप्त्वा न पुनर्न विलंबितं गुह्यातिगुह्यगोप्रातर्वं गृहाणा स्मृतं जपं सिद्धिर्भवतु मे देव त्वत्पसादा त्वमिस्थिता भोगीशो
कपठित्वानुदक्षहस्तेन संभवे मूलमंत्रार्घ्यतोयेन दक्षहस्ते निवेदयेत् नारदपंचरात्रे संपूज्याथ जपं कुर्याद्यावद्वेप्रहर
द्वयं न दूर्ध्वं पूर्वतस्मात्वा विशेषेणाविधानवित् न्यासावसानमखिलं कर्म कुर्यात्पुनरोदितं पूजाग्निहोमपर्यंतं ततश्च
जपमारभेत् यावदिनावसानं तु भूयः स्नात्वा ततो दिजं मुपास्य पूर्ववत्संध्यादेवं संपूजयेत्पुनः विमृज्य भोजनं कुर्यात्
ततंतारकोदये संध्यामुपास्य देवं च पूर्ववत् पूजयेदित्यर्थः अथ भोज्यानि त्रैलोक्यसंमोहनतंत्रे भीक्षाशिवाहविष्या
सीकंदमूलफलाग्निः पयोव्रतीवानियतो जपे देकाग्रमानसः भीक्षास्वरूपमाह कुंभसंभवः वैदिकाचारमुक्तानां शु
चीनां श्रीमतां सतां सत्कुलस्थानजातानां भिक्षासीचाग्रजन्मतानां इति नारदः चरुमूलफलक्षीरदक्षिभिक्षान्नसक्त
कः सतस्तत्रविधं प्रोक्तं पवित्रं व्रतभोजनं कपिलः यावीयवायुः शाकं च पयोभैक्षं हविष्यकं पूर्वपूर्वप्रशस्तं स्यादशनं मे
त्रसाधने हविरुक्तं कुंभसंभवेन सितैकविधहैमेते मुष्पन्नं स्वीयसंश्रितं अभ्रद्रावहनं पश्यामनुद्योत्य हतं वयत् द
धिक्षीरघृतं गव्यमैक्षवं गुडवर्जितं तिलाश्चैवासिता मुद्गाः कदंक्रमुकवर्जितं नारिकेरफलं चैव कदलीलवली तथा आ
मुमामामलकं चैव पनसं च हरीतकी व्रतांतरप्रशस्तं च हविष्यामन्वते उधः अवैष्णवमलभ्यं चाप्यप्रशस्तं व्रतांतरे त्वा

शिचं

१९

न्यमेवात्र तत्सर्वं यदि चेत्तिष्ठिमात्मनः लघुमिष्टहिताशीचविनीतः शान्तचेतनः शान्तात्तपः हैमंतिकांसितांस्त्विन्नंध्यासं
 मुद्रास्तिलायवाः कलापकंगुनीवारवास्तुकंहिलमोचका षष्ठिकाकालाशकंचमूलकंकेमुकेतरत् कंदसैधवसा
 मुडेगद्येचदधिसर्पषि पयोमुधुतसारेचपनसासौहृतीतकी पिप्पलीजीरकंचैवतागरंगकतितिडी कदलीलवली
 धात्रीफला न्यगुदुसैक्षवे अतैलपक्कमुनयोहविष्यान्तं प्रचक्षते मूलकंहविरपिवैद्यवानां निषिद्धं तडुक्तं विष्णुयामले
 यत्रं मांसं तथा मद्यं तथा वृंताकमूलके निवेदयेन्नैव तत्र हरेरैकांतिकीरतिरिति अथ वर्ज्यानि तत्र कुंभसंभवः लवणं
 चपलंचैव सारंगौडरसांतरं माषमुद्रमसूराद्यान्कोडवांश्चराकानपि तांबूलंचद्विभुक्तंचदुःसंवासंप्रमत्ततां वर्जयेदिति
 ब्रह्मयामले निश्चयोत्साहधैर्यैश्च तत्त्वज्ञानस्य दर्शनात् अल्पासीत्यंत्यसंगश्च षड्भिर्मंत्रैः प्रसिध्यति प्रयासीवक्रभस्मीचप
 जलो नियमाग्रहः नीचसंगाच्च लौल्याच्च षड्भिर्मंत्रैर्न सिध्यति अशंकितमनाश्चैव शिवशक्तिमयत्वं तः देवमंत्रमयं साक्षा
 ध्यायेदात्मानमात्मनि मनोऽन्यत्र शिवोऽन्यत्र शक्तिरन्यत्र मारुतः न सिध्यति वरारोहे कल्पकोटिशतैरपि पर्युषंचारनालंच
 कोडवानं मसूरिकां कांस्यपात्रंच तैलंच मंत्रवीर्यहराणि यद्यपि वीर्यविज्ञानयोर्हर्ता ज्ञानहर्ता च पर्युषः तस्मात्सर्वप्रय
 त्नेन मंत्री पर्युषितं त्यजेत् आरनालंचान्यमम्लं मंत्री दृक्कापेरित्यजेत् फललोपो भवेन्नूनं मंत्रवीर्यहरेऽर्च्यं तेन कारण
 भावेन मंत्री क्षारंश्च वर्जयेत् पित्तलं मृत्पुदं नूनं शूद्रधान्यंच कोडवं कोडवान्यं परित्याज्यं सर्वथा जपकर्मणि मसूरीमानहंती च

रामः

१९

परित्याज्या च सर्वथा कोस्य पात्रमशुद्धं च तच्छब्दे विष्णुना पुरा मंत्रवीर्यहरत्याश्रयशपि स्यान्महेश्वरः तस्मात्सर्वप्रयत्नेन कास्यं
जंतुसाधकैः तिलतैलमंत्रपत्रपावनदेवदुर्ध्वं मर्दयित्वा प्रयत्नेन स्नानं कार्यं हि सर्वदा वर्जयेत्तु पवेलायां भोज्यमेव सदा
धैः न भोक्तव्यं न भोक्तव्यं मंत्रिणा तत्कदाचनेति अथ भोजनपर्यायः तत्र कुंभसंभवः उपस्तीर्या भिचार्यै तत्संस्कृत्य प्रोक्ष-
णादिभिः पावयेद्देदिकैर्मंत्रैः पुनर्मूलेन मंत्रवित् वैदिकैः प्रोक्षणादिभिः पावयेदिति संबंधः मूलेन मंत्रयेदिति शेषः तथा
सोभशंभुः हृदा संनोजयेन्मंत्रिपूतैराचामयेज्जलैः हृदा हृदयमंत्रे जलं चाभिमंत्रितं विवेदिति पलाशपत्रेण मध्यपत्रव-
र्जितेन कृतपत्रावल्यामेव भुंजीते निवदंति कोस्य भाजननिषेधानियमश्चित्तत्वं अथ शयनं विजयमालिनीतंत्रे अधःशया-
नः शुद्धात्मा जितक्रोधो जितेन्द्रियः नारदपंचरात्रे भुक्ता शयीत शयने सुशुद्धे च सुशीतले अर्द्धरात्रे समुत्थाय पादशौचं भवे-
द्विजः आचम्य देवसंस्मृत्य शीघ्रं संपूज्य पूर्ववत् जपं कुर्यात्तथा शक्तिश्चर्चयेत्तथेश्वरि इति तथा वैशंपायनः शयनं कुशश-
यायां विन्यसेच्छुचिवस्त्रधृक् तद्वासः क्षालयेन्नित्यमन्यथा विघ्नमाहरेत् इति तथा वायवीयसंहिता अहनास्तरणोस्ती-
र्णसर्भेशयने शुचिः मंत्रिते च शिवंध्यायनं प्राकशिरस्को निशि स्वपेत् शिवमित्युपलक्षणां मंत्रिते स्वेष्टमंत्रेण कपिलपंचरात्रे
गुरुपादचर्चनं कृत्वा उपवासी जितेन्द्रियः दर्भशय्यागतो सत्रोदृष्ट्वा स्वप्नं निवेदयेत् योगिनीतंत्रं यज्ञायतोद्गरमुदैतु देवमावृत्य
मंत्रान्प्रियतस्तरेतान् लब्धेकमुद्दक्षिरा पार्श्वशायी स्वप्ने परिषेत्तयथोपदेशं मंत्रानिति वक्तुं वचनेन सकलं सूत्रं ज्ञेयं मृशं

शि. च
२०

ते तथा भगवन्देवदेवेशभूलभृद्व्यवाहन इष्टानिष्टसमानवस्वमममुत्तमशाश्वत एवंमुत्तः कुशास्तीर्णीततः प्रयतमानसः
निशांतेपश्यनिस्वप्नंशुभंवायदिवाशुभं पिंगलामते तारोभिर्दिद्ययंभूलपाणयेद्विठईरितः स्वप्नमानवमंत्रोयंशंभुनापरिकी
र्तितः नभोजायत्रिनेत्रायपिंगलायमहात्मने वामायविश्वरूपायस्वप्नाधिपतयेनमः स्वप्नेकथयमेनित्यंसर्वकार्येष्वशे
षतः क्रियासिद्धिविधास्यामित्वत्पसादान्महेश्वर मंत्रतंत्रप्रकाशे ॐ हस्तकललोकायविष्मवेप्रभविष्मवे विश्वायवि
श्वरूपायस्वप्नाधिपतयेनमः स्वप्नमानवमंत्रायकथितामानवादिभिः अथशुभस्वकस्वप्नः तत्रयोगिनीतंत्रे त्रिविधं
दर्शनंतस्ययथार्थप्रयथार्थकम् अयाचकंयत्सुस्थानांशय्यतानांचदर्शनम् यथार्थंतदयथार्थमस्वस्थानांविकारजं
अयाचकंमानसंचयथार्थफलमुच्यते येषांस्वरूपमाहयदिति दर्शनंदेवादीनां विकारजंपित्तादीनां मानसंमनोविकारजं
आगमसिद्धौते आद्येवर्येवत्सरर्द्धद्वितीयेयामेपाकोवर्षपादातृतीये मासेपाकः सेर्वरीतुर्ययामेसद्यः पाकोयोविसर्गेषुदृ
ष्टः आद्येयामेदृष्टस्यस्वप्नंस्ववर्षवर्णमात्रेपाकः फलं स्वमयेपि विसर्गेनिशांते तथा क्रूरेधमामध्यमास्यादृष्टेतुत्तमो
त्तमे नविद्यतेरुत्तमोयस्याः सामिद्धिरुत्तमेत्यर्थः तानेवाहृतत्रैव स्वप्नेपश्यतिवैदेवंनिजेष्टंसर्वतोमुखं गुरुप्रसादमुत्तरं
निर्मलंचंद्रमंडलं गंगाभागीरथीभानुलिंगिनलिंगमेश्वरं प्रसन्नंतत्रयानीयात्सिद्धिंस्वप्ननिदर्शने प्रसन्ननिजेष्टदेवं
अतएवसिद्धिरपि नारदपंचशत्रे क्षितिलाभः क्षतजाद्वितरणंवाग्निपूजनं होमः प्रज्वलितेवह्नौसंगमविजयस्तथा

रामः
२०

हंसकोकमयूराणां रथारोहणमेव च कोकश्चक्रवाकः कपिलपंचरात्रे कन्यां छत्रं रथे दीपं प्रासादं कमलेन दीं कुंजरं वृषभं
माल्यं समुद्रं फलते पुमं घर्वतं च हयैर्मेधे माममांसं सुरासर्वं सवमादीनि सर्वाणि दृष्ट्वा सिद्धिमवाप्नुयात् श्रुतिरपि यदा क
र्मसुकम्पेषु स्त्रियं स्वप्नेषु पश्यति समुद्रं तत्र जानीयात् तस्मिन् स्वप्ने निदर्शने भैरवा तत्रे नदी समुद्रतरणमाकाशगमनं त
था भास्करोदयने चैव प्रज्वलंतं कृताशनं ग्रहनक्षत्रताराणां चंद्रमंडलदर्शनं नक्षत्राणि अश्विन्यादीनि तारा अन्यानि
हर्म्यस्यारोहणं चैव प्रासादशिरोमोपि वा नागाश्च मृगभेडाणां तरुशैलस्यारोहणं विमानगमनं चैव सिद्धमंत्रस्य दर्शनं
लाभः सितरश्मिश्चैव देवानां चैव दर्शनं सवमादीनि संदृष्ट्वा नरः सिद्धिमवाप्नुयात् स्वप्ने तु मदिगपानमाममांसस्य भक्ष
णं कृमिविष्टानुलेपं च रुधिरं भिक्षे च न भोजनं दधिभक्तस्य श्वेतवस्त्रानुलेपनं सिंहासनं रथं यानं ध्वजराजानि चैव
नं रत्नान्याभरणादीनि दृष्ट्वा स्वप्ने प्रसीदति नारदपं गुरुर्देवो द्विजः कन्याः गोगजाश्वाश्च केशरी दर्पणं शंखभेर्यौ च त
त्रैवाश्च चरोचनं तांबूलं भक्षणं चैव तथा दध्नि भिवंधनं सिद्धान्तमाममांसं च मद्यस्त्रीमदिरसवा छत्रं पानं शुभं वस्त्रं तथा
न्यत्र श्वेतचंदनं माल्यमुक्ताफलं हारः पूर्णः समुद्रितः शशी प्रचंडकीरणा स्वस्थोति म्नागाथमहोदधिः पुफुद्भ्रः पादपः शा
लिरोचना कुंकुमं मधु लाजा सिद्धार्थका वीजं नवभांडं च पायसं उपपन्नो धर्माचार्यो गायत्री चरसंगता मनो प्रीति करश्चा
त्ये लोके स्तदपागतः सर्वस्वप्राः शुभाः प्रोक्ताः सिद्धिमोक्षफलप्रदाः अथाशुभसूचकाः नारदपंचरात्रे अतो न्ये विपरीता

शि.चं
२१

सुमनसः खेदशत्रये गर्हिता लोकविद्विष्टा स्वप्राप्तेऽप्यशुभावहाः चंडालका ककलभश्च न्यगर्त्रममंगलं इव्यं नैलाभक्तनग्न
भुक्कृष्णप्रदर्शनं कंठकतरुनिर्मूलपासारस्य च दर्शनं रोगदमिति अतः उक्तशुभमूचकात् कलभं बालगजं तत्र प्राय
श्चित्तमाह कपिलः दृष्ट्वा दुःस्वप्नके चैवं हो भवति सिद्धिमाप्नुयात् तथा पिंगलामने शुभेशुभं भवेत्तस्य जुहुयाद् शुभेश
तं भस्त्रेणोति क्रमो विद्वान् इति तथानारदपंचरात्रे दृष्ट्वा समाचरेद्धोमं दंतकाष्ठोदितं मुने केवलेनाथवाज्येन सिंहमं
त्रेण शान्तये दंतकाष्ठप्रकरणे तावदाह स्वयमेव शक्तेः सहस्रं साष्टां वा यथा शक्त्याथवा द्विज अस्त्रसंपुटिते नैषां नाम्ना
स्वाहान्वितेन च दोषान्जहौ ते वंपदं नामाचसानगं अस्त्रसिंहमंत्रयोर्विकल्पः एषां दोषनिदानानां अथ स्वप्ननि
वेदनं तत्रैव शिष्यस्तु चिरात्तः पुष्पहस्तो गुरुत्तमं पराम्पशिरसा दृष्ट्वा स्तस्मै स्वप्नं निवेदयेत् स्वप्ने वाक्षिसमक्षं वा
आश्चर्यमिति हर्यदं अकस्माद्वादि जायेत न ज्ञातव्यं गुरोर्विना मंत्रप्रसादजनितं लिंगं वतगुरोर्विना मंत्रप्रसादजनि
तं लिंगं वतगुरोर्विना प्रकाशनीयं विषेन्दुकस्य चित्तिद्विमिच्छता प्रकाशयतियो माहोदौ सुक्यान्मंत्रजसुखं निकरस्था
श्चातास्तस्य सिद्धयो यांति दूरतः आविर्भवन्ति दुःखानि शोकाश्च विविधा अपि वक्रतुडकले चित्रप्रसादो मनसश्चतुष्टि
मालाशिता स्वप्नपराश्रुत्वं तथा भैरवी तंत्रे ज्योतिः पश्यति सर्वत्र शरीरं प्रकाशयुक् निजं शरीरमथवा देवतामय
मेव हि नारदपंचरात्रेपि मैत्रा राधनशक्त्या प्रथमेवत्सरं त्रयं जायते वहवो विद्वानियमस्य नारद नो द्वे गं साधको

रामः
२१

यातिकर्मणामनसायदि तृतीयवत्सराद्धर्षराजानश्चमहीभृतः प्रार्थयन्तेनुरोधेनगर्विता अपिमानिना प्रासा
दःक्रीयतानाथमनोद्वराकारणं प्रज्वलन्तंचपश्यन्ति तेजसाविभवेनच अतस्तेमुनिशाईलनिखुरं वक्तुमक्षमाः
नवमाद्यत्सराद्धर्षस्वयंसिद्धिमंत्रराट् नानाश्चर्याणि हृदयेमंत्रसिद्धिमयानिवै अत्यानंदप्रदानाशुप्रत्यक्षेणवहि
स्तथा जडधीस्तक्षरांविप्रप्रणामस्त्रिमहर्षितः क्षरांडुंभुभिनिर्घोषंभृणोत्पत्यंतरिक्षतः क्षरांचमधुरंवाद्यंनाना
गीतममन्वितं आजिघृतिक्षरांगंधान्कर्पूरमृगनाभिजान् उत्पतन्तंक्षरांचापिपश्यत्यात्मानमात्मना चंद्रार्ककि
रणाकीर्णक्षरामालोकयेन्नमः गजगोवृषमाद्यंश्चभुंड्याचक्षरांदिज निर्जरांबुदसंक्षोभंक्षरामाकर्णयत्यपि
तारकाणिविचित्राणियोगिनोनभसिस्थितान् पश्यंतुग्राह्यंतस्यक्षत्रंमंत्रप्रतीसदा क्षरांकिलिकिलारावंहं
सबर्हिरवंतथा क्षरोमेघोदयंपश्यत्क्षरांगत्रिंदिनेसति रात्रौचदिवसालोकंससूर्येणसमीक्षितं बलेनपरिपूर
णश्चतेजसाभास्करेयमः शमेनमुक्तः प्रोच्चेनगोभीर्येणसुखेनच स्वल्पाशनेनाकृशतावकुनापिनविद्यते विराम
त्रयोरथात्यत्वंभवेन्निद्राजपस्तथा जपध्यानगतोमंत्रीनखेदमधिगच्छति विनाभोजनपानाभ्यांयक्षमासादिकं
मुने इत्येवमादिभिश्चिह्नैर्महाविस्मयकारिभिः प्रवृत्तेः संप्रबोधयंप्रसन्नामंत्रराडिति तथावौधायनः सिद्धेत्सु
त्रीणिचिह्नानिदाताभोक्ताअयाचकः दाताभोक्ताययाचकइत्यर्थः प्रपंचसारे ततोस्पष्टतयास्वेवजायन्तेउप

शि.नं
२२

तोमनुं अधिष्ठितो निष्पद्योयं निष्ठुमिश्रं गृहं भवेत् अर्काभः तेजसा सौ भवति निलिनजा संतने किं करीष्यादो गान
शंतिदृष्ट्या दुतमथ धनधान्यो कुलंतत्समीपं देवानित्यं नमोस्मै विदति फणि - तानैव रूपंति पुत्रा पौत्रा मित्राणि रु
क्षस्तनुविपदिपदंधामविष्णोः स भूयात् एवं कृते न सिद्ध्यति चेयं त्रयं वापु रश्चरणां कुर्यात् तडुक्तं फेत्कारिणी तंत्रे
कर्मणा प्रवले नैव प्रतिबंधो विरोधिना यदि सिद्धिं न लभते द्विस्त्रिर्वी पुनराचरेदिति अथ होमपर्यायो विचार्यते
तत्र वायवीयसंहितायां अथाग्नि कार्यं वक्ष्यामि कुंडे वा स्थंडिले पि वा देशा मप्याय से पात्रे मृगमये वा नये शुभे
ज्ञानार्णवे नित्यं नैमिकं होमं स्थंडिले वा समाचरेत् गोमये नोपलिप्तायां भूमौ स्वस्थ ज रूपकं हस्तमात्रं तु तत्कुर्याद्वा
लुकाभिः सुशोभनं अंगुलोत्सेधसंयुक्तं चतुरस्रं समंततः क्रियासारे समोष्टि रक्ष प्राक प्रहं प्रागुदकप्रण वोपि वा उद
कप्रहः प्रदेशो वा स्थंडिलस्य स्थलं स्मृतं प्रेहः प्रणवः तथा कपिलः स्थंडिलं बालुकाभिर्वारक्तं मृदजसापि वा तथा व
शिष्ठः हस्तमात्रं स्थंडिलं वा संक्षिप्ते होमं कर्मणि अत्र संक्षिप्ते होम कर्मणि अत्र संक्षिप्ते इत्यभिधानात् सहस्रादिसंख्ये
होमः स्थंडिलेन कर्तव्य इति केचित्तत्र न होमे समाचरेत् कुंडे स्थंडिले वाथ पूजिते अग्निप्रायनं कृत्वा ह्यचार्यः सर्व
वेदवित् तिलहोमं व्याहृतिभिरष्टोत्ररशहस्रकमिति वापु प्राणा वचनात् कुंडे वा स्थंडिले वापि तत्र होमो विधीयते
अयुतं होमसंख्या च पालाशशमिधस्तथा इति पद्मपुराणवचनात् अत्र होमाशक्तौ नु जपो शक्तस्य सर्वत्रोति नारा

रामः
२२

१५
१०
५
गृहगोष्ठाश्वत्थदुष्टमृगबालशंकावर्जितैकांतनिंदारहितैर्धार्मिकश्रेष्ठदेवताभक्तजनाश्रयसुभिक्षनिरूपडवराजतत्त्व
विवादिगमनागमनस्थानानिरुतेषामन्यतमंस्थानं ग्रामेकोशमात्रं नगरेकोशद्वयं नदीपर्वततीर्थोदौपक्षिमारहितस्थानमाश्रित्य
ममामुकमंत्रस्य पुरश्चरणासिद्धये मयंगृह्यते भूमिर्मंत्रो मे सिध्नामिति मंत्रेणाभूमिपरिग्रहं विधाय वटपिप्पलप्लक्षोदुंवरा
न्यतमवृक्षभवात् वितस्तिमात्रान्दशकीलकान् कृत्वाष्टमंत्रेणापृथक्पृथक् गृहवारमभिमंत्र्य पूर्वाद्यष्टदिक्षिदेशानयो
र्मध्ये निऋतिवरुणोर्मध्ये वोर्ध्वाधो बुध्ना निषा यतत्र दक्षमंत्रांते स्वायत्तमः इति प्रकीलमंत्रं संपूज्य पूर्वादिषु दशदिषु
इंद्रं सांगं सायुधं सपरिवारं सबाहून् सवते माषभक्तवलिर्नमः इति दशदिक्पालेभ्यः स्तत्र नाम्ना तत्र कीलसमीपे मासभ
वल्लिंदत्वा क्षेत्रमध्ये क्वचित् शंक्षत्रपालाय नमः गंगारोशाय नमः वावास्तुपुरुषाय नमः इति क्षेत्रपालगरोशवास्तुपुरु
षात् संपूज्य सुसमेभूतलेपा कृपत्य दक्षिणोत्तराय तान् श्रुतसंश्रुतसोरेखा विलिख्य नवकोष्ठानि कृत्वा तेषु पूर्वादिक्रमे
णाष्टादक्षिणोत्तरसप्तसुकोष्ठेषु कचटनपयशाख्यान् सप्तवर्गान् विलिख्ये शतकोरोल्लक्षौ विलिख्य मध्यकोष्ठं तथैव नव
धाविभज्य तेषु पूर्वादिषा दक्षिणोत्तरा इत्यादि शोडशस्वरान् द्वादशक्रमेणा विलिख्य मध्यकोष्ठे श्रीकारं लिखेदिति कू
र्मचक्रं निर्माय तत्र मध्यमगतनेव कोष्ठे सुमध्ये पूर्वाद्यष्टसुकोष्ठेषु प्राक्षिणोत्तरा मृतबृध्नमशौलराजवासुकाथं कृच्छ्रं क्रि
पन्नयोति महाशंखछायात्राख्यानवक्षेत्रपालान् ॐ शंक्षं भूतं क्षत्रपालाय नमः ॐ शंक्षं बृध्नं क्षेत्रपालाय नमः इत्या

शि.च

२३

दिप्रणावक्षेत्रपालवीजतत्रनामचतुर्थीनामोत्तान्गंधादिभिः संपूज्यग्रामादिनामाद्यक्षरयुक्तकोष्ठदिशिमुखेनदलाभेनदधःपा
 श्र्वद्वयगतकोष्ठद्वयान्तमेकूर्महस्तेवापृष्टे सर्वार्थसिद्धयेइतितंत्रराजवचनान्मध्यकोष्ठात्मककूर्मपृष्टे क्षेत्रमध्येवाजपा
 र्थेगृहंशीतवातातपनिवारणक्षमं कुर्यात् अथवर्ज्यस्थानानि तत्रभकारेणागकारस्यारित्वं अस्वरस्यवकारेणाल्स्वरे
 स्पपकारेणांकारस्यघकारेणाजकारस्यटकारेणरुकारस्यककारेणाडकारस्यतकारेणाफकारस्यटकारेणाभकारस्य
 रेफेणायकारस्यसकारेणारित्वमन्योन्यमितियत्रस्थानसाधकयोराद्यक्षरेणाजरित्वंततस्थानंत्याज्यमिति॥तदुदाहरणं
 तुअमरकंटकस्थानंगणपतेः साधकस्यारिर्भवति गरुडपुरममरेश्वरस्यापिइत्थंमन्यत्रापुं अथजमालासातुद्वि
 धा मातृकाक्षरमयीमणिमयीचेतितत्रमणायस्तु पुत्रजीवशंखविडुमरक्रमुक्ताफपद्मवीजसुवर्णरजतकुशबंधि
 रुद्राक्षाश्चक्षविशेषाः अथसंख्यातुसात्विकराजसतामसमेदेनाष्टोत्तरचतुःपंचाशत्सप्तविंशतिश्चेति अथजपमा
 लायासंस्कारकाल तत्रविघ्नोर्द्वादशीपूर्वाङ्कः शक्तेरष्टमिनवमीचतुर्दशीनवमीरात्री गरुडशस्यचतुर्दशीमध्याङ्क
 शिवस्यत्रयोदशीदिवासूर्यस्यसप्तमीचतुर्दशीपूर्वाङ्कः इति अथमालायासूत्राणि विघ्नोपद्रवसूत्रंकार्याससू
 त्रंवा देव्यापट्टसूत्रं शिवस्यैर्णाभवेवाल्कलंवा सूर्यगरुडयोः कार्पाससूत्रंपट्टसूत्रंवाकार्यायथायोग्यमेवकार्यमिति
 अथसंस्कारः तत्रप्रमाणोक्तात्रयागोमूत्रगोमयदुग्धदधिघृतकुशनलात्मकंपंचगव्यंसंपाद्यशक्तिव्यतिरिक्तेषु०

राम

२३

पूर्वदिनेकभक्तः साधकः प्रातः कृतकृत्यनित्यकृत्यसूत्रं मणिं श्रुत्वा संस्थाप्य तेषु प्रणवं भुवनेश्वरी वीजं मातृकाक्षराणि
च सूत्रे प्रति वीजं वीजेषु च विन्यस्य मणीं सूत्रं च गंधादिभिः संपूज्य कुंडादौ नित्यहोमविधिनाग्निं संस्थाप्य यथाशक्तिसं
घृतैस्तिलैः केवलघृतैर्वासद्यादिपंचमंत्रैर्हुत्वा होमाशक्तौ जपं वा विधाय सूत्रे रुद्राक्षपुत्रजीवपद्माक्षैश्च सुखे मुखं सं
यो० जप्य यथासुखमन्यमणिं नित्यारोग्यैकैकमणिमध्ये गुरुकृत्विधिना वस्त्रगुंथि विधाय गोपुच्छाकारेण गुंथयित्वा स
र्वतस्थूलसज्जानीयमेकमणिमुद्धुमुखं सूत्रद्वयमेकीकृत्य मेरुगुंथयित्वा सद्योजातमिति मंत्रेण पंचगव्येन शीत
लजलेन च प्रक्षाल्य वामदेवायति मंत्रेण चंदनागुरुकपूरकुंकुमैर्विघृष्य अथोरेभ्य इति गुरुश्रीरशर्कगुग्गुलुम
धुचंदनघृतैर्धूपयित्वा तत्पुरुषायेति गंधचंदनकस्तूरीकुंकुमकर्पूरैर्लेपयेत् ॐ ईशान इति मंत्रेण प्रति वीजं
शतं शतमभि मंत्रयेत् मेरुचानेनाथोरेभ्य इत्यनेन च शतं शतमभि मंत्रयेत् तजस्तत्र पूर्वोक्तवक्रभेदेन स्पृश्य
रुद्राक्षस्य यावदेव नामावाह्यावाहनस्थापनसन्निधाय न सन्निधौ धनसंमुखीकरणा सकलीकरणावगुंठनं मृ
तीकरणा परमीकरणानि तत्र मुडया विधाय प्रागुक्तैः पंचभीर्मंत्रैः प्रति वीजं पंचोपचारैस्तं देवतां स्वेष्टदेवताव
त्पूजयित्वा संस्कृतमालायाजपं कुर्यादिति जपमालां संस्कारविधिः इत्थं प्रतिष्ठितमालयाजं कुर्वन् यदा तत्सूत्रं
जीर्णमपि जानाति तदैव हस्तं सूत्रं गुंथयित्वा तया स्वेष्टं मंत्रमष्टोत्तरशतं प्रायश्चित्तार्थं जपयित्वा पश्चात् तया मालयाय

शि. चं

२४

था पूर्वजपं कुर्यात् अयं प्रतिष्ठा प्रकारस्तु रुद्राक्षस्यैव नान्येस्स अन्येषां पद्माक्षादीनां तु प्रतिष्ठा विधिः प्रदर्शयते तत्र गंधि
तां मालां कुत्र वित्यात्रे संस्थाप्य तस्यां गरीशं सूर्यं विष्णुं शिवं दुर्गाः पृथक् पृथक् आवाह्यं संपूज्य हौं मंत्रेण पंचगव्ये निक्षिप्य पु
न स्तोत्रं समादृत्य स्वर्गां पास्थे पिप्पलपत्रस्थे वा धूपवासिते पंचामृते निक्षिप्य पुनस्तामुद्रुत्वा शीतलजले निक्षिप्य प्रक्षाल्य च
दत्ता गुरुकस्तूरीकर्पूरकुंकुमसौ धिकैरनुलिप्य तस्यां हौं मिति मंत्रमष्टोत्तरशतं जपित्वा नवग्रहादशदिक्पालाश्च संपू
ज्य सद्यः तैस्ति लैर्पथाशक्तिस्वेष्टमंत्रेण कुत्वा गुरवे यथाशक्ति कांचनं दक्षिणां दत्वा प्राप्तरां श्रान्नादिभिस्तोष्येदिति अ
थ वा सूत्रं मणींश्च पंचगव्येन दिनत्रयं संस्थाप्य चतुर्थदिने समुद्धृत्या सूत्रमंत्रेण प्रक्षाल्य हस्तमंत्रेण ग्रंथयित्वा स्योडिले स्वेष्ट
देवतापूजामंडलं विधातुं त्रयेष्टदेवतां संपूज्य मूलमंत्रमष्टोत्तरशतं जपित्वा स्वेष्टदेवताकल्पोक्तपुरश्चरणाहोमव्येण घृते
न नवायथाशक्ति कुत्वा मंडलमध्ये मालां संस्थाप्य तस्यामसुमंत्रं मूलमंत्रं षडंगत्वा साश्च विन्यस्य स्वेष्टदेवतारूपं विचित्रं
वक्ष्यमाणं पिधाना सर्वभूतवर्तिं दत्वा तस्यामिष्टदेवतां संपूज्याचार्ये दक्षिदिभिः परितोष्य प्रणाम्य दत्त्वा श्रान्नादिभि
स्तोष्येदिति इत्थं प्रतिष्ठितमालयाचार्यं मंत्रं जपेत् अथ पुरश्चरणाकाले विहितानि क्रमनः संहरणं शौचमौनमंत्रा
र्थं चिंतनाद्यगता निर्वेदश्च द्वाजपोत्साधकौ धन्यागस्वर्गाश्च यधर्मा तुष्टानपरितुष्टं तेंद्रियं निग्रहबलचर्यं गुरुनतिके
वलामलकस्नानमंत्रं दिमंत्रं तजलेनाभिषेकं स्त्रियवरां दिशवरमशक्तौ शक्रास्नानं देवर्षिपितृस्वेष्टदेवतातर्पणं

राम

२४

मध्ययत्रहितमलाशपत्ररचितपत्रावल्यांरात्रौहितसितजनांगोवालादिभुक्पाचेति अथतत्कालनिषिद्धानि अप्रियान्
 तभाषणोकरंजविभीतकार्कसुहीछायाक्रमणप्रतिग्रहस्त्रीशृङ्गपतितनास्तिकोद्विष्टसंभाषणंस्नानतर्पणायननुष्ठा
 नवदुवस्वैकवस्वमलिनवस्वधारणकाम्यकर्मसंकल्पितस्ववर्णाश्रमाविहितकर्मचरणकांस्यभोजनदिवान्भोजनासद्भा
 षणान्यपूजनकौरिल्यक्षौरासाधुसमागमोद्मजलस्नातोन्मर्दनगीतवाद्यादिश्रवणानृत्यकर्दनाष्टविधमैथुनतत्कथा
 लापकुडकर्मस्नातस्यसंप्राप्तिहिंसाकंचुकोष्पीषधारणकराघातवराणकेशमोक्षराशिरघावरविचिंताक्रोधसमत्प
 रामनोरथशयनोत्थाप्यगमनांधकाशमंगलस्थानपादुकाधारणयागशयाधिरोहणपादप्रसारणोत्कटासनशुजं
 भाहिक्राविकलमनस्वानशनघोषपादनग्नकुशराहित्यादीनि भथाशनानि तत्रव्याघ्रचर्ममृगाजिनचेत्रनिर्मितकं
 वलकुशकटरक्रपटवस्त्रात्मकानिविहितानि तथानिषिद्धानि वंशरवितदारुमयपाषाणानृणावस्त्रपट्टवेष्टकानि
 र्मितानिकेवलभूतलंघेति अथपुरश्चरणारंभपूर्वदिनकृत्यं तत्रप्रातःस्नाननित्यक्रियांनिर्वर्त्यबाह्यरान्नभोज
 नादिभिःस्तोषयित्वागुरुमपित्रस्त्राभरणादधधाम्यादिभिःसंतोष्यजपस्थानेत्रिकोराहृतचतुरस्त्रमंडलेक्षेत्रपा
 लायनमःक्षेत्रपालइहागच्छेहच्छेतिक्षेत्रपालमावाहोक्तमंत्रेणक्षेत्रपालंगंधाभिःसंपूज्यतदग्रेत्रिकोरामंडलेसाधा
 रंसात्रयंजनोदकपूर्णावलिपात्रंनिधायसह्येहिविदुषिपुरुषुरुभंजयभंजयनर्जयनर्जयविघ्नविघ्नमहाभैरव

शि. चं

२५

क्षेत्रपालवलिंगुद्रगृहस्वाहा इति मंत्रेणावलिनद्वयोपवसेत् अअजपारंभदिनकृत्ये तत्रशुभेमासिवंदुतसानुकूलेतिथिवा-
रनक्षत्रा शोधितेदिवसेषातः स्नात्वागुरुविद्याज्ञामादाय ब्राह्मणैः स्वस्तिवाचने कारयेत्वा कुशहस्तः ॐ सूर्यसोमोनमः कात
संधेभूतान्पहक्षपा पवनोदिकर्पतिर्भूमिराकाशंरवचरामराः वासंशाथनमास्थाय कल्पमिह संनिधिं इति पठित्वा ताम्र
पात्रे कुशतिलाक्षतजलान्यादायो ददद्भुवः ॐ अशामुकेमासि अमुकराशिगते सवितरि अमुकपक्षे अमुकतिथौ भारत
वर्षारब्धभूषदेष्टे विशेष क्षेत्रे वेदमुक क्षेत्रे अमुकगोत्रः अमुकशर्माक्षत्रियश्चेदमुकवर्मा वैश्यश्चेदमुकगुप्तः शूद्रश्चेद
मुकदासे मुकमंत्रसिद्धिका मोमुकं मंत्रसेयत्संख्याजपात्मकं पुरश्चरणमहं करिष्ये अथारभ्येतावदिने रहं करिष्ये इति
वासं कल्पं विधाय गुरुगणपतिदुर्गामातुः नत्वा पूजां समाप्य जमारभेत् तत्र मूलमंत्रेणाघाणायामं त्रयं कृत्वा मूलमं-
त्रस्य ऋष्यादिकरखंडंगन्यासान्वित्यस्य हृदि देवं ध्यायन् जपमालां वामहस्ते कुत्रचित्पात्रे वा संस्थाप्यार्घ्यं दत्त्वा मूल
मंत्रेणासंघोष ॐ मांमाले महामाये सर्वशक्तिस्वरूपिणी चतुर्वर्त्यत्वयि न्यस्ततस्मान्नेसिद्धिदानव इति गंधपुष्पाक्ष-
तैर्मालासंपूज्य ॐ अविष्णुकुरुमाले त्वमिति मंत्रेणादक्षिणाहस्तेन मालादाय स्वशिरशि श्रीगुरुं कंठे पीतवर्णमूलमंत्रं
हृदये स्वेष्टदेवं गुरुपादयोः स्वात्मानं च ध्यात्वा भूमध्यस्थाज्ञाचक्रे गुरुदेवतमंत्रात्मना मैकं विभाव्य कंठविशुद्धिचक्रे
तच्चतुष्टमे कीर्तुं मुमुक्षावर्त्मनानीय तत्र देवं ध्यात्वा मूलत्रेणाहृदयस्थानाहते चक्रमारणीय तत्रापि देवं ध्यायन् ह

राम

२५

लीयवचनाजपस्यकार्यः तत्त्राहुरौः पुरश्चरणाजपसंख्याचतुर्गुणाजपस्यकार्यः क्षत्रियैश्चक्रुः वैश्यानां
अष्टगुणाः होमकर्मण्यसक्तानां त्रयाणां जपसाम्यता होमकर्मण्यसक्तानां वेदार्तुवसुसंमित इति सारसंग्रहवच
नात् तदशक्तौ तु विद्यायां द्विगुणः क्षत्रियाणां त्रिगुणः वैश्यानां चतुर्गुणः होमकर्मण्यसक्तानां विद्यायां द्विगुणो
जपः इतरेषां तु वर्णानां त्रिगुणादिर्विधीयते इति गौतमवचनात् तत्राप्यशक्तौ होमसंख्याचतुर्गुणाजपः कार्यः होमा
शक्तौ जपं कुर्याद्दोमसंख्याचतुर्गुणमिति वशिष्ठवचनात् एतदपि विप्रमात्रपरं क्षत्रियवैश्ययोः प्राग्वत्चक्रुः जपो
ष्टगुणाजपो भवति प्रागुक्तवचनात् तत्राप्यशक्तौ होमसंख्याद्विगुणाजपो वा कार्यः यद्यदंगं विधीयेत तत्संख्याद्विगुणो
जपः कर्त्तव्यः सांगसिद्धार्थं तदशक्तेन भक्तिरिति कुंभसंभववचनात् तदशक्तेन पुरश्चरणासंख्याचतुर्गुणादिकरणाश
क्तेन एतदपि विप्रमात्रपरं क्षत्रियवैश्ययोः त्रिगुणाचतुर्गुणाजपो भवति प्रागुक्तगौतमवचनादेव द्विजभक्तेतरशूद्रा
णां चतुर्गुणपक्षे दशगुणाजपो भवति द्विगुणपक्षे पंचगुण इति द्विजभक्तशूद्राणां पंचवर्णमाश्रितो यः शूद्रः ततस्त
द्वर्णविहितजपस्येति तदुक्तं सारसंग्रहे द्विजानां होमविरहे यः प्रोक्तः सूरिभिर्जपः तद्योषितं स एवोक्ता शूद्रो यं व
र्णमाश्रित तत्स्त्रीणां विहितं जापं कुर्याद्भक्तिपरायणः इति गौतमोप्याह होमाभावे द्विजानां तु जपः प्रोक्तपुरातनः
तत्सुभुवांश्च तज्जक्तशूद्राणां च स एव हीति अतः स्त्रीहोमानधिकाशूद्रैर्हीमानधिकाराजपस्यकार्यः सारसंग्रहे

शिवं

२८

ततो होमदशांशेन जले संपूज्य देवतां तर्पयामीति मंत्रांते प्रोक्ताभिर्मूर्ध्नि तर्जयेत् वैशंपायनः ततो होमदशांशेन तर्पय
स्य दशांशेन नमो तं मंत्रमुच्चरन् अभिषिञ्चेत्स्वमूर्ध्नि जलेः कुंभाख्यमुद्रया सारसंग्रहे तदंते भोजयेत् विप्रान्सदा
चारान् दशांशतः नानाविधैर्भक्ष्यभोज्यैलेह्यैश्चोष्यैस्तथेतरे सर्वथा भोजयेद्विप्रान् कृतसौगन्धसिद्धये विप्राराधन
मात्रेणाव्यंगं सौगन्धमाप्नुयात् एकमंगं विहीयेत् ततो नेष्टुमवाप्नुयात् अंगहीने भवेद्यद्यतकर्मनशार्थसाधकं स्मृताति
रिक्तकर्मणि न फलंति मनोरथान् तस्य पूर्णांता यातिसमस्तानि भवन्ति चेत् अनायासेन विदुषो भोजयेत् सर्वकर्मसु
यानियान्यपि कर्माणि हीयन्तैर्द्विजभोजनैर्निरर्थकानि तानि स्पृष्ट्वा जातृखरगानि चतः॥ गुरुं सतोषयेत्पश्चाद्गोहिरण्यचरा
दिभिः गुरौ गुह्यै हि संतुष्टो मंत्रसिद्धिर्न मित्रिणाः इत्थं पुरश्चरणात् प्रसन्ना देवता भवेत् कुलार्णवे यदृच्छया कृते मंत्रे
छन्नापि छलेन वा परेरितमाथा वा तज्जपेद्यद्यनर्थकं पुस्तकं लिखितान् मंत्रान् आलोक्य प्रजपन्ति ये ब्रह्म
त्यासमन्तेषां पातके परिकीर्तितं अनेकेऽपि मंत्राणां चित्रा कलकारा मंत्रे गुरुमुखात् प्राप्ते कं स्यात् सर्वसिद्धिदं
सुंदराचार्यसिख्येन श्रीनिवासेन धीमता चंडिकायां प्रणीतायां प्रकाशो गात्रयोदशः इति श्रीसुंदराचा
र्यचरणारविंदद्वंद्वान्ते वासिता श्रीनिवासभट्टेन विरचितायां श्रीशिवार्चनचंडिकायां त्रयोदशः प्रकाशः
अथ पुरश्चरणाप्रयोगः तत्रादौ जपस्थानानि तत्र समुद्रतीरपर्वतशृंगसमुद्रगामितदीतीरविष्णुगृहे विविक्तनिज

राम

२८

दयसमीपे माला मानी यदक्षिणादहस्तमध्यमांगुलिमध्यपर्वणिसंस्थाप्यैकवित्रोभुग्नग्रीवोन्नतगात्रः कंदूनीलतरहितः खटखण्ड
दिशकुर्वन्मंत्रार्थगतवित्रोमालाया प्रतिबीजंमंत्रमुच्चरणापूर्वबीजसमयेभपरबीजमस्य शनप्रणावोचारपूर्वमंत्रमारभ्य प्रातः
कालान्मध्यदिनावधिदशाष्टुपडवसंभावनायां त्वरया समानीये वासाई प्रहरत्रयेवधिजपित्वा सर्वशेषाकृत्यं न पुनः प्रणावमु
च्चार्य जपं समाप्य त्वं प्राते सर्वदेवानां प्रीतिदा शुभदामम शिवं कुरु मे भडेयशो वीर्यं च शर्वदा इति मंत्रैरामालां स्वशिरसि
निधाय पुनः प्राणायामत्रयं कृत्वा ऋष्यादिकरखंडंगत्यासां विधायार्घ्यं दक्षेण प्रागुक्तमंत्रैराजपंसमर्प्य प्रागुक्तमालां पूज
नमंत्रैरामालां संपूज्य परहसि स्थापयेत् अत्र प्रणावोचारो नुत्रैर्वर्णिकामेव शुद्धादीनां तु श्रौकारस्वाद्यंतयो प्रणावत्पेन
प्राप्त इति ततो मध्याह्नादिके विधाय पुनः पूजां विस्तरतः कृत्वा प्रतिदिन होमपक्षे जप दशांशं कल्पोक्तद्वयैर्विधिना संस्तु
तैर्गौ कृत्वा होमदशांशं तर्पणां दशांशं मार्जनं मार्जनदशांशं ब्राह्मभोजनं च प्रत्यहं कुर्यात् प्रतिलक्ष होमपक्षे एकलक्ष सं
ख्यां समाप्य तद्दशांशं होमादिकं कृत्वा मिमलक्ष जपमारभेत् कल्पोक्तसंख्या जप समाप्त्यनंतरं होमपक्षे कल्पोक्तसंख्यं ज
पं समाप्य पश्चात्तद्दशांशं होमादिकं कुर्यात् इति पक्षत्रयेप्येकः पक्षः कार्यः होमपर्यायस्तु प्रागेव दीक्षाप्रकरणोच्योक्त
होमाश्चक्रोत्पसवकार्यस्तत्र ब्राह्मणैः पुरश्चरणा संख्या चतुर्गुणा कार्यः क्षत्रियैश्च द्वादशैश्च पुरश्चरणाः अत्राशक्रौवाहणौ
पुरश्चरणा संख्या द्विगुणो जपः कार्यः क्षत्रियैस्त्रिगुणो वैश्वैश्चतुर्गुणो जपो भवति तत्राप्यशक्रौ होमसंख्या द्विगुणा जपो

शि. चं

२७

वाकार्यइति सतदपिविप्रमात्रपरंश्रियवैश्योस्तुत्रिगुराजतुर्गुराजपोभवति द्विजभक्तेतरश्च द्वाणां दशगुराजपोभवति
चतुर्गुराजपक्षेतुपंचगुराजपइति द्विजभक्तश्च द्वाणांतुपंचवर्णमाश्रितोयः शूद्रः तद्वर्णविहितजपस्य द्विजस्त्रीणाम
पितथैवेति स्त्रीश्च द्वाणां होमानधिकाराजपस्य विहितइति इत्थं होमं विधाय च दाना गुरु कर्पूरादि सुवासितैजलैर्हो
मं संख्या दशोऽशतः प्रागुक्तविधिना जले देवं ध्यात्वा संपूज्य संपर्प स्वात्मानं देवतारूपं ध्याय कृं भ मुद्रया मूलमंत्रोक्तेभ्यो
त्मानमभिषिञ्चामि नमः इति तर्पणं संख्या दशोऽशतः समर्द्धन्यभिषिञ्च्य अभिषेक दशोऽश संख्या कान्स्वेष्टस्वेष्ट देवतान
भक्तान् सदाचारान् ब्राह्मणान् निमं ग्राह्यभंगादिना स्नपयित्वा वस्त्रगंधादिभिरलंकृत्य षड्रसैनानाविधैर्भक्ष्यो ज्यैष्ठ्य
देवताबुध्याभोजयित्वा तां बलदक्षिणादिः परितोष्य विसृजेदिति प्रत्यहं लक्षां तवासमस्त संख्या समाप्तौ वा भक्तिपूर्व
कं कुर्यादिति ततः प्रकृते मध्याह्न पूजानंतरं वैश्वदेवादिके माह्निकं विधाय स्वैष्ट्य देवता मंत्रजपं ध्यान कीर्तन श्रवणा
दिनादिन शेषं नीत्वा शकौशायं तनस्नानं विधाय देवैः संपूज्य भुंजीत तत्र भोज्यानि भैक्षं शुकैः कविधास्त्रिहैमंति कनी
वारयष्टिका कंगुयवाश्च दानवहताः पादाभ्यामनुतोल्या वहता गुडवर्जितमैक्षवं कृत्नतिलमुग्धकलापकैः मुकवर्जकै
स्मविशेषनालिकेरकदलीफलवलीषपनसावलकाडकहरीतकीवास्तुः ककालशाकहिलमोचिकासैधवसामुडे
लवरोनधृतसारगोणग्यातिपिप्पलीरकनारंगकतित्रीडीमूलकानि अथ वर्ज्यानि गुराकृत्रिमलवशाक्षारलव

राम
२७

रास्विन्नवर्युषितनिस्त्रेहकीटादिद्रुषितकंजिकगंजनविल्वकरंजशनुमृणालकोडवमंस्कृतैलपक्कमायमसूरवराकगोधूम
 देवदेवधान्यानीति अतिभोजनंदिवाभोजनं च अथभोजनपर्यायः तत्रस्वेष्टदेवताप्रसादनमंत्रमध्यपत्ररहितपलाशप
 त्रैः कल्पितपत्राबलांसेस्थाप्यवैदिकमंत्रैः संस्कृतमूलमंत्रेण भोक्ष्यप्रतिद्वयमूलमंत्रेण सप्रधाभिमेमहितं हितं हन्मंत्रेणाश्री
 यात् मूलमंत्रेण द्वात्रिंशद्वाश्मभिमेत्रितं जलेचपिवेदिति अथशयनं तत्रकुशनिर्मितायां शय्यायां प्रक्षालितार्याक्षा
 रादिप्रक्षालितवस्त्रमास्तीर्य शय्यां मूलमंत्रेण सप्रवारमभिमेमयजाग्रत इति सूक्तं स्पृशिवशंकल्पमृषिः त्रिष्टुप् छंदः म
 नोदेवतासूक्तजपेपिनियोगाः यज्वग्रतो हूरमुडैतुदेवं यदुसुप्रस्यतथैवेति हूरगमं ज्योतिषां ज्योतिरेकं तन्ममनः शिवसं
 कल्पसंकल्पमस्तु येन कर्माणापसीमनिषिणो यज्ञे कृच्छंति विदधे सुवीराः पदपूर्वयक्षमेतः मजानांतमेमनः शिव०
 २ यत्प्रज्ञानमुचेतवेतो धृतिश्चमज्योतिरंतरमते प्रजासु यस्मात्तरुते किं चन कर्मक्रियते तमेः ३ एते देदेभुभू
 वने ते भविष्यत्परिगृहीतममृतेन सर्वं येन यज्ञस्तापते सप्रहोतानमे ४ यस्मिन्नुचः सामयजूंषियस्मिन् प्रतिष्ठिता
 रथनाभाविचाराः यस्मिंश्चित्रं सर्वमाते प्रजानांतमे ५ सुपारथिरश्वानिवयन्मनुरव्यान्नेतीयते नीलुभिर्वाजिन इ
 वहत्यतिष्ठितं यदजरं पविष्टं तन्मे मनश्चिवशंकल्पमस्तु ६ इति मंत्राष्टिपठित्वा ॐ भगवं देवदेवेश शूलभृद्भुव
 वाहना इष्टानिष्टे समाचक्ष्वममसुप्रस्यशास्वत ॐ हिलिहिलि शूलपाशाये स्वाहा नमोजायत्रिनेत्राय विंगलाय मह्य

शि.च

१८

मने वामायविश्वरूपायस्वप्नाधिपतये नमः इति मंत्रोऽश्वसकृत्यठित्वा प्राक् शिरादक्षिरापाश्वशायास्वप्ने परिष्यते तत्र सुस्था
 नां प्रथमप्रहरे हृष्टस्वप्नस्पर्ध्वर्षेण फलं द्वितीयेष्वष्टे मासि तृतीये मासत्रयेण चतुर्थे मासे न निशांते सद्यः फलं ज्ञेयमिति अथ
 सिद्धिस्तु च स्वप्नाप्रसादसुमुखस्वेष्टदेवता गुरुनिर्मलसूर्यचंडलगंगा गोसरस्वती सन्यासि शिवलिंगानां दर्शनं भूमिलानः रक्त
 मुडपुतरा शुद्धजपहोमवक्रि पूजत हे सचक्रवाक मयूरसरथरोहरा कन्या छत्ररथं दीपप्रासादगजचमालासमुद्रसर्पकुल
 पक्षपर्वरापवित्राममां सरूरा सुरासव सर्वस्त्री दर्शनं नदीतराणां काशगमनग्रह नक्षदर्शन हर्म्यप्रासादशिखरगजाश्ववृषभ
 तरुपर्वत शिखारोहरा विमानगमनलाभदेवी दर्शनानि मदि रापानाममां सनक्षरापुरीषानुलेपनरक्ताभिषेकरत्नाभरणादि
 दर्शनानि अथाशुभस्तु चकाः चंडालकलभका कश्यपगर्त्रा मंगलद्रव्यतैलाभ्यक्त नरनग्नशुष्कवृक्षकंटकतरुतलरहित
 प्रासादे दर्शने रोगदं तत्र प्रायश्चित्तं नृसिंहमंत्रं पठित्वा दुस्वप्नस्वप्नान् दोषान् जहि पुन नृसिंहमंत्रं पठित्वा स्वाहा इत्यष्टौ
 त्ररुते घृतैर्जुहुयात् अथ वास्वमेवास्त्रमंत्रेण वा होमः कार्यः नृसिंहमंत्रस्वेकाक्षरः सच अग्रे तत्प्रकरणो दृष्टव्यः स
 त्रमंत्रस्तु स्वोपास्यमूलविद्ययाः अथ स्वप्ननिवेदनं तत्र गुरुचरणारविंदगुगलंप्रणाम्युष्महस्तः स्वप्नं तस्मै निवेदये
 त् गुरोरन्यत्र न प्रकाशयेत् अथ सिद्धिचिह्नानि चित्रप्रसादो मस्तुष्टिस्वल्पाशानि जाजपज्योतिर्दर्शना कस्मादति हर्षं तत्र
 सस्य दुंदुभिश्च दधमधुरवाद्यनानागीतश्रवणाकर्पूरादिसुगंधपरिमत्वा घ्राणा चंडार्ककिरणा कीर्णा लोकानि एवं कृतेन

राम

१८

सिध्यति चेद्विस्त्रिर्वा पुन पुनः कुर्यात् अथ मंत्रसिद्धेरन्यपर्यायः तत्र कुलप्रकाशतंत्रे अथवा न्यप्रकारेणापुरश्चरणा मु
च्यते ग्रहरोक्तस्य चंद्रोर्वा शुचिः पूर्वमुपोषित नशो समुद्रगामिन्यानाभिमात्रं भविष्यतिः स्पर्शादिमुक्तिपर्यंतं जपेन मंत्रस
माहितः तावत्कालं जपित्वेत्थं ततो होमादिकं चरेत् अयमर्थः तत्र सूर्योपरागे पूर्वदिनमुपोषितश्चंद्रग्रहरोतद्दिनस्य
पोषितो ग्रहो दृष्ट्वा स्वानं विधाया शामुके मासि अमुकराशितले सवितरि अमुकतिथौ अमुकपक्षे भारतवर्षा षष्ठ्यप्रदे
शे अमुकतीर्थे सूर्यग्रहो वा चंद्रग्रहो वा अमुकगोत्रः अमुकशर्मेत्यादि अमुकमंत्रसिद्धिकामः अमुकग्रहो जन्म समपमा
रभ्य विमुक्तिपर्यंतं ममुकमंत्रजपहं करिष्ये इति संकल्प कृत्वा विमुक्तिपर्यंतं जपेत् ततो ग्रहाकालेन जपदशांशहोम
महं करिष्ये इति होमसंकल्पः होमाशक्तौ प्रागुक्तस्वजपकार्यः अपरस्तु मंत्रसिद्धिपर्यायः तत्र कुंभसंभवः कृष्णा
ष्टमी समारभ्य पावकृष्णचतुर्दशी देवं ध्यात्वा जपेन मंत्रमयुतानां चतुष्टयं दशांशहोमयेत्यश्वात्तर्पयेदभिषेचयेत् ततः
सिद्धो भवेन्नमंत्र इति अयमर्थः तत्र अथेत्यादि अमुकमंत्रसिद्धिकामः कृष्णाष्टमीमारभ्य कृष्णचतुर्दशी पर्यंतं अमु
कमंत्रस्यायुतचतुष्टयजपतदशांशहोमादिसहितं पुरश्चरणमहं करिष्ये इति संकल्पविधाया युतचतुष्टयं सप्तधा
विभज्य प्रत्यहं चतुर्दशोत्तरसप्तशताधिकसहस्रपंचकं जपित्वा तिमादिनेषु उशोत्तरसप्तशताधिकसहस्रपंचकं ज
पेदित्येवमयुतचतुष्टयं कृत्वा तदशांशहोमादिकं कुर्यादिभिः अथ प्रकारस्तु श्रीकुलार्त्तवे मंत्रीरुपजपेन मंत्रम

शि.वे

२२

तृकाक्षरसंपुटं भुलोमविलोमेनमंत्रसिद्धिप्रजायते त्रिषष्ट्यक्षरसंपुटं क्रमो क्रमादुत्तमस्यामासासिद्धि
दोभवेन्मनुः मातृकाजपमात्रेणामंत्राणांकोटिकोटयः सिद्धिस्युर्नवसंदेहोयस्मात्सर्वतदुद्भवमिति अयमर्थः क्रमो क्रमात्मा
तृकापुटितंमंत्रं प्रतिदिनशतं भासमात्रं जपेदिति अत्रपिअद्येत्यादिक्रमोक्रममातृकापुटितमंत्रस्यमासमात्रं प्रतिदिनशतसं
ख्याजपमहंकरिष्ये इतिसंकल्पविधायप्रतिदिनंजपेत् मातृकासंपुटप्रकारस्तु अं अँ ई ईँ उँ उँँ ऋँ ऋँँ लँ लँँ सँ सँँ औँ औँँ
अँ अँ कं पंचपटं पपं पयैरँ लँ वैशँ वँ सँ हँ लक्षँ रामक्षँ हँ शँ वँ शँ वैल यँ पं पतं पटं पवं पकं अः अँ औँ औँँ सँ सँँ लँ लँँ ऋँ ऋँँ उँ उँँ ई
ईँ औँ औँँ इतिशतवारंमूलमंत्रंजपेत् त्रिषष्ट्यक्षरमातृकातु कृचप्रातिशार्ये त्रिषष्टिश्रुतः षष्टिर्वीथ्यासंभवतोमताः
प्राकृतेसेकृतेवापिस्वयंप्रोक्ताः स्वयंभुवाः स्वराविंशतिरेकश्चस्पर्शानामेवविंशतिः पादयश्चस्मृतास्तथैवचत्वारश्चजमास्त
ताः अनुस्वारोविसर्गश्चक्षुष्यौचापिपराश्रयौ इःस्पृशश्चेतिविज्ञेयोलृकारःप्लुतएवचेति तद्विवेकस्तु अश्चाश्चाई ई
ईँ उँ उँँ ऋँ ऋँँ लँ लँँ सँ सँँ औँ औँँ क पच पट पत पप पयरल व्र श ष स ह भ ग न म अँ अँः क्ष ष्यल एवं त्रिषष्टिर्वीथ्यामा
तृका अनयामातृकयाप्रत्यक्षरंविंदुयुक्तयाप्राग्वत्स्येष्टमंत्रं संपुटीकृत्यमासमात्रं प्रतिदिनमष्टोत्तरशतंजपेत्संकल्पोपि
प्राग्वदेव अपरश्चकुलार्गीवे मासमात्रंजपेन्मंत्रंभूतलिप्यापुटीकृतं क्रमो क्रमात्सहस्रेतुमात्सासिद्धोभवेन्मनुरि
ति शारदायांतु भूतलिप्यापुटीकृत्ययोमंत्रंभजतेनरः क्रमो क्रमादुत्तमस्यातस्यसिद्धोभवेन्मनुरिति उक्तं अयमर्थः

राम

22

तत्रक्रमोक्रमभरतलिपिपुटिठमूलमंत्रस्याष्टोत्तरसहस्रमासमात्रं प्रतिदिने प्रतिदिने जपेत् संकल्पस्तु पूर्ववदेव भरतलिपयस्तु
 अथ अलससे श्री श्री हयवरलः करवगघञ्च छजजमगाठठउनतथ दमपफ भवशवशयसरामसयसव भवपमदधथ
 तनउठठराजजुछचजगघखकडलवरयहः श्री श्री सेसलुः मृउइअ इति मंत्रमष्टोत्तरसहस्रमष्टोत्तरशतं वा प्रतिदि
 ने मासमेकं जपेत् अष्टोत्तरशतं गुरुजप्रमंत्रपरं ज्ञेयं प्रकारान्तरं तु त्रायवीयसंहितायां त्रिकालं गंधपुष्पाद्यैर्वेदे
 वतानि हि पुनश्चरकृत्येन विनैवासौ प्रसीदतीति अस्यार्थं अद्येत्यादि अमुकं कामं त्रिसिद्धि कामो रात्रौ त्रिकालं पूजने क
 रित्ये इति संकल्पं कृत्वा वत्समात्रं प्रतिदिने रात्रौ त्रिकालं सर्वोपचारैर्देवं सांगावरणं पूजयेत् एवं च रामांस्त्रिरामांस्वामा समा
 त्रं वा पूजयेत् पुरश्चरणा मेतरेणापि मंत्रसिद्धिर्भवतीति अन्यस्तु कामते शोयामंत्रस्तस्य तस्य वर्णोषधिविनिर्मितो तत्र
 दशोक्तसंख्याभिर्गुटिका मंत्रसिद्धिदा नयाभिषेकस्तद्वरणां तत्स्वादस्तद्विलेपनं तत्पूजा च यथासिदायकास्तुर्न संशय
 इति अयमर्थः तत्र मंत्रवर्णोषधीति निर्मितमंत्रवर्णसमसंख्यानां गुटिकानां धारणां तद्वक्षणां विलेपनं ताभिर्पूजात
 काथजलैस्त्वानंतद्रूपधारणां च कुर्यात्ते तमंत्रसिद्धिर्भवति वर्णोषधयस्तु प्रपंचसारे चंदनकुचंदना गुरुकार्पूररोशीररो
 गजलघुसुखाः कंकोलजातिमांसीमुखोरगंधिरोचनापत्रा विष्पल्विल्वग्रहारुशकल्लवंगा ककुंभिर्वेदिन्य देयोदुव
 रिकाश्मरिकास्थिराज्वदरपुष्पिकामयूरशिका ज्ञाशाक्षामिमेथर्जिहीकुक्षानोथकृष्णदरपुष्पी रोहिणीकवहनीयाय

शि.चं

३०

चित्रानुलस्यपामार्गः शतमखलनादिरैकोविष्णुक्रांतामुशल्पयोजलिनी दुर्वाश्रीदेवीसहितथैवलक्ष्मीसदभडे आदी
 नामितिकथितावर्णानांक्रमवशादिहोषधयः गुलिकायभसितप्रभेदतोनिखिलहिहसिद्धिदायिन्यः अथैतासोनामानिवि
 विच्यलिष्यन्ते मध्यायगृहाष्टशिपराभिस्तुराश्रितः चंदनरक्तचंदनअगरुभगरुकर्पूरोशिरकुसुमकुसुमक
 कोलजातीफलजगमांसं मुखोरगंधिगोरोचनापत्रपिप्पलविल्वपुष्पपराशिवित्रकतृणालवेगकडफलचंदिमुदुंबरपाषा
 णाभेदस्थिरापन्नशंखपुष्पीमयूरशिरवालक्ष्मिनिहिंहीकुशदर्भकुशशंखपुष्पीरोहितास्योनाकवृहदीपाटलमूकपर्णीतु
 ल्यस्यपामार्गइन्द्रवस्त्रीभंगराजापराजितानालमूलीकृतांजलिदुर्वाश्रीदेवीभार्गीभद्रमुक्तेकपंचाशदोषधयः क्रमादकारा
 दिक्षकारानैकपंचाशद्वर्णानामिति मंत्रवर्णोषधीग्रहरोयस्मिन्मंत्रेयस्यवर्णस्यसावंत्यआद्यतयस्तावंतोभागाशाखाः
 अपरःप्रकारश्च मंत्रतंत्रप्रकाशे संस्कृतंएजितंमंत्रंहत्वाशिख्यायदेशिकः कुर्यादथतयोरैकांशास्त्रदष्टेनवर्त्मना मंत्रं
 विदर्भयित्वातुनामवर्णैर्यथाक्रमं भाष्यतेसकलेनामततः प्रगावमालिखेत् पत्रास्यरेषुसंलेख्याध्यायेन्नानमृतीककृतान्
 भूर्जरोवरागंधाद्यैः पद्ममध्येसुशोभने मृतापात्रेत्रयावेष्टानसुनःसिष्यकेनतु निक्षिपेत्तदुपरेतनुमृगामयेत्पुभाजने श्री
 रएतौनवेकुंभेनक्षिपेत्पुभाजनं धारयेदक्षिवः कुंभमग्निकुंडसमीतं मंत्रसाधकयोरैकांशसिष्यार्थजुहुयात्ततः मूलमं
 त्रेणामंत्रज्ञः सहस्रंशतमेववा कुंभेसंपादयेच्चैवमधुराणांत्रयंशुभं होमंसमायनंकुंभंविनिक्षिप्यजलाशयेस्वगुरुंवाह

राम

३०

रांश्चानेस्तोषयेदक्षिरादिभिः सतद्योनविजानातिनासौ साधक उच्यते रहस्यं कथितं चेत्तत्र वदेद्यस्य कस्यचित् उन्नमाय
तु शिष्याय वदेदिति अयमर्थः भूर्जपत्रे गौरी चनादिभिरष्टदलं पद्मं विरच्य तत्कर्त्तुं कार्या साधकनामार्त्तविदभि
तं मंत्रमाद्यं ते सकलं नाम प्रगावं च विलिख्य गुलकी कृत्य पत्रमदासं वेष्ट्य तदपि सिंघेन संवेष्ट्य समधुरय पूरिते स्वल्पमन्त्रात्रे नि
क्षिप्य क्षीरपूरी नूतन कुंभे स पत्रगुलिकं तत्पात्रं निक्षिप्य प्रागुक्तविधिनानि कुंभादौ संस्कृत्य तत्समीपे तत्कुंभं संस्थाप्य उभ
योऽप्यादिभ्यमुक्तमंत्रसिद्धिकामो विद्यासाधक यो रैका त्वसिध्यर्थं मद्योत्ररसहस्रं शतं वामधुरत्रय होममहं करिष्य इति संक
ल्योपास्य मंत्रेण संकल्पितं संख्येष्ट्या कृत्तिं कुंभं संपातं सुबलं कृतशेषं निक्षिप्य पत्रं कृत्वा तं कुंभं जलाशये निक्षिप्य गुरु
ब्राह्मणादींश्चानादिभिस्तोषयेदिति य एवं कृतेऽपि यदि न सिध्यति तदा मंत्रस्य उवशादिकं कुर्यात् तदुक्तं महासुरं कृतं
त्रे डावरो बोधनं वश्यं पीठं पोषणं धरो दहनं चः क्रध कुर्यात् ततः सिद्धो भवेन्मनुः डावरो वारुणी बीजैश्चक्रमयोगत
तमंत्रं यंत्रमालिष्य शिला कर्पूरं कुंभैः उशीर रोचनाभ्यं च मंत्रं संग्रथितं लिखेत् क्षीराज्जम्बुतोपानां मध्ये तं लिखितं क्षि
पेत् पूजनाज्जपनाद्भोमाद्भविनः फलदो भवेत् डावितोऽपि न सिद्धोऽश्वेदो धनं न स्पृकारयेत् सारस्वतेन बीजेन संपूटी कृ
त्य तं जपेत् सर्वं बुद्धो भवेत् सिद्धो नो चेत्तस्य वससु कुरु कुरु वदंते महादारु हरिडामदनं शिला मदनी कसुरा शीलामनः शि
ला ससैस्तु लिखितो मंत्रो भूर्जपत्रे सुशोभने कंठेऽप्युक्तो भवेत् सिद्धो नो चेत् कुर्यात्तु पीठं अधरोत्ररूपेण पदानि परि

शि.चं
३१

जप्यवै ध्यापीतदेवतांतद्वदधरोत्ररूपिणी विद्यामादित्यदुग्धेनलिखित्वाक्रम्यवाष्टरा तथामृतेनमंत्रेणहोमकार्यदिनेदिने
पीडितोलज्जयाविष्टःसिद्धश्चेन्नहिवाषयेत् वालातृतीयबीजेनपुटितंमधुदुग्धतः धारयेद्वित्तंमंत्रमथवाशोषणोचरेत् वा
भ्यांचवायुबीजाभ्यांलिखेमंत्रंविदर्भितं भस्मनाधारयेत्कंठेनोच्चेद्वाहोमिवीजतः मंत्राणांस्वद्विबीजेनचतुर्दिशिसमावृ
तान् लिखेत्यालाशतैलेनधारयेत्कंठदेशतः सिद्धस्यानात्रसंदेहोमंत्रइत्याहशंकररूति अथैतेषांप्रयोगः तत्रादौडा
वरांवमितिवरुणाबीजगुंथितंमूलमंत्रंकपूरकुंक्रमगोरोचनशिलोशरिःपूजावक्ररूपमंत्रमध्यविलिष्यकस्मिन्धित्यात्रे
दुग्धघृतमधुजलमेकीकृत्यतत्रमंत्रंनिधायपूजाजपहोमानुकर्यादि अथबोधनं तत्रुवाग्भवबीजपुटितमंत्रजपरु
पं अथवशीकरणां तत्रभूर्जपत्ररक्तचंदनदारुहरिडाकस्तूरीमनःशिलाभिर्मूलमंत्रमालिष्यकंठेधारयेदिति अथ
उनं तत्रधरोत्ररभावेनमंत्रपदानिप्रजप्यदेवतामप्यधरोत्ररभावेनध्यात्वाकंदुग्धेनार्कपत्रेमंत्रमालिष्यतत्यादेनाक्रम्याध
रोत्ररक्रमपतितमंत्रेणहोमंचकुर्यादिति अथपोषणां तत्रवालातृतीयबीजपुटितमंत्रंगोदुग्धमधुभ्यांभूर्जदौवि
लिख्यधारयेदिति अथशोषणां तत्रभस्मयज्ञेनोवायुबीजविदर्भितंमंत्रमालिष्यकंठेधारयेदिति अथदहनं प
लाशबीजतैलेवद्विबीजसंपुटीतंमंत्रस्यैकैकमक्षरंविलिष्यप्रतिवर्णमधश्चोर्ध्वचवह्निबीजमालिकंठेधारयेदिति नि
दर्भलक्षणांशारदातिलके मंत्रादींद्वंद्वमध्यस्थंसाध्यनामाभरंलिखेत् विदर्भस्यविशेषइति सकांतरंतुग्रथनमि

राम
३१

ति व बालावृषीयवीजंतुवक्षते सुंदराचार्यशिष्येण श्रीनिवासेन धीमता चंद्रिकायां प्रणीतायां प्रकाशोपाचतुर्दशः
 इति श्रीसुंदराचार्यचरणारविंदद्वंद्वानेवासिना श्रीनिवानिसभदेन विरतायां श्रीशिवार्चनचंद्रिकायां चतुर्दशप्रकाशः १
 अथ समयाचारः तत्र प्रयोगसारे देवस्थाने गुरुस्थाने श्मशाने वा चतुष्पथोपासनासतविग्रहसूत्रमैथुनानि विवर्जयेत् देव
 गुरुगुस्थानं क्षेत्रं क्षेत्राधिदेवता सिद्धं सिवासं श्रीपूर्वसमुरयेत् प्रमत्तामत्रां कर्मायुष्मताम्पतितस्तनी बिदूषां मुक्त
 केशीचकामार्त्ताचननिदयेत् सतादशीरपिनननिंदेदित्यर्थं कन्यायोनीपशुक्रीडादिग्वस्त्रां प्रकटस्तनिं नालोकयेत्पर
 यंपरदारंश्च वर्जयेत् धर्मगुरुदेवाग्निविद्याकोशवरात्यति विद्यापुष्टकं नैव प्रसारयेत्पादौ नैतानपिनलंघयेत् आल
 स्यमदसं मोहशास्त्रसंमोहविग्रहान् असूयामाच्यमानं परनिदोचवर्जयेत् आलस्यमनुश्रमं मताविद्याधनाभिजात्यसंप
 त्समुत्थितो मनस उद्धासः मोहोभित्ताभिनिवेशः शास्त्रशक्तिगूह्यं पैश्वर्यं परोक्षं परदोषप्रकाशनं असूयागुरोषु दोषा
 रोपः आत्मसन्मानं आत्मनिसम्पत्त्यनुबुद्धिः लिंगितं प्रतिनं विषवेदवेदंगसंहिता पुराणागमशास्त्राणि कल्याणंश्चापिनदू
 षयेत् वेदांगानि प्रसिद्धानि संहितामन्त्रादिप्रणीतस्मृतिः आगमशास्त्राणि शिवायुक्त्यामलादीनि आगते शिवयक्त्रेभ्यो गते च
 गिरिजामुखं मतं वचासुदेवे ततस्मादागम उच्यते इत्यागमशब्द निरुक्ति कल्याणनक्षत्रकल्योविधानकल्योभिवारक
 ल्यः शान्तिकल्यश्चेत्यथर्ववेदविभागरूपान् आरुक्कल्यादिकान् त्यांश्च पंगुशूलमस्मांतं दाममुह्रीमुल्लखलं सूर्यमे

शि. चं

३२

मार्जनीदेउं धर्जवैह्यमायुधं कमलंचामरं छत्रं दर्पणीभूषणंतथा भोगभोग्यानि वस्त्रनियोगद्व्याशियाशिच महास्थानेषु व
 स्त्र्यानिवादेवतालये दिव्योक्तानि पदार्थानि भूताविष्टानि यानि वै लंघये जातु नैतानि नैतानि च पदास्मशेत् यागोष्ठीले
 कविद्विष्टायाचस्वैरविसर्पिणी परिहिंसात्मिकायाचततावमेतरेऽक्वचित् प्रतिगृह्णन् गृहीयादात्मभोगविधित्सया देव
 तानिधिपूजार्थं यत्नतोऽप्यर्जयेद्धनं धारयेदार्जवे सत्पंसौशील्यं समतां धृतिं शान्तिदयां मनास्थां च दिव्यां शक्तिं यः सर्वदा भार्ज
 वाचक्रतो सत्पं यथा दृष्टार्थभाषणं सौशील्यं सुखे भावत्वं समतां रागद्वेषादिराहि दित्यं धृतिदुःखादिभिरवसादितश्चित्रस्य
 स्थिरीकरं शान्तिश्च मापरिमावादिषु त्वय्यमानक्रोधप्रतिबंधयोपरदुःखांसहते मंत्रे तंत्रप्रकाशे विभीतकार्ककारंज
 लुहिष्ठायां न संश्रयेत् स्तेनदीपमनुष्पाराणामन्येषां प्राणिनां तथा नखोग्रकेशनिभूस्त्रानकेशघयेदकं सतत्पर्सं त्यजेद्
 रं नखाश्चारजसस्तथा लिंगपुराणो अजश्चानखरोष्ठुणां मार्जनीभवरेण्डकं संस्पृशे यदि मूलात्मा श्रियेहंति हरेपि सो
 मशंभुः ननिंदेत्यारणं देवं न शास्त्रेन निर्मितं न गुरुं साधकं चैव लिंगस्थानं न लंघयेत् ताद्याह्वयेन निर्माल्यं तदद्याद्वि
 दिक्षिते तत्तु शिवनिर्माल्यं षडं वयमहारत्ने न लंघयेद्गुरोराज्ञामुत्तरं न च देतथा रात्रौ दिवा च तस्यां हासवत्परिपालये
 त् पादुकायोगपद्मादी गुरुविप्रानि सादरं न लंघयेत् पुरो नैव पादाम्पाशे रामे त्सदा सादरं प्राणामेदित्यन्वयः पर्यकर
 यनंतद्वितथा पादप्रसारणं अंगभंगवलिलोचकुर्याद्गुरुसंनिधौ गमनागमने कुर्यात्प्रणामगुरुपादके छाया न लंघये

राम

३२

तदनगदुरतो गुरोः पश्चात्पादेन निर्गच्छेत्प्रणाम्य च गुरोर्गृहान् गुरोरग्रेण कुर्वीत प्रभावं शिष्यसंग्रहं जहंकारेन कुर्वीत नोत्तरां धा
रयेद्ब्रह्म प्रगुरोसन्निधौ नैव स्वगुरुं प्रणामेद्ब्रह्म नमस्काराय वो मुक्तं गुरुं दृष्ट्वा निवारयेत् न नियोगं कुरोर्दद्याद्ब्रह्म नैव भाषये
श्रीनाथदेवस्वामी तीवोधने भाषने वदेत् जातायामापदिभुंशे शपथं कुरु संज्ञकं न कुर्याद्विषयं संज्ञं वा प्रमादेन क्रियेत वेत् तद
र्थं निर्वहेद्यत्तादंते पूजाजपादुतिः अतिर्वहेत्तु कार्यस्य पदर्थं शपथः कृतः प्रायश्चित्तजपो देविसहस्रं स्वप्नोत्ततः लो
कोद्देग करीया वयाव चर्म निहंतिनी स्थित्युद्देग करीया च नंगिरं नैव भाषयेत् रम्पमप्युज्वलमपि मतसोपि समीक्षिते लो
कविद्देवगो वेष्टतद्ब्रह्मीयात्कथंचन अत्रोक्तान्यः सदा चारानैहिकामुष्मिको विनात् आचरेदादराच्छान्तिदीक्षितः सोधिगच्छ
ति तथानारदपंचरात्रे साधनस्वभावेन केलाश्मश्रुविलुंचिताः संभवेन ववस्त्रश्चमलपूका विवर्जितः सुविनीतः सदा यश्च
मंत्रमाधरोयेत्परं साधनस्वभावेन नेत्यनेन पुरश्चरणमधेन वपनं कार्यमित्युक्तं अपनीतकेशश्च श्रित्यर्थः अत्र तु
गंगायां भास्करक्षेत्रे पित्रोश्चमरणां विणा दृष्ट्वा छिन्नत्रियः केशान् न माकुर्वन् स्नानकं प्रयागतीर्थयात्रायां पितृमातृविमोह
तः कचानां पवनं कुर्याद्ब्रह्म विवचो भवेत् इति वकालिकापुराणविष्णुभोग्यद्वयपनं निषिध्यते तददीक्षितपरं जटिला मुंदी
नाश्चैव शुक्लयज्ञोपरीतितः ब्रह्मचर्यरताः शांता वंदांत ज्ञानतत्पराः इति कर्मपुराणो शैवानां मुंडितवोक्ते तथा सामान्यस्ति
क्षौरार्थं परेष्वां न वदाचन प्रयोक्तव्यं मंत्रश्च आपद्यपि वताचरेत् गारुडो भूतचादं वभयात्त्वार्थेन वामुने कृपया च

शि. चं

३४

रयाकुर्यादनाथेषु असंसदि सोमसूर्योत्तसस्येव गवांश्चाश्वनिमभ्यग्नमभ्यगं भावयेदैवतं विष्णुं गुरुर्विप्रशरीरगः मयेतमाता
 पितरौ विष्णुं न ह्यप्रियातिथिं ज्ञेयो विश्वाश्रयी विष्णुरात्मा ज्ञेयश्च विष्णुवत् यत्र यत्र परीवाडो मत्सर्ग्यो ह्युपते गुरो न तत्र तत्र न
 न वस्तु वं प्रयायात्स स्मरंरुरि यैः कृताव गुरोर्निदाप्रभोशास्त्रस्य नारदः नापितै सह वक्तव्यं वस्तु वं वाकपाचन कर्मता मनसा
 वाचान हिंसात्परदारकान् न विद्यावत्सणा देवा विष्णुर्धेनुतथैव च रुद्राश्चादित्यश्च अग्निश्च लोकपालाग्रहास्तथा गुरुर्वै
 लम्बाश्चापि पुरुषः पूर्वदिक्षित तनेन कुत्रचित् कार्ये शापानुग्रहकर्मणि तनेन मंत्रो वक्तव्यो मुद्रावासमया अपि स्वातुष्ठाने
 पियत्कर्म सर्वे सर्वस्य गोपयेत् मंत्रगुप्तिश्च कर्तव्यमासततं मंत्रसिद्धये तेन साधककेन तथा यथा यथा यत्र तत्र न गृही
 याच्च केवलं अभक्ता सुगुरोर्नाम गृहीयाच्च यतात्मवान् प्रणावश्रीस्तनो नाम विष्णुशब्दोपनेतरं पादशब्दः समेतः स
 त्तत्तम् ईजलीकृतः तेन ॐ श्री अक्षु कविष्णुपादाः शिवायु पाशकैलु अमुक शिवपादाः अमुक शक्तिपादा इत्यह्नये
 अथैतं कृतपुरश्चरौ निर्वर्चन निरर्चनैरेतैर्मित्यकार्चनं काम्पार्चनं च कार्यैः उक्तैव तंत्रराजे नित्यं नैमित्रकं काम्यं सापेक्षं
 पूर्वतः अन्यथा भजनं देवि करोत्यापत्परं परात्मिनि तत्रादौ नैमित्रकार्चनं तच्च विशेषादिवशे कार्यं विशेषादिवशात्
 श्रीकुला कृष्णाष्टमी चतुर्दस्यावमावास्या च पूर्णिमा संक्रांति पंचपर्वणि तेषु पुराणदिनेषु च पुराणदिनेषु चित्यनेन पु
 गादयो भक्त्या दयोऽतीयातपुष्पनक्षत्ररविवारसोमसूर्योपरागादय उक्ताः तथा कुलमूलावनारे देवतातिथिनक्षत्रा

राम

३४

१५
 १०
 ५
 रयोगेषु चेश्वरी सोमसूर्योपरागेषु मन्वादिषु युगादिषु देशिकागमने चैव वीरस्वजनदर्शने तथा कुला० गुरुजन्मदिने
 प्राप्ते स्तुतुरोऽपि मानवोद्यदि पूजां च स्वजन्मदिवसेऽपि च संपन्नौ च ये लाभे तपो दीक्षाद्युतोऽस्य वे पीये पक्षीठगमने वीरस्वज
 नदर्शने देशिकागमने पुराणी र्थे देवतदर्शने स्वमादिषु देवेशि विशेष्टादिवशेषु च रोगेष्वपि सुदोषेषु दुःसंगेऽनुनिमित्तके य
 थाचलं यथाश्रया यथाप्रयत्नं यथाचितं यथाकालं यथादेशं यथा पूजा समाचरेदिति यामले दमनारोपणं चैव श्रावरोच
 वित्रकमिति तथा तंत्रराजे गुरोस्तु जन्मदिवसं विद्याप्राप्तिदिनं तथा स्वजन्मदिवसेनाथ व्याप्तिवासरमेव च सुधारत्र
 य संयातदिने पूजादिने तथा षष्पर्वारि विशिष्टानि सदर्श सप्तपर्वकमिति इयं नैव मितिक पूजारात्रौ कार्य उक्तं च कु
 ला० नित्यार्चनदिवाः कुर्यात् प्रात्रौ नैमित्रिकार्चनं उभयोक्त्याम्प कर्माणि श्रेति शास्त्रस्य निश्चयः इति अथैतत्प्रयोग
 तत्र गुरुपरमगुरुपरमेष्ठि गुरुणां जन्मनक्षत्रादिनां स्वजन्मनक्षत्रादिने दीक्षादिदिने गुरोर्मरणादिने च कुरु चतुर्दशी पूर्णि
 मा मावास्या रविसेक मरा पुष्यनक्षत्ररविवार युगादि मन्वादीत्यादिषु पुराणदिनेषु स्वनिष्पूजानं नरं रात्रौ विशेषेणाना
 विधैर्गंधपुष्पादिभिर्महती पूजां कुर्यात् नित्यजपात्रिगुणं पंच कुर्यादिति अथ दमनपूजा तत्र श्रीज्ञानार्न
 वे दमनारोपणं वक्ष्ये साधकानां हिताय वै संवत्सरकृता पूजा येन पूजा भवेत्प्रिये तपोभंगाय मदनीममशौलभवे
 यदा भस्मी भवन्नदा दुःखीरतिः प्रीतिश्च दुःखिता तत्रैव वारि संभृता दमनस्पलता भवेत् तस्यैव भवसौभाग्यं महदा

शि.चं

३५

सीसुलोचने नेनसंतुष्टहृदयादरोदत्रोमयाप्रिये रत्नैषित्येचयस्मानुदमनःप्रकटीकृतः दमनेनचयोमंत्रीवर्षमभ्येन
जयेत् तस्यसंवत्सरीपूजादमनायमविश्रुति इति तस्मैवरोदत्रोमयेवसुखदंतिने तस्मादमनपूजाहिकर्त्रव्यावीरवदिते
भन्यथातत्फलं वर्षकृतंकामापनइति दक्षिणामूर्तिसंहितायां चैत्रादयस्त्रयोमासापक्षौसितसितेवरो एतेषां पूर्वपूर्व
सुकालसर्वोन्नमोभवेत् अष्टम्यांचचतुर्दश्यां पूर्णिमास्यामथापिवा पूर्वरात्रेप्रकुर्वीतसद्योवावाधिवसनं आमंत्र्यमद
नंवाचोचतुःकल्पलतादिभिरिति अथप्रयोग तत्रचैत्रेवैशाखेज्येष्ठेवामासेपक्षद्वयस्याष्टमौचतुर्दशीपूर्णिमाद्यत्पत
मतिथौ पूजादिनात्यपूर्वेषुःसाधकः कृतनित्यपृथःसायेसामपिकैः सार्द्धं दमनसमीपंगत्वास्वामनेसमुपविश्या रागा
मंत्रयं ऋष्यादिकरणउंगन्यासांश्रुविधायकामभस्मसमुद्भूतरतिवाष्पजलोद्भवऋषिगंधर्वदेवादिमोहनायनमोसुते
संवत्सरिकपूजायापरिपूर्णात्वसिद्धये दमनं समायाहि क्षमस्वचनमोसुते ॐ शिवप्रशादसंभूतशुभसंनिहितोभव
शिवकार्यसमुच्छिद्यनेतयोसि शिवाज्ञया इति दमनमामंत्र्यतत्रकामदेवं रतिं ववक्ष्यमाणा तत्र नम्रेण संपूज्य गृह्णामहे
ततपूजादिनात्पूर्वदिनकृतनित्यकृत्यः साधकः समभिः सार्द्धं पुनर्दमनसमीपंगत्वास्वमंत्रेण दमने समलमुत्पाद्य श
स्त्रेण वा छित्वा गृह्णानीय ॐ अशोरसैछंदोरेड्डीघोरघोरतरे श्री सर्वतःशर्वशर्वभ्योनमस्तु इत्युपेभ्यः ड्डीं श्री इति न
त्रेण चंदनागुरुकपूरकुंकुमादियं कैरालिप्समध्यमारण्यस्वाद्यादिषा दक्षिणेन नवधा विभक्तं दमनं ॐ हं नमः ॐ सं न

राम

३५

म. क्षं० मं० लं० वं० रे० सं० उं नमः इति संपूतथैवानंदेश्वरी बीजेन च नवधा विभक्तेन पूजयेत् आनंदेश्वरी बीजंतु ह्रस्वमलव
रयी इति तत्रादौ पूर्वोक्तपूजामंत्रेषु आदौ सकापश्चात्सुकारः ॐ कारस्थाने ईकारो ज्ञेयः ततोऽस्त्रमंत्रेण संरक्षकराभ्यां त्रिशूल
मुद्रावध्याकवचमंत्रेण दमनोपरिभामपित्वान्नूनतनवस्त्रेणाच्छाद्यरहसिस्थापयेदित्यधिवासने रात्रे कुर्यात् अस्त्रमंत्रहन्मंत्रव
चमंत्रादयो मूलमंत्रस्य षडंगप्रोक्तमंत्रा ज्ञेयाः एवं पूर्वदिने निमंत्रणाधिवासनेन कृते चेत्पूजा पूजादिने वा तद्व्यवहार्यमिति
ततः पूजादिने प्रातः साधिकेः स्नानादिनित्ये पूजां निर्वत्य रात्रौ समपिभिः सह स्वस्तिवाचकपूर्वकंदमनं पूजास्थानं मानिय
शुचिस्थले सिंहेरेरेण चतुरस्रवृत्तद्वयवेष्टितमष्टदलकमलं विधाय तस्य मध्ये सुदलेषु च स्वर्णादिरवितानत्रवकलशान्
दीक्षोक्तविधिना संस्थाप्य स्वासपूजादिपीठपूजांतं प्रागुक्तविधिना कृत्वा स्वदक्षिणभागे सर्वतोभद्रमंडलं प्राग्बद्धद
लकमलं वा सिंहेरादिना कृत्वा तत्तमधो घनवर्णा रजोभिरशोकतरुं कृत्वा ॐ अशोकाय नमस्तुभ्यं कामस्त्री शोकनास
क शोकार्त्रिक रमे नित्यमानन्दजनयस्व मे इत्यशोकतरुं प्रार्थ्य संपूज्य पुण्यादिप्रलयांतो यः कालरूपो महाबलः
कलयत्यपि विश्वं यस्तस्मै कालात्मने नमः इति कालचर्मं पूज्य तस्याशोकधस्त्री कोरोमं दूकादिज्ञात्वा चांतं प्राग्बद्धपी
ठपूजां कृत्वा षटलके सरेषु स्वाग्रादिप्रादक्षिण्येन सोभाण्याय नमः हृष्यायै० वर्यायै० धृज्यायै० रत्यै० प्रीत्यायै०
संगमायै० निर्वाणायै० कामुकायै नमः ॥ इति मध्यांतं संपूज्य वक्ष्यमाणं कामगायत्र्या कामदेवमावाह्यावाहनादि

शि.चं
३६

प्राणप्रतिष्ठांतेपाशंकुशधनुर्वारामुद्रांपदार्शकामदेवंतरुणामरुणवर्णारक्तवस्त्राभरणामाल्यानुलेपनंवामदक्षिराया इति
प्रीतिमुतंपाशंकुशपुष्पवारो शुधनुधरंध्यात्वा ॐ क्लीं कामदेवाय नम इति मंत्रेणागंधादिभिः पंचोपचारैः संपूज्य तद्वा
मभागे रतिगौरवर्णोक्तवस्त्रपरिधासर्वाभरणाभूषितां पद्मयकरंध्यात्वा श्री श्री श्री कौं रत्ये नमः इति मंत्रेण रतिगंधादिभिः
संपूज्य कामदक्षिराभागे प्रीतिं श्यामवर्णा सर्वाभरणाभूषितां रक्तवस्त्रपरिधानं तांबूलकरंध्यात्वा श्री कौं प्रीत्ये नमः
इति मंत्रेणापंचोपचारैः स्नां संपूज्य कामदेवस्याग्रे कदेव वनमध्ये वसंतगौखर्णो वामहस्तेन सुधाकुंभं दक्षिराहस्तेन नानापुष्प
समुच्चयं रधानं रक्तवस्त्राभरणामाल्यानुलेपनालंकृतं ध्यात्वा वसंताय नमस्तुभ्यं वृक्षगुल्मलताप्रिय सहस्रमुखसंवा
हकामरूपनमोस्तुते वं वसंताय नमः इति मंत्रेणापंचोपचारैः संपूज्य कामदेवं तन्मं रोपेताभ्यर्च्य धूपदीपादीतांबूलां
उपचारान्समर्प्य कामदेवाय विप्रहे पुष्पवाणाय धीमहीतन्नो नंगः प्रवोदयात् इति कामगायत्रियथाशक्तिजपित्वा जपं स
मर्प्य नमोस्तु पुष्पवाणाय जगदानेदं कारिणो मन्मथाय जगन्नेत्रे रतिप्रीतिप्रियया यच्च इति कामदेवं प्रणाम्य मूल
मंत्रं स्पृष्ट्वा दिव्यासें स्फुत्वा मध्यकुंभे देवमावाह्य प्राग्वत्सर्वोपचारैः सांगंसावरणं मदनैः संपूज्य धूपदीपनैवेद्या
नि निवेद्य नित्यहोक्तविधिना तदुक्तद्रव्यैस्त्रिगुणसंख्यं कृत्वा नित्यजसंख्या त्रिगुणसंख्यं जपं च कृत्वा पूजाशेषं समा
प्य सर्वरूपजगन्नाथवांछितार्थफलप्रदं हस्त्यान्मनमये देवकामात् कामेश्वरेश्वर इति देवं प्रार्थयित्वा नगुरुं वि

राम
३६

ज्ञादिभिः परितोष्पकुमारकान् प्रासृणांश्चान्नादिभिस्तोषयेदिति दमनपूजाविधिः इदं दमनपूजा दमनारामयेवकायेवका
येतिकेचित् तदुक्तं मंत्रमुक्तावल्यां पारंभे दामनी पूजाविद्योश्चैत्रैशुभेदिने ततदैवतकेभक्तागुरुणा दर्शितः कमः पूर्वद्युः सं
यतोभूत्वा मंत्रीवादित्रनिश्चने गच्छेदनकारामं पत्राशोकः प्रतीक्षितः तत्रोपविश्य मंत्रज्ञः पूजितेश्वासने शुभे नत्वा गुरुं
गणेशानं स्वेष्टदेवं च मंत्रवित् स्वात्मानं सकली कृत्य कलस्यापयेदधः वर्धनैश्चैव संस्थाप्य विधिना मंत्रविज्ञमः आवा
स्य पूजयेत्पश्चात्कलसे मंत्रदेवतां तदस्त्रं चैव वर्धन्या पूजयेद्द्रुपदीपकैः दत्त्वा बलिं भूतकेभ्यस्तानि निस्सार्य मंत्रवित् मं
त्रेण सपाक्षे पात्रं मंत्रेण च यत्नतः कुर्यादमनरभां च वर्धन्या कुंभलग्न्या कुंभतोयेनाभिषिञ्चेत्स मंता दमनस्थलिं
अशोकं पूजयेदत्र तदभावे विधाय तं मंडले च दनेनाथ पत्रपुष्पोपशोभितं कालेन तत्रैव संपूज्य वसेतं च यथाविधि वि
भाष्य नवधा पश्चादरामे दमनस्थलीमिति ज्ञानार्थं वै दमनं नवधा कुर्यात्पूजयेत्तदनंतरं स्नानं देश्वरबीजेन नवधा
विदुना सह नवप्रकाशं भिन्नं दमनं पूजयेत्क्रमात् इति मंत्रमुक्तावल्यां तुष्टोक्तविधौ चैव कामपूजामभिधाय अष्टो
रविग्र्या पश्चादमनं प्रोक्ष्य वारिणा अस्त्रमंत्रेण संरक्ष्य कवचेनावगुंथ्य च त्रिशूलमुद्रां वध्वाथ भ्रामयेदमनो परि
नृत्यगीतादिभिः सम्यक् कुर्याज्जागरणं तत इति सद्योधिवासने जागरणं नास्ति ततो जागरणं कुर्यात्सद्यो जागरणं न
हि इति दक्षिणा मूर्त्रिसंहिता वचनात् अथ पवित्रारोपणं तत्र मिथुनसंक्रमणं भारभ्यनुला संक्रमणावधिमास

शि. च
३८

चतुष्टयस्य पक्षयद्यगत्तचतुर्थ्यमीनचमीचतुर्दशी पूर्णिमान्यतमनिथौ पवित्रेर्देवं संपूजयेत् पवित्राणि तु स्वर्गारजतनाम्
पद्मसूत्रत्रसरोपपद्मसूत्रदर्भमुज्जशराकल्कलकार्पाससूत्रेण्यतमसूत्रैकुर्यात् कार्पाससूत्रं चेतुर्वसिमीभिः कर्त्तितं त्रिपुरां त्रि
पुराणी कृत्यनवसूत्रस्यैकसरत्वेन कल्पितैरुक्तसंख्यैः सूत्रैः पवित्राणि कुर्यात् तत्राष्टोत्तरसूत्रैरुक्तमानि चतुष्पञ्चाशद्भिर्म
धमानि सप्तविंशतिभिः कनिष्ठानितावत्रावदंगुलदैर्घ्यानि दशगुंथियुक्तानि पवित्राणि कुर्यात् इत्थं पूज्यावरदेववृन्दस्य
मसंख्यानि पवित्राणि कृत्वा सोत्तरशतसरगुंथियुक्तं विताताम् पूजा विष्टरमारादैर्घ्यमेकं बृहत्पवित्रे कृत्वा मनश्चागमज्ञाना
क्रमज्ञानां शिष्यां च गंधादिनाभिपर्यंतं दैर्घ्यमुक्तं यस्मिन्नेत्येकपक्षानुसारसरगुंथियुक्तानि पवित्राणि कुर्यात् अन्ये
षां सामान्यपवित्राणि एकगुंथियुक्तानि यथेष्टसंख्यातं तुभिः परिधानप्रमारादैर्घ्याणि पवित्राणि कुर्यात् अथ गुंथि
सूत्रवेष्टनसंख्या नूतनपवित्रेषु षड्विंशत्यधोचतुर्विंशतिक निष्ठेषु द्वादशहृत्तिकवचमंत्रेणागथयकार्यः इत्थं पवि
त्राणि विधाय वित्रारोपणीयानि तत्पूर्वदिने साधकः कृतानि त्पोरात्रौ समधिभिः सार्द्धं पवित्राणि पूजास्थानमानीय तत्र सिद्ध
रादिना कुंकुमरक्तचंदनकस्तूरीकर्पूरलाक्षागैरिकायैर्गंधिस्थानेषु विवित्रितानि पवित्राणि संस्थाप्य तेषां सूत्रेषु
ॐ काराय नमः चंद्रसे वक्रये वासुतो नागाय गुरवे रवये सदा शिवा सर्वदेवेभ्यो नमः इति संपूज्य शिरोमंत्रेणा
भिर्मंत्र्य ह्मंत्रेणा भुक्तास्त्रमंत्रेणा वरुध्यते षां दशगुंथिषु क्रियायेनमः ॐ पौरुष्यै वीरायै गायत्र्यै जपराजिता

राम
३८

यै० विजया० जया० मुक्तिदायै० सदाशिवायै० मनोमनौ नमः इति दशशक्तीः संपूज्य पवित्रेषु मूलमंत्रेणा धूपगंडमंत्रैश्च
संपूज्य सुगंधपुष्पाणि पंचरत्नानि सर्वोषधीश्च निक्षिप्तान् नवस्त्रेणाच्छादयेत् इत्याधिवसनं पंचरत्नानि तु श्रादित्यपुरा
णो वज्रमुक्ताफलं नीलं पद्मरागं तथाैव च मरकतेन समायुक्तं पंचरत्नमिदं विदुः वज्रं हीरकं मरकटं पातु इति सुसिद्धं
सर्वोषधयस्तु सिद्धार्थकृष्टरजनीक्षयलोधुमकुलालायज्जौलफलिनीक्षयमांसयुक्ताः इति स्पृश्याः सिद्धार्थः स
र्वपा रजनीक्षयं हरिद्रादारु हरिद्राच मउज्जकेंडशीरभेद उर्ध्वं विनानात् पूजास्थानं विनानादिभिरलंकृतं पवित्रं
पूजाविष्टं हर्षं विनानात् पूजाविष्टं पर्यंतं तं हस्तवित्रमालं वपित्वा स्वासनं पूजादिन्यासजातं विधाय दमकत्पूजा
वक्तुं भस्मापनाद्यात्मपूजापीठपूजांतं शोक्तविधिना विधाय तस्मिन् कुंभे देवमावाह्यमावरां रे संपूज्य देवाय मूलमंत्रेणाप
वित्रं समर्प्य गावृत्तिदेवतानां च पवित्राणि समर्प्य धूपनैवेद्यनैमित्तिकहोमान् कृत्वा गुरुं संतोष्य तस्मै पवित्रं दत्त्वा पूर्णा
हुतिं कृत्वा नयेत् पवित्रं समर्प्य गुरुं नृणां स्वयमपि पवित्रधारणं कृत्वा सामपिकान्नान् नपि दद्यात् सुरादीन् पवित्रमादा
न दक्षिणादिभिः परितोष्य पूजाशयं समाप्य ब्राह्मणान् भोजनभूरिं दक्षिणादिभिः स्तोत्रयेत् इति पवित्रारोपणादि
धिः इयं पवित्रारोपणापूजा भक्त्या वक्ष्यकीश्वरगोनिदाश्रवरान् तथा कुलमूलावतारे पवित्रकेरानानेन पूर्व
माराधितः शिवः प्रसादाभिमुखो भूत्वा तस्मै वरमदाद्भिः प्रतिवर्त्तनं कुर्वन्ति पवित्रारोपणानिये तेष्वांसावत्सरीष

शि. च

३९

जातवक्रहभविष्यति ततः प्रभृति कुर्वन्ति शिवभक्ताः पवित्रकं आराधकैश्च कर्तव्यं कामाचारश्च योगिनः कुर्यान्मिथुनसंक्रान्ते
 सुलासेक्रमणावधि पक्षद्वयेऽपि पूजास्याचतुर्थ्यामष्टमीदिने नवम्यांचतुर्दश्यां पवित्रारोपणं चरेत् सौवर्णं राजतं ता
 म्रैकतादिषु यथाक्रमेण कलौ कार्पासजेवापि यथाशक्ति पवित्रकं कर्त्तव्यं द्विजकन्याभिस्त्रिगुणं त्रिगुणीकृतं धीनैश्च
 कुंभभंसत्रममदप्युपयुज्यते पटवल्कलपक्षोत्थं शौमदार्यसरोद्भवं मुंजादिसंभवं सूत्रं पवित्राय प्रशस्यते इ
 ति आविः उर्णा दक्षिर्णामूर्ति आघात उत्तमो मासः श्रावणो मध्यमो भवेत् हीनो भाद्रपदो मासः पक्षौ सितसिते तरो
 प्रशस्तः शुक्लपक्षस्तु तदलाभे सितेतर इति इति नैमित्रिकपूजा अथ कामपूजा तत्र श्रीकुलमूलावतारे शुभे
 देविष्वक्षामिकाम्यकर्मणि सुंदरि यातिज्ञात्वा खिलादेवि मंत्री कामाक्ष्यमश्नुते षड्विधानीहता निस्पृश्रुणु देवियया
 क्रमं शान्तिर्वक्ष्यं स्तंभनं च विद्वेषोच्चाटमारणं शान्तिर्नाम मनुष्याणां रोगकृत्यादिनाशनं यक्षप्रेस्त्री राजलोकानां स्वपत्नी
 करणं मते क्रोधो योगतीनां तु निरोधस्तंभनं मते राजादीनां गजघातसर्पादीनां मपीश्वरीति वल्लभ्यामले अग्निप्राप
 स तथा सैव वीर्यं विषयं महीषधां विषदं हृदि सर्वेषां स्तंभनं कर्मकारयेत् तथा अन्योत्पन्नैरजनने स्निग्धानां हृदय
 णं मते उच्चाटनं तु द्विषतां देशादिभ्यः प्रवासनं मारणं प्राणाहरणं शत्रूणां मीरितं प्रिये मारणं वर्ज्यं दिष्टानां श्रा
 पिसुधार्मिकान् स्त्रीजनव्यतिरिक्तेषु राजवैरिषु योजयेत् स्वरोयुतो वालोकानां रक्षार्थं वातदाचरेत् न तु लोभादय

राम

३९

कपिकुर्वा मंत्री तुमारो प्रायश्चित्तं तु कर्तव्यं देवितो यशो तये अयुतं प्रजपेत्तुं जुगुप्सा प्रावदी खरी सद्यै पायसैर्देवि
 तिलैर्वा वीरवेदिने आत्मरक्षा च कर्तव्या कर्मकाले सदा उधैः व्योमविभज्या होरात्रं वसंतादिः स तु क्रमात् हेमं तेशां तिकं ऊ
 र्पादसंते वरुणकर्म च शिशिरेस्तं भनं पोक्रं गीष्मे विद्वेषरां प्रिये आहूतुश्चाटने शस्ता शरणा मारणा कर्मणि अत्राकर्षो
 पिवसंत काल सवशात् तयोरेव फलकत्वेनाभेदात् शांतिकर्मणि देवेशि पूजयेद्धारि मंडले वरुणाय मंडले वद्रेः संया
 वनि मंडले विद्वेषरो व्योमगे हेयजे उच्चाटने प्रिये वायुगे हे वरारो हे वक्रिगे हे तुमारो तत्र दूतो द्ये काले तत्र मंड
 लमुद्धरेत् तत्र राजे मूलाधारो हवी वायुः प्राणा शारयां समश्रुते सनुपंचविधो हूतः भेदाद्धं वदेशतः नासायाः पु
 रयोः पार्श्वे तुंगमध्या धरं धुगाः प्राणानि लंखु रवात्मानः पवनात्पु र्यथाक्रममिति अस्यार्थः नासारं धुरा निर्गच्छन् वायु
 र्यदतिर्यक् चलति तदा वायु भूतो द्य कालः यदोर्ध्वं चलति तदा मेरु रजः यदा त्रधं चलति तदा जलो द्यः यदा मध्यग
 तस्तदा काश भूतो द्यः कालः इति कुलप्रकाशतंत्रे मंडलानि महेशानि भूतानां श्रुता वध्वने आकाशमंडलं धूमं वर्तुलं
 परिकीर्तितं षड्दोशमंडलं वायोः कृष्ण षड्द्विडलं छितं सस्वस्तिकं त्रिकोणां तुरकं वद्रेः सुमंडले अर्द्धचंद्रनिभं स्वच्छं प
 मध्यविराजितं आप्यमंडलमाख्याते चतुरस्रं महेश्वरि अष्टवज्रयुतं पीतं धरामंडलमीश्वरी तत्र द्वीजसमा युक्तं मंडलं पू
 जयेत् क्रमात् ततश्चोर्ध्वं निर्माय द्ये रापरमेश्वरी शारदानिलके तत्र दूतसमानानि मंडलानि विदुर्बुधः वर्यो स्वैरविता

शि.चं

४०

न्याहुः स्वस्वनामावृत्ता न्यपि इति अत्र स्वनावृत्तानीत्यस्मत्तद्दीकाकृताराद्यवभदे नैवेद्याख्याने कृतं वक्ष्यमाणं भूतलिपियंत्रेषु तत्र यंत्र
लिखितमंत्रेणावृत्तानिति सांप्रदायिकावदंति ब्रह्मयामले अथ कर्मप्रवक्ष्यामि सर्वदिक्षु यथाक्रमं दिक्पूर्वाभिमुखो भूत्वा व
शार्धं कारयेत् सुधिः दक्षिणासामुखो भूत्वा सर्वाभिचारकर्मसु धनसिद्धिमवाप्नोति पश्चिमाभिमुखस्थितः उत्तराभिमुखः कुर्या
त्सर्वशान्तिकरं परं आग्नेयाभिमुखो भूत्वा सर्वाभिचारकर्मसु नैऋतीदिशि माश्रित्य विदेहं कारयेत् सुध वायव्यदिशि माश्रित्य श
क्रो रुद्राद्यने भवेत् इशानी समुपाश्रित्य सर्वज्ञानप्रसाधयेत् अत्र यद्यपि संभने दिगनुक्ता तथापि दिगनुक्ते तु पूर्वास्यात्सर्वकर्म
सु सर्वदा इति योगिनी तंत्रवचनात् पूर्वाभिमुखः सर्वसंभने कर्म कुर्यादिति सारसंग्रहे रतिवारीरमा ज्येष्ठा दुर्गा काली तिष्ठन्
मान् षड्कर्मदेवताः प्रोक्ताः कर्मदौताः प्रपूजयेत् ज्येष्ठा धूमावती काली भद्रकाली तत्र त्रैलोक्यं कर्मदौतत्र दधिदेवतां पूजयेदिति
र्थतथा पद्मपाशगदाख्याश्रमुशलाशनिखड्गका मुद्रा षड्कर्मसु प्रोक्तास्तत्कर्मशियोजये पद्मे च स्वस्तिकं चैव विक्रयेत्
कटसंज्ञके वज्रं भद्रासनं चेति वासरानि विदुः क्रमात् त्रैलोक्यं दामरतंत्रे नमो नः शान्तिकेषु चोत्तिष्ठते च किर्त्तन वक्ष्या कर्म
गाहो मेषु स्वाहो नः सिद्धिदायकः वीष्णु पद्मवसे मुक्तो मंत्र उष्णादिसाधने हुंकारश्च ध्रुवो पेतो मारुतो ब्रह्मराविना मंत्रभंज
नकार्ये सुसुघो रभयनाशने वषट् नो महा कालग्रहमालाविनाशकः खड्गो चापने वेधे मंत्रः फट् पद्मवान्वित ॐ कार
मुखौ मंत्रौ वेदागमसमुद्भवौ पद्मवो स्यागमे मंत्रौ वैदिकेनास्ति पद्मवः पद्मवेन विना जप्त्वा मंत्रो वेदसमुद्भव न नग्न कीर्त्त

राम

४०

नेयस्मादेश्वर्यपरिधानवान् नमोतइत्याद्युक्तमेतत्पञ्चवषट्कान्यजपेत्तत्र कामनाभेदेमूलमंत्रातेयोजं ननग्रहति पञ्चनेन
 विनामत्रोनग्रसेपरिकीर्तितः इतिस्वयमुक्तोदोष वेदमंत्रस्तुसदादोषरहितइत्यर्थः ब्रह्मयामले गजचर्मस्तंभनेचमारणोम
 हिषेतथा मृगचर्मतथोच्छाद्येच्छागलेवश्पकर्मणि विद्वेषेजोवुकंचर्मगोचर्मणिमोहनं चित्रकंमोक्षदंचैवसुखार्थरुच
 र्मणि अभिचारणिसर्वाणिमेषीचर्मणिकारयेत् सर्वविज्ञानकार्येषुश्वेतकंबलमासनं नानाविधेषुकार्येषुव्याघ्रचर्मसमी
 रितं खड्गचर्मसनंकार्येपित्तमोक्षकरंघरं शान्तौकुशाशनंभडेसर्वसिद्धिकरंपरं मोहनेराजतंचैवस्तंभनेताम्रमासनं मा
 रणोच्छादनेचैवविद्वेषेचाभिचारके सर्वाकर्षणकार्येषुचासनंचायसंविदुः तोतलामने श्रृणुदेविप्रवशामिकाम्यकर्मणि
 देवता आसौसमर्चयेविष्णुंसर्वविष्णुनिवृतये ततोर्चयित्वावाशेसौतिथीशानृक्षदेवता कर्माधिदेवतांपश्चात्पूजयेद्विधिव
 प्यये ततोर्चयेदिष्टदेवंतत्कर्मोक्तं - विग्रहं तत्कर्मोक्तविधिनातत्रमंडलमध्यगं तत्कर्मोदितेकुंडेजुड्याद्विधिवत्प्यये त
 त्कर्मोदितैस्तत्कर्मोक्तमुड्या मुडातुब्रह्मयामले होमेमुडात्रयंप्रोक्तंमृगीहंसीचसूकरी सूकरीकरसंकोचीमृगीमु
 क्तकनिष्ठिका हंसीस्यात्रर्जनीमुक्तात्रिधामुडाप्रकीर्तिता शान्तिकेपौष्टिकेचैवमारणोच्छादनेतथा विद्वेषेस्तंभनेचैववश्ये
 चपरमेश्वरीशान्तिकेचमृगीज्ञेयाहंसीपौष्टिककर्मणि अभिचारेसौकरीस्यान्मारणोच्छादनादिषु पंचमीश्वरीतंत्रे
 तर्पणानांक्रमंवश्येमंत्राणांपंचमेकके हरिडामिलितंतोयंमोहनेभवतिध्रुवंउद्दिश्योदकंसमरिचंमारणोविहितंमचेत्

शि.चं

४९

उच्चातनेमेषरक्तमिश्रितंजलमाहरेत् जानुमवनीगत्वाक्रियासुस्तंभनस्यैव वामपार्श्वेनिषणाः सन्पंचधातर्पणंमंतं पिंगलामते श्रु
राउदेविप्रवक्ष्यामिवारतिथ्यादिदेवता रवौसूर्यशिवौदेविचंडेसोमाविकेतताः भौमेतुमंगलगुहौबुधविहृततः परे परेगुरुचतुर्वक्रौ
भृगोशुक्रपुरंदरौ मंदेशनैश्वरः कालोवारेसादेविकीर्त्तिता परेबुधवारेपरेगुरुवारेतथा बुधविधाताविहृतश्रयमः शीतकरोगु
ह इन्द्रश्रवसवोनागाधर्मः शिवदिवाकरौः मन्मथश्चकविश्वैवविश्वेदेवास्तिथीश्वराः दर्शेतुपितरोदेविपूज्यासर्वोपचारकैः
अश्विनौचयमोवह्निबलेदुश्चशिवोदिति गुरुकडूजपितरोभर्गोयमदिनेश्वरा त्वष्टावायुरथेंद्राग्नीमित्रश्चेंद्रस्ततः प्रिये निम्र
तिश्वैवतोयंचविश्वेदेवाः प्रजापतिः विष्णुश्चवसवोदेविवरुणाश्चाजस्कपात् अहिर्बुध्नश्चपृथाचप्रोक्तानक्षत्रदेवताः एतासर्वो
पचारैस्तुतद्दिनेषुसमर्पयेत् प्रगावाश्चैश्वर्यार्थं हृदंतैनामभिरीश्वरी अत्रइंद्राग्नीइत्येकस्यैवनक्षत्रस्यदेवताद्वयंज्ञेयं विष
नक्षत्रमिंद्राग्नीदेवतेइतिश्रुते उत्तराषाढनक्षत्रस्यविश्वेदेवा श्रवणास्पविष्णुः एतयोर्मध्येप्रजापतिरितियदुक्तं तद्विजि
नक्षत्रमुद्दिश्य अभिजिन्नामनक्षत्रंउपरिष्ठाडाषाढानामधस्ताच्छोराणायेइतिश्रुतेरेतयोर्मध्येअभिजिदिति किमपिनक्ष
त्रमस्ति तत्रज्योतिशास्त्रादवगतं पंचमीश्वरीतंत्रे ततःकाम्पानिकुर्वीतसिद्धमंत्रोदुक्तः गुरुनक्तशुचिशोतकाम्य
कर्मविधानवित् आत्मनश्चपरस्यापिषत्कर्मणिमहेश्वरि आर्द्रामद्यामारणोबुखातीवास्त्रीचमोहते स्तंभणोभरणीचि
त्रादेष्येतिष्यपुनर्वसु उच्चातनेतथास्वातौकथितंऋधासंज्ञके वाशिष्टकले नक्षत्राणिप्रवक्ष्यामिप्रारंभेसर्वकर्मणा आर्द्रा

राम

४९

15
10
5
योऽसर्वकर्माणि आयुष्यं वैलवे तथा शान्तिं पराभिचारानां मम मृत्युं जये तथा त्रिषत्रासु पूर्वा सुजनर्क्षेष्वपि च त्रिषु संध्यासिद्धिं
च मैत्रेयसर्वेष्वपि च कारयेत् विद्वेषाचाटनादीनी कूरकर्मणि कारयेत् नक्षत्रेषु च कूरेषु कृत्यासिद्धिं गमिष्यति मैत्रेयक्षेत्राणि
तु चित्रानुराधामृगशिररेवतीनक्षत्राणि कूरनक्षत्राणि तु पूर्वात्रयमरशीमग्राख्यानि तथा च वमीश्वरीतंत्रे षड्कर्माणि
परार्थेयः कुर्यान्मंत्रविदुत्तमः राज्ञो वाराजपात्रसाधनाद्यस्येतरस्य च आस्तिकस्यातिभक्तस्य न्यायार्जितधनस्य च कृतज्ञस्य वदा
न्यस्य गुरुदेवार्चनस्य च सुसीलस्य सुभक्तस्य कुर्यान्नान्यस्य सुंदरी राजाकारपितादेविसाधकं प्रणिपत्य च वृणुयात्कर्मकर्त्री
रं दीक्षोक्तविधिना ततः साधकोऽपि महादेवि सम्पदं संतोषवाणं पुचि जिने द्रियो जितक्रोधविवर्जितः नित्यं नैमित्तिकरतः कुर्या
त्कार्यानि पार्वति कूरकर्मसु देवेशि कर्मकृत्या यथाविधि तैलाभ्यक्तपुनः स्नातः सांगासावरणोपधु श्रम्य च देवतामिष्टामा
त्मरक्षार्थं मंडिते जपमंत्रं प्रसन्नात्मा सहस्रं साष्टकं प्रिये मारक्षरक्षे त्यक्त्वा च प्रणाम्य विमृजेद्विषे अथै सुहृद्भिः सुखि
रात्मरक्षां तु कारयेत् मृत्युं जये यदिभिर्देवि प्रयोगस्थेन चारुना जपहोमार्चनाद्यैश्च वा स्रगाराधनादिभिः प्रयोगक
रसो यदा तज्ज्ञातव्यं मंत्रिणा प्रिये गुरुतः शास्त्रतः श्रुत्वापि सम्प्रविशाय साधकः प्रयोगानाचरेद्देवि नान्यथा दुःखमाप्नुयात्
ततः कारपिताराजा तोषयेत्साधकं शनैः प्रणिपत्य मुहुर्देवियथा स्यात्तुष्टिमांस्तथा श्रम्यथानिष्कलेभूया भूयात्र स्यात्ततो
षयेत्यिये ततः स्वमनसोभिष्टाप्रयोगात्कुलनापिके मंत्रेणानेन मतिमात्साधयेद्भुक्तिमुक्तये सिद्धमंत्रस्य सिद्धिं विवदक

शि. चं
४२

मांशिनसंशयः नैवसिद्धंतसिद्धस्पदेवताशापमाप्नुयात् काम्यप्रयोगकर्त्राणां परत्वोक्तो न विद्यते प्रयोगसिद्धिरेवैवांफलमन्यं
नविद्यते एकस्यहि विधानस्य न कुत्रापि फलत्रयं देवेशि दृश्यते तस्मान्निःकामो देवतां भजेत् होमनर्पणमंत्राद्यैर्नानाध्यानवि
शेषकैः ज्ञात्मनश्च परस्यापि षड्कर्मणि समाचरेत् प्रयोगांते च क्रूरजातधामंत्रो समाचरेत् एकलक्षं जपेन्मंत्राध्यानन्यासस
मन्वितः प्रयोगदोषशोध्यर्थमात्मरक्षार्थमेव च न चेन्न फलमाप्नोति देवताशापमाप्नुयात् तिथिचारक्षं करणयोगमा
सनुपशर्कं दीपेशकूर्मचक्राणि ज्ञात्वा कर्मणि साधयेत् ऋषिछंदो देवतागत्या साध्या नार्चनादिकं बीजं शक्तिं कीलं देवता
त्वामंत्राणि साधयेत् पंचबुद्ध्यासनप्राणायामन्याससमालिकाः दोषसंस्कारशुद्धादी ज्ञात्वा० कोष्ठबंधवता राख्यराशि
वर्णानकूलतां भूतमैत्रं तथा द्योतं ज्ञात्वा मंत्राणि शोधयेत् मंत्रविद्याभेदनिद्राबोधाग्नीषोमरूपकं पुंस्त्रीनपुंसकाद्यैश्च ज्ञा
त्वामंत्राणि शोधयेत् गुंथवासनदिग्वंधनादीन त्वानुसंगतिं देवतात्मकालमुद्रांश्च ज्ञात्वा० साध्यसाधककर्मणि खेय
नीद्रयपंचकं स्थानं यंत्रप्रमारां च ज्ञात्वा यंत्राणि साधयेत् उत्पत्तिरसनावर्णमूर्तिसंस्कारसंस्थिति कुंडरेषा प्रमाणादि
ज्ञात्वा होमं समाचरेत् अग्निप्रभाधूमवर्णाध्वनिगंधशिखाकृती हूतश्रेष्ठादिकं ज्ञात्वा कथयति शुभाशुभं मंत्रतत्त्वानुसं
धानंदेहावेशादिलक्षणां मंत्रोच्चारणभेदं तु ज्ञात्वा मंत्राणि साधयेत् तत्र काम्यप्रयोगेषु ध्यानभेदमाह्वामरे तुष्टिपुष्टिर्द्विती
तीर्त्नासिद्धये सर्वकर्मणां यथा ध्यानं तथा कुर्यात्पूजने जपकर्मणि बुधीनां देवतानां च प्रातये सर्वकर्मणां शुद्धस्फटिकसंकासं

राम
४२

ध्यानं स्यात्पूजने मतं वश्ये रक्तं रं ध्याने ध्यात्वा भवति सुप्रभवः सर्वरत्ननिभाकारं ध्यात्वा निश्चलमानसः सर्वकामानवाप्नोति ध्रु
 वमुक्तं मया तव कल्याणतानि समं युद्धे ध्यानं प्रोक्तं समं भुवा महाशेषसमा युक्तं ध्यानं वारिभये भवेत् पीयूषवर्ती संयुक्तं रक्षा
 चंडसमं ध्यानं कृत्वा लभेत्सत्पंशीघ्रं सर्वान् मनोरथान् कुलप्रकाशतंत्रे श्वेतद्रव्यैर्यजेत्छात्मा रक्ते वश्यं कर्मणि
 स्तंभने पीतवर्णैश्च धूमैर्विद्वेषरो जयेत् उच्चाटने मारणो वक्रकृष्णद्रव्यैः पूजयेत् आत्मानं तादृशैरेव वस्त्राद्यैः पूजयेत्
 दा सर्वेषु कर्मणो देवि साधारणमुदाहृतं विशेषस्तु महेशानि तत्र कलोदिता भवेत् इति विज्ञाय सकलं गुरुतः शास्त्रतः
 प्रियेः कुर्यात्कर्मणि कर्मणि तानि सिद्ध्यन्ति सुंदरि अथ क्रिया मारणानि नैव सिद्ध्यन्ति मंत्रिणां गुरुभक्तिः सदा कार्यक
 र्मकाले विशेषतः सहिका मुष्मिकाणां तु गुरुरेव परायणं कर्मणां परमेशानि तस्मात्तद्वक्तिमान् भवेत् अथ काम्यकर्म
 प्रयोगः तत्र काम्यानि तुषट्कर्मणि तानि तु शान्तिवश्यं स्तंभनं विद्वेषणोच्चाटनमारणाख्यानि तत्र शान्तिर्नाम प्रा
 णिनारोगकृत्याग्रहशुपद्वनि वृत्तिवश्यं नाम राजा मातृवनितादीनां त्वायति करणं स्तंभनं तुराजादीनां क्रोधो
 प्रवृत्तिनिरोधः विद्वेषणोत्स्निग्धयोरन्योन्यद्वेषजननं उच्चाटनं तु द्विषतः देशदिभ्यः प्रवासनं मारणं प्राणाहरणमि
 ति तत्र मारणो बालराधाभिर्जनधार्मिषु राजास्त्रीजनव्यतिष्ठत्स्नेहादयो विषयः तत्रापि स्थरो यतो लोकानुग्रहाय
 वा त्वं कर्म कुर्यात् न तु द्रव्यादिलोभेन भक्तैरन्यैश्च शिवभक्तैस्त्वेष्टदेवताभजने मृत्युं जयनपन्नपादिकंच करणी

शि. चं

४३

यं अथ शान्तिकर्मणि साधककृतनित्यकृत्यघोषाविभक्ताहोरात्रस्य वसंतादिषु ऋतुभूतस्य हेमं तारव्यं च मयं देवकर्म
 ररजसास्वेततंदूलचूर्णनवाश्वदेहेनुजलभूतोदयकाले विपुलमर्द्धचंद्राकारं जलमंडलं संगद्येपि पद्मलांछितं प्रागुक्त
 पंचवर्णाभूतेषु जलवर्णादशकगर्भवक्ष्यमाराभूतलिपियत्रेषु जलयेत्र कर्त्तव्यं कालिखितमंत्रेशवेदितमेकांते सुमसमभू
 तले गोमयोपलिप्ते कृत्वा वारिमंडलायनमः इति संपूज्य तत्र स्वासनमास्तीर्य प्राग्वात्सं पूज्य तत्रोत्तराभिमुख उपविश्य
 अद्येत्यादि भक्तकर्मरोगादिशांत्यर्थं श्रीपरमेश्वरपूजनमहं करिष्ये इति संकल्प्य कृत्वा त्रिंशत्तरेषु प्रथमं गणेशं संपूज्य
 प्रयोगदिवसस्य वारेण द्वयनिधीशानक्षत्रेशान् पृथक् पृथक् सर्वोपचारैः संपूज्य पश्चात् तत्र तत्कर्माभिदेवतां सर्वोपचारैः
 सांगां सावरणां संपूज्य तदा जयावक्ष्यमारा तत्र मंडले तत्र तत्कर्माभिरूपद्व्यादिभिस्त्वेष्टदेवतां सांगां सपरिवारां सम्यक् स
 मर्चयेत् तत्र वारेण सांख्यै रवौ सूर्यशिवौ सोमे सोमो विके भोमे मंगलगुहौ सौम्ये बुधविष्णु गुरौ गुरुचतुर्मुखौ
 भुगौ शुक्रैः ५ मंदेशनैश्चरकालौ तिथौ शास्त्रपतिब्रह्माद्वितीयायां विधानात् तृतीयायां विष्णुः चतुर्थीयमः पंच
 चम्यां चंद्रः षष्ठ्यां गुरुः सप्तम्यां मिंद्रः अष्टम्यां वसवः नवम्यां नागः दशम्यां धर्मः एकादश्यां धर्मः द्वादश्यां सूर्यः त्रयो
 दश्यां कामः चतुर्दश्यां कालिः पौर्णिमास्यां विश्वेदेवाः अमावास्यायां पितरः नक्षत्रदेवस्तुभश्चिन्मांश्चिन्मौश्यम
 ३ अग्नि ४ ब्रह्मा ५ चंद्र ६ शिव ७ दिवि ८ गुरु ९ सूर्या १० पितर ११ भगवत्तराफालगुत्यां १२ अर्यमा १३ सूर्य १४ तारा

राम

४३

१५ वायु १६ डाग्नि १७ मित्र १८ चंद्र १९ निष्कृति २० भाय २१ विश्वेदेवाः भभित्युजापति २२ विष्णु २३ वसव २४ वरुणा २५ भजस्क
 पात २६ अहिर्बुध्न २७ रेवत्या पूषा एवारी तिथिनक्षत्रेशाः प्रयोगादिमारभ्य प्रयोगसमाप्तिदिनपर्यंतं प्रत्यहं तत्र दिनाधि
 पा पूज्या पूजामंत्रास्तु प्रणवचतुर्थी मुक्ततत्र नामरूपा तेन ॐ श्रीशिवाय नमः इत्याद्युहनीया नतः श्वेतवस्त्राभरणा न लेप
 मात्यविभूषणो वक्ष्यमाणः पद्ममुद्रा मुद्रितकरोतिंदमनपूजाप्रकरणोक्तं रूपं ध्यात्वा वासुसकली रूपपद्ममुद्राप्रदर्श
 तत्रोक्तमंत्रेण सद्योऽशोपचारैः पंचोपचारैर्वा पूज्यत दनुजया स्वपुरतः पूजाचक्रं निर्माय नित्यपूजोक्तविधिगुरुनमस्का
 रादिसमस्तं न्यासजानं विधाय मानपूजादिपीठपूजां तं कृत्वा सुश्वेतवर्णीतस्मिंश्चक्रे देवमावाह्य यथोक्तं रूपं सुश्वेतं ध्या
 त्वा श्वेतगंधपुष्पादिश्वेतवस्तुभिः संपूज्य यथाविध्यं गावरणा पूजादिसर्वं नित्यपूजावत्कुर्यादिति अथ वक्ष्ये कर्मनिसा
 धकः कृतनित्यकृत्यो वारेशादीनर्चयित्वा रक्तवस्त्रादिभूषणो वसंताख्ये दिवसस्य प्रथमखंडे वक्षि भूतोदये सिंदूरादिना
 ध्वजं त्रिकोणां कोणात्रयेऽपि स्वस्तिकलां ह्रीं तत्पूर्वोक्तपंचभूतवर्णेषु वक्षि वर्णादशकगर्भे वक्ष्यमाणा भूतलिपिमंत्रेषु वक्षि
 यंत्रमंधालिखितमंत्रेष्वेष्टितं वक्षि मंडलं कृत्वा रं वक्षि मण्डलाय नमः इति मंडलं संपूज्य तत्र पूर्वाभिमुखपूजितेश्वास
 ने स्वस्तिकासने नोपविश्य पाशमुद्रा मुद्रितकरः सरस्वती कर्माधिदेवतां संपूज्य पाशमुद्राप्रदर्शयत दनुजया स्वपुरतः
 प्राग्बत्पूजाचक्रं सिंदूरादिरक्तद्रव्येण धृत्य तत्रोक्तविधिना देवमावाह्य रक्तवर्णी ध्यात्वा नित्यपूजोक्तकर्मणां शांगं सावर

शि.चं
४४

गांदेवंरक्तगंधपुष्पादिभिःसंस्पर्कपरितोषयेदिति संभनकर्मणि साधकः कृतनित्यकृत्यो वारेशादीन् अर्चयेदिवसस्य
अष्टे भागे शिशिराग्नेभूमिभूतोदयकाले प्राग्वत्पीतद्रव्यैर्हरिद्रादिभिश्चतुरसंभूमिमंडलं वज्रलांछितं पूर्वोक्तपंचभूतव
र्गोपुष्पशभूतवर्गादशकगर्भभूतलिपियंत्रेषु भूयंत्रमध्यगतमंत्रवेष्टितं विपुलं चक्रं विरच्य लंभूमिमंडलायनमः इ
तिसंपूज्य तत्र प्राप्सुरवः पीतासने द्वारपूजादि पूर्वमुपविश्य प्रीतद्रव्यैः पुरतः पूजाचक्रं समुद्रुत्पपीतवद्रुद्राद्यलंकृ
तो विकटासनस्थः गदामुद्रा मुद्रितकरो लक्ष्मातत्कल्योक्तविधिना देवं सक्तांगसावरां संपूज्य नैवेद्यादिभिस्तोष
येदिति अथ विद्वेषरो साधकः कृतनित्यकृत्यो वारेशादीन् अर्चयेत् नैऋतिकोणाभिमुखो धूम्रद्रव्यादिभूषितो भूत्वा
द्रव्यैर्वा मभूतोदयकाले ग्रीष्माख्ये दिवसस्य द्वितीये भागे वृत्ताकारं व्योममंडलं पूर्वोक्तपंचभूतवर्गोपुष्पाकाशवर्गा
गर्भभूतलिपियंत्रेषु पियंत्रमध्यगतमंत्रवेष्टितं कृत्वा हं व्योममंडलायनमः इतिसंपूज्य तत्र द्वारपूजादि पूर्वकं
स्वासने धूम्रवर्गो पूजिते राक्षसकोणाभिमुखो विकटमुद्रालमुद्रा मुद्रितकरो ज्येष्ठो देवी धूमावती तत्क
ल्योक्तविधिना तन्मंत्रेण संपूज्य स्वपुरतो धूम्रद्रव्यैः पूजाचक्रं समुद्रुत्प तत्र देवमावाप्त्युत्सवस्त्रादिपरिधा
नं च ध्यायेत् इत्थं तामन्यरूपं देवं ध्यात्वा यथोक्तक्रमेण धूम्रवर्गपुष्पाक्षतादिभिः संपूज्य नैवेद्यादिभिस्तोषयेदिति
अथोच्चाटनकर्मणि साधकः कृतनित्यकृत्यो --- दीनभर्चचापद्याभिमुखः कृतद्रव्यैः षड्विंशलांछितवृत्तवेष्टि

राम
४४

तषट्कोत्तरूपं पूर्वे कृपंचभूतवर्गोयुवायुभूतवर्गादशकर्मवायुयंत्रमभ्यगतमंत्रवेष्टितं वायुभूतोदयकाले वायुमंड
लंसमुद्धृत्य यं वायुमंडलायनमः इति संपूज्य तत्र द्वारपूजादि पूर्वकं कृष्णस्यासनमास्तीर्य संपूज्य तत्रोपविश्य वज्रास
नस्थोऽभितिमुद्रामुद्रितकरो दुर्गो सर्वोपचारैः संपूज्य तदनुज्ञया स्वपुरतः कृष्णद्वयैः सजलादिभिः पूजाचक्रं समुद्धृत्य
तत्र देवमावाह्य कृष्णवर्गो - त्वा कृष्णवर्गो र्गंधं पुष्पाद्यैः सांगं सावरणं संपूज्य यथानैवेद्यादिभिस्तोषयेदिति अथमा
रणां कर्मणि साधकः कृतनित्यकृत्यो वारेशादीनभ्यर्च्य शारदारव्ये होरात्रयचतुर्थभागे आग्नेयकोणाभिमुखः जल
दि कृष्णद्वयैः प्रागुक्तवंहि मंडले तत्र तथैव संपूज्य तत्र कृष्णवर्गो पूजिते स्वासे द्वारपूजादि पूर्वकमुपविश्य कृष्णवर्गादि
भूषितवज्रासनस्थः खड्गमुद्रामुद्रितकरो भद्रकालिनः कृत्योक्तविधिना संपूज्य तदनुज्ञया कृष्णद्वयैः पूजाचक्रं समु
त्पन्नदेवमावाह्यनामसोक्तध्यानोक्तरूपे ध्यात्वा सांगं सावरणं संपूज्य नैवेद्यादिभिः सम्यक्परितोषयेत् अत्र षट्क
र्मदेवतानां सरस्वत्यादीनां पूजाविधिरंगेशाक्तप्रकरणोद्धृत्य अथ काम्यपूजायामाकर्षणोक्तपूजाविधिर्नैव
पूजाकार्यान्तयोरेकरूपकत्वात् अन्यदपि धनधान्यसमृद्धार्थं पुत्रभार्यादिलाभार्थं वाराजसध्यानोक्तरूपे ध्यात्वा कृत
संरं धारणासंनिमासं पूज्य तदभिष्टं प्राप्नुयादिति अत्र सर्वेषु काम्यकर्मसु प्रागुक्तसंकल्पस्तर्कमोक्षेखनपूर्वकं कार्यं इति
काम्यपूजाविधिः सुंदराचार्यशिखेराश्रीनिवासेन धीमता चंडिकायां प्रणीतायां प्रकाशोस्तिथिसंज्ञक

शि. चं

४५

इति श्री सुंदराचार्य चरणारविंद द्वंद्वोत्तेवासिना श्री निवास भट्टेन विरचितायां श्री ३ शिवार्चन चंडिकायां पंचदश प्रकाशः
४ भभचतुरायननमंत्रोद्धारकं शैवमंत्रा उद्घीयंते तत्रादौ प्रथमं पूज्यत्वाद्गणेशमंत्रा उद्घीयंते तत्र श्री सा
रसंग्रहे अथ वक्ष्ये महादेवि मंत्रमेकाक्षरं परं शास्त्री प्रीति युतः प्रोक्तो गणेशस्यैकवर्णाक इति शास्त्री गकारः प्रीतिरनुस्वा
र तारयणीये त्वस्य मंत्रस्य पंचभेदा उक्ताः तथा खं तशा गविषं सविंदु स कलं विंदो युतं केवलं पंचैतानि पृथक् फलं
विदधते वीनातिविश्रेष्ठि तु रिति अंतो विसर्गः विषं मकारः नाभ्यां सह वर्तमानं खं तं गकारः तेन गं इति सिद्धं सविंदु
रित्यपरः कला विसर्गः तद्युक्तो न्य विंदुश्च जो च नाभ्यां युते इत्यपरः केवले विंदादिरहितः तथा गणा केत्यादपि श्रुं
दो निवृद्धि शो स्य देवतेति प्रयोगसारे आदौ गणो जपा योक्ता स्वाहा हृदयमुच्यते सकादं द्युयवाभाष्यं कुं फ्र विंदा
क्षिरस्तथाः शिखाप्यचलशब्दादिकनिते त्वंततो नमः कवचं गजवक्राय नमो नम इतीरितं महोदराय चंडाय कुं फ्र
इदित्यष्टुमिष्यते सतान्गानि विन्यस्य पंचोक्तानि मनीषिभिः इति पंचांगान्युक्तानि सारसंग्रहे तु षड्दीप्येन निजेनै
व बीजेनै गानि विन्यसेत् इत्युक्तं तदेतयोर्विकल्पः सप्राशुना वा बीजेन षडंगानि नियोजयेत् इति प्रयोगसारवत्
नादेव सप्राशुना दीर्घेनैति यावत् अत्र यथागुरुरूपदेशो कार्यमिति प्रपंचसारे रक्तोरक्तांगरागं मुककुमुदयुत
सुदित श्रुं डमौलि नैत्रै सु कस्त्रिभि वामन करचरणो बीजपूरातनास हस्ताग्राह्यपाशांकुशद्वरदो नागवक्रो हि

राम

४५

भूषोदेवः पद्मासनो वा भवतु न तसुरो भूतये विष्णुराजः वामाहर्ध्वयोराद्येतदाग्रधस्थयोरन्ये इत्यायुधध्यानं सारसंग्रहेऽपि रक्ता
भः शशि मौलिरंगुशक्रतो दंतवरं धारयन् हस्तत्रैद्विरदाननस्त्रिनयनोरक्तांगरागाहतः बीजापरहृत्करो जठरीदनाईगंड
स्थलोपग्रस्यः फुलिभूषणो गरापतिर्भूयाद्भवत्ये तत्रदर्शोर्ध्वादि तदधोत्रमायुधध्यानं बृहत्करः श्रुंदाउंद इति ध्यात्वा
गणेशानं मानसैरुपचारकैः पूजयित्वेति शेषः तीव्रादिशक्तिसंयुक्ते पीठे त्वावाद्युपूजयेत् प्रपंचसारे तीव्राज्वलित्तिनंदे
सभोगदाकामरूपिणी चोग्रा तेजोवती च सत्या संप्रोक्ता विष्णुना शिनी नवमी बीजांते सर्वसर्वशक्तिप्रोक्ता कमलासनानमः
इति चः आसनमंत्रः प्रोक्तो नवशक्तींते समर्चयेत् असुनेति अत्रमं हकादिज्ञानात्मा तानां योगपीठदेवतानां पूजाप्रागेज-
जाप्रकरणे लिखितत्वाद्गुं भगौरवभयाच्चन लिख्यते सारसंग्रहे अष्टपत्रे सरोजस्थं चतुरस्रत्रयावृतं चतुर्धरसमायु
क्तमर्चापीठे समायव तत्रावाप्तुगणेशानमर्चयेदुपचारकैः - कर्णिकायां तु पूर्वादिचतुर्दिक्षु गणादिपं पीतंगौरगणो
शानं रक्तश्वगणनायकं गणाक्रीडं नीलवर्णं केशरेषु तनोजयेत् अग्नीषासुरवायव्यमध्ये दीक्षु यथाक्रमं षडंगानि
मनो-स्य ध्यातव्याश्चांगदेवता तुरवारस्फुटिकस्यामनीलकृष्णारुणां चिषः वरदाभयधारिताः प्रधानतः पस्त्रियः चक्र
तुंडादिकान्येव श्यामाणा न्दलेयजेत् वक्रतुंडैकदंष्ट्रौ च महोदरगजाननौ लंबोदराव्यविकटौ विघ्नहर्त्र धूमकर्णौ
दलाग्रेषु ततः पूजास्नायाश्चैव मानरः बाह्यैस्वर्गसमाधेयामृगचर्मविभूषिता अक्षमालाभयंदंडकुडिकेदधनी

शि.चे
४६

करै त्रिशिखापरशुहस्तैडमरुंनकपालकं विभ्राणांचंडगौरागीमाहेशीभावयेकुभोगुराखवत्तंगडंउकुशान्वहेतीकरांउजैः
 इंद्रगोपारुणां ध्यायेत्कौमारीकरुणालया अरिशंखकपालानिघटांचकरपंकजैः विभ्राणांवैष्णवीध्यायेत्नीलमेघसमप्रभां तो
 तोमरांकुशवज्रकविद्युद्युक्तकरांबुजां इंद्राणीभावयेन्मंत्रिनीलवर्णासुभूषणां धारंतीश्रूलखड्गकपालंनृशिरंकरैः वा
 मुंडांशोरावर्णांचिमुंडमालायुतांस्मरेत् स्वर्णाभामक्षमालांचबीजपरकपोलके पद्मेचदधतीहस्तैर्महालक्ष्मीस्मरेत्सुधीः
 दक्षाधःकरमारभ्यतूर्ध्वकरपर्वतमायुधध्यानं ब्राह्मण दक्षाधस्त्ययोराद्येतदाहूर्ध्वयोरन्ये इतिमाहेशः कौमार्यास्त
 वामोर्ध्वकरमारभ्यदक्षोर्ध्वकरपर्यंतं वैष्णवास्तुर्दक्षोर्ध्वकरमारभ्यदक्षाधःकरपर्यंतं अरिश्वक्रं वाराहदक्षाहूर्ध्वयो
 रन्ये इंद्राणास्तुवामोर्ध्वकरमारभ्यवामाधकरपर्यंतं सांमुंडायास्तुर्दक्षोर्ध्वकरयोरान्येवामोर्ध्वधःकरयोरन्ये महालक्ष्म
 तुर्दक्षाधःकरमारभ्यदक्षोर्ध्वकरपर्यंतमायुधध्यानं तथा चतुरस्रत्रयांतस्थवीथीद्वंद्वेसमर्चयेत् दिक्पालांश्चदत्तस्त्राणि
 गणेशार्चनमीरितं इंद्रसुगंधिपंपीतं वज्रहस्तं सवाहनं अग्निंतेजोधिपंरक्तं शक्तिहस्तं सुभूषितं यमं प्रेताधिपं कृष्णदंतं ह
 स्तं समर्चयेत् रक्षोधिपं विरूतिं च खड्गहस्तं सुभूषकं पाशहस्तं सुभ्रांगं वरुणायादशांपति वायुं प्राणाधिपं कृष्ण
 मं कुशाग्रकरं यजेत् यक्षाधिपं कुवेरं च मुक्तवर्णं गदाकरं विद्याधिपं तथेशानं स्वच्छं शूलकरं यजेत् नागाधिपं तथा
 नंतं गौरं चक्रकरं यजेत् लोकाधिपं रक्तपद्मकरं यजेत् सेना बतंतथा मेघं महिषं मृगपूरुषं मकरं मृगमर्तो

राम
४६

चवृषं च विपहंसकौ इन्द्रादिलोकपालानां बाहूनां विदुर्बुध ततो वहिस्तदस्त्राणि तत्र त्पार्श्वं समर्चयेत् वज्रं पीतं शितां शक्तिं दंडं रु
 द्रं समर्चयेत् खड्गं माकाशं संकाशं पाशं विधुं निभं यजेत् अंकुशं रक्तवर्णं च शूलं वरांगं दं यजेत् त्रींशु लं नीलवर्णं च यजेत्
 साधकसत्तमः रथांगं करचंडाभं पद्मं रक्तं समर्चयेत् लोकपाला मुधान्येवं कथितानि मणीषिभि यस्वं पूजयेद् देवंगरोशं
 शक्तिसंपुटं इह भुक्ता खिलान् भोगान् ते शिवश्च दंबुजैरिति अथ प्रयोगः तत्र प्रातरुत्थानि दयोगपीठन्यासां गंगरोशं
 त्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि गणकायः ऋषये नमः मुखे निवृद्धं दसे नमः हृदये ॐ विष्णुभवाय देवतायै नमः इति वि
 न्यस्पममसर्वाभिष्टसि धर्थे विनियोग इति कृतं जलिरुक्तामूलमंत्रेण करं शुद्धिं कृत्वा ॐ शुभ्योः ॐ गणकाय स्वा
 हा हृदयाय नमः तर्जन्यौ सकंदं द्युयडुं फट् शिरशे स्वाहा मध्यमयोः अचलकर्षिणे नमः शिखायै वषट् अनामिकयोः गज
 वक्राय नमः कवचाय डुं कनिष्ठकयोः महोदराय चंडाय डुं फट् अष्टाय फट् इति मंत्रानं गुह्यं कनिष्ठोत्तं करयोर्विन्यस्प
 नेत्रवर्गं हृदादिपंचांगेष्वपि विन्यसेत् अथ वा गंगीमितादि तारखंडं गन्या संकृत्वा ध्यानाद्यानाम् पूजां तं प्रोक्तविधिना कृ
 त्वा सकंदं द्युयमविभ्रहवक्रतुंडाय धी महितनो विष्णुश्चोदयात् इति गंगोशगायत्र्या गंगोशपूजाद्व्याशिपूजास्थानं
 च प्रोक्ष्य देवागुं पूर्वपरिकल्पितदनुसारेण प्राप्नोति ऋतिकोरो श्रीपरीदिपीठं कुंकुमादिना चतुर्ध्वारयुक्तचतुरस्रत्रय
 वेष्टितमष्टदलकमलं पूजापीठं निर्माय तत्र प्रागुक्तविधिना इकादि पृथिक् तं संपूज्य सुधारसंस्थाने इक्षुरससमुद्रं

शि. चं
४७

संपूज्यरत्नदीपादिपरतत्त्वार्चनेष्टदलकमलंकेसरेषुस्वाग्रात्म्यां तंती वाये नमः ॐ ज्वालितै० नंदायै० भोगदायै० कामरु
पिन्यै० उग्रायै तेजो उद्यासै वन्यै० सन्यायै० ॐ विघ्ननाशिन्यै नमः इति संपूज्यं सर्वशक्तिकमलासनाय नमः इति समस्तपीठं
अभ्यर्च्य तत्र मूलमंत्रमुच्चार्य श्रीगणेशमूर्तिं परिकल्प्य मूर्त्तभावे उच्चार्य कं निक्षिप्य ध्यानोक्तमूर्त्तिभावयन् मूलमुच्चार्य
श्रीगणपतिमूर्त्तये नमः इति मूर्त्तिं संपूज्य तस्यो प्रागुक्तविधिना गणेशमावास्यावाहनादिमुद्राः प्रदर्शय प्राणापुतिं स्थापितं दंतपा
शो कुशविघ्नपरशुलङ्कवीजपूरारवा सप्तमुद्राः प्रदर्शय सनादिपुष्पांतामुपचारानुपचर्य कशिकायां देवाद्यादिचतुर्दि
क्षुः ॐ गणादिपाय नमः ॐ गणेशाय० ॐ गणनायकाय० ॐ गणाक्रीडाय नमः इति संपूज्याष्टदलकेसरेषु आग्नेये ॐ वा
राजयाय स्वाहा हृदयाय नमः ईशाने सकंदं द्युपकुं फट्सिरसे नमः नैऋत्ये ॐ अचलकशिने नमः शिष्यायै नमः वा
यवे ॐ गजवक्राय नमो नमः कवचाय नमः ततो देवाद्यादिचतुर्दिक्षु ॐ महोदराय चंडाय कुं फट्सि स्त्राय नमः यद्वा
पूर्वोक्तस्थानेष्वेव गं हृदयाय नमः गीशिरसे नमः इत्यादि षडंगानि पूजयेत् अत्र षडंगपक्षे देवस्याग्नेगौनेत्राय न
मः इति नेत्रं संपूज्य पश्चादसं पूजयेदिति शेषः ततो षट्दलेषु देवाग्रदलमारभ्य ॐ वक्रतुंडाय नमः सर्वसकंदं द्युय
महोदराय गजाननाय लंबोदराय विकटाय विघ्नराजाय धूमवर्णाय नमः इति प्रादक्षिण्येन संपूज्य दलाग्रेषु ॐ
आह्वये नमः ॐ ईमा हे श्वर्यै ॐ कौमार्यै ॐ वैष्णव्यै० लंबा राह्यै० रं इंद्रा रोपै० श्रौं चामुंडायै० अं अः महालक्ष्म्यै नमः

राम
४७

इति संपूज्य बहिरश्चतुरस्रवीथ्यां देवाग्रमारभ्य ॐ लं इन्द्राय सुराधिपतये पीतवर्णीयवज्रहस्तायै रावतवाहनाय नमः
ॐ रं अग्नये तेजोधिपतये रक्तवर्णीयशक्तिहस्ताय मेषवाहनाय नमः ॐ ङं यमाय वेताधिपतये कृष्णवर्णीयदंडहस्ता
यमहिषवाहनाय नमः ॐ क्षं निऋतये रक्षाधिपतये धूम्रवर्णीयखड्गहस्ताय वेतवाहनाय नमः ॐ वं वरुणाय
जलाधिपतये शुक्लवर्णीयपाशहस्ताय मकरवाहनाय नमः ॐ यं वायवे प्राणाधिपतये कृष्णवर्णीयांकुशहस्ताय म
गवाहनाय नमः ॐ सं कुवेराय यक्षाधिपतये मौक्तिकवर्णीयगराहस्ताय नरवाहनाय नमः ॐ यं वायवे प्राणाधि
ॐ हं ईशानाय विद्याधिपतये स्फटिकवर्णीयशूलहस्ताय वृषवाहनाय नमः इति संपूज्ये देवान्योर्मध्ये ॐ आं व
ह्नो लोकाधिपतये रक्तवर्णीयपद्महस्ताय हंसवाहनाय नमः इति निऋतिवरुणयोर्मध्ये ॐ क्रीं अनंताय नागा
धिपतये गौरवर्णीयचक्रहस्ताय गरुडवाहनाय नमः इति संपूज्य द्वितीयविधं ॐ वज्राय नमः ॐ शक्तये ॐ दं
डाय ॐ खड्गाय ॐ पाशाय ॐ अंकुशाय ॐ गदाय ॐ त्रिशूलाय ॐ पद्माय ॐ वक्राय नमः इति लोकपालासु
धानि देवताग्रमारभ्य प्रादक्षिण्येन संपूज्य मूलमुच्चार्य सांगाय सपरिवाराय श्रीगणपतये नमः इति त्रिःपुष्पांजलि
ना संपूज्य धूपदीपादिपूर्वोक्तविधाना सर्वकुर्योदिति तथा सारसंग्रहे एकलक्षं मनुजप्राजुज्यातद्दशांशतः
अष्टड्वयं सहस्रानि तर्पणादिततश्चरेत् मोदकैः पृथुकैः लज्जैः सक्तुभिः सैश्वर्यपर्वभिः नालिकेरैः क्षित्तैः शुद्धैः सुप

शिवं
४८

कैः कदलीफलैरिति अत्रैकैकद्वयेण साष्टादशशतं जुहुयात् उक्तं च गणेश्वरपरा मर्षिणां अष्टद्वयेषु
मध्वैर्जुहुयाच्च पृथक् पृथगिति अयं जपः कृतयुगपरः प्रकलावेत चतुर्गुणं जपहोमादिकं कार्यमिति
तथा सारसंग्रहे सौधामेन घृताक्तेन होमोभिष्टफलप्रदः लक्ष्मीकामो नास्तिके रैश्चतुर्थं जुहुयाद्विवे
तिललाजान्वितैश्च रुनारिकेलैश्चतुःशतं शितपक्षादिमारभ्य प्रत्यहं च कृतेत क्रमात् चतुर्थं ततः सर्व
प्राणिनो वशगान्तरां तिलैः संडुलसंयुक्तैर्होमश्रीवत्पकीर्तितः स्वादुत्रयमुत्तैर्लो जैर्हुनेत्सप्तदिनावधि
कमार्थालभते कन्यां वरं कांतं वरार्थिनी संधि संसिक्तलवणैर्जुहुयाच्च चतुर्दिनं निशीचिन्त्यां च संवासे भ
विदश्रयंतथेप्सितं अत्र सर्वत्र काम्यहोमेषु संख्यानुष्ठेत्तौ कार्ये स्पष्टरुलाघवं ज्ञात्वा सहस्रादि निश्चितपर्यं
तं कार्यं नुसारेण जुहुयात् उक्तं च श्रीकु० एकेन वाथ सर्ववर्तित्वा कार्यं गुरुलाघवं ज्ञात्वा देवि सहस्रं वा त्रि
सहस्रं पुनंच वा असुतं निमुतं वापि क्षयुतं वा कुलेश्वरि तत्र त्कर्मोदिते कंडे संस्कृते ह्यवाहन इति तथा
शिवार्कदुममूलेन कुचं दत्तमुदाहृभिः गजत्रोदितं निवेन विषारो नैव दंतिनां विधाय विघ्नं संपूज्य तं स्पृष्ट्वा ज
पयेन्मनुं उपोषितशुचिश्चंद्रग्रहेतं च समुद्रहेतु शिखायां च वहागदौ समरे विजयी भवेत् ऐचना समदा
निन संजप्ता मनुना ततः तिलकं सर्वराजानो लोकास्तुर्वशमाशिवे समदा गजमदसहिता नयनी तेन साध्य

रामः
४८

साधनामालिरव्यानुलोमगे विलोमेविघ्नवीजेचतुष्टयेस्थापितानलं अष्टोत्तरशतंजप्त्वातस्मीतद्भसयेन्नतः
सप्ताहदशगःसाध्यसाधकस्यभवेद्धवं गरुडशतं तर्पयेत्तौयैः संख्ययावक्ष्यमाणाय एकोनपंचाशताचदिने
रिष्टमवाप्नुयात् प्रणवादिमिमंमंत्रंकेचिदिच्छंतिसूरयः पूजयांवहन्तोयं होमेस्वाहंतर्हरितः तथासा
रसंगहे स्मृतिर्भूमनुयुग्विंदुनादालंकृतमस्तका एकाक्षरोगणोशस्यमंत्रस्यउदाहृतः स्मृतिर्गकारःभूल
कारःमनुरौकारःविंदुनादेनचयुतः शास्त्रीचतुर्दशाक्षरस्वरुग्विंदुभूषितं अयमेकोगरापतेरेकारोमंत्रउत्तमः
शास्त्रीगकारः चतुर्दशाक्षरुकारःविंदुरनुस्वारस्ताभ्यामुक्तः गणकोमुनिरुक्तःस्यान्निश्चुद्धंरस्यदेवता बालोग
रापीतिःसर्वसुरासुरतमस्कृतः श्वेतवदीर्घयुक्तेनषडंगानिषकल्पयेत् अत्राद्येग्रालीमित्पादिकरषडंगो
ज्ञेयः तथा ध्यानपूजाजपाद्यंस्यादस्यपूर्ववदेवतु सतःसिद्धिमनौसम्पक्पूर्वमंत्रेदितानपिप्रिये प्रयोगा
न्विधिवन्कुर्यात्साधकोभीष्टसिद्धयेति इत्थमेकाक्षरःसप्तविधःकाम्यहोममाह दौग्धान्तेत्यादिति लाजि
त्वादिश्लोकस्यायमर्थः श्रुत्वाप्रतिपसारयतच्चतुर्थंतेषुदिनेषुप्रत्यहंप्रथमतस्तिलैरेकशतंतदनुलाजैःतदनु
सक्तुभिःतदनुनारिकेलैर्विमध्यकैरिति क्रमाच्चतुःशतंजुहुयादितिनवनीतश्यादिनवेननवनीतेपरस्पर
विमुखगणोशवीजद्वयमभ्यस्यतद्बीजद्वयविंदुस्थानेसमवीजाधः अमुकंतयोर्मध्येवशंकुवीतसाध्य

शिचं

४९

साधककर्मणि विलिख्य तत्सर्वं गणेशबीजैरावेत तत्र साध्यप्राणापतिश्चायतं विधाय अष्टोत्तरशतं मूलमंत्रं तवनी तं स्पृ
शान्जपित्वा भक्षयेत् इत्थं सप्ताहप्रयोगेन साध्यो वशो भवति सारसंग्रहे विरिशब्दद्वयं प्रोक्ता वदेद्वरापतिं ततः
वरेति च समुच्चार्य वरदेति पुनः पुनः सर्वलोकं द्वितीयांतं मन्ते वशमथोच्चरेत् आनयाग्निवधूरं ते मापाद्यं च समुद्ध
रेत् विरिविघ्नेशमंत्रो यं षड्विंशत्पक्षराभवेत् विरिशब्दद्वयं विरिविरिति गणापतिं लिखनकर्मणि द्वितीयांतं ग
णापति इति द्वितीयांतं सर्वलोकमिति अग्निवधूः स्वहाकारः मायाद्यं भुवनेश्वरी विजाद्यं केचिज्जुमंत्रमेव न मेकोन
विंशत्पक्षरात्मकं वदंति तन्मन्ते वरदेति पंचवर्णालोकमिति वर्णद्वयं इति सप्तवर्णान् भवन्ति उक्तं च गणेश्वरप
रमर्शिन्यां वकाररेफावपिलोचना षोऽपुनस्तथोद्धृत्य गणात्मनीति सर्वसमुच्चार्य च मेव शः स्यान्मकारतश्चा
पितथानयेति शब्दे छिरं स्यादिति वकाररेफौ लोचना षोऽपत्येकमिकारपुक्तौ पुनरेतावेव वर्णां कुद्धृत्य तेन विरि
इति गणात्मनीति गणापति सर्वमेव शमानय शिरः स्वाहाकारः मायाद्यश्च पूर्वोद्धृत्य तमंत्रस्यैव मंत्रांतरत्वनो
त्वात् अमेतु वैपरीत्यादौ गणापतिमंत्रस्य बीजषट्कं योजयित्वा षड्विंशत्पक्षरात्मकं त्रिंशदक्षरत्वं वदंति बीजष
ट्कं तु तन्मंत्रोच्चारप्रकरणे वक्ष्यते वैपरीत्यं तं त्रीन्क्रमस्य तथा मुनिर्गणक आख्यातः छंदोगायत्रामुच्यते दे
वतावरिविघ्नेशो दृष्टा दृष्टफलप्रदः द्वितीयमंत्रस्य निश्चुद्धः वेदवेदेऽप्युपचारैः शरलोचनसंख्यकैः विभक्तैः

रामः

४९

मूलमंत्रार्णोः षडंगानि मनोरथ मायाद्यानि विधेयानि जातिमुक्तानि मंत्रिणा वेदाश्चत्वार इषवः पंचशराः पंचलो
चक्षुः माया नि तिष्ठते कंसाया वीजमुक्ताति जातयः नमः स्वाहेत्यादयः सतस्रशरा मुक्ते प्रागेव द्वितीय मंत्रस्य तु मं
त्रपदैः षड्विः षडंगानि सिंदूरभनिभाननं त्रिनयनहस्ते च पाशांकुशौ विभ्राणं मधुमत्कपालमनिशं सार्द्धं तु मौलिं भजे
त् मुष्माश्लिष्ट नजुं ध्वजाय करयो पद्मोलसद्वस्तया तद्यौ त्पाहित पारिणामात्रवसुमंत्यात्रोलसत्पुष्करं वामे
र्ध्वकरमारभ्य दशाधः करपर्यंतं पाशादित्रयं वामाधः करं देव्या वरांगे वामां कतिष्ठयोर्दक्षिणा करेणाप्रिया
श्लेषः वामाधः करेणाध्वजायं स्पर्शत्वा वामदक्षिणा योः पद्ममितायुधध्यानं --- भुंजदंडः द्वितीयेऽपि मंत्रे इदं
मेव ध्यानं तृतीये तु वीजायूरगदेशरासनमरिंमालां च वालैः करैर्दंतैरुत्पलपात्रा मार्गारदान् रत्नाद्यकुंभं द
धत् सिंदूरारुणवियुहस्त्रिनयेनो यो --- भुंजोगराः सद्भिर्गुह्यत पारिणामं बुजकरां पुष्टिवहनो वतात् ॥ अ
त्र वामाधः करादि वायुधध्यानं कुंभस्यं सर्वोर्ध्वकरे युक्तत्वात् यजेत्पीठे पुरोक्तेन वशक्तिसमन्वितं मूलमंत्रे
राक्षसायां मूर्तावावाह्यपूजयेत् मिथुनानियजेदादावामोदादीन् दिगंवरान् अंगानि पूजेत्यश्वाकात् तथैव
ततस्तुधीः अर्चयेत्लोकपालाश्च तदस्त्राणि ततो वहि षडावररा संयुक्तं विरिविष्टेभ्यश्च रंजयेत् अथ प्रयोग
तत्रावाग्ययोगपीठन्यासां ते मूलमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि गराकायं ऋषये नमः मुखे गा

शि. चं
५०

यत्रीछंदसेनमः हृदयेविरिविघ्नेश्वरायदेवतायेनमः इतिविन्मस्यइष्टसिद्धयेविनियोगः इति कृतोजलिरुक्ताध्याना
दि चतुर्भिर्हृदयंचतुर्भिः शिरःपंचभिः शिखापंचभिः कथंचपंचभिर्नेत्रे द्वाभ्यामसुं इति विभक्तैर्मंत्रवर्गैः षडंगानिवि
न्मस्यप्रथमोपचारांतैस्त्रिकोरोवक्ष्यमाणमहागरापतिपूजोक्तमिथुनचयं षड्कोरो घामोदादिषट्कं मयदलकेसरे
षडंगषट्कंदलेषु मातुर्लोकेशांस्तदस्त्राणि च चतुरस्रवीथिद्वये संपूज्य प्राग्वत्शेषं समापयेत् इति तथा वेदलक्षं
जपेत्संज्ञं जुहुयात्तदशोशतः मधुरत्रयसंयुक्तैर्द्वैरष्टभिरारितः एवंसाधितमंत्ररूपयोगान्कर्तुमर्हति विक
लोत्पलहोमेन वशोयत्सकलं जगत् तिलतंडुलहोमेन श्रियमाप्नोत्यनिंदितां मोदकानाजसंयुक्तान् जुह्वावि
जयमाप्नुयात् मधुरत्रयहोमेन राजानं वशमानयेत् अभीष्टसाधनो होमो भक्ष्यभोज्यादिभिः कृतः
सारसंग्रहे वदेत्सौम्यंचतुर्थं तं महागरापतिं तथा वरांतैर्वरदं प्रोक्त्वा वदेत्सर्वजनंततः मेवशंच समाभा
ष्य वदेदानयथद्वयं लक्ष्मीगणेशवीजाब्जस्को नात्रिंशदक्षरः लक्ष्मीगणेशमंत्रोयं सर्वसंपत्प्रदायकः
तथा चतुर्थं महागरापतये इति ठद्वयं स्वाहा लक्ष्मीवीजं श्रीगणेशवीजं सप्तदायः अंतर्यामि मुनिप्रोक्तो गा
यत्रीनवदन्विता छंदोलक्ष्मीगणेशोत्रदेवता समुदाहृतः षड्दीर्घमुक्तेनायेतद्वितीयेन चतुदश्या षडंगानिवि
धेयानि जातिमुक्तानि मंत्रिणा हेमाभः पीतवस्त्रः करतलकमलैः संदधच्चक्रसैखौ दंतामीती चनासाधनकनक

रामः
५०

४९

घटापद्मसंस्थस्त्रिनेत्रः वामांकाविष्टलक्ष्याविधृतकमलयात्रोत्सृष्टदक्षदोस्ताश्चिष्टः सौवर्गाकांताइहम
हाश्रीकरोवः श्रियेस्तु दक्षोर्ध्वकरमारभ्यदक्षिणाधः करपर्यंतं मायुधध्यानं नाशाश्रुंदादंउः प्राप्नोक्ते पूजये
त्पीठेतीव्रादिनवशक्तिके अष्टपत्रांजुजहं देकर्णिकाकेसरोज्वले चतुर्द्वारममायुक्तचतुरस्त्रवयावृते मूले
नमूर्त्रिसंकल्पतस्यामावाह्यपूजयेत् प्रथमाश्रितिरंगैस्पादक्रतुंदादिभिः परा अणिमामहिमाचैवलधिमा
गरिमा तथा ईशित्वं च वशित्वं च प्राकाम्यं प्राप्तिरेव च सताः समर्चयेत्सम्यक्कृतियावरणोक्तमात् ततस्तमा
तरः पूजालोकेशास्तदनंतरं तदायुधातितद्वज्रभक्तियुक्तसमर्चयेत् इति अथप्रयोगः तत्रपातस्तु
नादियोगपीठन्यासांते मूलेन प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि अंतर्गामिने ऋषये नमः मुखे निवृत्ताय त्रीं छंद
से नमः हृदये श्रीलक्ष्मी गणेशाय देवताये नमः इति विस्पष्टं ॐ श्रौं गौं हृदयाय ॐ श्रौं गौं शिरसे ॐ श्रौं
गौं शिरवायै ॐ श्रौं गौं कवचाय ॐ श्रौं गौं नेत्रत्रय ॐ श्रौं गः अस्त्राय इति षडंगमासं विधाय ध्यानादिमानसपू
जांते प्रोक्तपर्वपीठमुद्धृत्यार्घ्यस्यापनादि पुष्पोपचारांते प्रथमाष्टदलकेसरेषु प्राग्वत् षडंगानि संपूज्य दलाष्ट
के सकाक्षरप्रोक्तान्वक्रतुंदादिकान् संपूज्य द्वितीयाष्टदलेषु देवाय दलमारभ्य ॐ असिप्रावृक्षे नमः ॐ महिमा
ॐ लधिमा ॐ गरिमा ॐ ईशित्व ॐ वशित्व ॐ प्राकाम्य ॐ प्राप्तिमिधेय नमः इति प्राक्दक्षिणोपे न संपूज्य दला

शि चं

५१

प्रेषवाह्यादिकाः प्राग्वत्संपूज्यचतुरस्रवीथिद्वये लोकपालोश्च तदस्त्राणि च संपूज्य धूपदीपादिकं सर्वं पूर्ववत्समा-
पेयदिति तथा लक्ष्मेकं जपेत्संत्रंदीक्षितो विजितेन्द्रियः दशोऽंजुऽयादित्वसमिधो मधुराश्रुताः तर्पणादिततः कु-
र्यात्पूर्वोक्तविधिनापिये एवं सिद्धमनुर्मेत्रिसाधयेदसृमात्मनः ऊने चतुःसहस्राणि श्रीकौर्मधुराश्रुतैः महा-
लक्ष्मीकरो होमः पुत्रमित्रकलत्रदः उद्धृते येन संतर्प्य चत्वारिंशच्चतुःशतं चत्वारिंशदिनामंत्रीवांछितां लभते श्री-
यमिति सारसंग्रहे विंडवामाक्षमिमुतास्मृतिर्मायासुमध्यगाः अक्षरः शक्तिगणपः सर्वसिद्धिप्रदायक इति
स्मृतिर्गौरीरेकः वामाक्षी इकारः स्तुतैः संपिंडितं बीजं मायासुमध्यगामाया बीजद्वयस्य मध्ये कुर्यात् तथा भार्गव-
स्य मुनिछंदो विराट् देवसमीरितः शक्त्यादिगणपस्तत्र देवदानववर्दितः षड्दीर्घभाजा बीजेन षडंगानि प्रकल्पये-
त् गजेन्द्रवदने साक्षाच्चतुर्बाहुं सुचामरं हेमवर्णं चतुर्बाहुं पाशां कुशधरं विभुं स्वदंतं दक्षिणो हस्ते बीजपूरं च वा-
मके पुष्करे मोदकैश्चैव धारयंतमनुस्मरेत् वामोर्ध्वकरमारभ्य वामाधः करपर्यंतं आयुधध्यानं पूर्वोक्तपूज-
येत्पीठे नीवादिनवशक्तिवै अष्टपत्रां वुजे देवं चतुरस्रत्रपावृते पथमंगावृतिः प्रोक्ता द्वितीयामातृभिः स्मृता
तृतीया लोकपालैः स्वाहजायैश्च चतुर्थी अप अथ प्रयोगः तत्र प्राग्वद्योगपीठमासांते शिरसि उं भार्गवाय नमः
षयेनमः मुखे उं विराट् छंदसे नमः हृदये उं श्रीशक्तिगणपतये देवतायै नमः इति तस्य गंगीमित्यादि षडंगमा

रामः

५१

संविधायधानादिमानसपूजांते प्रोक्त पूजाचक्रमुद्धृत्यार्घादिपुष्पोपचारांते केशरेखुषु उंगानिदलेषु मानुश्च
तुरस्त्रेलो केशांस्तदायधानि च प्राग्वत्संपूज्य धूपदीपादि पूर्ववत्समापयेदिति लक्ष्ममेकं जपेन्मंत्रं हविष्याशी
जितेन्द्रियः तद्दशांशं पञ्चजुहुयादपूपैर्घृतसंयुक्तैः एवं सिद्धमनुर्मन्त्री काम्यकर्माणि साधयेत् अत्रापि कला
वेतञ्चतुर्गुणं जपारिकं कार्यमिति शुक्लपक्षे चतुर्थ्यां तु पूजयित्वा विनायकं अपूपैर्गुडसंमिश्रैः पक्वान्नेश्च
घृतपुतैः मरिचैर्जीरकैश्चैव सैधवेन विमिश्रितैः देवस्य संनिधौ मन्त्री जुहुयात्त्रिसहस्रकं गद्यपद्यमयी
वाणी सप्ताहाद्भवति भ्रूवं वक्षार्थं मिधुहोमेन राजानं वशमानयेत् कन्यार्थं जुहुयाद्वा जैस्तन्नामपुर
मंत्रतः सकां कन्यासधौ सप्तभोजयेद्भ्रूभते वधुं चंद्रसूर्यग्रहेषां प्रेपपलंतुकपिलाष्टतं कर्षमात्रं तच्च
रां मिश्रीकृत्याभि मंत्रयेत् पिवेत्तन्नि यतो भूत्वा देवता ध्यानतत्परः यावज्जीरां भवेत्तावन्नाश्रीया किम
पि हसः सप्ताहा जायते शीघ्रमपरो वाक्यतिर्यथा वेधार्तुस्तानदिवसे पूजयित्वा विनायकं निष्कार्धपाद
मानेन हरिडां सैधवं वचां गोमूत्रकुडवेपिष्टं सहस्रमभि मंत्रितं वध्वः कन्याभक्षभोर्नो जपित्वा विनायकं
निष्कार्धपादमानेन हरिडां सैधवं वचां गोमूत्रकुडवेपिष्टं सहस्रमभि मंत्रितं गुरवे दक्षिणां दत्वा पिवेन्नारी

शि. वं
५२

तस्यैषधं ततःसालभते पुत्रं सर्वलक्षणसंयुतं आयुष्मन्तं सुरूपं च बुद्धिमन्तं श्रिया युतं चंद्रसूर्यग्रहेत्यादि नै
तदुक्तं भवति चंद्रग्रहे सूर्यग्रहे वा कर्षमात्रमतिश्रद्धा वचा चूर्णपलमात्रेण कपिला गोघृतेन मिश्रीकृ
त्यमूलमंत्रेण षोडशवारमभिमंत्र्य तत्तत्प्रधाविभज्यैकं भागं देवताध्यानपूर्वकं तदानीं पिवेत् उच्चरितं
भागषट्कं प्रत्यहमेकैकं भागं प्रति प्रातर्देवताध्यानपूर्वकं दित्यष्टकं पिवेदेवं कृते प्रोक्तसिद्धिर्भवति वधेन
दिनैतदुक्तं भवति निष्कमा च हरिद्राणिष्काध्वं सैधवं निष्कचतुर्थं शंखचूर्णं एतच्च यं श्रद्धापेक्षितं कुंडमात्रे
ण गोमूत्रेण मिश्रीकृत्य प्रोक्तं संख्यायामिमं च त्परावाच्यः स्यान्नदाचरस्वमंत्रो भवति तथा सा संग्रहे तारा
यः सर्वमंत्रो सो चतुर्वर्णः प्रकीर्तितः इति असौ पूर्वोक्तः शक्तिगणायतिमंत्रश्चेत्परावाच्यः स्यान्नदाचतु
स्वमंत्रो भवति तथा ऋषिभुक्तेनिगदितः छंदोगायत्रमुच्यते देवशक्तिगणायः सर्वसिद्धिकरापरं पूर्वव
च्चषडंगानि कुर्याद्देवि वत्स तमा हेमाभं हेमवस्त्रं हृदयदरतनुं चारुवाङ्मित्रिनेत्रं दोर्भिः पाशाक्षसूत्रे निज
रदमभृणीमोदकं पुष्करेण विभ्रानं हेमभूषं तरुणतरुणिरुक्कारुशक्त्या समेतं विघ्नेशं विश्ववशं त्रिभु
वनशरणां चिंतये श्रीगणेशं दक्षोर्ध्वजकरमारभ्य शार्ङ्गकरपर्यंतमायुविधानं तथा ततः पूर्वोदिते

रामः
५२

पीठे देवतावाद्यपूजयेत् प्रथमावनिरंगस्या देवं सम्पूजयेत्कमात् अथ प्रयोगः तत्र प्राग्वशोगविठन्या
सांते शिरसि ॐ शुक्राय क्रयये नमः मुखे गायत्री ० हृदये गणपतये दं ० इति विन्यस्य यां गीमिन्पादिना क
रघुङ्गन्यासं विधाय ध्यानादिमातसपूजांते प्रोक्तं अक्षमंत्रवत्पूजाचक्रसमुद्भूतार्चादिपुष्पोपवाशतैके
सरेषु षडङ्गानि दलेषु वक्रतुंडान्दिलेषु लायेषु मातः चतुरस्रलोकपालादिततः कुर्यादेवं सिद्धो भवेन्मनु
कलावेषजस्वजापो ज्ञेयः काम्यकर्मततः कुर्याद्दिशिको यतमातसः आज्ञानैजुहुयान्नित्यमन्त्रवान्यत्स
रा भवेत् पापसान्येन महतीं श्रियमाप्नोति मानव इति तथा सारसंग्रहे स्वांतो विंदुसमायुक्तः क्षकारोक्षि
समन्वितः मादनाय हृदंतो यमंत्रः पञ्चक्षरो मत इति स्वांतोगः विंदुरनुस्वारस्तुक्तः क्षस्वरूपं अक्षीकारस्त
युक्तः मीहितः यकारः रेफः स्वरूपं तयुक्तः पाश्वः पकारो बह्वीरेफस्तु युक्तः सार्यादंगक्रियां मतोः पाशांकुशौक
ल्पलतां विषागादधत्स्वभुङ्गाहितवीजपूरः रक्तत्रिनेत्रस्तरुणोऽमौलीहारोज्ज्वलो हस्तिमुखो वतान्नः वामोर्ध्व
करतारभ्य वामाधः करपर्यंतमायुधध्यानं पूर्वोक्ते पि जैयेत्पीठेन वशक्तिः समन्वितै मूर्तिमूलेन संकल्प्य त
स्यां विष्णुश्चरं यजेत् प्रथमावनिरंगौ स्याद्वितीया वायुभिर्गणौ विष्णोर्विनायकाख्यो न्यः भूराख्यो वीरसं
ज्ञकः वरदश्चे भवक्रोत्सास्कदंताहूयोपरः लम्बोदरोष्टमः प्रोक्तो दलाये मातृपूजनं वायुलोके श्वराः पूज्या

श्री० चं

५३

सदस्त्राणि ततो वहिरिति अथ प्रयोगः प्रातरुत्थानादियोगपीठन्यासांते मूलेन प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि
ॐ गणाकाय नमः मुखे विष्णु नयने श्रीसिद्धि सादनाय गणपतये नमः इति विन्मस्य गंगी मित्यादि
नाकरं गङ्गासंविधाया ध्यानादिमानसपूजांते चतुर्धरयुक्तचतुरस्रत्रयवीतमस्य दलकमलमर्चयितुं
मार्गार्थादिपुष्पोपचारांते केसरेषु षडंगानि पूज्यास्य दलेषु देवाद्यादिप्रादक्षिण्येन ॐ विष्णवे नमः ॐ वि
नायकाय ॐ भूराय ॐ वीराय ॐ वरदाय ॐ इश्वराय ॐ स्कंदताय ॐ लंबोदराय नमः इति
संपूज्य दलाग्रैमातुश्चतुरस्रलोकपालां सदस्त्राणि च संपूज्य प्राग्देव्यं समापयेत् तथा मूलमेकं जपेत् मंत्रं
तदंते तद्वशांशतः त्रिस्वाक्षैस्तिलैर्होमं कुर्यात्पूर्वोदिताष्टभि इत्येवांतर्पणादीति ततः पूर्ववदाचरेत् स
वंसिद्धे मनौ मंत्रं कुर्यात्कामानुशेषतः कलावेन चतुर्गुणमिति केशराद्युतसंयुक्ते नहिविद्याजुहुयात्सुध
लक्ष्मीवाक्तेन लज्जेन होमोस्तोकवशीकरः घृताक्तानं जुहुयादत्तवान्साधको भवेत् चत्वारिंशद्दिनं मंत्रं ना
रिकेलं कुनेततः सवर्मलोपकं च प्रत्यहं साधको नमः सवांछितार्थमभ्येति नात्र कार्यविचारणा सजा
लकैः सक्तुभिश्च पुथु कैर्वांछिताप्नये होमो भवेदष्टभिश्च दुष्येस्त्रीमधुराप्नुते कुनेततश्च वशये प्राप्नु
तस्य मदा अपि चतुःश्चत्वारिंशदाद्यं चतुःशतमंतत्रितः प्रातः प्रातस्तु सलिलैर्विष्टे शस्त्रचमस्तके तर्प

रामः

५३

येद्धीसमृद्धिश्चभवेत्तस्यनसंशयः पूर्वोदितंगरोशायनमायांतरविविदतः सोपानेनाङ्गसतस्यंचितयित्वा
तुनर्पयेत् पूर्वमेवप्रयोगाश्चकुर्यादत्रापिसाधकइति पूर्वोक्तन्त्रक्षरसंचोक्तान् तथासारसंग्रहे विद्ववीश
युतःशार्ङ्गीताराशोनमसायुतः चतुर्वर्णीमनुःप्रोक्तोद्देरवस्पमहात्मनः शार्ङ्गीगकारःविंदुरनुस्वारःअर्वीशः
षष्ठस्वरःताभ्यामुक्तस्ताराशष्परावाद्यःमनसायुतो नमोतः तथा मुनिर्गणकआख्यातो गायत्रीछंदरि
तं पंचवक्त्रोस्पहेरवोदेवतासिंहवाहनः षट्दीर्घबीजयुक्तेन षडंगविधिरीरितः मुक्ताविद्युत्पयोदामृत
युसरातिभैपंचभिर्नागवक्त्रैर्हरेर्वोभोवनीयःशशधरमुकुटोद्दृप्तिसंहाधिरूढः हस्तैर्विभुन्निभ्रूलोकशकज
पवटीमुद्रान्मुकपालंठकाहोमोदकंस्पाददलसदभयेदानकौमद्यदीप्तिः अधःदक्षवामयोर्वराभये तड
परिमोदकरदौ तदुपरिपरशुकपाले तदुपरिअक्षमालामुद्रौतडपर्यंकुशत्रिभ्रूले तथा पूर्वोक्तस्वपीठे
तुयजेद्देरवमन्त्रं पद्मपल्लवकृत्वाचतुरस्त्रपाहतं चतुरद्वारसमायुक्तं तत्रादावासनंयजेत् क्रवातेकुं
द्वयंप्रोक्तामहासिंहं च देयुतं गोवहेरवशब्दःस्पादासनायनमोततः आसनाख्यो मनुःप्रोक्तोदत्त्वानेतासनंवि
माः ध्रुवयुक्तेन बीजेन कुर्यात्मुक्तिप्रकल्पनं आदावंगानि संपूज्य लोकपालां यजेद्बुधः तेषामस्त्राणि तदा
ह्येहेरवावासमीरितेति अथप्रयोगः तत्र प्राग्बोधीठत्वासांते शिरसि ॐ गणकाय नमः मुखे ग

शि० चं

५४

यत्री छंदसे नमः हृदये श्री हेरवाय देवतायै नमः इति वित्त्यस्य गांगी मित्यादि नाकर खंडगन्या संविधाय ध्याना
दिमानस पूजाते पोक्तमष्टदलकमलं कृत्वा दियोगपीठं नवशक्तिपूजांते श्रीं कुं कुं महासिंहाय गां हेरं वा स
नाय नमः इत्यासनं संपूज्य ॐ गुं गणपति मूर्तिक -- मीति तत्र मूर्तिपरित्यागाहनादि पुष्पोपचारांते केशरेषु
षडंगानि संपूज्य लोके शार्चादि प्राग्वत्समापयेत् इति लक्षत्रयं जपित्वांते तिलैर्कृत्वा दशांशतः सधुरत्रयसं
युक्तैस्तर्पणादिसमाचरेत् एवं सिद्धिमुत्तमं त्रीपुयोगानाचरेत्ततः अत्रायमेव कलियुगजपः चतुर्दशपुष्पमी
षष्टांशे कैकं जुहुयाद्बुधः अपूपौ पूरैर्मन्त्री मोदकैश्च सिद्धये पूर्वैकै जुहुयाद्बुधैः पर्वस्वपिव संवित् मय
दिछतत्सर्वसाधकस्तेन साधयेत् अथ यंत्रप्रवक्ष्यामि हेरं वगैरौ शितुः भूर्जपत्रं लिखेत् रुजमदयुस
रौर्मध्यवीजाद्यसंकिंजल्के खंगमंत्रान्च सुदलविवरे सप्तधा संविभज्य मालागंडशिखपत्रैर्विलिख्य नुषडपिपांत
गानेव वर्णान् इत्यावीतं सकारावृतमपि तदनुश्वेत सत्रावृतं स्यात् लोहैः संवेष्टाय च त्रिभिरपि विधत्तं वा कुनाभि
सुदं स्यादिति अयमर्थः भूर्जपत्रे जमदसहितकुंकुमेनाष्टदलपत्रं विरच्य तन्मध्यो हेरं ववीजं विलिख्य त
स्य विंदुस्थाने अमुकस्थ उरस्थाने अमुकं मध्ये वशंकुरु इत्यादि स्वेष्टं कर्म पदं विलिखेदित्येव साधकसा
धकर्मोणालिख्य तत्केसरेषु षडंगमंत्रान्यस्यानमालिख्याद्युपपत्रे सुपूर्वादि प्रादक्षिण्येन ह्रीं कौं उंगं न

रामः

५४

मः स द्वितीयदले सर्वविष्णुधिपायसत्तृतीयदले सर्वार्थसिद्धिदायसचतुर्थदलेर्वदुःखप्रशमनायपंचमदलेयसहोहिभ
 गवन्मयदले सर्वात्वादयस्तंभसप्तमेदलेयस्तंभयज्जीगंगा अष्टमेदलेनमस्वाहा कौं इतिविलिख्यपद्माद्वह्नित्तद्वयं
 कृवीथी द्ययनिष्ठा यतत्र प्रथमवीथ्यां स्वाग्रमारभ्य प्रादक्षिणेन निरंतरं शक्तिवीजे गवेश द्वितीयवीथ्यां तथैव विंदुदुम
 कारेणावेष्ट्य गुलिकीकृत्य स्वेतस्त्रेणा संवेष्ट्य पुनः स्वर्णरजतनामैरग्निसंवेधमकुर्वन्नावेष्ट्य यथाविधि धृतमुक्तफलदं
 न भवति ॥ अत्र यंत्रालिप्तमालामंत्रस्पृजा जपादिकं सर्वहरं वक्तव्यं ॥ अमि ते ह्रंदमिति शेषः ॥ तथा सारसंग्रहे ॥ प्रणा
 वपत्तृतीयश्च वामबाहोश्च मूलकं ॥ स्वरहीनस्तवर्गादिविभु ह्रद्धानुवर्णाकः ॥ सुब्रह्मरापमनुप्रोक्तो भजतो सर्वकामद ॥
 इति ॥ पत्तृतीयो वकारः वामबाहु मूलचकारः तवर्गादिस्तकादशतकारः स्वरहीनः ॥ भुवस्वरूपं हन्तमः ॥ धातुवर्णास
 प्राक्षरः ॥ शारदातिलके त्वंतस्थो वकार उक्तः ॥ प्रयोगसारे तु ॥ प्रशस्तः प्रणा वाद्यंत शक्तिपूर्वयजेद्गुरु रितिः ॥ प्रणा वांत श्रेद
 मं मंत्रयदास्तवर्णाकं भवति प्रणा वादौ शक्तिवीजं चेद्दीयते तदा न्योयमस्ताक्षरो भवति ॥ एवं स्त्रिविधो यमंत्रतयः ॥ ऋषिर
 निसमाख्यातो गायत्री ह्रंद उच्यते सुब्रह्मरापो स्पदेवता परिकीर्तितः ॥ दीर्घभाजाग्निवीजे नमः उंगानि समाचरेत् ॥ पाया
 दोरूराविग्रहः शशिमुखः सम्पद्धानातो भुजैः पद्मे भीतिहरं रिपुक्षयकरी शक्तिं क्षयं कुरु ॥ रक्तालेपनवस्त्रदामरु
 चिरो नानाविभूषा न्विता सुब्रह्मरापगणाधिपः शुभकरो भक्तो शिविध्वंसकः ॥ दक्षाधः करयो राद्येत हूर्ध्वं योरणे इत्यायु

शि० चे०

५५

ध्यातं॥ वसुंते पूजिते पीठे पूर्वोक्ते भजयेद्विभुं उक्तोपचारसहितं विधिना भक्त्यत्सलं॥ वसुंते इत्यनेन सत्त्वादिपूजानिवे
धः प्रतीयते अथ योक्तिवैपथ्यं प्रसंगान् श्रृंगान्मादौ समभ्यर्च्य केसरेषु यथापुरा॥ पूर्वादिदलमध्ये तु यजेदष्टाविमाक्र
मात् स्नानं जपं ताग्निवेषौ कृत्वा पुत्रकस्तथा सौभूतपतिसेनागुहाख्यो हेमशूलकः विशालाक्षश्च संप्रोक्ताः श्र
लशक्तिकराश्च दलाग्रेषु च पूर्वादियजेदैनाननंतरं॥ देवसेनापतिं विष्णुं शक्तिकुक्कुटमेव च मध्यां मयूरं वज्रं वद्वीपं
लोकेश्वरानतः वज्रादीनि ततो वा ह्ये देवमित्थं प्रपूजयेदिति अथ प्रयोग तत्र प्रातरन्धानादियोगपीठन्यासांते
शिरशि उब्रह्मरौऋषये नमः मुखे गायत्री छंदसे नमः हृदि सुब्रह्मराणां दिदेवतायै नमः इति विन्यस्य रां रीमित्यादिना
करखंडं गत्वा संविधाय ध्यानादिमानसपूजांते प्रागुक्तमर्चा पीठसुधुन्यार्घ्यादिपुष्पोपचारान्ते प्राग्वत्केसरेषु खंडंगानि
संपूजाष्टदलेषु देवाग्रमारभ्य ॐ यजेताय नमः ॐ अग्निवेशाय ॐ कृत्तिकापुत्राय ॐ भूतपतये ॐ सेनान्यै ॐ
ॐ गुहाय ॐ हेमशूलाय ॐ विशालाक्षाय नमः ततोष्टदलेषु देवाग्रमारभ्य ॐ देवसेनापतये ॐ शक्तये ॐ विष्ण
य ॐ कुक्कुराय ॐ मेधामै ॐ भूराय ॐ वज्राय ॐ विपाय नमः इति संपूज्य लोकेशां दि सर्वप्राग्वत्समाप्ये
त् तथा लक्ष्मिकंजपे नमंत्रं सर्पिषा वापयोधसा अयुतं जुहुयात् मंत्री तर्पयेद्विजपुंगवान् एवं सिद्धे मनो मंत्री कुर्यात्का
यान्यर्थे पितान् अयं जपः कृत्युगपरः कलावेन चतुर्गुणमिति षष्ठीदिने समधुरैर्भक्ष्यभोज्यैः प्रतोषयेत् देवं देवधि

राम

५५

यासम्पगर्वयेदुल्लचारिणा सुब्रह्मरूपमनोसम्पगुपास्तियेषु कुर्वते लक्ष्मीमायुधश्चनेजश्वपुत्रान्यैत्रान्यशः पश्यन्
सहिका मुष्मिका भोगान् लभते नात्र संशयः सुंदराचार्यसिख्येन श्रीनिवासेन धीमता चंद्रिकायां प्रणीतायां प्रका
शयोऽशोगमन् इति सुंदराचार्यचरणारविंदद्वंद्वे वासिना श्रीनिवासभट्टेन विरचितायां श्रीश्रीश्रीशिवा
र्चनचंद्रिकायां षोडशप्रकाश सारसंग्रहे अथ प्रवक्ष्ये मनुवर्यमेतन्महागणेशस्य समासतोत्र उपा
ससंमूढधियोपिसिद्धिप्राप्तसुरैरप्यभिवाञ्छितानो सिद्धिर्विसद्यैर्विविधैरुपास्यसुरासुरैर्किन्नरयक्षनागैः गंध
र्वसिद्धव्रजचारण्यैः संसेविने चापि गरौः समस्ते नारीतराणां वशकारकं तद्भूपालसंघानवशेषशस्त तत्सुंदरी
वश्यकरं सुमात्यन्तौघवश्यप्रदमाशुलोके व्याघ्रद्विपव्यालसमूहचोरवेतालमूतादिकडष्टजेतू वशे विधातुं
प्रथितपृथिव्यां लोको घजं त्वजमोहकं च तथा जनाकृष्टिकरं प्रसिद्धं पुष्टिप्रदं भक्तजनस्पर्शितं उच्चाटकर्मण
पिशुक्तमाश्रितोके तथा मारणाकर्षशस्त कृशानुसंस्तं भकारणं च विद्वेषिवाणीवतिबरोधकं कृपाणाधाराशरसंच
पानोसंस्तं भनं विद्युदपस्तनीनां संस्तं भनं वानसमूहहृष्टेष्टुकादिसंस्तं भकरं परंच पाताललोके गतिप्रदं चरसा
यनाद्यं जनसिद्धिदेव सुपादुकापारदबंधुसिद्धिखजादिसिद्धिप्रदमुत्रमंच सुयक्षिणीमानशक्तमुच्चैशम्पकज
नावेशकरं प्रसिद्धं वेदादिपद्मनिलया भुवनेश्वरी संकामाक्षमागणापमंत्रवरानिहोक्ताः कान्तां ततां दियतयेवर

शि०चं०

५८

तीरवल्लीभुक्तादसर्वजनमर्कशिबोवशंच॥ प्रोक्तानयेतिदहनस्पवंधुसमुक्तासंकीर्तनोमनुरयंमनुयुग्मवर्णा शकौघवितितम
नोरथकल्पशश्वीभूतिप्रदश्चयततावरसाधकानामिति॥ वेदादिप्रणवः पद्मनिलयाश्रीबीजंभुवनेशीतद्वीजं सासमा
कामबीजसहिता॥ भुवनेशीबीजानेनरंकामबीजमित्यर्थः॥ क्षमाभूबीजं ग्लौमिति गणपमंत्रः गंकांतांतोगवादिर्गाका
रः तपतयेस्वरूपंवरस्वरूपंतीरंचकारः सर्वजनस्वरूपंवल्लीरेफः दस्वरूपं अकोणकारः शिवः एकारः तेतमेवशंस्वरू
पंआतयस्वरूपं॥ अत्रशंधिज्ञेयः दहनस्पवधूस्वाहंकारः॥ मनुयुग्मवर्णाः स्रष्टाविंशत्यक्षरः॥ तथा॥ ऋषिसमुक्तोगण
कोनिवृद्युद्धोस्पगायत्रमदीरितंही॥ महागणेशौगदितस्पदेवसुरासुरैः सेवितपादपद्म गंवीजंकीशक्तिरिति
पद्मपादचार्याः तारादिषड्वीजसमन्वितेनषड्वीर्घभाजानिजबीजकेन॥ कुर्यात्तडंगानिमनोर्यदावत्स्वजाति
युक्तान्यथमंत्रविज्ञ संज्ञादशांतश्रुतिनेत्रनाशाद्वंद्वंस्पदोपद्वयसंधिदेशे अनातेथोमशिपरकेवाधिस्थान
आधारपदेभुवर्णान् विन्यस्पशीर्घाननहत्सगुह्यपद्मसुवीजानिपरित्यजेच्च ततोवशिष्टैरवलुमंत्रवर्णैः संव्यापये
त्वेसकलेशरीरे सबहुहुहुह्यपदेषुपश्चान्यसेत्स्वनाम्नामिथुनानिमंत्री तेव्येवहज्जानुयुतेषुभूयोन्यसेच
षट्शक्तियुतान्गणेशान् इत्थंप्रविन्यस्पनिजेशरीरेध्यायेद्गनेशंनिजदसरोजे सैशवेजलधौद्वीपेनवर
त्नमयेषुभे तत्ररंगलशक्तौयैधौतशांतलेमले तत्रोयकरासंपृक्तगंधवाहतिषेविने कल्पापादपशंशो

राम

५८

भिभूभागेसमलंकृते नानाकुसुमसंकीर्णानानापक्षिविराजिते भनेकफूलसंकीर्णसेविते चाप्सरोगणैः उद्यन्तालालयज्यो
तचंद्रज्योत्स्नासमाकुले विलसत्पद्मरागौघकुदिमारुणभूतलेकल्पपादपपुष्पस्थषट्पदस्वनमंजुले गरिजातंकल्पत
रुंतस्पमधेविविंचितयेत् युगपदनुषङ्गेनसेवितं पुष्पशोभितं नवरत्नमयेतस्याधस्तात्सिंहासनं स्मरेत् तन्मध्येलिपिपद्मं
चषडारंतस्पमध्यतः कणिकायांगरोशंचतसेस्यंचमहागणं नानारत्नविभूषाद्यमेकदेतंगजाननं वक्राङ्गुलि
खानारोशुजधभूरक्तोत्पलंसद्भयां वीर्यगन्धितबीजपूररदनान्कुंभंकरैर्विभ्रतं पद्मोद्यत्करयानिजप्रमदयाश्रिष्टं
जपासन्निभं सार्द्धेदुप्रभजेमहागणपतिंनेत्रत्रयोद्भासितं पुष्करोद्धतरत्नोद्यमपकुंभमुखस्तुतान् मणिमुक्ताप्रवा
लादिचर्चयेत्तंधारयामुहुः सर्वतःसाधकःस्वाग्रेस्वदातजललोलुपां षट्पदालीकरातालेर्वारयेत्तमुहुर्मुहुश्चमरा
मुरसंसेव्यंसदत्तमुकुयेज्वले उरूकरंगजमुखेनानाभरणाभूषितं इति ध्यात्वागणपतियजेत्सर्वोपचारकैः उ
र्ध्ववामदक्षयोश्चक्राङ्गेतधशूलपाशौ तदधोधनुरुत्पले तदधोगदावीर्यग्रे तदधोबीजपूरदानौ शृङ्गाग्रैरत्नकुं
भश्चापुधध्यानं अपरेतुवानोर्धादिक्रमेणातदध्वंतिंबदंति तदुक्तेप्रयोगसारे चक्रप्रासरसालकार्मुकगदासद्दी
जपूरद्विजबीर्यग्रेत्यलपाशपंकजकरंशृङ्गाग्रजाग्रच्छमिति प्रासःत्रिशूलभसालकार्मुकंइक्षुकार्मुकंद्विजोदंतं
गरोशपरामर्शिन्यांतुः दक्षाधकरमारम्भवामाधस्तकरावधिः गदाशूलपुष्पकङ्कादविषारांदक्षिणैर्करैः शाल

शि०चं०

५७

लग्नपाशवक्रेशुचारसद्दीजपूरकान् वामैर्दधानमित्युक्तं अत्रयथागुरूपदेशं कार्यमिति तथा धर्मादिकृते पूर्वोक्तेती
वादिनवशक्तिके पीठे विद्येशमभ्यर्च्य सम्पत्तौ र्वापचारकैः त्रिकोरास्पविल्वदिधोविष्णुलक्ष्म्या न्वितंजयेत् पद्मद्व
यकरापद्माशंखचक्रगदाधरो हरिः दक्षकोरो वयधस्ता गौरी गौरीपतिं जपेत् पाशं कुशंधरां गौरी टंकशूलधरो ह
र पृथ्वीपिप्पलाधस्ता इति कामौ समर्चयेत् उत्पद्मद्वकोटं देवपुष्पेषु समन्वितौ उत्तरे धः प्रियंगो सुमही को लौय
जेत्ततः शुवशीलकगदाचक्रा - लंकृतसद्गु देवस्पाशे यजेत् लक्ष्म्या सहितं गरानायकं षट्कोरो युयजेत् पश्चादामो
रादींश्च षड्मात्रमात्र आमोदं सिद्धिं सहितं मयकोरो समर्चयेत् समध्यायुतमभ्यर्च्य च मोदं वं क्रिकोरातः सुमुखं को
निसंयुक्तमीशकोरो समर्चयेत् दुर्मुखं च दनावत्या यजेद्दक्षकोराकोराके विष्णुमदश्वासुक्ते कोरो नैशाचरे जयेत् वाय
वे विष्णुकर्तारं डाविणो सहितं यजेत् पाशं कुशंधराः विद्याशक्तयश्चाभयेस्तदा रक्तारक्तो परालेपभूषणामदवि
कला तत्राशो मोक्तिका भो भ्यो माणि क्वाभस्तुधारया वर्धतौ धनसंपन्नं लोकानां सेवया सदा केशे खंगरजास्या द्राह्म
णाः पत्रमध्यगाः चतुरसे लोकपालांतदस्त्राणि च पूर्ववत् षडावरणसंयुक्तमित्थं देवं समर्चयेत् इति अथ प्रयो
ग तत्र प्रातरुत्थानादियोगपीठन्यासांते मूलमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा सिरसि ॐ गरा काय ऋषये नमः मुखे निह
न्नायत्री छंदसे नमः हृदये महागरापतये देवतायै नमः ॥ गुह्ये ॐ वीजाय नमः पादयोर्द्वीशक्तय नमः इति विन्य

राम

५७

५६

सममसर्वाभिष्टसिद्धयेविनियोगः इति कृतोजलिरुक्ता ॐ गं हृदयाय नमः ॐ श्री गी शिरसे श्वा स्वाहा ॐ श्री गी शिरसा येव वत
ॐ श्री गै कवचाय ॐ श्री गौ नेत्राय वौ षट् ॐ गंगः अस्त्राय फट् इति षडंगमंत्रान्ते गुह्यदितलांते करयी विन्यस्य हृदयादि
षडंगेष्वपि न्यसेत् ततो ब्रह्मरूपेण नमः दक्षश्रोत्रेण चामश्रोत्रेण दक्षनेत्रेण वामेये दक्षनाशायो वं वामनासायारं मु
खे वं दक्षबाहुमूले रं मध्ये रं मणिवेधे रं अंगुलीमूले रं अंगुल्यग्रे जं वामबाहुमूले नंतम मध्ये रं मणिवेधे रं अंगुलीमूले
रं अंगुल्यग्रे मां अनाहने नंतमणिपूरके ये ० स्वाधिष्ठाने स्वां मूलाधारे हं नमः ॥ शिरशि ॐ नमः मुखे श्री ० हृदि श्री गुह्ये श्री पा
दयोः श्री हृदये गं नमः गणापतय इत्यादि द्वाविंशति वरौ मूर्द्धादि पांदांत व्यापकं विरूपस्य ध्यानादि मानसपूजांते प्रागुक्तं
मातृकापञ्चचतुर्धरयुक्तं चतुरस्रत्रयवेष्टितं कृत्वा तत्कर्माकायां षट्कोरां तदंतस्त्रिकोरां च कुर्यादिति पूजाचक्रसमुद्रत
र्घस्थापनादिपुष्पोपचारांते प्रोक्तविधिनाविधाय त्रिकोरां हृदि देवस्त्राग्रे ॐ श्री लक्ष्मी नारायणाय नमः देवस्पदक्षिरो ॐ
गौरीहराभ्यां नमः देवस्पदछे ॐ श्री रत्निकामाभ्यां ० देवस्पदामे ॐ श्री महावराहभ्यां ततस्त्रिकोरां तर्देवाग्रे ॐ गं लक्ष्मी
गणाकाभ्यां नमः इति प्रोक्तमिथुनानितत्तत्तद्वृक्षाधस्तत्र ध्यानोक्तं रूपानि संप्रकथ्यात्वा गंधपुष्पादिभिः संपूज्य ततः ष
ट्कोरां शुभे वाग्रमारभ्य गं आमोदसिद्धिभ्यां नमः ॐ गं प्रमोदसिद्धिभ्यां नमः सर्वसुमुखकोटिभ्यां दुर्मुखमदनावति
भ्यां विष्णुभद्रकाभ्यां विष्णुकर्तृद्विणीभ्यां नमः इति संपूज्य षट्कोरां हृदि देवस्पदक्षिरो शंखनिधिवसुधाराभ्यां

शि०चं

५८

वामेपंपन्ननिधिवसुमतिभ्यांनमः इति संपूजाष्टदलकेसरेषु प्राग्वत्पडंगानि दलेषु ब्राह्मणाद्याः चतुरसेलोकपालांस्तदायुधा
निवसेपूज्यधूपदीपादिप्राग्वत्समापयेदिति तथा सकादशायुतेजसासहस्रोत्तरमादरात्तदशोशंजुहुयादंष्ट्रद्वैरेकाक्ष
रोदितैः तर्पयित्वादशोशेनचाभिधिक्तीराउनाततः ब्राह्मणान्भोजयेत्सम्पकष्य दुसैभूरिदक्षिणा ॥ दत्ता प्रणाम्यविसृजेदेवं
सिद्धोभवेन्मनुः ततः प्रणाम्यविधिवज्जुहंसंतोष्ययत्नतः कम्पकर्मणि कुर्वीतसिद्धयेत्युर्नचान्यथा इति अयंपुरश्चरणा
जपः कृतयुगपरः कलावेतच्चतुर्गुणमिति तथा वक्ष्येप्रयोगानधुनासामासान्महागणेशानुचरस्यसर्वान् रक्तप्रसूनै
र्गणपेसमर्चयेन्मनुचाष्टसहस्रमंते दशोशतोलोहिनवाजिवैरिपुष्यैरुनेत्स्वादुपरिप्लुतैश्च अष्टसहस्रं अष्टोत्तरस
हस्रमित्यर्थं वाजिवैरीकरवीरः स्वादुत्रिमधुतिनानितः घृतमधुशर्कराघृतमधुदुग्धानिवा राजावशेतिष्ठतिमंत्रिणो
रै—स्यस्वामात्मभृत्यादिकसैन्ययुक्त बलरुसूनैस्त्रिमधुप्लुतैश्चदत्वादिजातीन् वशयेदवस्थात् सचात्रमन्त्रिप्रवर
स्यनित्यमुक्तेहि कुर्वंतिनसंशयोत्र बलउपलाशः सर्पिर्दुनेनमंत्रिवरोहितावत् जितेद्रियसस्तदन्त्यचेतः वराचरे
स्मिन्नगतिप्रसिद्धकिर्त्तिविशालाममलालभेत मंत्रीरुमेदाज्यपरिप्लुतं योधान्यं सधान्यं विपुलं लभेत मधुप्लुतैर्लोहि
तपंकजैर्जोहुनेदथाष्टोत्तरगंसहस्रं पृथ्वीपतिंतत्समदांश्चनित्यं वसीकरोत्येव तदा नमोजोश्च ह्यारिवृक्षोत्थसमिस
मिष्टाधकंसहस्रं जुहुयान्मनुष्य वेशयेदवश्यं अष्टाधिकं मंत्रिवरः सहस्रं जलादशोशंजुहुयान्मनुज विशुद्ध्या

राम
५८

राजिकपाचलोरोस्तद्रस्मसंशोधक रे गृहीत्या साजयेतिसांप्रदायिकाः योषां निज्येष्टाखलुताडयेत्साकंदर्पनीश्वेषु
 निष्पीडितांगी स्वजीवितेयावदनुष्यवश्याभवेदवश्याकिलकिं करीव शिवालयेलक्षमितंमनुष्यो योजयेद्दशांशेनरुने
 चमंत्री॥ पयोधसासाधुमधुप्लुतेनसोर्था नवशंपविविधनलभेत पयोधसापायसेन जातीप्रसूनैर्विधिवन्नयाष्टाधि
 कंसहसंजुहुयान्मनुजः॥ मेधायुतोवेदसदर्थवेत्ताभवेत्तथासावचिरादवश्यं दुर्वात्रिकैर्योजुहुयान्मनुजोऽयुतत्रयं
 तेनभवेदवश्यं मृत्युजयसर्वगदान् विजित्यलोकेसखीनिहृदीर्घजीवि समाहितोमंत्रिवरोयुतेयोजुते विधानेनसु
 पीतपुष्पैः संस्तभयेद्दैरिण्यस्यसेनां सभृत्यनाश्वरधामवश्यं लोहादिकंसंघटितानिर्दिष्टानिशस्त्राणिसितानितेषां
 धारां ध्रुवंस्तंभयतीये शत्रोर्वाचां च संस्तंभनमंत्रकुर्यात् विभीतकदुत्थरमिद्भिरस्त्रायुतत्रयं योजुहुयाद्विधिज्ञः
 उच्चाटयेदाशुचवैरिसंघास्वस्थानतोमंडसन्निभोश्च॥ ग्रामपुरंबानगरंचदेशंध्यायेश्चयंयंजुहुयाक्रमेण तंतं
 सदोच्चाटपीहमंत्रीकाथाचकासंप्रतिमानवातो मंत्रीत्वपामार्गसमिद्भिरस्त्राधिकंसहस्रं विधिवज्जुहोतु स्वजीवि
 तावधाथपरापयोषावश्याभवेयुर्न विचार्यमत्र स्मरेत्तृशोऽप्यसमिद्भिरस्त्रोत्तरंसहस्रंजुहुयाद्विधानात् रंडुः
 स्वजीवावधितस्यवश्याअर्थप्रदाः कामदुघाभवेति जानीयनिवदुदलनितेषुस्वसाधनामानिविलिख्यमंत्री
 रक्तैश्चसम्पद्गृहिषाश्चजातेरुनेत्कडुस्तेह्युतेरहस्ये विंशत्सहस्रंभवतीहतेनमंत्रैर्विदिष्टतरः सदैव अ

शि. चं.

५९

मुकेऽमुकेन देषयेति साधनामानि रह इति पदच्छेदः मन्त्रास्थिसंभूतमथोहिकीलमष्टांगुलं शावशिरोरुहैस्तं संवेक्ष्य स
मग्नसुयुक्तहस्तं संज प्रमेतं कुलिकादयेव शत्रो गृह्णति यथावत्सदा हतौ सौमतिमेति मर्त्यं वसुयुक्तहस्तं शत्रो न
रसहस्तं कुलिकोदयस्तु ज्योतिषरत्नमालायां मन्वर्कदिग्वस्त्वतु वेदपक्षैर्का-मुदुर्त्तैः कुलिका भवेयुः दिवानिरेकै
रथयामिनी मुते गार्हिता कर्म सुशोभनेष्विति अर्कात् अर्कनारात् मनु १४ अर्क १२ दिक् १० वसु ८ ऋतु ८ वेद ४ प
क्ष २ इति दिवारात्रौ तु निरेकैक हि नैरेभिम्भुर्त्तैः कुलिक कालो ज्ञेयः अयमर्थः रात्रौ तु त्रयोदशैकादशानवसप्तपंच
तृतीयप्रथमुदुर्त्ता अर्कादिबारेषु यथाक्रमं कुलिक कालो ज्ञेयः इत्यर्थः मंत्रीविलक्षारसमीपवर्ती जपेन्मनुं लक्षमितं
यथावत् तस्याग्रतश्चाभिपतेत नागकन्याविलज्जाः खलु सत्वहीना दिव्यानि सिद्धानि रसायनानि नाना प्रकारं श्रमणीनपु
सिद्धान् इष्टान्पनर्घानिव कुनिसर्वास्ता संप्रपद्योति न चान्यथात्र जपेदिरेर्म्हन्नि लक्षमेकं दृष्टुं न श्रैक मनानि तां
तं भवेद्भुवं सर्वकृपाणि सिद्धिः सुरासुरैरप्यभिकंक्षिताया लज्जालुका सङ्गरासाररांश्चावर्तानि शुक्लागिरिक
र्षीकांच अधः प्रसृता मथलमेलयित्वा संपिष्यजप्यान्पयुतद्वयेन एभिः सुभैरंजितलोचनो यो मन्त्रो निधानानि स
पश्यतीह लज्जालुका प्रसिद्धान्पालशरां तु स्पर्शान्कुं वसत्रत्वं घनसारकर्पूरं शुक्लागिरिकर्षीकाश्चेतपरा
जिता अधः प्रसृता शंखपुष्पी अधोमुखपुष्पती भवेद्भुनेशानुशताष्टजपशंखंडलेपात्किल दुःखनाशाः शत

राम

५९

५९

१५
 १०
 ५
 एजप्रेत्यद्यौत्तरशतजप्रमित्यर्थ सर्वसर्वत्र लूतासविस्फोटकभूतकृत्याप्रेतोद्भवान्घोरतरान्ज्वराश्च मनोरथा
 स्तासहस्रजापादिनाशयेन्मेत्रिवरस्त्ववश्यं विशदयेत्स्थावरजंगमंचत्परातथासुविहृष्टलरोगान् सुदारुणांतोग्रह
 रीचरोगान्वातप्रसृतात्कफपित्तजातान् गलग्रहादीनपि रोगसंघातशतासुजापेन विनाशयेत् लक्षैकजापेनम
 नोरथस्यसिद्धिर्भवेदस्पृहादुकाया मंत्रीतोगच्छतिदूरवर्त्मशतत्रयेयोजनसंज्ञकानां पुत्रप्रदेशेविजतेमनो
 जेविलोपितेगोमयतोविशुद्धे स्नातःशुचिर्मंत्रिवरोजितात्माकुंभंनवेचंर्वितचंदनांगं संस्थाप्यनीरेणामुगंधि
 नानंप्रपूरयेत्तत्रशरावमेकं कुंभोपरिष्ठात्कपिलाज्यपूर्णंविन्यस्यसंज्वाल्यचय-मेकं प्रपूजयेच्चंदनपुष्पधूपै
 कुमारिकेवाथ कुमारकेवा आनीयसंस्पृशजपेदिमंचमनुं तथास्ताद्यशतमनुजः॥भूतंभविष्यंकिलवर्तमानंशु
 भाशुभंसाकथयेदवश्यं महागणेशंगतिनस्वरूपंध्यात्वाजपेद्वात्रिसुमंत्रिवर्यः स्वप्नेगणेशःकथयत्यवश्यंशुभा
 शुभेनात्रविचारणीयं चंद्रग्रहैवाथरविग्रहेवामंत्रेशजेसाधुजलाशयस्य आकृष्टिरस्यात्रभवेत्सुसिद्धाधाना
 दिकानांपशुयोषितांच न्यग्रोधमूलेद्युपविश्यमंत्रीमंत्रंजपेद्धक्षपितंविधानात् सायक्षिणीतस्यभवेत्सुसिद्धा
 अर्थादिकृष्टिंचददतिनित्यं उपोशरात्रौविधिवच्चंशमानीययत्नाप्रयतोनितांतं स्नात्वाचयेदत्रमहागणो
 शंस्पृष्ट्वापुनर्वाप्रजपेच्चमंत्रं कृत्वातिसूक्ष्मंकिलचूर्णमस्या कर्षोमितंतत्कपिलाज्यमुक्तं संप्रशयेत्प्रातरनी

शि.चं
६०

वशुद्धः कविर्भवत्येव हि सप्रगतात् अत्रापि प्राग्वत्प्रधानि भज्यै कैकेयं भागं प्रातः प्रातः सृष्टं न भक्षयेदिति रसं सपा
दाय च कामचारी रसेन संशोध्य च याममेकं कार्पास यत्रोत्थरसेन तावत्प्रमर्शं सम्पुष्पं खलु मर्दयेच्च कुमारिका
पत्ररसेन तावत्ततो भवेद्द्रुप्यमानवर्गा भागाशता षोडश पारदस्य शुल्बस्य भागद्वितयं तथैव भागत्रयं स्पृष्ट्वा
गतस्पृष्टं कैकेयस्यैकं किल लोहजातेः एकत्र कृत्वा वहुधा विमर्शं संस्थापयेत्सम्यग्गन्धारनाले शिवालये शु
द्धमना श्रवणत्वा मनुजपेक्षामिते मनुजः महागणेशस्य ततः प्रसादात्सिद्धाहिनं कुटिका भवेत्सा रसपारदं
कामचारी आकाशध्वनिप्रसिद्धा भुक्तं तापुंगने अभुक्तं आरणांकाजिकं अत्रताम्रादिकं चरितं कृत्यमेलयि
तव्यं तां धारयेदानन एव मंत्री सदुर्जयस्यात्तुरदानवौखौः समग्रभूतैश्च भवेदवध्यः शस्त्रास्त्रवृद्धैः परिभिद्यतेन
न दह्यते यद्विशते श्वमर्त्ये विपद्येन श्रियतेन चापि तस्या प्रभावात् किल वज्रदेहो भवेद्भुतिस्तस्य चरवेचरी स्या
त् धारामदृश्यः सकलां वनपृष्ठा यो हि भूत्वा विचरेदवश्यं सदा च सा तिष्ठति यस्या गेहे लक्ष्मी स्थिरा तस्या गृहे भ
वेच्च सा दृष्टिबंधं जगतां करोति महागणेशानुचरप्रचा-त् स ब्रह्मदंडी रवसिनी गृहीत्वा पुष्पांशुवारं नत
तोभियोज्य वज्राभकेनाथ पुनस्त्रिलोहैः संवेष्ट्य सम्पुष्पगुणिकां च कुर्यात् महागणेशं परिपूज्य मंत्रं जप्त्वा गणेश
स्य करचलक्षं इत्थं विचिंत्य स्वकरेन येनां सिद्धां गणेशस्य मनुप्रभावात् वक्त्रे शिखायां च करेथ कंठे धारयेत्
तां

राम
६०

मंत्रिवरः सदैव तस्याप्रभावान्नभवेत्समीपे व्याघ्रादिवोरगविघ्नसंघः शोणीभुजः स्युर्वशगाः स तथा स्यलोके भवेदेहिकामचा
री स्त्रीरां प्रियोसौमदनातुराणां भवेदवशंगुटिकाप्रभावात् बुल्लदंडीभारंगीवशिनीलज्जालुका ब्रजभुकोधकविशे
षः त्रिलोहैः स्वर्सारजतताम्रैः गोरोचनोन्मत्तमुशंखपुष्पो देवीसिता स्यात्पराजिता सवुल्लदंडीमलयोद्भवचक्रह्ना
गुरुसुः समभागकानि संपिष्यसंम्यक्करवोरपुष्पे कुर्याद्विधाना जुटिकामनुज्ञः कृत्वा च तामर्कसहस्रजप्रांविशेषको
स्याजनमोहकस्यात् देवीसहदेवीविशेषकस्तिलकः ॥ ग्राह्यामृतामंत्रिवरेणादीर्घदंडानतस्तं किल पेययित्वा तच्छर्गा
मालिष्यकरद्वयेन जपेन्मनुष्यस्य पुते सहस्रं प्रदर्शयेत्तौ गजसंमुखं च दद्याद्विशिष्टे दशविभुवंति मदीकटादामज
लार्द्धगंडाः सेरावतस्यापि कुले प्रसृताः सुदीर्घदंतद्वयशोभमाना गच्छन्ति दूरं विवस्ताभ्यां वरुणाभवेयुर्मुनिवि
त्तमस्य शुक्लं हि कुर्वन्ति न संशयोस्ति गजान् गृहीतकामौ वैराजा गजवनेषु सः ततश्च कारयेद्गूढां सम्पक्वगजबंधिनी
चतुरस्तं विशालां च शालांतं नि कटे ततः दृष्ट्वा वरणा संवीतां चतुर्धारां सुतोरां कुर्यात्तत्र स्थलीं सम्पक्वगुरखं समुन्न
तां तस्यामुत्तरदिग्भावे विदध्या कुंडमुत्तमं सर्वलक्षणासंयुक्तं मेघलाशैरलंकृतं पूर्वोदितस्थलीमध्ये प्रोक्तलक्ष
णालक्षितं मंडलं कारयेत्तत्र समावाह्यगरोश्वरं मंडलं सर्वतोभद्रं संपूज्य च निवेशानैरपचारैः सुशोभितैः आधा
पानिततकुंडे स्वमंत्रैः पूजयेच्च तं पुरातैरेव मुद्रया दास्यैर्वा रत्रये ततः कुने तस्मिन् द्विमंत्रेण नवमूला राडना कुती

शि. चं

६९

उरांतैरेति क्षाप्रकरणोक्तानिमुखमंत्रैः समृद्धिमंत्रे भूर्भुवस्वरग्निजातवेदहत्यादिकोवक्ष्यमाण प्रणावश्रीशक्ति
मारभूविनायकबीजैः अनुवद्धैः क्रमादेभिस्त्रिविभक्तेनसंकुनेत् प्रणावेत्यादिना प्राग्दीक्षाप्रकरणोक्तिमुखीकरणाहो
मेमहागरापतिमंत्रस्योदशधाविभागउक्तस्तत्रसर्वजनमेवशमानयेत्येतिमपदद्वयमेकीकृत्यजुहुयात् तेननव
धाहोमोभवतीत्यर्थः उक्तं तदाचार्यचरणौ तारेणालक्ष्म्यादिसुतासुतास्मरश्माविघ्नेशबीजैः क्रमशोनवद्धैः पादत्रयेणा
पिचमंत्रराजंविभज्यमंत्रीनवधाजुहोत्विति मूलाराटनासमस्तेनजपेन्मंत्रारोपय्या आज्ञेनैवततश्चाष्टद्वयैस्त्राहु
विलोलितै चत्वारिंशत्सहस्राणिचतुर्भिरधिकानिच चतुशतंचतुश्चत्वारिंसद्विसहितंकुनेत् प्रत्यहंभोजयेद्वि
प्रात्स्तदाशीर्षिविवर्द्धितः गुरवेदक्षिरांपद्मापंचाशद्वन्तिनोथवा तन्मूल्यंतदशांशवादत्वासेतोश्चसज्जुरुं चतु
र्गोमिथुनानांषष्ठ्यंशविधियुग्मयोः अंगमातृदिगीशानांतन्मंत्रैः सर्षिपाहुनेत् एवंहोमंसमाप्याथनैवेष्टंचस
मापयेत् पुनरभ्यर्चविघ्नेशंसांगंसावरणांततः निजेहृदिसमुद्रास्पविहरेत्सयथासुखं ततोदिनैश्चतुश्चत्वारिता
निपतंतिहि विनायकप्रभावेनकलभाकरिणास्तथा करीणीनांसजुहश्चपातेत्यु-बटेतथा अवटेगर्ते प्रोक्तेकुंडे
प्रोक्तेरूपंगशोशंसम्पगर्चयेत् तत्रवर्द्धिसमाधायलक्ष्मेकंपथगुनेत् पयोशुताभ्यामुन्मत्तपुष्पैश्चर्करयापि
च॥ क्षौघेणानेनचततो कुंडमध्यात्समुज्ज्वला वैतालसंज्ञागुटिकाप्राप्यतेमंत्रिणांततः अनिमाद्यष्टसिद्धीनांजा

राम

६९

यत्तेभाजनंशुधी श्रुत्रैकैरुद्रवैरासप्तशतसप्तशताधिकषोडशसहस्रसंख्याकोहोमः कार्यः श्रुतिमद्रवेत्वाहु
तिद्वयंन्यूनमिति बालेकालेसमुत्थायशीराचंदेयधर्वाणि पद्मपत्रेकापिलंखगोमयेप्रतिगृह्यच श्रुतंमंत्रं
जपंनिरवातंकारिधारयेत् व्याघ्रकोडाहिचौडदिनात्रकार्याविचारणा शीराचंदेयधर्वाणिश्रुमावास्यायां खेचंतिरि
क्षे जातीसरक्तावमहादिमोहप्रवेदिनीस्यात्करयुगममेव तथाद्रिकर्णिशशिखाचकन्यागोरोचनातानिसमनिभा
गैः रक्तामंजिष्ठासहामोहोदधरः श्रुद्रिकर्णाश्रुपरजिताशिखामयूरशिखा कन्याकुमारी करयुगमंजरी
शी पंचांगमलानि श्रोत्रद्वतरीक्षाद्याणोत्थानि संपिष्टपंचांगमलान्वितानिकुर्यादथैकत्रतोजपेत् सृ
ष्टैतदेतन्मनुवर्यमष्टाधिकंसहस्रंभवतीहसिद्धं गजेप्रदेयंवदरप्रमाणंयवप्रमाणंचतुरंगमेतत् यवप्रमा
णंमनुजेप्रदेयंतयंचतशोषितिसर्वपादं प्रभक्षितंपीतमथोहिवस्पर्करंषशस्तेहितथावशानां॥जितेन्द्रियःशुद्ध
मनुर्मनुजोजपेत्तुंदष्टयुतंसहस्रं कुनेदशांशंकरवीरलाजाःकन्यालभैरुत्तमवंशजांशः पूर्वोक्तरूपंगणपेवि
चिंत्यगंधादिनाभ्यर्च्यजपेत्समंत्री मंत्रेहिलक्षप्रमितं विमुक्तोभवेदकस्मान्निगदादिवंधात् विल्वस्यपुष्पं
गण्डियंगुसदेवदारुहरिचंदनंच॥तथागुरुंनागसुकेसरंचसमानिरुत्त्वामधुभावितानि सृष्ट्याजपेत्तानिमुने
सहस्रमष्टाधिकंतैःखलुसिद्धभूय भवेदनेनाशुसुधूपितोनाविजित्परोगान्किलदीर्घजीवी प्राप्नोतिचार्थव

शि.चं
६२

कुर्याच्चकोपिभवेन्नरः सर्वजनप्रियश्च अनेन धूपेन च धूपितास्त्री सु दुर्भगाथो सुभगा भवेत् कुनारिका धूपसूयिता च
वरं लभेता सुकुलीनमगुं जलाशये लक्ष्मि तोडजापः सप्ताह तो वृष्टि कर प्रशस्तः स्वर्गाक्षं मधुना च गव्यपयसा
गोसिये सर्षि पालक्ष्मै शर्करया जुहोतु यशसे दध्ना च सर्वर्धये अनैरन्त समृद्धये वसति लै द्रव्या प्रयेतं दुलै लाजा
भिर्यशसे कुसुमकुसुमै रश्वारि जैर्वाससे पद्मै भूपति मुत्पलै नृपवधूत मंत्रिणाः कै रवै रस्वत्थादिसमिद्रि
मजमुखान्वर्णान्वधूपिष्ठजैः पुत्रत्पादिभिरन्वहं सवशये जु कनना वृष्टये लोरो वृष्टि समृद्धये च जु कु
यान्मन्त्री पुनर्वै तसै इति अश्वत्थादि त्यादि शये तो दुं वरलक्ष्मा गृह्यते पुनत्पादि त्यादि शये पिष्ट रवित वृत्ता दयो
गृह्यते तथा सारसंग्रहे शार्ङ्गं शची वत्सभ सो त्रमांग सघात मुक्तं किल भूमि बीजमिति पूतं मूल मन्त्रो द्वा रप्रक
रणे शुभं न भू बीज मुद्धन रति शार्ङ्गं गकार अची वत्स भोलकार उन्नमांगो बिंदुः सघात औकार तथा ष
ट्को रोक मला मुतं प्रविलिखे तारं ससा ध्यंततः को रो वंग मन्त्र स्वरा न्व सुदले द्वि द्वि क्रमात् संलिखेत् कामं द्वाद
श पत्र गं स्वर दले स्वाली ख भूमी मनुं पद्मे तत्त्व दले महा गरा पतये वारां भवियं लिखेत् द्वा त्रिंशदल पंकजे क
ख मुखा वर्णान् लिखेत् सात मा भू विं वं वहिरष्टवज्र विलसत् को रास्य शर्कं लिखेत् बाह्ये वारुण मंडलं परि वृ
तं तेनैव शक्ता वृत्तं रुद्रं सन्त्ति नाम हा गरा पते मंत्रं समुक्तं महत् षट्को रो त्यादि महदंतमित्यस्यायम

राम
६२

15
10
5
र्थः षट्कोरामध्ये श्रीबीजसंघटितं प्रणवे विलिख्य तन्मध्ये साधनामालिख्य तद्वहिरष्टदलकमलं कृत्वा तदलेषु
प्राग्बत्कामबीजं विलिख्य तद्वहिव्योडशपत्रेषु भूबीजमालिख्य तद्वहिवर्तुर्विंशतिदलेषु प्रणवश्रीकामभूबीजाति
रिक्तानि भूलमंत्राक्षराण्येकैकशो विरापस्पतद्वहिव्योडशदलेषु कादिशंतात्मातृकावर्णात् सविंदुकानालिख्य
तद्वहिरष्टवज्रोपेतं चतुरस्रं कृत्वा तत्कोरायुगलमिति विलिख्य तद्वहिरर्धचंद्राकारं कारुरामंडलं विलिख्य वंदी
जेन संवेष्टा तद्वहिवर्तुर्विंशत्यं कृत्वा तत्तयोरेतराले द्वीबीजैरावेष्टा कुशबीजान्यानि रोधधयेत् निरोधतं त्वाद्यंत
योर्लेखनं तथा भूर्जे धरायां वासने लिख्येत् द्वीरोचना कुंकुमगोमयादि कस्तूरिकभिः सुधया च हेमरूप्याद्वा
वास्पादिहलेखनी च यंत्रं धृतं येन सदुर्जयस्याधो कैकशोर्ध्वं रापप्रसादात् तदा स्यते सौंदर्येन तत्सुभीतिर्न च
स्यात् नृपतस्करेभ्य पूते रणो राजकुले च वा देसदामनुज्ञो विजयी भवेच्च अनामिकारक्तविमिश्रितैस्तद्वहिरौर्लिखे
द्वयवैरयथावत् कुचंदनाद्यैररुणैश्च पुष्पैः संपूज्य तन्मंत्रिवरो निवेशैः कृत्वा मनोज्ञं गवतिं च मुर्तिं विन्यस्य
तस्या उदरे च यंत्रं प्रतापयेद्दीपशिखा कृशानौ समाहृतो यो धितमानयेत् तज्जन्मानुचाष्टशतं प्रताप्य वज्रो
धृतं तद्वशयेन नृगाक्षी स्वभावविद्वेषवतां हिरक्तैः स्मसानकांगारयुतैर्लिखेत् तत् शाचांशुकैर्लेखनिकावकाक
पक्षोत्थिता सम्पगथाभिपूज्य उच्चाटयेद्द्वंद्वमिदं द्वजाग्रैर्विद्वेषवमेव हिवैरिसद्यं द्वयैः सुपीतैर्लिखयेद्द्विलायां पी

शि.च

६३

तप्रस्तैरुचिरार्कपुष्पैः प्रपूज्यं संवेष्ट्य च पीतसूत्रैः साध्या निलस्यापनमाचरेच्च तद्देशली देश इदं निरुवातं करोमि ते संभ
नकारियंत्रं इष्टस्य वाक्स्तंभमरीवृजस्पगतेस्तु संस्तंभनमाशु कुर्यात् सेनां परेषां गजवाजिषु क्रौंसं संभयन्तां विवा
रणीयं श्मशानकांगारचरोत्थमश्मशानवसेकुपितेन मंत्री चित्रेन संलिख्य नरास्थिजात्रसंलेखनी चंदनपुष्पध
पैः संपूज्य तच्छ्रावधरानिघातं संमारयेद्दैरिगामासु नूनं उत्त्वा तमेत्यपयशा च धौनं यंत्रं हिंशांति तनुते नराणामिति
भूर्जेत्यादि सुधया चूर्शो न मूर्तिदेवस्य साध्या निलस्यापनं साध्या स्पष्टा राप्रतिष्ठा करोमि ते हस्तमात्रा धस्तात् शाधव
राश्मशानभूमि तथा आलिख्य अग्निपुरे सत्तारविवरे वीजं वहिर्दिक्ष्वथ श्रीमायामदतां भुवंग्रहयुगे वीजा निवेदयेत्ततः
संधिखंगमनूनथा छदलके वर्णान् मनो रालिखे त्रीस्त्रिंशत्पदले क्रमेण विधिवच्छिच्छंतथैकं कृती वेष्टिते मातृकावर्णौ
क्रमोक्रमगतैरपि पाशांकशाकृतं वास्ये भूगहदिनयेन च महागरापतेर्यंत्रं कृतं हेमशलाकया अलक्तकं च काशी
रंकस्तूरी रोचना न्वितं मेलयित्वा विधानेन पिष्टा चंदनवारिणा स्वर्णपट्टेथ भूर्जे बालिखितं विधिपूर्वकं कृतप्रा
णप्रतिष्ठं तर्द्धं भुक्तिमुक्तिदं आयुरारोग्यसंपत्तिकीर्त्तिदं प्रीतिवर्धनं इति अयमर्थः षट्कोरामध्ये त्रि
त्रिकोरा मालिख्य त्रिकोरा मध्ये प्रणावमध्यगतं ससाध्मं गं वीजमालिख्य त्रिकोरा षट्कोरा योरंतराले पूर्वादि च
तुर्दिक्षु श्रीं क्रीं लीं गौं इति वीजनृषचनृष्यमेकैकशो विलिख्य षट्कोरोषु पूर्वादि क्रमेण प्रणावादि षड्वीजा

राम

६३

६३

नालिख्याष्टदलेषु गणपतयेत्यादिष्टमंत्रगतद्वाविंशतिवर्गोष्ठिस्त्रीन्वर्गान्सप्तदलेषु विलिख्यावशिष्टमेकमक्ष
 रमष्टदले विलिख्य तद्विहृतपंचकं विधाय तदंतर्गतवीथीचतुष्टये सर्वाभ्यन्तरवीथ्यां सविंदुनकारादिक्षकांतान्वर्गा
 नालिख्य द्वितीयवीथ्यां क्षकाराद्यकारांतान्वर्गान् विलिख्य तृतीयवीथ्यां आमितिपाशुवीजैगवेष्ट्या सर्वावाह्यवीथ्यां
 क्रोमित्येकशवीजैरावेष्ट्या तद्विहृतुरस्रद्यप्येकुर्यादित्येतदुक्तमलदं भवति अत्रचतुरश्रद्यवेष्टनं वाह्याभ्यन्तर
 भेदेनेतिकेचित् अष्टकोरारूपेनेत्यनेयथागुरूपदेशं कार्यं श्रीमंत्रसारेकेरलीये अलिख्य कर्णिकामध्ये श
 क्रिकोरोष्ठिषट्स्वपि तारश्रीशक्तिकामेलाविद्युवीजानिनद्विह अलिख्य द्वाष्टपत्रस्य पञ्चमस्य प्रथमेदले कप
 इत्यादिवावीजं द्वितीये चदले ततः यदद्येत्पाष्टचोवर्गान् नष्टौ पत्रे तृतीयके कावीजे हसेत्यादि पत्रे भूपश्वतुर्थ
 के उदगा इत्यष्टवर्गान् नालिख्या तचपंचमे सकलेत्यादि शाक्तं चवीजे षष्ठेदले पुनः सर्वतदिदनेत्यादिवर्गा
 नष्टौ च सप्तमे पत्रे गणपतयेत्यादि नववर्गां दलेष्टसे सर्वेत्यादि द्वादशार्गां स्ति द्वाह्ये मानुकाक्षरै संवेष्ट्या ऊ
 गृह्यिष्टैः श्रीं क्रीं लीं गौं मिति क्रमात् अलिखे द्वे सपदा दौ हेमस्रभ्यां चिरंजनं विरंजनं वरुणकरं अस्पार्थः
 अष्टदलकमलकर्णिकायां षट्कोरामध्ये ससाध्यं शक्तिवीजं विलिख्य षट्कोरोष्ठि श्रीं क्रीं लीं गौं गमित्येकैक
 शो विलिख्याष्टदलेषु प्रथमदले श्रीविद्याया प्रथमकूटं द्वितीयदले यदद्यकञ्चवृत्रहृत् विलिख्य तृतीयद

शि. चं
६४

ले श्रीविद्यायाः कामकूटं चतुर्थं रत्ने उरगा अभिसूर्य इति विलिख्य पंचमे विद्यास्तात्रीर्य षष्ठे सर्वतदिदमेव से इति सप्तमे
गरापतये वरवरदेत्यष्टमे सर्वजनं मेव शमानय स्वाहेति विलिख्य तद्विहृतयो रंतराले मानकाक्षरैरावेष्ट्य चतुरस्रच
तुकोशेषु महागरापतिमंत्रस्पृष्टितीयवीजादिवीजचतुष्टयं लिखेदेतदुक्तफलदं इदं यद्येष्टाय च श्रीविद्याय च स
हितं महागरापतियंत्रे श्रीविद्यानुज्ञानार्णवे सकला भुवनेशानी कामेशी वीजमुत्तमं अनेन सकला विद्याः कथया
मितवानद्ये शक्तं तस्यैव वरार्णयं कलमधो सुलोचने वाग्भवं पंचवर्णं तु कामराजमथोच्यते मादने शिवचंद्रा शिवातं
भीमलोचने कामराजमिदं भद्रे षड्वर्णं सर्वमोहनं शक्तिवीजं वारोहे चंद्राद्यं सर्वसिद्धिदं शतितनस्योते अथ तु
रीयवर्णार्थं सकला भुवनेशानीत्यस्य कलाभ्यां सह वर्तमाना भुवनेशानीत्यर्थत्वात् कलयोर्मध्ये स ईति वर्णाद्येद
त्ते कामराजविद्याः प्रथमकूटं भवति मादने सकले त्वे तत्संवेधात् फकारश्चि वचंद्रो हकारसकारौ आद्यौ यस्य तत्
सतत्सपर्यायौ सत्सत्सौ भाग्यरत्नाकरादाववर्गं तस्य श्रीयंत्रसारे कर्णिकायां साध्या गर्भतारं पत्रेषु चाष्टसु अ
न्यक्ष्णसिजलधीत्रीणि त्रिंशदक्षराणि च आलिख्य मात्रकावर्णो भूपुरे तत्र वेष्टयेत् यद्यद्येके त्वेवो मंत्रे
वश्यसौ भाग्यकांतिदं सुवर्णरत्नधान्यादिसर्वसंपत्करं परं अस्यार्थः अष्टदलकमलकर्णिका मधोससा
रं तारं विविलिख्य तद्वलेषु त्रिद्वित्रिचतुस्त्रिद्विक्रमेण यद्यद्येकत्वे त्वेवो वर्णान्विभज्य विलिख्य तद्विहृतयो

राम
६४

रंतकालेमातृकावरीरावेष्टवहिश्चतुरसेरावेष्टयेत् सतद्यंत्रमुक्तफलदंभवति ऋक्तुमहागणपतियंत्रालिखिता
मुक्तसारंदोर्गायत्रिं यंत्रसारे षट्कोणकर्णिकामध्येतारंकोरोषुषट्स्वपि ॐ श्रींकींकींदोर्गंइतिगणपतयेतद्वहि
शिष्टाचतुपंचसप्तवर्णाश्चापिचतुर्दले वास्तेसंवादसूक्तस्यावर्धमर्धमृचाक्रमात् आलिख्यचाष्टपत्रेषुतुष्टु
भावेष्टानद्वहिः मातृकाशौश्रभूविंवकोरोषुचयथाक्रमं आखेद्भुजमित्यादिपादमंत्रचतुष्टयं सतसंवाद
सूक्तस्ययंत्रलोकेषुदुर्लभंसेष्टातभेदेमर्त्यानांमैत्रीकरासुत्रमं जगत्संमोहनंवरुणंकांतिसौभाग्यपुष्टिदं अस्या
र्थः चतुर्दलकमलकर्णिकायांषट्कोणमध्येससाध्यंप्रणवलिरव्यतकोरोषुषोक्तबीजषट्कंविलिरव्यतद्वहि
वृत्तत्रयांनस्थानरालद्वयस्यांतराले चतुर्दलेषुगणपतयेप्रथमेद्वितीयेवरवरदत्ततीयेसर्वजननेमेवचतुर्थे
वशमान्यस्वाहेतिविलिरव्यतद्वहिरष्टदलेषुवक्ष्यमाणसंवादसूक्तस्यरुचामर्धचमालिरव्यतद्वहिरृत्तत्रयांन
स्थानरालद्वयस्याभ्यंतरान्तरालेवक्ष्यमाणमातृष्टुभावेष्टावहिस्थानरालेमातृकाशौरावेष्टानद्वहिचतुरस्रकोरो
षुभदतेअपिचातयनमः मारुवामोजसेस्वाहा इंदोविश्वस्यराजनिसोभवद्विपदेशंचतुष्टये इतिपादमंत्र
चतुष्टयंलिखेत् सतदुक्तंफलदं संसमिश्रुवसेवृषन्ननेविश्वामर्यश्चा इलस्पदशमिध्यसेसजोवस्रन्याम
रा संगच्छध्वं वदध्वंसं वोमनांसि जानती देवा भार्गवथा पूर्वज्ञं जानातामुपासते समानोमंत्रसमितिः समा

श्री. चं
६५

नीसमाने मनः सहचित्रमेवो समाने मंत्रमभि मंत्रय समानेन बो हविषा जुहोमि समानी च आकृतिः समाना दद्यानिव
समानमस्तु बो मनो यथावः सुसहसति इति ऋग्वेदोक्तं संवादसूक्तं जातवेदसे मुत वामसोममराती यतो निदहोति वेद
सन पर्वदति दुर्गाणि विश्वानावेव सिंधूदुरितात्पग्निः इति त्रष्टु मंत्रः संसमित्यस्य सेवन ऋषिः संज्ञानं देवतानि त्रिनुष्टु
भातृतीया त्रिष्टु पश्चाद्या आग्नेयी सारसंग्रहे ध्यानं प्रवक्ष्ये यथकामनाया भेदेन भिन्नं बहुधा निरम्भं भिन्नो जनादि
प्रभेदे हं कतिं सु मेरुसमं दिरतुल्यसारं नानामणि व्रात विभूषितो गंगारत्नो ह्यसदस्य किरीटयुक्तं भीमं महोग्रं नय
नत्रया ह्यकारा दयो ह्यो ह्यो सिमुचा सरं च तंबो ह्यमुद्यधरना गयतो पवीति न चैकदंगजास्य सत्कांचनो ह्यत्कटिस्तूक्त
युक्तं रत्नं शुक्लं लोहितपुष्पभूषं पद्मो ह्यशौपाशरदे च शक्तिं गदां वरं वाजमथो ह्युदंडं शालेस्तथा गंदधतं कराब्जं पद्मा
सनस्ये ह्यदि भावयेत्तं वारांतथैवाक्षयभाडुधन्वकमेडलून्मोदकपात्रशक्ती सतो मरं पाशमथे ह्युदंडं स्तरिं कराब्जैर्द
धने भजेत्तं सदाखिलोपडवनाशकारी ध्यानं गरोशस्य समीरिते हि पीते स्मरे कां भन काम सते वरपाय मंत्रा ह्यरुणां
स्मरेत्तं कृष्णं स्मरेत्तारणा कर्मणी शमुच्चाटरोधूमनिभं स्मरेत्तं वेधूकस्तनाभममुचकृष्टौ स्मरेद्वलार्थं किल पुष्टि
कार्ये स्मरेधनार्था वहरी निभं तं मुक्तौ च शुक्लं मनुवि स्मरेत्तं एवं प्रकारेण गरां त्रिकालं ध्यायन्न पत्नसिद्धियुतो भ
वेत्स इति अथ कामातर्पणविधिस्तत्रैव पुर्वमनुविंशतिधा गरोशं प्रतर्प्य वरानि दठ द्यातां प्रतर्पयेद्वा रचतुष्ट

राम
६५

यंच प्रत्येकशो मूलमनुचतद्वत् युग्मानिनिष्ठां निधिसंयुतां नमः प्रतर्पयेच्छ्रुति युतान् नृथ कच पुरोक्तवन्मूलमनुचतुर्धा
 प्रतर्पयेन्मंत्रिवरो यथावत् यथावदित्यनेन मिथुनचतुष्टय षड्गरोशनिधिद्वयानां स्वस्वबीजादित्वं संचितं तदुक्तं गणो
 शपरामर्षिनो मिथुनानिवद्यद्विद्वान्शखपद्मनिधी अपि स्वस्वबीजादिकैर्मन्त्री स्वाहंतैश्चतुश्चतुरिति तथा चतु
 श्वत्वरिंशचतुःशतानि तर्पणानि वैवस्वः तथा वा प्रकारभेदां तर्पणमेतदवश्येहं मूलराडनाचदशधा विभक्तेना
 थ तर्पयेत् प्रत्येकं मूलमंत्रेण चतुरादृत्तितर्पयेत् तत्र ताररमा मायामारभ विष्णुबीजकै शरैश्च शवयुग्मैश्च मं
 त्राणैस्तैर्ययेत् क्रमात् शरापंचदशवः पंचयुग्मैश्च असीति प्रमितान्येवं तर्पणानि भवन्ति हि एकादशभिरप्यत्र बीजपूरा
 दिभिः क्रमात् कलःशतैश्चतुर्धा चमूलेनापि तथा सुधी विष्णुभूमा रमाया श्रीबीजानि व्युक्रमाणि च समस्तान्येव
 दंतैश्च बीजपूरैश्च तर्पयेत् अष्टाशीति मितान्येवं जायेते तर्पणान्यथ अत्र बीजपूरादिमंत्रेषु बीजशेषमाह गरोश
 परामर्षिणां बीजपूरं गदाचेशु कार्मुकं च त्रिशूलकं चक्राक्षपाशौ त्वलानि कलमाग्रा विषाणयुक् उता चरत्
 कलशो हृदंता प्रणा वादिकाः गं बीजाद्यादिकाः पंच श्रीबीजाद्यादिका पुनः षड्बीजाद्यातिमश्चैते वक्ष्यमाणपदादि
 काः यथाक्रमं हविष्यायुधानां मनवस्मृता मंत्रफलं स्याच्छ्रुतिः संप्राणात्रिगुणचकालचक्रमिति च व्याप्तिर
 के भूस्वरूपं विशात्रैलोकमात्मनेयुक्तं गैर्मुं मंत्रफलात्मने बीजपूराय नमः इत्याद्याः प्रयोगे प्रदर्शयितव्याः

शि. चं
६६

बद्धीजाशैर्गणपतेत्यादिसंज्ञादिकैः क्रमात् दशविष्टैश्चतुर्वारं मूलेनापित्तयेत् विष्टोविनायको वीरः शूलो वरद सेवच
शभवक्रश्चैकदंतोलंकोदरगणस्तथा शिप्रसादनश्चैव महागणपतिस्तथा तर्पणामितथाहीतिमितानीह भवन्ति वै
चत्वारि मिथुना न्यत्र तानि शक्तादिकानि च स्वविनायकवीजादिकानि संतर्प्य संत्रवित् मूलारुना चतुर्वारं मध्ये सं
तर्पयेत् क्रमात् चतुषष्टि मितान्येवं जायंते तर्पणान्यथा आमोदादीन् स्वशक्तान् शक्तायाश्च प्रतर्पयेत् विष्टेश्वरी
जप्रथमांश्चतुर्मूलारुचतु तर्पयेत् स्वस्ववत्पेव तर्पणानि भवन्त्यथ शक्तादिकान् च शक्तानि विष्टयमथोचतुः तर्प
येच्च चतुर्मूलं द्वात्रिंशत्प्रमितानि च तर्पणादिभवेत्येवं ततो मूलारुजाचतु तर्पयेत् स चतुश्चत्वारिंशच्चाथ चतुःशतं त
र्पणानि भवेत्येभिः सर्वां कामान् प्रसाधयेदिति अथ तर्पणाप्रयोगः तत्र प्रथमं श्रीगणेशपारमेश्वरीं न्युक्त्वा परिपाद्या
तर्पणास्थानं तत्र देवं च ध्यात्वा तर्पणारंभं कुर्यात् तद्यथा सर्वाभिष्टुष्टं वक्ष्ये चतुरावृत्ति तर्पणं संकांते विजने
रम्ये सर्वोपडववर्जिते कृतस्नानादिको मंत्री पूर्ववत्प्रास संयुतः तदा गमध्वे संविं त्यपुष्पितं नलिनीवनं तस्य म
ध्ये महापद्मं तरुणादित्यसंनिभं समुन्नत सुगंधाढ्यं रमणीयं मनोहरं सद्यो विकसितं ध्यायेत् मंत्री पूर्वोक्तं मंत्रवि
त् शुद्धं रजतशोषानवस्तोतं रविमंडलान् विनिर्गत्पावरुह्याथ करिणिकामध्वसंस्थितं इति ध्यात्वा सावरणं
महागणपतिं सुधी प्रवरैर्गंधकसुमैः समभ्यर्च्यथ पूर्ववत् निधाय पुष्करमुखं साधकेऽस्पृष्टं निर्वर्त्य तं रत्न

राम
६६

धाराभिर्ध्यात्वा देवस्य मूर्धनि चंद्रचंदनकाशीरकस्तूरीलोलितैर्जलैः तर्पयेत्परया भक्ता देवदेवं प्रसन्नधीरित्येवं देवं ध्याय
 न्मूलमंत्रमुच्चार्य श्रीमहागणपतिं तर्पयामीति देवस्य मूर्धनि विंशतिवारं संतर्प्य नर्पयामि स्वाहा ४ मू ४ श्री तर्पयामि
 स्वाहा ४ मू ४ संवेंद्री ४ मू ४ को ४ मू ४ गौ ४ मू ४ गं ४ मू ४ गं ४ मू ४ गं ४ मू ४ पं ४ मू ४ तं ४ मू ४ ये ४ मू ४ वं ४ मू ४
 रं ४ मू ४ दं ४ मू ४ से ४ मू ४ वं ४ मू ४ जं ४ मू ४ ने ४ मू ४ मे ४ मू ४ वं ४ मू ४ शं ४ मू ४ मां ४ मू ४ नं ४ मू ४ यं ४ मू ४
 स्वा ४ मू ४ हा ४ मू ४ पुनर्मूलेन ४ श्रीनारायणसहितालक्ष्मीतर्पयामि स्वाहा ४ मू ४ श्रीलक्ष्मीसहितं नारायणं त
 र्पयामि स्वाहा ४ मू ४ ह्रीं हसहितं गौरीं तर्पयामि स्वाहा ४ मू ४ क्लीं गौरिसहितं हरं तं ४ मू ४ क्लीं कामसहितं रतिं त
 मू ४ क्लौरतिसहितं कमेत ४ मू ४ गौं वराहसहितं मर्हित ४ मू ४ गौं महीसहितं वराहं तं ४ मू ४ गं आमोदसहितं सिद्धिं
 तं ४ मू ४ गं सिद्धिसहितं आमोदं तं ४ मू ४ गं प्रमोदसहितं समृद्धिं तं ४ मू ४ गं समृद्धिसहितं प्रमोदं तं ४ मू ४ गं सुमु
 खसहितं कान्तिं तं ४ मू ४ गं कान्तिसहितं सुमुखं तर्पयामि स्वाहा ४ मू ४ गं दुर्मुखसहितं मदनावतिं तं ४ मू ४ गं म
 दनावतीसहितं दुर्मुखं तं ४ मू ४ गं विघ्नसहितं मदनद्रवां तं ४ मू ४ गं मदनद्रवासहितं विघ्नं तर्पयामि स्वाहा ४ मू ४
 गं विघ्नकर्तृसहितं द्राविणीं तं ४ मू ४ गं द्राविणीसहितं विघ्नकर्तारं तं ४ मू ४ गं शं शं खनिधिसहितं वसुंध
 रां तं ४ मू ४ गं शं च सुधरां सहितं शं खनिधितं ४ मू ४ गं पंपघ्ननिधिसहितं वसुमतिं तं ४ मू ४ गं पंपवसुम

शि. च
६७

तीसहितं पद्मनिधितं ० ४ मू ४ पुनर्मलेन ० ४ एवं ४ ४ ४ इत्येकप्रकारः प्रकारांतरस्तु मू ४ ॐ ४ श्री ४ मू ४ ह्रीं ४
मू ४ क्लीं ४ मू ४ गौं ४ मू ४ गं ४ मू ४ गणपतये ४ वरवरद ४ मू ४ सर्वजनं मेव समानय ४ मू ४ स्वाहा ४ मू ४ एवं ४ ०
मू ४ शं ॐ मंत्रफलात्मने वीजपूजनमः नमवीजपूरंतर्पयामि स्वाहा ४ मू ४ गौं ॐ शक्तात्मने त्रिशूलाय नमः
त्रिशूलंत ४ मू ४ श्री ॐ कालात्मने चक्राय नमः चक्रंत ० ४ मू ४ श्री ॐ चक्रात्मने श्रद्धाय नमः अयुंत ४ मू ४ क्लीं
ॐ व्याघ्रात्मने पाशाय नमः पाशंत ४ मू ४ क्लीं ॐ रक्तात्मने उत्पलाय नमः उत्पलंत ४ मू ४ गौं ॐ भुवात्मने कलमाय
नमः कलमायंत ४ मू ४ गं ॐ विद्यात्मने विद्यायाय नमो विद्यायांत ४ मू ४ ॐ श्रीं क्लीं गौं गं त्रैलोक्यात्मने रत्नक
लशाय नमो रत्नकलशंत एवं ४ ४ मू ४ ॐ श्रीं क्लीं क्लीं रे ङो गं विद्म गणपतये वर २ द सर्वजनं मेव समानय स्वा
हा विष्णुगणपतिंतर्पयामि स्वाहा इत्येवं पुक्ता तत्र नाम्ना द्वितीयां तेन सर्वान् गणपतिं स्तुर्पयेत् ४ मू ४ विनायक
गणपतये वरवरद इत्यादि ४ मू ४ वीरगणपतय इत्यादि ४ मू ४ शूरगणपतय इत्यादि ४ मू ४ वरदगणप
तय इत्यादि ४ मू ४ ६ महागणपतय इत्यादि ४ मू ४ एवं ४ ० ततः श्रीगंतस्मी सहितं नारायणंतर्पयामि स्वाहा
४ मू ४ श्रीगंतारायन सहितं लक्ष्मींत ० ४ मू ४ क्लीं गं गौरी सहितं हरंत ४ मू ४ क्लीं गं हर सहितं गौरींत ४ मू ४
क्रौं गं रति सहितं कामंत ४ मू ४ क्लीं गं काम सहितं रतिंत ४ मू ४ गौं गं महि सहितं वराहंत ० ४ मू ४ गौं गं वराह सहि

राम
६७

तांमहीत ४ मू ४ एवं ६४ ततः श्रीगंसिद्धिसहितमामोदंत ४ मू ४ गं श्रीआमोदसहितांसिद्धित ४ मू ४ श्रीगंस
 मूद्धिसहितं प्रमोतर्प ४ मू ४ गं श्रीप्रमोदसहितांसमूद्धित ४ मू ४ श्रीगंकोतिसहितं सुमुखंत ४ मू ४ गं श्रीसुमु
 खसहितांकोनित ४ मू ४ लीगंमदनावतीसहितंत दुर्मुखंत ४ मू ४ गं लीदुर्मुखसहितां मदनावतिंत ४ मू ४ लीगं
 मददवासहितं विघ्नंत ४ मू ४ गं लीविघ्नसहितां मददवांत ४ मू ४ लीगं दविगीविगीसहितं विघ्नकर्तारंत
 ४ मू ४ गं लीविघ्नकर्तसहितां दविगीत ४ मू ४ एवं २६ श्रीगंवसुधारासहितं शंखनिधित ४ मू ४ गं श्रीशंख
 निधितंवसुधारांत ४ मू ४ गौगंवसुमतीसहितं पद्मनिधित ४ मू ४ गं गौपद्मनिधिसहितांवसुमतिंत ४ मू ४
 एवं ३२ ततः मू ४ एवं संभूय ४४४ प्रकारंतरस्तुगणेश्वरवरामर्शिन्यां प्रथमं मूलमंत्रेण चतुर्वारं प्रतर्प्य च मि
 मिथुनानिजषड्विघ्नान्शंखपद्मधिमपि स्वस्वबीजादिकैर्मंत्रैस्वायंतैश्चतुःश्रुतुः मूलमंत्रं चतुर्वारं पूर्वकं न
 पयेत्पृथक् संभूयास्तोत्रशतैकनिष्ठं स्यादयं क्रमः अथवा मूलमंत्राद्यैः यैस्तैरेकैव पूर्ववत् मंत्रैर्वानयेद्वि
 घ्नान् न च नोक्तविधानतः मध्यक्रमोयं संभूयद्विशतं षोडशोत्रं अथवा मूलमंत्रेण चतुर्वारं प्रतर्प्य च पूर्वमं
 त्राक्षरैर्मंत्रैस्वाहान्तैश्चतुःश्रुतुः मूलमंत्रं चतुर्वारं पूर्वकं संप्रतर्प्य च मिथुनादीस्ततः पश्चात् पूर्ववत् संप्रत
 र्पयेत् भवेत्संभूय पश्चात् श्रुतुश्चारिंशच्चतुशतं एवं षष्ठ्यक्रमो योक्तो बुधैरागमपारगैः एवं सतोष्यतत्पश्चात्

शि. चं
६८

तूर्ववत्सोपचारकैः सर्वाभिष्टं च संप्रार्थ्य प्रणामो दासयेत्तु धी य एवं तर्पयेति तं मंडलात्मकलंभवेत् अनादृश्यो भ
वेद्योरे राजवोराद्युपद्रवे महाज्वरे विवादे च माहापाद्रुसंकटे विवाहादिषु कार्येषु सर्वेषु च विशेषतः एवं वै तर्प
णं कुर्यान्मानवेऽऽसन्नधीः महागणेश्वरपीतो महासंपत्करो भवेत् इति अत्रयोग म४ महागणपते ४
पुष्टिंतम४ श्रीलक्ष्मीनायकौत ४ म४ क्रीगोरीहरीत ४ म४ क्लीरतिकंदपौत ४ म४ गौमहीवराहौत ४ म४
गंलक्ष्मीगणनायकौत ४ म४ गंआमोदसिद्धीत ४ म४ गंप्रमोदसमृद्धीत ४ म४ गंसुमुखकांती ४ म४ गंदुर्मु
खमदनावतीत ४ म४ गंविघ्नमददवेत ४ म४ गंविघ्नमददवेत ४ म४ गंविघ्नकर्तृमदनावतीत ४ म४
गंशंखनिधिवसुधारेत ४ म४ गंपद्मनिधिवसुमतीत ४ म४ एवं १२४ अयंकनिष्ठप्रकार म४ श्रीनाय
यणासहीतालक्ष्मिंत ४ म४ श्रीलक्ष्मीलक्ष्मीसहितं नारायणोतं ४ म४ एवं मिथुनातिपंच आमोदादिषु नि
धिद्वयं तेषां त्रयोदशमिथुनानां जाततर्पणसंख्या अष्टोरशतद्वयं आद्यंतयोर्मूलेन चतुश्चतुरेवं संभूयषो
डशाधिकद्विशतमिति मधमप्रकारः आदौ मूलेन ४ ३ तर्पयामित्वाह ४ म४ श्री ४ म४ क्री ४ म४ क्ली ४
म४ गौ ४ म४ गं ४ म४ गं ४ म४ रां ४ म४ पं ४ म४ नं ४ म४ यं ४ म४ वं ४ म४ रं ४ म४ वं ४ म४ रं ४ म४
दं ४ म४ सं ४ म४ र्वं ४ म४ जं ४ नं ४ म४ मे ४ म४ वं ४ म४ शं ४ म४ मां ४ म४ नं ४ यं ४ म४ त्वा ४ म४ हा ४

राम
६८

गङ्गाप्रिरिहोदिता मुक्ताचंदौघदीप्तिशक्तिकलधरंभालनेत्रंमनोज्ञहस्तांभोजैर्दधानंसरसिरुहसुतीरत्नपात्रं
विशालं स्वीयक्रीडस्थितायाधजविहितलसच्चारुवारोःप्रियायायौविन्यस्तहस्तंमणिमयमुकुटंसेश्रयेना
गवकं दक्षाघःकरमारभ्यामाधःकरपर्यंतंसरसिजादिध्यानं एवंसंचित्यविवत्साधकसर्वसिद्धये यजेत्
पूर्वोदिनेपीठेविरिविघ्नेशवत्तनेति अथप्रयोगः मूलेनप्राणायामत्रयेकृत्वाशिरशिगणाकायऋषयेनमः
मुखेनिवृज्जायत्रीछंदशनमः हृदयेशक्तिगणेशायदेवतायैनमः इतिविन्यस्पममसर्वाभिष्टुसिधयेवि
नियोगः इतिकृतोजलिरुक्ताद्यवर्णानहृदयं द्वितीयेनशिरस्तृतीयेनशिखाततः सप्तभिकवचंततोद्याभ्याने
त्रेणास्तमितिमूलमंत्राशौकरघंडंगन्यासंविधायध्यानदिसर्वंविरिविघ्नेशवत्कुर्यात्इति तथा दशायुतंजपेन
त्रंमयुतंजुहुयाततः अपूपैद्यतसंयुक्तैर्विधिवत्स्त्रितेनले तर्पणीमार्जनेकृत्वावाह्यगणभोजयेन्नतः एवंसि
द्धमनुर्मेत्रीप्रयोगान्विधिवच्चरेत् इक्षुदंडैकृतोहोमोराज्यलक्ष्मीप्रयच्छति कदलैर्नारिकेलैश्च होमोले
कवशंकरः समितैपृथुकैर्होमोराजानेवशमानयेत् संकुभिश्चकृतोमोवाह्यगणानेवशंकरः सर्पिषाजुहुया
त्सम्पग्धनधान्यादिसंपदे इति सारसंग्रहे परावोमाययारुद्धंवीजंचवनमानय ठद्वयांतोमनुषोक्तःस
म्पगेकादशाक्षरः मायारुद्धंवीजंभुवनेश्वरीवीजद्वयमध्यस्थंगरोशवीजंठद्वयेस्वाहा तथा पूर्वोदि

शि.चं
७०

तास्तुमुन्याशामंत्रारौरंगकल्पनं हृदयंप्रणावेनाथशिरोमायापुटेनच स्वबीजेनशिखाप्रोक्तावशोशब्देनवानय
अनेनकवचनेत्रंस्वाहाशब्देनमंत्रिभि समग्रेणास्वमाख्यातंसर्वागमविशारदै वंधूकार्भत्रिनेत्रंशशधरमुकुटंभोगलेलि
गरेशनागास्पधारयंतंगुणास्त्रिगुणिवरदाशिशुदंतंकरायैः श्रंशसंस्पृष्टयोवामदण्डहमंशुंशंमलांगणानयपिहितं
लिगंस्पृशातंविधृतकमयाभावयेदेववंशं वामोर्ध्वकरम्यारम्भवामाधःकरम्ययंतमायुधध्यानं पूर्वोक्तपीठेपूर्वोक्त
पूजाकार्यामराणीरिचिरोति शुत्रप्रयोग मुन्यादयस्तुष्टादशाक्षरोक्ता तथा लक्षत्रयंजपेत्तंत्रमष्टपैस्तदशांशत
घृतघुनैस्तुजुहुयात्तर्पणादिस्ततःश्ररेत् ततोनिजगुरुंध्यात्वाधनधान्यैश्चतोषयेत् ततकामप्रयोगास्तुतत्क
लोक्ताःप्रसाधयेत् स्वादुत्रयापुतापूषै होमोराजवशंकर नारिकेलपैर्होमोराजास्त्रीवृद्धिदःपरः त्रिस्वादुःसं
युनैर्लेरौहोमकांतावशंकर इति सारसंग्रहे अथोवन्निमहमंत्रंहरिद्रागणापश्यतु जगत्रयहितंभोगमोक्षदे
कवितारकं तानामंत्रगणास्पाशुसिद्धिदंभुविदुर्लभं गरिष्ठंसफुल्लंवाथकार्यमात्रप्रसाधने गोपनीयंप्रयत्ने
नवांछितार्थसुरद्रुमं सौभाग्यप्रदिलक्ष्मीदंदीर्घजीवीविदंनृणां नरणारिनरेद्राणांपरंबश्यफलप्रदं विदु
विध्वंसनेदक्षंकृत्वाद्रोहनिवारणां दैत्यगीर्वाणासंवानांनागगंधर्वयक्षसां दंतीनामश्वमुख्यानांस्वापदानांच
पक्षिणां स्वोतसंमोहनंसम्पक्काणांकृष्टिकरक्षणात् रोधनंराजसैन्यवायुवर्षाविद्युतांकृशानुजलशस्त्रा

राम
७०

६२

15
 10
 5
 गांस्तंभकं परमं मते वादीनां जंतुजातातां वाचांसेस्तंभकं द्विषां सभीममृगनागांगमनंस्तंभकारकं भूपस्पमंत्रिणाः शत्रो
 क्रोधस्तंभकरं हृष्यत् तरुणीनां कुमारीनां हृदयस्तंभनं मरुत् स्थिधानामपिशत्रूणां विदेशकराक्षमं उन्मदोच्चाटने
 शत्रोर्मारणोद्धेदनेक्षमं बहुप्रयोगसंयुक्तं येन भेदसमन्वितं तारः क्रोधसमन्वितं च खपरं चंद्रार्धचूडं धरासद्दीप्त
 रिदग्निविष्णुनयनाभ्याभाष्यपश्चाद्गणं संवृष्यात्पतयेवरं च वदरं सर्वाजनोते हृदयं च स्तंभय युग्ममग्निगृहणी
 क्षात्रिंशदशो मनुः सेवितो मुनि संघातैरुद्धृत सर्वकामदः तारः प्रणवः क्रोधः कुं खपरं गचं चार्धचूणं विंदुयुक्तं
 धरासद्दीप्तं ह्रौहुरिस्वरूपं दग्निविष्णुशयनानिनेन दाहति गणस्वरूपं पतये स्वरूपं वरवरदस्वरूपं सर्वजनस्व
 रूपं हृदयस्वरूपं यं स्वरूपं स्तंभय युग्मे स्तंभय स्तंभयेति अग्निगृहीणी स्वाहा तथा ऋषिर्मदन आख्यात श्रुं
 दोनुष्टुप् समीरितं हरिडागणयो देवो देवता मुनि स्मृतः षड्दीर्घयुक् स्ववीजेन षडंगविधिरीरितः विनायक सेहि
 संमोहनयं वरात्रयोस्तु षड्दीर्घयुक् स्ववीजेन भूमिबीजेन बुद्धिमान् षडंगमाचरो दित्युक्तं तत्र यथोपदेशं कार्य
 मिति स्ववीजेन गणपति बीजेन तथा विधिनायेन मंत्रायं गृह्यते नदहं बुवे चतुर्थीदिवसे प्राप्ते शुक्लपक्षस्य
 मंत्रवित् शुद्धं हरिडामाणीय कन्यया योषितां शुभां सर्वांगेतां समालिप्य स्ताया ह्रुद्वृजलैस्ततः भक्त्या परमयो
 येतो प्रसन्नो नांतरात्मना प्रणम्य गुरुपादाब्जमर्चयित्वा विधानतः स्वर्णांगुलीय हाराद्यैर्भूषणैश्च शुभां वरैः पूर्वोक्त

शि.च

७१

विधिना तस्यादयीतमनुचिं सुगंधैस्सुमनोभिस्तं यजेदेवं धिया पुनः स्थाने पूर्वसमीरिते मणिमये सिंहासने संस्थिते
पीतं पीतविभूषणं वरलसन्माल्यादिसंशोभितं विष्टुंदंतिमुखं त्रिनेत्रं लसितं हस्तैर्वहंतं भजे पाशं सत्परश्वं वरं शृणुयंतं क्रोधा
खमुद्राभये वामोर्ध्वादि करत्रये आवंत्रयंदक्षोर्ध्वादित्रये न्यत्रयमित्यायुधध्यानं क्रोधमुद्रामुष्टि एवं संविंत्पदेवेशं गता
तनमनन्यधीः सकाक्षरोदितेनाथवर्त्मना देवमर्चयेत् अथ प्रयोगः तत्र प्रातरुत्थानादियोगपीठन्यासांते मूलेन प्राणा
यामत्रयंकृत्वा शिरसि मदनयऋषये नमः मुखे अनुष्टुपं छंदसे हृदये हरिद्रागणपतये देवतायै इति विन्यस्य स
र्वाभिष्टुतिद्वये विनियोग इति कृतांजलिहृत्कांगीमित्यादिना षडंगन्यासं विधाय ध्यात्वा मानसपूजादिसर्वप्रागुक्तै
काक्षरविधिना कृत्वा समापयेदिति तथा साग्रं सहस्रं सजथ दशोऽं हव्यवाहने सर्पि गुडयुतैः सम्पगपूषे जुहुयाद्वहि
हरिद्रागणपंतावतर्पयेद्भक्तिपसरः कुमारी भोजयेत्तावद्ब्रह्मचारिणामेव च साग्रं सहस्रमस्तोत्रं सहस्रमित्यर्थः तावत्
संधोमसंख्यासमं संख्यमित्यर्थ एतेन तर्पसांख्येयैव कुमार्यो ब्रह्मचारिणाश्च भोजयित्वा ब्रह्मचारिणास्तु नैष्ठिकाः
स्वाश्रमस्याश्वापेक्षं न इति सांप्रदायिका तथा काम्यकर्मततः कुर्याद्यदिष्टं विष्टुपत्रये पद्मे नागदले शुद्धाकरगृहे
साध्याख्यकर्मावृतवेदादौ वसुधाविनायकगतं वर्मालिखेन्मध्यतः दिकापत्रेषु च सुंधरा मनुगतं क्रोधं विदिकात्रकं भूवीजं
वहिरष्टकोणावसुधावीजस्थितं वारुणं अस्मार्थं तत्र यथोक्तविधिकरणो यथोक्तद्रव्यैरष्टदलं कमलं कृत्वा कर्त्तुं

राम

७१

७०

कामधेवृत्तं कृत्वा तन्मध्ये साधनानामवेष्टितं प्रणवमालिख्य तस्योदरे भूवीजमालिख्य भूवीजस्योदरे गरुडश्रीजमालि
तस्या तर्गकारमालिख्या वृद्धलकमलपूर्वदक्षिणपश्चिमोत्तरदलेषु वीभूवीजोदरगतं हुंकारं विलिख्य मेयादिको
रावलेष्वेकेवलं भूवीजं विलिख्य कमलाद्वहिश्चतुरस्रद्वयसंपुटरूपमष्टकोरां कृत्वा ततो कोरोषु भूवीजोदरे वका
रं सविंदु विलिख्य वृकोरां ग्रेषु गजमत्तकानि कृत्वा तेषु सविंदुहकारं विलिख्य तद्वहिश्चतुरस्रं कृत्वा तत्कोरोषु भू
वीजं तद्विभुसविंदुं गकारे च विलिखेदिति ॥ तथा ॥ आदित्यवधुशुक्राणां मेवास्य दिवसे वशी ॥ तिथीये विजने
देशे सुलिप्रगमया भसा ॥ प्रदीपैर्दपिते तत्र दृष्टं विन्यसेदुभां ॥ उत्पलं च समानीय हरिद्रालाक्षितां जलैः तस्यां द
ष्टादिसंस्थाप्य कन्यापेययेत्रतः हरिद्रायास्तुरीयां शंबसुविघ्नहान्मुदं समाहृत्य च संपिष्य मिश्रयित्वा थशोध
येत् मंत्रेणानेन मंत्रज्ञपेचविंशतिसंख्यया तत्पश्चालेपयेन्मन्त्रीश्रुमेभूक्षेसितां वरे अस्मिन्पटेलिखेद्यंत्रमेत
त्संस्तभनाद्यं अत्र प्राणान्यतिष्ठाप्य पूजितं गुलिकीकृतं गरुडप्रतिमां पश्चादंगप्रत्यंगशोभितां विनिर्माय
त्रिभिर्मार्गे निशयात्तद्धृतिक्षिपेत् प्राणासंस्थापनं भूयः कुर्यान्मुर्तिविवक्षणाः गंधपुष्पादिनैवेद्यैरर्चयेद्गणा
नायकं शरावेशालितेन्यस्य सहस्रं साष्टकं मनुं संजप्य पूजयेद्भक्ताकांचनैर्कुसुमैर्नवैः कांचनैः पीतैः सिद्धोदने
ननैवेद्यं निवेद्याथ वलिं हरेत् तंदुलान्शालिसंभूतान्प्रस्थमानमितान् शुभान् द्विदलीकृतमुज्जान्तदधेन

शि.चं

७२

चमेलयेत् गुदं वेद फलं भूयो नारिकेलं च तत्समं मरिचं मुष्टमानं च सैधवं च तदध्वकं तदध्वं जीरकं चाज्यं गुडवार्धं
समं भवेत् एतत्सर्वं च तु प्रस्य गोदुग्धं मंत्रवद्विना पचेत्सिद्धोदनं स्येत्तद्गोशस्य महत्प्रियं अमुना पायसेनाथलुका
पूपकादिभिः कर्पूरवासितैः पूगतां वूलैश्चंदनादिभिः तोषयेत्वा विधानेन हरिद्रागरा पंविभु बलिदत्त्वाथ रावेराच्छा
दयेदपरेणात प्रणामे उडु वडू मौस्तुत्वास्तुतिभिरादरात् एवं यकुरुते नित्यं पंचभिः सप्तभिर्दिनैः विद्युश्च प्रभावे
रात्रौ लोकांस चराचरं संभयेत्साधकैः ससत्पमेवं चान्यथा युद्धभूमौ तमिश्राया पश्येत्तस्यापयेदुधं वैरिणा
वाहिनी वीरैश्चाकुलं संभयेत्तदा देशे ग्रामे पुरे गेहे सभायां स्थापितं यति तत्र स्थानगतां सर्वान् विविधान्
संभयेत्तन्नात् शालिशारवा प्रके सम्पक्ते भये ध्वरां म हत् चत्वरं नगरां तस्या जलां तस्यापि ते जलं निवासे प
थिवादस्पृन्मर्यादायां समीरणां हस्तिघोटकशालाशुक्षणात् सर्वानुपद्रवान् आखून् शाल्यालयेत् सर्पान् व
ल्मिकेश्वापदान् वने क्षेत्रेषु मंत्रमान् हेति न्यायाने संभये स्थितं स्मृतिं वणिं च गारां च विद्यां च त्रैविभावसौ
रेतसं संभनं कुर्याच्छायास्थाननिवेशितं सम्पद्भिर्वेश्य चैतेषु स्थानेषु बलिमाहरेत् संभयेदखिलं विश्वं किं
पुनर्विद्धि तं जनं सफलं सर्वथा स्येत्तद्विधाने गोपयेत्सदा अथाकृष्टिकं रं यंत्रं विद्युश्चास्पवदाम्बहं हरिद्रां
शोधयेद्देशमष्टपात्रोक्तेन वर्त्मना उदितं यंत्रं मालिखमायागं मध्यतो लिखेत् अवशिष्टैर्मंत्रवर्तौ भोयया

राम

७२

च प्रवेष्टयेत् ॥ लिखेत्प्राशां कुशावष्टपत्रेषु तदनंतरं वारुणादिगुलागेषु टपरं कोकोरापत्रं धरामं उल्लुगमस्य
कोरोराशाविदिक्कमात् वारावीजानिविलिखेदक्षमाराणि मंत्रवित् तदग्रवस्रश्रुलेषुकवचं साधु संलि
खेत् जलागेहद्वयेनापि मायाकोरोनवेष्टितं यंत्रमाकर्षणं लिखितं पूर्ववर्त्मना कृतप्राणाप्रतिष्ठां च निशावि
घ्नेशकुक्षिगं मुकुसुं पूजयत्नेन समीरं स्थापयेद्धुधः चक्रिहस्तमृदा योज्यगरोशांगारमृत्त्रिकां शराचयुगलं रम्यं नि
र्मायान्पत्रबोभयो विन्यस्य तंगरोशानं कुसुमैररु रौर्यजेत् सिद्धोदनादिनैवेद्यैर्वलिभिः श्वोक्तवर्त्मना मनो
सर्वजनस्थाने दत्त्वा साध्याभिबेधुधः संभयद्वितयं यंत्रतत्राकर्षय युग्मकं साध्यासाभिमुखो भूत्वा सहस्रं
साष्टकं यजेत् वलिदत्त्वाथ संपूज्य विघ्नेशं चंदनादिकै द्वितीयेन शरावेणापि दधीत सुसाधकः प्रत्यहं कुर्वत
स्त्वेवं सप्त्रभिर्दिवसैर्भुवि साधकस्य समायाति सन्निधौ वांछुतो जनः भूपालस्तनुतो वापी महीषी वा यरांगता
आमात्यपत्नयोष्ठावासुरकन्यापि वा दुते आगच्छति न संदेहो मन्त्रिशक्रेन चेतसा यंत्रमेतलिखित्वानुनालीपत्रे गु
णं भसा पूजितं स्थापितप्राणमजाहुधे निवेष्टयेत् साध्यासाभिमुखो भूत्वा कथयेत् प्रजपन्मन्त्रं तदानीमान
येत्कामविह्वलां वरसुंदरीं सामुद्रं रामं तं स्पृश्यागारे हरिदया सिकथेनर्मदयित्वा तु कृत्वा साध्याकृतिं शुं
भां श्वेतार्कच्छुद्रयुग्मानः सप्राणां सन्निवेश्यतां दीपान्नौतापयेन्मंत्रं जपदष्टसहस्रकं क्षणादायति कामार्ता

शि.चं

७३

वांछितावरवर्णिनी नागवह्नीदलेशौडलिप्रयंत्रमिमंलिखेत् साध्यंसेस्मृत्यसंपूज्यसंजप्रंभक्षयेत् सीमंतिनीसमाया
निशीघ्रंयौवनगर्विता पत्रपुष्पसुवस्त्रादौभक्षेचालिख्यसेरणं यंत्रमेतत्प्रदातव्यं क्षणादाकृत्तिकारकं प्रवाहाभि
मुखोवापिसरित्संगमणीरगा तर्पयेत्तज्जलैः श्रुद्धैरष्टोत्तरसहस्रकं शतयोजनदूरस्थंसाध्यमाकर्षयेद्भुवं बहूदी
तेनकिंवात्रस्मृत्यानेंप्राणिनंजपेत् मंत्रमेनंविधानेनहठादाकर्षयेद्भितं अष्टाकृष्टिकरंयत्रमित्यादिपूर्ववत्तनेत्ये
वस्यायमर्थः तत्रपूर्वोक्तयंत्रमालिख्यतन्मध्यस्थभूवीजंहित्वातस्थानमायावीजंविलिख्यतन्मध्येप्राग्ब्रह्मपति
वीजंचालिख्यकुंकारादिगंवीजरहितैरवशिष्टवर्णैः प्रागुक्तसाध्यनामवेष्टनस्थानेसंवेष्टमायावीजेश्वसंवेष्टयेत्
अत्रमायावीजवेष्टनेवृत्तान्तरस्थानस्थानरालेजेयं तेनकणिकाभ्यंतरेवृत्तद्वयंशेयं ततोष्टदलेषुप्रतिदलंआक्रो
मितिपाशांकुशयीजेविलिख्यदिग्दलाग्रेषुटचमितिचविलिख्यविदिगातकोष्ठेषुचतुर्ध्वपिसःइतिविलिख्याष्टको
णानिकृत्वातेषुश्रुलेषुकुंकारमालिख्यतद्वहिरर्ध्वचंद्रद्वयेनसंपुटितेनसंवेष्टतत्कोणोष्णमायावीजंलिखेत् अत्र
कोणशयेनार्ध्वचंद्रद्वयस्याग्रचतुष्टयंगृह्यते तस्यानेयादिकोणाचतुष्टयस्थितत्वान् निशागणेशकुक्षितंप्राग्ब्र
ह्मरचितगणेशकुक्षितं समीरसंस्थापयेत्प्राणप्रतिष्ठां कुर्यात्तर्मूर्तेरितिशेष चक्रिहस्तमृदाकुलालहस्तमृत्ति
काय अन्यत्रअन्यतमे सामुद्रंलवणंरामठंहिंगुः तस्यागारेगणेशागारे सिकथेनमधूच्छिन सेरंसप्राणांकुतप्राणा

राम

७३

७३

प्रतिष्ठा मित्यर्थं जपमभिमंत्रितं मथो वशमिव शार्थं यंत्रसाधनमुत्रमं यंत्रसंलिख्य पूर्वोक्तं स्मरन्मधोगणाधिपं
बहिशिष्टैर्मंत्रवर्गैः कामेनापि प्रवेष्टयेत् शेषमाकर्षयंत्रेण समानं परिकल्पयेत् निशाशोधनमप्यत्र कुर्यादीरि
तवर्त्मना हरिद्रायाश्चतुर्थ्यां शमितेनेश्वरसेन हि सामुद्रोचनां क्षौत्रं पिष्टां संलिख्य सप्तदे लिखे वशमभिधं यंत्रं
सेरं कृत्वा निवेशयेत् अस्यार्थः पूर्वोक्तपत्रं विलिख्य तन्मध्यस्थं मायाबीजमपास्य तत्स्थाने कामबीजं तदुदरे गणा
पतिबीजं च विलिख्य प्राग्बद वशिष्टैर्मंत्रवर्गैः कामबीजेन चावेष्टा शेषमाकर्षयंत्रवत् कुर्यात् इति तथा पूर्व
वत् कृतविप्रेशकुक्षिमध्ये निवेशयेत् विधिना स्थापितं प्राणेशरावेण स्पृशयेत् रक्तमात्मानुलेपाद्यैर्मवेष्टे
पुर्ववत्कृतैः मनोसाध्याभिधां दत्वा स्थाने पूर्वसमीरिते वशमानय युग्मे च जपे दष्टसहस्रकं अष्टसहस्रकम
द्योतरसहस्रमित्यर्थं साध्यादिकं समुखो भूत्वा मंत्रं मंत्री सहितः विष्टेशाय वदत्वा हृदये त्रैच पूर्ववत् एवं दिनत्रयं कु
र्वत् सप्तभिर्दिवसेषु ध रक्षो भूतपिशाचाद्यान् देवदानवपन्नगान् राजानं मंत्रिणं राज्ञां स्त्रीगणान् श्रेष्ठमानुष्यं वशये
त्साधकः शीघ्रं यावज्जीवं न संशयः निशाशोनावशिष्टेन निजदेहं विलिखयेत् अचलं कमलं लज्जा वशयेद्विस्व
मंजसा हरिद्राशमसंचूर्णं शालितंडुलसंभवं तत्समेन गुडेनापि मधुना सैंधवेन च संमिश्रमर्दयित्वा च पिष्टोका
रं पचे दृते निर्माय गणान्ते तयंत्रं तद्वृत्तिनिक्षिपेत् समीरवप्रतिष्ठाप्य गंधाद्यैः पूर्ववत् यजेत् त्रिदिनं पूजयि

शि. च

७४

तेत्थं यंत्रमध्याप्यथ कुर्यात् प्रतिमां भक्षयेत्पश्चात्साधो वश्यो भवेत्तुं शालिपिष्ठादिपिंडेन कृत्वा साध्या कृतिं शुभां
अष्टाधिकशतं जपान् पूजितो स्यात्पितृनां लोकां निवेशयितुं विष्णुराजाय सा संस्मृत्य भक्षयेत् वश्येष्टं छिन्ने साध्यं सदा स
र्वस्वदायितं वश्यं यंत्रलिखेन्मंत्रीस्वानपा नादिवस्तुषु सेरकृत्वा जपेन्मंत्री सहस्रं साष्टके बुधः भक्षणादृश्येत्सा
ध्यं वस्तुमात्रं साधकं चंदनागुरुकर्पूरानसाकुं कुमरोचना मृगेभमदसंयुक्ता अष्टांगं विष्णुनाशने सपिष्यत इ
शीकारं यंत्रमालिख्य पूर्ववत् प्रतिमां पूर्ववत् कृत्वा जप्त्वा चाष्टोत्तरं शतं लिपेदनेन गात्रे स्वे कुर्यात् सांविशेषकं इक्ष
नात्स्पर्शनाच्चैव त्रिलोकिं वशमानयेत् सर्वकृतेन रं नरी वश्येष्टो धिते पुमान् चंदनेनैव वा कुर्याद्विधिमेनं फलाप्त
ये द्विरेफश्च सदा भद्रा मुशली चेदवारुणी भूपदं श्रीफलं विष्णुक्रांता हस्ती च वंदि वाराही शतवीर्या च मायूरी
चंदलोचने सर्वमिक्षुरसेनैतन्निशाभागार्धे संमितं पिष्ट्वा वश्याभिधं मंत्रं निर्माय प्रतिमामपि प्राणा संस्थापने
कृत्वा जपेदष्टसहस्रं शिष्टद्रव्येण तिलकं कुर्यात्प्रातस्तु योनरः त्रैलोक्यं संपदो लक्ष्म्या स्तिर कुर्याद्वनाधिपं क
पिलागोमयं योमिषं त्रिदलसंपुटे आराय वस्तु चर्येण भेषजैरुदितं समं पंचगव्येन संमर्शं पिंडाकारं प्रकल्प
येत् शुष्कं दहेद्यंतं कृत्वा विल्वकाष्ठैर्धिते जले समुद्धृत्य चतुर्दश स्मृतं तन्मध्यं यंत्रमालिखेत् समीरणं प्रतिष्ठाप्य ग
णपंतत्र पूजयेत् अष्टाधिकं शतं मंत्रं जपित्वा श्रीफलांतरे कांचने रूप्यरविते पात्रे कांश्चन मयेथ वा विधाय धारये

राम

७४

७३

15
 10
 5
 इस्मललादिषु साधक कान्तिषु स्थिधनारोगपुत्रपौत्रयशःपशून् लक्षलोकत्रयोभूत्वा दीर्घजीवी भवेद्भवं पुरोधान्
 पतेरक्षां भस्माना प्रातरन्वहं कुर्यादापुष्पवृक्षार्थं यशोविजयसंपदे तस्मै निष्कत्रयं नित्यं नृपो दद्यात्पुरोधसे रक्ताव
 रं सुवर्णतः प्रोक्तं भेषजचूर्णकं निधाय मपिलाज्जेन तद्वर्णान्कपालके दीपप्रज्वालयते नैव जपेन्मंत्रं सुसंयतः गृ
 हीत्वा कज्जलं जपमष्टोत्तरशतं शुभं नेत्रयो रन्वहं दद्याद्गुवाचा युवती वरा दष्टमात्रेण वशयेन लिखितं विश्वमंज
 सा उक्तौ यधीनां गुलिकां पिष्ट्वा चंदनवारिणा अभिमंत्रयामोष्वातिलकं प्रकरोति सा सर्वलोकप्रिया भूया
 दंगस्पर्शनिजं पतिं आशानुवर्त्तिनं कुर्याद्भावलीवनसंशयः शुद्ध्या निशया कृत्वा विष्टेशं प्रोक्तं लक्षणं चंद्रो
 परागसमये सेरं जप्त्वा सहस्रकं अष्टाधिकं समभ्यर्च्य चंदनादिभिरादरात् शिष्यायां प्रो ह्येनित्यं सर्वतो जय
 माप्नुयात् संग्रामे विपिते दुष्टस्वापदोत्थ भये परे आपनुयवहारेषु शूते वा देमहार्णवे पाटञ्चरसमूहेषु शभा
 यां शत्रुसंकटे विजयी जायते धीरः कृतकृत्यो निवर्त्तते परंगना वृद्धमध्ये शोभते मन्मथो यथा ॥ नागवह्नी द
 लेयंत्रं लिखित्वा रात्रिवादिना सप्ताहमवर्त्तते जपमष्टोत्तरसहस्रत असितं वांछितं साध्यवशं नयति तत्क्ष
 णात् गोदुग्धे सति ते मंत्री कृष्टि ते सुदृढी कृते यंत्रं विलिखते नैव निर्माय गणनायकं अभिमंत्रयते सा
 ग्रं भक्षयेद्ये जगत् नारिकेरं गुडोपेतं चूर्णितं त्रिफलं कुनेत् अचं कृतं संपातमष्टाधिकशतं बुधः

शं. च
७५

संपातं भक्षयेत् शतवशमायाति सोचिरात् किं वदूक्तेन मे व्रजसाध्यं संचित्य यं मनुं जपेत् सदा सतो यातिया वयुर्न संश
य इति अथात्र विषमपदव्या पूर्वसमीरिते स्थाने सर्वजनमिति स्थाने अयमर्थ मनौ ग्रे सर्वजनपदस्थाने साध्या
भिधां संभयेति पदस्थाने वशमानययुग्मं च दत्वा जपेदित्यर्थः तद्धृतिगरो गृह्णति स्थापितानलं कृतसाध्या
राषकारस्वग्रे वक्ष्यते अस्य इव्यासकस्य विशेषकतिलकं द्विरफौ भृंगराज सदा भद्रा भद्रमुक्ता मुशली तालमूलि
का चेदिमीलज्जालुक शतवीर्या दुर्वा मायूरी अपामार्गा चंद्रः कर्पूरः उदितैर्भैरवैर्जैर्द्विद्वेरे फादिभिरात्रिचारि
राहुरिदोदकेनेति उच्चारणेन तोयं त्रंकथयामि समासतः उक्तरा तालिखेद्यं त्रंसमाध्यं वर्ममध्यगं तदंजमारु
तं वीजं गणपत्यं तदंतरे प्राणा वीजं तु पत्रेषु वामकरांति दग्रतः तद्धिर्वसुकोणाग्रश्रुलेषुकवचं लिखेत् वायु
तावेष्टितं पश्चादङ्गुलगतवायुना घेत वस्त्रे तदालिख्य निशालेपनपूर्वकं श्मशानो गार्गारेण ध्वाक्षपक्षशला
कया यंत्रमेतत्समालिख्य स्थापयेदी-रतमः पितुमंदस्थितध्वाक्षगृहाकाष्ठत्रयंततः श्मशानवज्रौ संदह्य
भस्मादायतदुद्भवं विद्याधीशगृह्णात्यशर्करा रजसायुतं पंचमध्मेऽविन्यस्य रेसंत कुलकीकृतं शबालिप्त
निशाभागं चिंताभस्मात्स्थिनी तथा सर्पपंचचिंतागारं कपिकच्छं च वानरी संपिष्योन्मत्तसारेण निर्माय
गणापाकृतिं वानरीलताविशेषः तनुनमध्यगतं कृत्वा पुनः प्राणान्प्रतिष्ठयेत् चक्रिहस्तमृदा चैव साध्या

राम
७५

15
 10
 5
 शेषपांशुना शरावयुगलं मंत्रा निर्माया नमत्र चोभयो अविंकेयं प्रविन्य स्फुरन् पुष्पैः समर्चयेत् मना युष्मा य
 दं दं संयोज्य प्रजपेत्तुं अष्टोत्तरसहस्रं हिंसा दयित्वा परेणान्तं निष्पन्नवैरिणो द्वादिमासेनोच्चाटयेद्विंशं
 हस्तिसंस्थालये वैरि सदनं पिराणां गणो स्थापिते गणाय मासा दुश्चानो जायते कुर्वं म्रियते वा ज्वरान्नीस्ते प्राणिनो
 भयविह्वलाः चतुःपथे थवल्मीके चत्वरं दुमकौटरे स्थानादि प्रराजस्य शत्रु रुच्छाटितो भवेत् विघ्ने शान्तुं दंगभ
 स्म विन्यसेद्यस्य मस्तके अमने का कवत्सोपि नाना देशे ध्वनिश्चलाः आसेन शये पाने पथि शत्रोर्गजालये भस्म
 क्षेपा न्मृतिस्तस्य भवत्येव न वान्यथा इति अथ मर्थ पूर्वोक्तं यंत्रमालिख्य तन्मध्ये हुं वीजं विलिख्य भवति तर्प
 मिति वायु वीजमालिख्य तदंतर्गमिति गणपति वीजमालिख्य नान्मध्ये साधना मलिखित्वा पत्रे शुभमिति लिख्य
 दलाग्रेषु हुमिति विलिख्य तद्वहिरस्य कोणाग्रगतश्रुलेषु हुमिति लिख्य बहिः षड्विंदुलां छित्त्वा वृत्ताकारेण
 वायुमंडलेन संवेष्ट्य तस्य षड्विंदुस्थानेषु शुभमिति वायु वीजं लिखेत् एतच्च त्रमुक्त फलं दं भवति प्रेत वस्त्रे प्रेत
 त्पक्त वस्त्रे अंगारको इति प्रसिद्धं ध्वांक्षः काक ईरणां प्राणाः पिचुमंडो मंडवृक्षः शर्करा कर्कर शवा
 लित्रनिशा भागं शवस्पर्शितां हरिद्रोशं सर्वपंश्वेत सर्वपमितितं त्रं वराम् उन्मत्त सारो धनू ररसः मुं
 डकुक्षिः अविंकेयं गणोशं उच्चाय दं दं संभपदं मपाशेति शेष सप्तिरश्वः तथा अथ वक्ष्ये महालेनयं

श. चं
७६

त्रेविद्येयणा कयं यंत्रे पूर्वोदिने वद्विवायुवीजं प्रविन्यसेत् वसुपत्रकवर्गेषु रकारं विलिखेत्ततः अथ श्लेषु
कुंकारव्योम्नावासे प्रवेष्टयेत् निशातूर्यांश्मशानेन मरिचं निंबमेव च त्रिजिडी द्विगुणां पिष्ट्वा हेमपत्रां बुनातत
मृतकर्पटवेलिप्राद्वेषमंत्रमिदं लिखेत् पंचांगपारिभट्टस्य काकनीडं च द्रुतं वित्राग्नौ सदहेतुस्मये त्रमध्यवि
वेशयेत् संहृत्य विष्टुराजस्य शरैः कुक्षौ विनिक्षिपेत् शरावांतरां विष्टुं पूजयेत् पूर्ववत्तना पिचुमंदभवैः पत्रैः
कृष्णपुष्पैः निवेशकै विदेशयद्ययं मंत्रजपेत्संयोज्यसाष्टकं सहस्रं च शरावेण निषनेच्छादितं ततः प्रीत
योर्विधिनानेन विद्येद्यो भवति कुर्वं आदाय गणपं मंत्री प्रीतरं - तराक्षिपेत् वैरं विजायते शीघ्रं देहनासा व
धिद्वयोः सतश्च त्रगतं भस्म गृहीत्वा पथि विन्यसेत् गच्छतां पादसंस्पर्शादिवादः सुमहा भवेत् देशे ग्रामे पु
रेयत्रस्थापितो गणपो भवेत् तिष्ठतां प्राणिनां तत्र वैरं भवति सर्वदा पारिभट्टस्य पंचांगमेकभागमितां भवे
त् भागेकं मस्तिरात्रीता वत्री त्रितयं द्विदं संहृत्य भसितं पूर्ववत्तना संस्कृतं पुन विकीर्णं वैरिणां भूद्विकुर्या
दुन्मादमृतके अस्यार्थः तत्र पूर्वोक्तं यंत्रमालिख्य तन्मध्ये रंयमिति विलिख्याष्टसु दलेषु रंकारं यंकारं व
लिविख्याष्टकोरा गतश्लेषके कुंकारमालिख्य वहिराकाशराशताकारेण संवेष्टयेदिति पारिभट्टे निव
हेमपत्ररसः तरसः संहृत्य गुलकी कृष्णविद्येव यद्यमुच्चारयस्थाने रात्रिर्हरिडा पूर्ववत्तमावितानि

राम
७६

ना तथा साधनेमारणं यंत्रं कथयामि यथागमं यंत्रं विरच्य पूर्वोक्तं वर्ममध्ये निवेशयेत् मायाविद्येश्वरीजे ह
तन्मध्ये पिसमालिखेत् तदा संपुष्करीत्येव वर्णानि निगते लिखेत् आशु शुभशिवी जंच धरा संपुटकोरागं
मस्तके सखीजा निवद्विष्टलेखुवर्गं तद्विद्विष्टकोरागं वद्विष्टी जंसमालिखेत् निशाशुद्धं समालिप्य म
तकपटके शुभे चित्तांगारस्थि निर्यासैः काकपक्षशलाकया यथोक्तं विलिखेद्यंत्रं मेतन्मारणात्तामकं कणा
रामठशुद्धाख्या निशामरिखसद्वचाः सुहीक्षिरेण संलिप्य पिष्टाशावपथेथवा कारस्करस्य पंचांगैरजनी
जंबुकास्तजी पिष्टाथकपटेशावेलिप्ताशेषं पुरोक्तवत् समीरंच प्रतिष्ठाप्य कृत्वा गरापतिततः यंत्रतद्
दयेन स्पुनः प्राणाश्च निष्ठयेत् मातृसप्तसमुद्भूतं गणेशागारमृत्त्रिकां निवमूलमृदं चापिकर्कधूमूल
संभवां रमशानमृत्त्रिकां तद्वत् करवीरधूमूलजान् ऊभकारकस्पष्टाम्बरस्थानजामृदं पिष्टाशाव
पुगलं कृत्वा चान्यत्र बोभयोः यंत्रं गणपतस्य कृत्वा पुष्पैः समर्चयेत् स्कारस्करभवेः पत्रैः भवेद्य
श्रयथापुरा उक्तमन्त्रपदस्थाने साधनामनिवेश्य हि मारयद्यशकंच सहसंसाष्टकं जपेत् दक्षिणा
शामुखे भूत्वा रजत्याभूतवासरे चत्वरं पितृभूमौ वमातृविघ्नगृहेथवा वल्लीके कोटरे वापि स्कारस्कर
तरुद्रवे पिधाधान्यशरावेण निखन्य बलिमाहरेत् साधो यमपुरं याति सप्ताहा ज्वरपीडितः अमोघ

शं. च
७७

वीर्यमेतद्विविधानं भुवि दुर्लभं भूदेवव्यतिरिक्तेष्वराजवैरिषु योजयेत् नृपोऽपि कारयेद्यः सर्तारं तोषयेद्ब्रह्मैः कर्त्तापि त
दृशांशेन प्रायश्चित्तं करिष्यति हरिश्च विष्णुमंत्रमंत्रस्य संगोपांगविधानकं निरूपितं यथाशास्त्रं गोपनीयं सदा बुधै
दातव्यं पुत्रकल्याय शिष्यायश्चिरवेतसे वि- वाक्याय वसुभिर्गुरुसुश्रुमकाय च श्रद्धाहीनाय दुष्टाय देयं क
दाचनेति अयमर्थः तत्र पूर्वोक्तप्रकारेण यंत्रविरच्य मध्ये कुंकारं विलिख्य तस्योदरे शक्तिबीजं गणपतिबीजं च वि
लिख्य दलेषु मित्या लिख्य बहिरष्टकोशं कृत्वा तत्कोशोत्तरमित्यालिख्य तद्वह्निस्त्रिकोशं विरच्य तत्कोशोत्तरमित्या
लिखेत् एतच्च मुक्तफलदं चित्तंगारास्थिनिर्वासश्चिन्तास्थिकोलादिवः कणापिप्पली रामठं हिंगु सुहीते
कुंड इति कान्यकुब्जभाषानाम संभयपदस्थाने मारयेति च भूतबाभौमवारे कोटरेकारस्करस्य कारस्करो
विषवृक्ष यस्य बीजं कुचित्सा इति प्रसिद्धं सुंदराचार्यशिष्येणाश्रीनिवासेन धीमता चंडिकायां प्रणीतायां प्र
काशोष्टादशोगमत् इति श्रीसुंदराचार्यचरणारविंदद्वंद्वानेवासिना श्रीनिवासभट्टेन विरचितायां श्री ३ शि
वार्चनचंडिकायां अष्टादशप्रकाशः १८ सारसंग्रहे वक्रकुंडगणेशस्य मनुवक्ष्ये यथाविधि सर्वपाप
क्षयं करं सर्वसौभाग्यदायकं राजवशकरं पुंसां वंध्यानां पुत्रदायकं अमृतं चतुरास्याग्नि कामिश्रीत्रविंदुयुक्त
तत्तृतीयो नस युक्तपवनः कवचं तथा षडक्षरो यमुद्विष्टो भजतां कामदो मणि अमृतं च चतुरास्याका

राम
७७

वङ्गीरेफः तयोर्योगेक कामिकातश्रोत्रं उविंदुरनुस्वारः तेषामैकोनतुं तत्तृतीयोऽश्चतंतत्राभ्यां डापवनः यक
 नचहुं अत्रकेविदीर्घं कवचं वदंति प्रादुर्भवमनसिमंत्रराजः षडक्षरः तप्तवामीकरप्रस्योवक्रतुंडाद्रूमिति वक्र
 तुंडकल्पवचनात् वक्रतुंडाय कवचं दीर्घमेव क्षरं इति गणेश्वरं परामर्षिनी वचनाच्च तथा भार्गवो मुनिरा
 ख्यातश्छंदोनुष्टुबुदाहृतं देवता वक्रतुंडस्य सुरासुरनमस्कृतः विधायमूलमंत्रेण करसुद्विजितेन्द्रियः यदि
 मंत्रगतैर्वर्णैः षडंगानि प्रकल्पयेत् भूमध्यगंच हृदयनाभ्यां ध्याधारके क्रमात् षडक्षरपुनोर्न्यस्येत् सर्वशाखा
 पकं तथा विधाय देवं हृदये ध्यायेदेकाग्रचेतसां रम्योऽङ्गिना रूपातरूपा मणिघातसंशोकांति संविभ्राणां करकि
 सलयेः पाशमप्यंक्रुशां कं साभीतिवृत्तिनयनयुतं रक्तमालां शुकार्णमंभोजोत्पुटगतममुंसंस्मरे वक्रतुंडं
 वामादूर्ध्वयोरुद्योतदाद्यधस्थयोरन्ये इत्यामुधध्यानं तथा पूर्वोक्ते पूजयेत् पीठे वक्रतुंडगणेश्वरं अपत्रांयु
 जद्वंदंचतुर्द्वारयुतेन च चतुरस्रत्रयेणाथ वेष्टितं चक्रमालित्वेत् तथ्ये देवं समभ्यर्च्य पुष्पांते रूपचारकैः आ
 दावंगानि संपूज्य यथास्थानं विशालधीः पूर्वदिग्दलमूलेषु शक्तिरष्टौ क्रमाद्यजेत् विशारव्या विश्वधा
 त्री च भोगदा विघ्नघातिनी निप्रदा च पापघ्नी तथा पुन्या शशिप्रभाः दलेषु च यजेत द्वादशमाद्याः पुरोदिता
 द्वितीयेषु दले तद्द्वयं वक्रतुंडादिकान्यजेत् चतुरसे लोकापालास्तदस्त्राणि च पूजयेत् प्राग्बद्धीथी द्वये स

शि.च

७८

मग्वक्रतुंडार्चनैरिति अथप्रयोग तत्रशान्तरुत्थानादिषडंगपूजांतेप्रथमाष्टदलमलेषु ॐविद्यायेनमः
सर्वविधात्रै०भोगदायै०विघ्नघातिनै०निधिप्रदायै०पापघ्नै०पुराणायै०शशिप्रभायै०ततोअष्टदलमध्येषुषा
सुक्ष्मीगणेशप्रकरणोनिधयकंसंपूज्यद्वितीयेष्टदलेषाग्वकारक्षप्रकरणोक्तान्वक्रतुंडादिकांसंपूज्यलोकपा
लपूजादिषाग्वत्सर्वकुर्यादिति तथा वर्णालक्षंजपेनंत्रजुहुयात्तदशांशतः अष्टदमेपुरावोक्तैमधुराक्तैर्य
थाविधि सर्वसिद्धेमनोमंत्रैकाम्पकर्मशिसाधयेत् तर्पयेत् पूर्वमार्गेचवक्रतुंडंगशोभं पूर्वमार्गेरामहा
गरापतिप्रकारेण चतुरस्रहस्तमात्रं कुंडं कुर्यात्तदग्रतः आदधीतमथितमथिलायिमन्त्रानगृह्यरेत् म
थित्वाकास्थितः अनूचानः श्रोत्रियः प्राणायामत्रये कृत्वामंत्रीकर्मसमाचरेत् ततः पूर्वोक्तवत्कृत्वामंत्रन्या
संषडंगकं षडंगन्यासं कृत्वामंत्रन्यासं कुर्यात् गंधपुष्पादिकैरग्निसंपूज्यस्थापयेत्ततः स्थापयेदीशोक्त
विधिनानित्यहोमविधिनावा कृशानुमध्येतत्राथनागयज्ञोपवीतिनं लंबोदरं भास्करं तमेकदंतत्रिलोचनं
पद्मासनसमारूढं चतुर्बाहुं सुवर्णभं किरीटहारकेयूरंगदार्ण्यं कारभूषितं सर्वसंचित्यमनसा समावाह
गशोभं गंधानिभिः समभ्यर्च्य जलेनाग्निं प्रसिंच्य च षडर्शानद्विष्टांतेन जुहुयाच्च घृताहुति अष्टाधि
कंसहस्रं च ततः सिद्धो भवेन्मनुः सहस्राष्टं चतुर्थीषु पक्षयो रुभयोर्यजेत् साष्टसहस्रमित्यर्थः शतं हुतेद

राम
७८

पूषैश्वर्यसराध्वनेधन मध्याद्रकाले नित्यं हितदग्ने प्रजपेन्मनुं सहस्रं त्रिशतं वाथ शतं वाष्टोत्रं रं सुधी अष्टो
त्रमिति स्थानत्रयेष्वेति अविरेणैव महती लक्ष्मी प्रोत्पद्यन्तः प्रसन्नता त्रमनसस्तुष्टिरल्पा शिता तथा स्वा
पवैमुख्यता चापि स्वप्रेक्षिरददर्शनं सतानि मंत्रसिद्धो हि विद्वान्मुक्तानि मंत्रिभिः ॥ पूर्वोक्तसिद्धो दनेन त्रिमासे
त्रिशतं कुनेत् माहातिधीर्ना भवने भद्रे श्रवणोपरः गुडाक्तैः पृथुकैर्नारिकैरैर्मरिचसंयुतैः अग्नौ सहस्रं
कुयात्समं त्रीधनवान्भवेत् शुभशालिमयैश्चूर्णैः समरिचैः ससैधवैः शालिमयैः शालितंडुलैः चूर्णैः सजीरकैव
कुण्डैः शुभैरति घृतप्लुतैः अपूपैर्गुडयान्मंत्रिर्गणेशस्य च संनिधौ सहस्रमात्रं सलभेन्महतीमविराडमा सा
साधना मार्गा प्रदितमनुना कुयात्सुधीः अपामार्गसमिद्धिर्वायुक्कैः पनसजैः फलैः सहस्रं कदलैर्वाथ नरं नारी
वशं नयेत् लाजाभिर्गुडया दग्नौ सहस्रं कन्यकाप्तये सहस्रमाज्या दुतीनां कुनेत्क्षीरा दुतीरपि सहस्रं रोगशान्ति
र्थं मंत्रशास्त्रविशारदः सर्वा दुतीनां कुयात् लक्षं मृत्युं जयो भवेत् वसुवृक्षोत्थसमिधो मधुरत्रयलोहितो स
हस्रं गुडया मंत्रिमासा छत्रं जपेद्भुवं विभीतकोत्थसमिधो सहस्रं साष्टकं निशि लोहिताक्तं शमशाना
ग्नौ गुडया नारये द्विपुं भूमौ शत्रुस्वरूपं च विलिख्यात्सोदरे नलं लज्वाल्पसिद्धासिद्धार्थवरैः सहस्रं गुडया सु
धीः तं मारेत्सप्रदिता न्नात्र कार्यविचारणा कालमेघसमा भंगशो निजशुद्धया रिपुगृहीत्वा वडवामुखे

शि.चं

७९

वक्रौमहोत्कटे वक्षिपंतंगरापतिं ध्यात्वा मुं प्रजपेन्मनुं सहस्रत्रिदिनेनासौ शत्रुमुच्छादयेद्भुवं समुद्रगोनदीप्राप्य
गृहीत्वां जलिना जलं सहस्रकृत्वोभिर्मंत्रपरिधिं चैत्स्वस्र द्विनि अनेन निधिना मंत्रीपापौघं नाशयेद्भुवं शनैश्च
रदिने श्वत्थमालं व्यत्रिसहस्रकं जपन्मनुं गरां ध्यायन् दोषान् ग्रहं भवान् हरेत् चेतसोऽथ समिद्रो मास सहस्रवृ
द्धिमाप्नुयात् ध्यानार्थं जुहुयाद्वा द्वाभ्यै रत्नार्थं नैर्हुनेद्भुवं कमले रूपलैर्वापि होमो वस्त्रप्रदो मतः क्षेत्राभिकां
शीपललैर्गुडाभ्यै कैर्हुते सुधीः नमर्चयित्वा गरां च हरिः सासैर्धवे चां निष्काद्र्द्विप्रमारा नि संपिष्येता नि नि
क्षिपेत् प्रसृत्युमितगोमूत्रे सहस्रेणाभिर्मंत्रयत् स्नात्वा मृतुस्नातदिने विशुद्धां शुक्लवाससां पापयेत्तां च
सावंध्यासूते प्राग्बत्सरात्सुते उपोष्य सोमग्रहोऽथवा कपिला जंपलं चूर्णावचायाश्च पलाद्र्दकं एतत्सहस्र
संजपेत्सहस्रं प्रपिवेत्सुधी अवाप्य मेधां मरुती कवितां लभतेद्भुवं गोचर्ममात्रं भूतेशमुपलिप्यां शुकावृतं
कृत्वा त्रस्यापयेत्कुंभे मर्चितं चंदनादिभि तस्योपरिष्ठात्कपला कृतचूर्णां शरावकं घृतं तत्र प्रतिष्ठाप्य ज्ञा
लयेद्विपमुत्तमं तत्र विष्टुशमावाह्य पूजयेत्कुसुमादिभि कुमारी वा कुमारं वा दीपस्पाग्रे निधाय च ज
पेत्तमंत्रं प्रवरमष्टोत्तरसहस्रकं ततः पृष्ठा कुमारी वा कुमारो वा बुवीति तत् तनो गते हि सकलं भवितं
भूतमेव च वर्तमानं मनोरस्य प्रमादं नात्र संशय इति सारसंग्रहे मंत्रोत्तरमथो वक्ष्ये वक्रतुंडगणेशितु

राम

७९

यस्य स्मरणमात्रेण सर्वे न स्युः पडवा जीटी सेन समापु क्रोयः पूर्वकं चरीय क सञ्जा क्रोतो धरा वृक्षाने तो वा
ली भृगुस्तथा खड्गी शो दीर्घ संयुक्तो विय नारायणान्विते षडक्षरो यमाख्यातः सर्ववशफलप्रदं किं दीप्त
सकारः तेन युक्तो य पूर्वो मकारः तेन मेः कस्तुतुरीयो यकारः सद्यः ॐ कारः तेन यो इति धरा लकारः
बलाककारः अनंत आकारः तेन ल्का इति बाली य भृगुः सकारः खड्गी शो वकारः दीर्घकारः तेन स्वा
इति विय द्रकारः नारायण आकारः तेन हा इति तथा भार्गभो मुनि रस्या स्यादनु लुं प्यं दर्शितं वक्र
तुंडंगरो शो स्य देवता देव वेदितः मंत्र वर्णैः षडंगानि सद्भिः कुर्याथथा पुरा ध्यान पूजादिकं सर्व मंत्री पू
र्ववशचरेत् प्रयोगः सुगमः तथा रावस्योष पदं प्रोक्ता वदेत् स्पदपितानि च सिंदरत्न पदं प्रोक्ता दोम
तश्च ततो वदेत् रक्षो हरो पदं ते वो बलगेति पदं वदेत् हनो पदं ते सप्रोक्तो मंत्र राज षडक्षरः द्वात्रिंशदक्ष
रो मंत्र आथर्वणिक ईरितः रायस्योष इति स्वरूप स्पदयितानि तानि स्वरूपं धियो रत्न स्वरूपं दोम तस्व
रूपं रक्षो हरो स्वरूपं वो स्वरूपं बल गस्वरूपं हनो षडक्षर प्रथमोक्त तथा ऋष्यादिकं पुरा प्रोक्तं
ध्यान पूजादि पूर्ववत् प्रथमोक्त षडक्षरवत् तथा जपेदकं सहस्राणि जुहुयात्तदंशं शतः हविषा
घृतसिक्तेन तदंते तोषयेद्गुरुं एवं सिद्धमनु मंत्री साधयेदिष्टमात्मनः इष्टं कामं तदपि षडक्षरो

शि.च
८०

कमिति तथा उं तं तत्पुरुषं षोक्ता विप्रहेतु उचरेत् वक्रतुंडचतुर्थं तं धीमहीति ततो वदेत् रत्नोदंती समाभा
ष्यत दंते च प्रचोदयात् गायत्री यं समाष्याता वक्रतुंडगरो शितु स्नानकाले सदा जप्या मंत्रिभिः कर्मसिद्धये
उतं तत्पुरुषं तत्पुरुषा येति सुगममन्यत् सारसंग्रहे उच्छिष्टस्पगरो शस्यविधानमिधीयते हस्तिशये स
मुचार्य पिशाचीति ततो वदेत् लिखेपदं समुचार्य वद्विजायां तमुद्धरेत् नवाक्षरो यमाख्यात उच्छिष्टस्पगरो शितु
वद्विजाया स्वाहा अन्त्यत् स्वरूपं तथा ऋषिकं कोलनामास्य विराट्छुं द्दुदाहृतं उच्छिष्टगरो शो देवः सर्वसं
पत्पदायक द्वाभ्यां हृदयमाख्यातं त्रिभिः शिर उदाहृतं द्वाभ्यां शिखा समाख्याता वर्माशिभ्यां समीरितं नमस्ते
नात्र माख्यातं पंचांगविधिरीरितः ध्यानार्चनविनं च मंत्री पूर्ववदाचरेत् अत्र वक्रतुंडपुरश्चरणा मपि पूर्वमं
त्रोक्तमेव प्राप्यते तेन षडक्षर वक्रतुंडप्रकरवर्णालक्षं जपे नमंत्रमिति सुक्तं दत्तापिलभ्यते तेनात्र मंत्रस्य नव
लक्षजपः पुरश्चरणा मित्यवगम्यत इति प्रयोगादिकं सुगमे काम्यकर्माणि विवक्षाभिस्तंभनं द्वेषमोहने मा
रुचवशीकारे सर्वा कर्षणा कर्मणि एतत्सर्वं करोत्येव सुप्रीतो गणनायकः प्रतिमांकारयेद्दीमान् नैव
काष्ठयी शुभां साध्यां गुष्ठप्रमाणं च गरो शस्यमहत्तमः स्पृष्ट्वा त्वं प्रजपे नमंत्रं काम्यसिद्धिस्तुतो भवेत्
अष्टम्यां च चतुर्दशं कृष्णपक्षे च मंत्रवित् उच्छिष्टो रात्रिमध्ये तु जपे नमंत्रमिदं शुभं वांछितो वशमायाति सा

राम
८०

धकस्पनसंशय भूर्जपत्रसमालिख्यसाधनामयथाविधि मंत्रेणावेष्टितं कृत्वा जपेन्मंत्रमनन्यधी पादेनाक्रम्य तत्पात्रं
हठात्कृष्टिरियंमता लिखित्वा पूर्ववत्पूजयित्वा विधानतः साध्यं स्मृत्वा जपेन्मंत्रं सर्वलोकं वशं नयेत् धारयेन्म
स्तकेयं त्रंजपेन्मंत्रमनन्यधी राजानं राजपत्निं वा कर्षयेत् शरणात्सुधीः यंत्रमूलमंत्रवेष्टितसाधनामगर्भभूर्जपत्रं
तंबूलपत्रपुष्पाणि वस्त्राणां भरणानि च कलमूलं दिवस्तनिसमादाय जपेन्मन्त्रं एकविंशतिवारं शिदद्यादिष्टाय
यतान्यथा सर्वलोकवरकरप्रयोगेयमुदाहृतः श्रीखण्डधूपदानेन राजानं वशमानयेत् समिद्धो निंबकाष्ठस्य क
टु तैलसमनिताः काकपक्षसमायुक्ता कृत्वा मंत्रीयथाविधि यथाविधि चिताग्नौ रिपुं च परसेनानां समुच्चाय
पतिशरणात् उलूककाकयोः पक्षांस्तदसारं संयुतान् श्मशानाग्नौ तु जुहुयादिदेशः स्निग्धयोश्च शरणात् शत्रुपा
दरजो युक्तां चक्रिहस्तमृदं बुध श्मशानभस्मसंयुक्तामुद्धर्त्तनमलान्वितां उद्धर्त्तनमलं शत्रुररीरस्य गृहीपुत्र
लीकुर्यात्सर्वावयवशोभितां तस्याहृदिलिखेन्नाममूलमंत्रेणावेष्टितं कृत्वा प्राणप्रतिष्ठां तु विषरक्ताद्यापात्र
के स्थापयित्वा जपेन्मंत्रं सम्प्रेकाग्रमानसः प्रियतेरिर्नसंदेहो देवेनापि सुरक्षितः चितायां दग्धं पत्यो भ
स्मादाय यथाविधि रोचनां कुंकुमाभ्यां च भूर्जेनामसमालिखेत् वेष्टिते मूलमंत्रेणाप्राणस्थापनमाचरेत्
साध्यं स्मृत्वा जपेन्मंत्रं सम्प्रेकाग्रं शतं द्विष्टयोजनयोः सम्पक्ते हो भवति तत्क्षणात् सारसंग्रहे क्रीक्रीपदं

शि.ने
८१

समुच्चार्यं डीं डीं च पदमुचरेत् हुंकारं सम्पुच्चार्य घे घे सट्टमथोचरेत् फट्टकारं स्वाहया युक्तं प्रणावाशोपमीरितः स
कादशाक्षरः सम्पुञ्जलमंत्रो गणेशितु ऋष्यादिकं पुराप्रोक्तं ध्याना पूजादिकं तथेति तथा एकदंष्ट्रं चतुर्थं तव देह
स्तिमुखं ततः लंबोदरपदं डेतमुच्छिष्टेति पदं ततः आत्मनेकुशवीजं च ह्रस्वकारं भुवनेश्वरी डीं घे घे पदमुच्चार्य स्वाहा
कारसमुच्चरेत् सप्तविंशतिभिर्वर्णैर्मित्रः प्रोक्ते गणेशितु तृतीयचतुर्थपदयोर्विसंधि अन्यत्सुगमं तथा
ऋष्यादि ध्यान पूजादियथा पूर्वसमर्चयेत् यथा पूर्ववक्तुं षडक्षरवत् तथा ॐ कारविलिखेदादौ नमो भग
वते पदं एकदंष्ट्राय सभाष्य हस्तने मुखशब्दतः लंबोदरपदं त्रैतमुच्छिष्टेति पदं ततः महात्मने पदं प्रोक्त्वा वदेदं
कुशवीजकं ह्रस्वकारमायया युक्तं हुं घे घे च समुदरेत् स्वाहा तो मनुराख्यातं सम्पुञ्जलं त्रिंशदक्षरं उच्छिष्टेत्
त्रविसंधि ऋष्यादिकं पुराप्रोक्तं षड्बीजै रंगसीरितं ध्यान पूजादिकं सर्वमंत्रि पूर्वोक्तमाचरेदिति मंत्रोच्चारसुग
म षड्बीजै रिति क्रौं ह्रदयं वृं शिरः डीं शिखां कुं कवचे घे नेत्रं घे अस्त्रं अन्यत्सुगमं तथा पूजातस्तनयस्तुत्यास्तु
धीतप्रणनायकं नमामि देवं सकलार्थदंत सुवर्णावर्णं भज गोपवीतं गजाननं मां स्वरमेकदंतं लंबोदरं वारि
भवासने च केयूरिणं हारकिरीटि जुष्टं चतुर्भुजं पाशवराभयानि सृणिं वहते गणापे त्रिनेत्रं सचामरं स्त्रीपुग
लेन युक्तं षडक्षरात्मानमल्पभूषं मुनिश्वरैर्भार्गवपूर्वकैश्च ससेवितं देवमनाथकल्पद्रुमं मनोज्ञं शरणं प्र

राम
८१

पद्ये भवत्यस्यवानलदस्यमानं भक्तं स्वकोपे परिषिंचतेयः गंडसुताभोभिरनन्यतुल्यं वेदे गरोशं च तमाननीलं शि
वस्य मौलाववलोकाचं डं स्वशुंडया मुग्धतया स्वकीयं भग्नं विषाणं परिभाष्य विज्ञे आकृष्टमिच्छता राघो वतान्न
पितुर्जयदतदेविकाभागीरथीतत्र कुतूहलेन विहर्तुं कामसमहिप्रपुत्रा निवारितः पातु सदा गजास्य लंबो
दरो देवकुमारसंघैः क्रीडन् कुमारं जितवान्निजेन करेण चेतो लूननर्त्तरस्यं देता वलास्यो भवतः सपायात् आग
म्योचै हरिर्नाभिपद्मं दर्शयित्वा स्वकरेण तं च उद्धर्तुमिच्छन् विधिचादुवाकं श्रुत्वा मुमोचा वतु नो गरोश निरंतरं
सस्तुदानं कं पंकेलग्नां सगुंजदुमरावली च स्वश्रोत्रतालैरपसारयंतं स्मरेद्भजास्यं निजत्सरोजे विश्वे समौलिस्थि
तजद्रुकन्याजलंगृहीत्वा निजपुष्करेण हरं सलीलं पितरं स्वकीयं प्रपूजयन् हस्तिमुखे सपायात् संवेरमास्य
घुस्तरांगरागं सिंहं पूरागुराकांतगंडं कुचंदनालिप्रकरं गरोशं ध्यायेत्स्वचित्ते सकलैष्टदंतं समीप्यमा
नुनिजपुष्करेण जलं समादाय कुचौ स्वमानः प्रक्षालया सषडास्य वीतो स्वार्थं मुदे सौकलभाननोस्तु तं वाग
नागं शिशुभावमात्रं कपिसत्कारणतो धरित्रीं वक्रारमां निगमादिकानां लोकैकवंशं प्रणामासि वैशं प्रणामा
मिविधं आलिंगितं चारुचामगाक्ष्या संभोगलोले मदीवकलंगं विद्योद्यविध्वंसनसत्क्रमेकं नमामिकांतं द्वि
रदाननेतं हेरं वडद्यदुविकोटिकोत पंचाननैरप्यविलंबितं सः मुनीन्सुराभक्तजनान् सर्वान्सं पालयन्पातु

शि.चं

८२

सदागजास्यः द्वैपायनवासमुनेश्वयेणस्वदंतकोशानिखिलंलिरित्वा दत्तंपुराणंशिशुमिंद्रमौलेस्तपोभिरुग्नंमन
सास्मरामि क्रीडाप्रवृत्तेजलधाविधास्येवेलांजलेलेंघयतिप्रवित्रा विचित्रकल्पसुसुरासदानंविश्वेश्वरंवागिर
दुवंति वाचांनिमित्तंस्त्रुनिमित्तमाद्यंपत्रंएकोक्तास्यपदंस्त्रुनीनां सर्वैस्ववेद्यंनवतस्यबंधःस्थारोपरंरूपमसोसपा
यात् इमांस्तुतियःपठतीहभक्तासमाहितघ्रातरतीवशुद्धः संसेव्यतेचंदिरयामितांतेदारिशुसंमोहविहीनस्यइ
ति मुंदराचार्यशिष्येणश्रीनिवासेनधीमता चंद्रिकायांपरातीतायामृतविंशःप्रकाशकः इतिश्री
मुंदराचार्यचरणारविंदद्वंद्वानेवासिनाश्रीनिवासभट्टेनविरचितायांश्रीश्रीश्रीशिवार्चनचंद्रिकायांरकोन
विंशःप्रकाशः १८ अथशक्तिमंत्राउद्घीयंते तत्रादौसकलमाश्रयमातृभूतायाःश्रीवमाका
याविधानमभिधीयते तत्रश्रीदक्षिणामूर्तिसंहितायां अथवक्ष्येमहेशानिमातृकांलोकमातरं अकारादि
क्षकारांतवर्णावयवदेवतामिति अकारादिति अकारःआदिःक्षकारःअंतेसकोतेवर्णाःअवयवाः अ
गानियस्याःसातथा तेनैकपंचाशद्वर्णासमुदायोमंत्रस्तस्यदेवतामातृकेत्युच्यते तांवक्ष्यति तेनमंत्ररूपे
वर्णासमुदायेप्रत्यक्षरमनुस्वारहीनेप्रतीयतेविंदुयुक्ताक्षराणीति ज्ञानार्तावादन्याससर्वविंदुयोगाभिधा
नादिति तद्विधानमाहश्रीसारसंग्रहे अथसम्यग्ज्ञातृकायाविधानमभिधीयते अशेषदुःखसमनंस

राम

८२

मस्तज्ञानदीपने षोक्तेष्वस्मा मुनिछंदोगायत्रे देवतामता ससस्वती सर्वदेववेदिता निंदितप्रभाः दक्षितामूर्तिसं
हितायां हलोबीजानि शक्रयः स्वरास्तु परमेशानि जातव्यक्रिस्तु कीलकमिति अतिर्वाच्यानां हलोस्वरसंयोगेन
सुवाच्यत्वे व्यक्रिस्त कीलकमित्यर्थं उक्ते च तत्रैव अनिर्वाच्या हलावर्गा शक्रा व्यक्ता भवन्ति हीनि शक्रयः स्वरा सि
द्धसारश्च तत्रैव दक्षहस्ततलेष्टे करभे गुष्ठकादिषु कनिष्ठांता सुवामे च कनिष्ठा नितलावधि स्वरा षोडशदे
वेशिके वला न्विन्यसेत्प्रिये विंदुयुक्ता न्विलोमेन वामहस्ततलात्प्रिये दक्षहस्ततलात्तनुन्यसेत्संसार ईरित
दक्षहस्ततलाद्देवि वामहस्ततलावधि न्यसेत्तु सर्गसंयुक्ता मृष्टिरेषा प्रकीर्तिता वामहस्तकनिष्ठादितत्रला
वधिविन्यसेत् विंदुसर्गयुक्ता नष्टौलूकारादीन् स्वरा न्युनः दक्षहस्ततलाद्देवितत्कनिष्ठावधिविप्रिये अकारादि
ऋकारांता स्थिति न्यास उदाहृत वामहस्तकनिष्ठादिपंचस्वंगुलिषु क्रमात् तकारादि शकारांता न्यर्वस्वे
कशो न्यसेत् अंगुष्ठादि कनिष्ठांता स्वंगुलीषु तथा न्यसेत् अंगुष्ठादि स्वंगुलीषु व्यापकत्वेन सुंदरि करशु
द्धिविधायैत्थं मातृकारौर्महेश्वरी षडंगानि न्यसेत्पश्चाद्दक्षमागेन वर्त्मना सारसंग्रहे ततश्चास्पाषडं
गानि विन्यसेद्देशिकोत्तमः अनां मध्ये कवर्गस्पादिभिर्मध्ये ववर्गकं उमूं मध्ये टवर्गस्पाः देमै मध्ये तवर्गकं
उं भौ मध्ये पवर्गस्पा दनुस्वारविसर्गयोः पशवर्गौ सलक्षौ स्तो व्रानियुक्तानि मान्यसेत् चंद्रां चंद्रिकितसे

शि.चं

८३

खरां त्रिनयनां पद्माशदरौ क्रमात् व्याघ्रांगिशरदिंडुकुंडरुचिरौ वक्षोजभारान्वितां दाने वा श्वरी सुधारसलसकुं
भंशुभं पुस्तकं विभ्राणं करपंकजै भगवति पद्मासनस्यां स्मरेत् दक्षाधः करादि वामाधः करान्तमायुधध्यानं दा
वरं अत्र केचि चिंतामश्वटी शुधाद्या कलशमिति प्रयोगसारवचना चिंताज्ञानमुद्रातेन वरेणास्तीति वदंति
वस्तुतस्तु मुक्तामालांगरांगीमश्वकुंभशोभितां चिंतालिखितसत्पाणिं समग्रवरदायिनी इति दक्षि
णामूर्त्तिं संहितावचनात् मुक्तावजस्फुरद्भूषाजपमालांकमंडलुं पुस्तकं वरदानं वेति ज्ञानार्णववचनाच्च
पूर्वोक्तपक्षसमीचीनः बहुतंत्रसंमतत्वात् चिंतालिखिते पुस्तकं कमंडलुः कुंभजलाधारसामान्यात्
मंत्रतंत्रप्रकाशे आदावभ्यंतरे न्यस्य षडाधारेषु मंत्रवित् अकारादिक्षकारां तां ततो देहे बहिर्न्यसेत् तत्प्रका
रमाह दक्षिणामूर्त्तिं संहितायां कलापत्रां बुजे कंठे स्वरां संस्पृक्ष्य विन्यसेत् हृद्यर्कपरीतद्वर्णान्नाभौ द
शदले न्यसेत् दशवर्णालिङ्गमूलेषु दूलेषु तथेश्वरी चतुर्दले तथाधारे चतुर्वर्णांस्ततो न्यसेत् भूमध्ये
द्विदले हक्षावित्तां तर्मात् कान्यसेत् इति तद्वर्णान् द्वादशवर्णान् न्यासप्रकारस्तु प्रागेव नित्यपूजाप्रयोगे
दर्शितं सारसंग्रहे मस्तके मुखवृद्धे च नेत्रकर्तुषु विन्यसेत् नासागंडोष्ठदंष्ट्रेषु समूर्ध्वस्थेषु विन्यसेत्
पाणिपादयुगस्यापि संध्येषु न्यसेत् क्रमा पार्श्वयोषु षष्ठसन्नाभिजठरेषु प्रविन्यसेत् हृदोर्मूलककुक्षौ

राम

८३

सर्दमलेषु रुदादिच करपशुगलेचैव जठराननयोर्नसेत् योमांतसौरसनयायुतकर्णिकांतत्किं जल्कग
स्वरयुगं प्रविलिख्य पत्रे वर्गाष्टकंतदनुभूमिपुरेणावीतमासासुवाक्षरयुताश्रिपुयेतयुक्तं अस्मिन्पीठे जयेद्विं
नवशक्तिसमन्विते मेषाप्रज्ञाप्रभाविद्याधीर्धृतिस्मृतिवृद्धयः विद्येश्वरीतिगदिताभारत्याः पीठशठशक्त
य सिद्धसारस्यते बीजं च सर्वसंकांते कमलासनमुच्चरेत् उंतेनमः पदव्यूयादयं पीठमनुर्मत बीजं यंत्रमथ
स्य सारसंग्रहे अंगानि संयजेदादौ स्वरद्वंद्वंततोर्चयेत् अष्टवर्गास्ततोभ्यर्च्य तच्छक्तीरव्ययक्रमात् कुंडा
भासाक्षविद्यायुस्करयुग्मातलेष्विमा व्यापिनी पालिनी युक्ता पावनी केदिनी ततः धारिणी मालिनी षष्ठां
हंसिनी सांतिनी तथा ततः संपूजयेन्मन्त्री ब्राह्म्याद्यास्तदनंतरं लोकपालांस्तदस्त्राणि प्रयजेत्क्रमतः सुधी
इति अथ प्रयोगोलिख्यते तत्र तावत्प्रातरुत्थानादिमातृकान्यासांते योगपीठन्यासां व्यासपूजांते कृत्वा
स्वपुरतः स्वर्णादिपट्टे कुंकुमादिभिः सकैरदलदलार्जैर्परिवेष्युक्तं चतुर्द्वययुक्तं चतुरस्रयवेष्टितम
ष्टदलकमले कृत्वा तत्परिणाममध्ये सकारौकारयुक्तं हकारं विलिख्य तत्केशरेषु स्वायादिषादि क्षिरो
नक्षत्रिक्रमेण सविंदुशोडशस्वरात्मभ्यस्थबीजानि मुखान्विलिख्य तदलेषु कवटपयशालाख्यानष्टव
र्गास्तथैव लिख्य चतुरस्राभ्यंतरे चतुर्दिक्षु सविंदुवकारं तत्कोषु सविंदुवकारं विलिखेदिति पूजाचक्रं निर्मा

शि. चं

८४

यश्रीपार्षादिपीठे संस्थाप्य तत्र मूलमंत्रेण पुष्पाञ्जलिं स्याद्योदकेन पोष्य तत्र प्राग्बन्धूकादि परतत्वाच्चिंतं पीठपूजां
वियाष्टदलकेसरेषु स्वाग्रादि प्रादक्षिणेन ॐ मेवाये नमः सर्वप्रज्ञायै धृत्यै स्मृत्यै बुध्न्यै विश्वेश्वर्यै इति मन्त्रांते
संपूजा मंत्रमध्यस्थं बीजमुच्चार्य सर्वशक्तिकमलासनाय नमः इति समस्त पीठं संपूज्य तत्र प्राग्बन्धूकान् नमस्ति
परिकल्पावाहनादि पुष्पांतैरुपचारैः प्राग्बन्धूकान् संपूजाष्टदलकेसरेषु आग्नेयकोणे ॐ कं ५ आं हृदयाय नमः
ईशाने इचं ५ ईशिरसे नमः नैऋत्ये उंटं ५ उं शिखायै नमः वायव्ये सतं ५ सें कवचाय नमः देव्यग्रे ॐ पं ५ औं
मेत्राय नमः देव्याग्रादिवतुदिक्षु अयं १० अः अस्त्राय नमः इति षडंगानि संपूजाष्टदलके शरैरेव देव्य
ग्रादि प्रादक्षिणे ॐ अं आं नमः ॐ इं इं नमः इत्यादि प्राग्लिखितस्वरद्वंद्वकं संपूजाष्टदलेषु देव्यग्रद
लमारभ्य ॐ कं ५ नमः इत्यादि पूर्वलिखितवर्गाष्टकं संपूज्य देतेषु वर्गाष्टकेषु ॐ व्यापिरोपे नमः एवं पालि
त्यै० क्रौं दित्यै० धारिण्यै० मालिन्यै० दंसित्यै० हुं श्रुं तित्यै नमः इति देव्याग्रादि प्रादक्षिणेन संपूजाष्टद
लाग्रेषु ॐ आं वास्यै नमः एवं ईमाहेश्वर्यै उं कौमार्यै० ऋं वैष्णव्यै० लूं वाराह्यै० औं चासुंडायै० अमहाल
क्ष्म्यै इति प्रादक्षिणेन संपूज्य चतुरस्रांतरालबीथी द्वये प्रथमबीथ्यां गरुडैकाक्षरप्रकरणोक्तप्रका
रेणोद्गादीन् संपूज्य अथवा ॐ लं इंद्राय नमः ॐ रं अग्नये० एवं तं यमाय० क्षं निरुतये० वं वरुणाय०

राम

८४

८२

यं वा यवे० सं सो माय० इं ई शानाय० इं डेशानयो हर्म धे आं व सुरो नि ऋ ति व रु रा यो र्म धे डिं अ नं ता य इ ति वा संपू ज्य
 द्वितीयवी न्यां उं व ज्ञाय० एवं श न्नो दं शाय० ख द्राय० पा शाय० अं कु शाय ग दायै० त्रिभू लाय० पद्माय० चक्राय० इति संपू
 ज्य मूलमुच्चार्य सांगा यै परिवारा यै० श्री मातृ का सरस्वतै नमः इति त्रिपु ष्यां जलिना संपू ज्य धूप दी पादि प्रा ग्वत्सर्व स
 मापयेदिति तथा एवं कुर्यान्मास लक्षे जपे ध्वजे च मंत्र वित् तदंशं हो न जुहुयात् न धुर त्रय लोलितैः तैले शुद्धैस्त
 प रणा दिततः कुर्यात्समाहित सत न्या स जप रूप लक्ष द्यात्मकं पुरश्चरं हो तदंशं हो मादिकं च सिद्धं सत कृत
 युग परं कला चे तच्चतुर्गुणं कार्यमिति एवं सिद्धे मनौ मंत्री प्रयोगां निज वांछितान् साधयेत्सर्व सिद्धा र्थं गुर्वनु
 ज्ञा पुरश्चरं स्वगौरु प्य तथा तां प्रवर्ग शो दश दिक्षितं सतैस्तुरचितं सम्पु चकं सर्व काम दं गर्वः पंचविंशति
 दिग्दश रूचकं अंगुलीयकं अष्टोत्तर सहस्रं तु जपित्वा जुहुयात् तथा हस्तेन तत्समादाय सिते संपात सर्षिपा
 अभिषेक प्रकरेण घृते विन्यस्य मुद्रिकां मातृ कां पूजयेत् तत्र सांगां सावरणां बुधः अभिक्ताय शिखाय मुद्रां
 तां चिंतयेद्गुरु मुद्रा धारी ग्रह शुद्ध स्या यमसृगं सयैः विमुक्त सुविरं जीवेत्स धाने निजयी भवेत् अस्यार्थ
 पंचविंशति भागैः सुवर्णैः षोडश भागैः रूप्य दश भागैः स्तमैः श्व पृथगंगुलाय कत्रयं कारयित्वा पूर्वोक्त विधि
 ना कुंडा दावा मि संस्थाप्य मातृ का विधया घृते रष्टोत्तर सहस्रं मुद्रिका यां प्रत्याकु ति हुत शेषं संपादयन्तु त्वा

शि. च
८५

प्रायुक्तविधिनाकुंभे संस्थाप्य तमिन्कुंभे संपातसिक्तां नो मुद्रिकां निक्षिप्य पीठपूजां पुरस्सरंतं तस्मात्कासरस्वतीमा वा
सुसांगां सावरणां संपूज्य तेन जलेनाभिर्हिक्ता यतां मुद्रां दद्यात् सोपिविज्ञाभिर्गुरुं संवाप्य तो मुद्रां धारयेत् उक्तफलभा
भवति प्रधनैः संयामे अत्र यद्यपि धातुयेण मुद्रां कारयेदित्येवोक्तं तथा तु त्रयस्य पृथग्मुद्रां करणं तदेकीकरणा
दिकंच तंत्रांतरादवगंतव्यं उक्तंच मंत्रं तंत्रप्रकाशे सोमसूर्याग्निरूपासुर्वर्णा लोहत्रयं तथा रूप्यसिंदुः स्य तो हेम
सूर्यस्ताम्रं दुताशनः लोहभागाः सममुद्रिष्टाः स्वराक्षरसंख्यया नैलेहैः कारयेन्मुद्रामसंकलिनसंगतां साग्रं
सहस्रं संजप्य पृष्ट्वा नो जुहुयात्ततः तस्यां संपातयेन्मंत्री सर्पिषा पूर्वसंख्यया इत्यादि तथा सारसंग्रहे तोयं पि
वेदिना दौघः त्रिवारं जपमेतया वत्सराजाय ते सम्पत्सु कोपिकविलभाक् अस्यार्थः प्रातः संध्या वंदनानंतरं
चुलुकेन जलमादाय तन्मध्ये वक्ष्यमानमातृका त्रयं विभाज्या कारादिक्षकारांतां मातृकां त्रिः संजप्य तज्जलममृतं भा
वयन्मूलाधारज्जिह्वायां तं सारस्वतो नादिडी पशिखाकारं ध्यायेत्तस्यां होमधियां पिवेत् एवं प्रतिदिनं कुर्वन्तश्च
तुर्विधं पाठित्यं स्वात्मज्ञानं च भवतीति परमरहस्यार्थः वास्वीरसेन वचया पयसा पाचयेच्छुनं भौषधभयसम
भागं माघं अयुसप्तमनया भक्षितं कविताप्रदं अक्षरौषधिं संपक्वपयसा पूजयेद्यत्तं पयसा जलेन सहस्रं
जप्रेन ततः साध्वे सिचेत्सुमंत्रवित् सस्यान्मेधेदि राकीर्तिर्दीर्घायुः कवितायुतः बंध्या च लभते पुत्रं नानागुणं

राम
८५

गरालमिति अक्षरौषधयः प्रागेव पुरश्चरसो प्रोक्ता तत्र रात्रे कृत्तव्या वृत्तं चाष्टपत्रमञ्जुमहीपुरं विधाय विलिखेन्मध्वे हं
सहस्रनशक्तिकं कूटं स्वराक्षेसरेषु वर्गान्मन्त्रेषु चालिखेत् पञ्चपञ्चाक्षरोपेतान् दवां कृदि विदि सुच स्वरेषु पुनरुक्ता
निपञ्चान्पानितुपञ्चवै संयजनाद्यजनन्यभेदतां भूद्विरन्वय सवाता निधराश्वेनशक्तिस्तन्यं चकं भवेदिति हं सो ह
कारः हत्सकारः वनमौकारः शक्तिर्विशर्गः दावः उकारः अं वुवकारः वातभकारः वक्त्रिरिकारः धरा उकारः त्वः
अनुस्वारः शक्तिर्विसर्गः अथैतद्यंत्ररचना प्रकारं तत्र प्रागुक्तं पूजाचक्रं विधाय तत्र प्राग्देवमध्यस्थं कूटादिसक
लवर्णान्विलिख्य षष्ठसप्तमाष्टदलेषु षष्ठे यलवशासप्तमे षसहस्रक्षितिर्वर्गद्वयं विलिख्याष्टमे अईउअं अं इति
पञ्चाक्षरारिचतुरस्रेऽपि प्राग्देववकारउकारौ लिखेत् अत्र वकारउकारलेखनं न्वदि क्षपिसविंदुकं वर्णद्वयं लि
खनीयमिति मनोरमाकारं संतं तथा एतद्यंत्रस्य मध्यस्थं नाम कृत्वा प्रयोजयेत् प्रातर्मूर्द्धि शिरोविंदुविं वस्थ
सर्वसंपदे अभिखेकाश्चधारणात्पूजनाद्गोहकल्पिते स्थापय्य हृद्देशादौ यंत्रं सर्वार्थसिद्धिदं एतद्यंत्रस्य मध्य
स्थाः देवतासकला अपि संनिधिफलदानं च साधकानां वितन्वत इति अत्र पूर्वकस्यार्थमर्थः उषः काले ब्रह्म
रधुस्य सहस्रदल कमल मध्यगतवदमंदल मध्ये प्रोक्तं यंत्रं स्वाभिष्टसाधनामगर्भभावयेत् तेन तत्र फलप्राप्ति
र्भवति अथ भूमावेतद्यंत्रं सिंहारादिनोत्कीर्य तत्र प्रागुक्तविधिना कुंभसंस्थाप्य वसौ षधिस्काथजलेनापूर्वतत्र

शि.चं
८६

देवीसंपूजाभिषेकतः स्वाभिमतफलप्राप्तिर्भवति यद्वाभर्जादायालिरव्ययथाविधिधारणात्स्वर्गादिकल्पितेयंप्रागुक्तविधि
नांदेयाः पूजनातामुदौकलितस्पर्शदौयथाविधिभूम्यंतस्थापनाच्चस्वाभिमतफलसिद्धिर्भवतीति द्वितीयलोकस्या
यमर्थः तत्रसकलदेवताचक्रप्रतिष्ठासुवर्णारजतताम्रान्यतमेनकृतेपट्टेयंत्रमुत्कीर्यमध्येतद्देवतानामपूर्वकसन्नि
धेहिनिविलिख्यप्राणप्रतिष्ठां कृत्वातत्रदेवीयथोक्तविधिनासमभ्यर्च्यमातृकयालमात्रं तद्यंत्रं स्पृशन्तपितृतातत्त्ववि
मूर्त्तात्मासुपूजिततच्चक्रं प्रथमं भूम्यंतः संस्थाप्य तदुपरिनिजवांछितदेवतांमूर्त्तियथाविधिस्थापयेत् एवंकृतेत
स्यादेवतयाः सान्निध्यं संविशेषं भवतिस्थापियितुश्चसकलभीषितफलं भवतीति अथैतन्मातृकायायेयेन्यासमे
दादास्ते सर्वे प्रागेवमित्यपूजाप्रकरणे सप्रमाराप्रदर्शिताः तेषामपि पूजापासनादिकं सर्वंप्रोक्तविधिनैवविधेयं अ
थप्रपंचयागेयोविशेषः सलिरव्यते तत्रादौमंत्रनिरुक्तिं श्रीसारसंग्रहे अकादिसुधांतातः प्रथमोत्रमनुर्मतः
शांतां तश्चहकाराद्योद्वितीयोमंत्रईष्यते तृतीयोपिसमाख्यातोहकाराकारविंदुभिः सकाराकारसर्गेश्चेद्वियषट्
कात्मकोभवेत् चतुर्थोपिससौकारहकाराकारविंदुभि आत्मांतः करणात्मायंपंचवर्णोमहमनुः पंचमोपिसका
रश्चचकाराकारकौतनः हकाराकारकौचाथपंचवर्णात्मकोभवेत् इति अस्मार्थं प्रत्येकंपंचमंत्राणामवयव
चनिरूपणं करोति अकारादिरिति अकारोकारमकारविंदुनादशक्तिशांताख्यसप्तभेदात्मकः प्रणवः प्रथममे

राम
८६

त्रयमर्थः हकाररेफईकारविंदुनादशक्तिशान्तात्मकं भुवनेश्वरीबीजं द्वितीयमंत्रः हकारविंदुसकाराकासर्षोस्तृतीयमं
 त्रः सकारौकारहकारविंदुभिः श्रुतुर्थः सकारवकाराकारहकारात्मकः पंचमः इति तथा ब्रह्मत्वयोगाद्ब्रह्मात्रमुनि
 त्वेन निगद्यते ज्येष्ठार्थवाचकं प्रोक्तं परमाख्यं पदं बुधैः गायंते त्रायते यस्माद्वायत्रं छंदयित्यतः यस्मादतिशयः क्वापि
 तेजसो नैव विद्यते परं यदेतत्प्रोक्तं परं ज्योतिश्च देवताः अर्थः ऋष्यादिशब्दनिष्क्रिमाह ब्रह्मत्वादिति वेदांतादि
 षु विचारितेषु यदादित्याज्योतिस्तु यत्सर्वस्मादतिशयं पिच्छं अशो ज्योतिप्रतीयते तज्योतिर्वेदेनेति तथा स्वर्गार्थस्वे
 ति शब्दो यमात्मा र्थे यथा भवेत् हाक्कानार्थोपि गत्यर्थः सर्वतो भावतस्ततः स्वर्गो मनोस्वरूपं या स्वाप्तास्तेजः परंपराः
 स्वाहाकारेण सारव्याताहुतं यस्यां समीरितं तेजो रूपं तु यद्वाप्ते सशब्देन तदुच्यते अहंशब्देन चात्मापि द्वयोरैकानतो
 भवेत् सोहं मंत्रो विधानेन हंकारो हं वदेत्ततः सदृश्येन विदुषं सर्वास्मावभासकं नित्यं व्याप्तिं च निर्लेपं हंत मंत्रो वदे
 ततः चराचरस्पृजगतः सारभूतं गुणात्मकं जनकं सर्वभूतानां मायाविजेन वोच्यते अकारश्चैर्मकारो नैस्त्रिभिर्भेदे
 गुणात्मकै भावयेत्तानुयः कुर्यात्प्रणवार्थं स उच्यते हृद्वातुर्हरणार्थः स्यादतिष्ठं मंत्रिणस्तु यत् संहरेत्तन्महः प्रो
 क्तं वरौ हरिहरैर्ध्रुवं स्वर्गार्थ इत्यादि श्लोकामयमर्थः तत्र स्वाहा इति पदत्रयमस्ति तत्र स्वशब्दः स्वर्गवाचकः आ
 त्मवाचकश्चादित्यक्षरं आततेत्यस्मिन्नर्थे आभिच विधौ व विधौ च भवति हा इत्यक्षरं आक्काने ओतौ च वर्तते तेना

शि.चं
८७

त्रस्वसमीपादारभ्यस्वर्गवधिकं व्याप्रासर्वदेवगणान् हविर्भागार्थमाहूयानयतियस्याहुतं वशमीरितं स्पतेजः परंपरास्वाहाका
रेणो व्यतइर्थ तेजो रूपमिति सर्वतो व्यापन्नपरमानंदस्वभावतयोत्कृष्टलक्षणां ज्योतिर्जगत्कारणो सोहं मंत्रेणो व्यतइत्य
र्थः सुगमन्यत्र अथ प्रपंचयागस्य प्रभावमाह सारसंग्रहे प्रपंचयागमंत्रो यं प्रपंचस्यादिकारणं प्रपंचयाग आख्या
तो न्यासो येन नृयः कृतः अंगे रौज्वलने द्वौ होमो त्रिदिविधो मतः अकारादीस्तु विख्याता वा स्य ज्ञानेन्द्रियात्मकः प्रत्ये
केन्द्रियसंज्ञासंज्ञगच्छाप्रमत्तसुतै परात्परतरं लोके ज्योतिरैशं नृयद्भवेत् तस्मिन् ब्रह्मानले होमो ब्रह्मज्ञैर्मंत्रिभिरु
यः कृते ज्योतिर्मयैः सम्पकमनुभिस्तं प्रवस्यते ब्रह्मात्मकहविर्द्वयैस्तद्विदो ब्रह्मरूपोर्पणं वर्णानां भेदतो भिन्नमि
त्येति थिलतांगतं शरीरंचर्मसन्नद्रुंसोणितामिषसंहतं मेदोमज्जास्थियुक्तं गन्तरत्वेन संमतं ब्रह्मानले महा
त्वस्थे सर्वव्याप्रे निरंजने यो हू होति कृती मंत्री शुद्धात्मा महसानिधिं अशेषमंत्रसंज्ञापेधाने पूजनिकर्मणि
अधिकारो स एव स्यान्नेतरः फलभाजनं केवलेपि च विद्वंत्यं कलादिः केशवांतक श्रीकंठाद्यैश्च संयुक्तो माया
बीजसमन्वितः लक्ष्म्याश्च कामबीजाद्यो बीजत्रययुतोऽपि च प्रपंचयागसंयुक्ता दशन्यासा समीरिता वांछि
तार्थप्रदा सर्वसर्वमंत्रेषु कल्पिताः एते शुश्रेष्ठ आख्यातप्रपंचाक्षययागकः ज्ञानदः पुष्टिदश्चाथ सर्वसंप
त्करस्तथा विशेषतो ग्रहभुजप्रपंचाज्ञाननाशकृत् इति तथा प्रपंचयागमंत्रेण यथा होमो विधीयते य

राम
८७

८५

यद्यैस्तथातनियमयधभातेवुधैः एतत्सर्वविधानेनकथयामियथातथ उक्तेनैवप्रकारेणगणपत्यवसातकं आज्येन
हुयान्मन्त्रीनद्वदेकाहुतिहुनेत् प्रपंचयागमन्त्रेणहृतेनैवततःपरंः वटोदुंबरसंभूताःपर्ययाःपिप्पलस्यच पर्यटी
प्लक्षः समिद्धस्तिलसिद्धार्थहविराज्यानिचक्रमात् एतद्व्याष्टकंप्रोक्तं हुनेदेतेनमंत्रवित् दशायुतेविधानेनतदधर्म
थवानुयः यथाभिलषितानत्रभोगान्मुक्तासुखंहिसः देहान्तेमुक्तिमाप्नोतिपुनर्भिक्षार्थितानतः चोरशत्रुग्रहव्याधि
सर्पराक्षसदोषनुत् चतुशतंतदध्वान्द्वंद्वहुतंमते तत्रदोषानुसारेणहोमसंख्याप्रवर्धयेत् रबिसंख्यसह
स्राणिहुनेद्व्याष्टकंनयः एतद्विगुणतश्चाथचतुर्गुणतस्यवा भूतावेशग्रहावेशजूर्त्तोदीप्तिविनाशयेत् शास्त्रे
क्तक्रमभागेनजपपूजादिकृत्तुयः स्मृतिभ्रंशोभवेत्तस्यहोमद्व्याष्टकेनसः सहस्रसंख्ययाकुर्यात्स्वप्नोभवतिन
क्षरान् प्रत्येकंद्विसहस्रयोहुनेद्व्याष्टकेनतु अपस्मारंस्मृतिभ्रंशोशापदोषंसनाशयेत् द्व्याष्टकंत्रिमध्वतं
लक्षमानंहुनेतुयः प्रादुर्भूतेनमहतातस्यैश्वर्येणतत्क्षरान् देवैदस्यमहालक्ष्मीःस्थिरारुक्षतराभवेत् लक्षं
लक्षाद्वकंवाधमधुरत्रयलोलितं द्व्याष्टकंहुनेशोवैवत्सरत्रयमध्यतः त्रैलोक्यसकलंतस्यवशेतिष्ठतिनान्यथा व
शादिसाधनंप्रोक्तं हुनेद्व्याष्टकेनयत् प्रासवृद्धादिकंहोमेजानीयाकार्यगौरवान् शुद्धैस्तिलैस्तुलसंयोहोमं
कुर्याद्यथाविधि महापापानिनस्याशुप्रलयंनानिनान्यथा लक्षंकमलहोमेनमहालक्ष्मीप्रजायते हविषापुर

शि. चं
८८

खिदोहोमो घृतहोमो यश्मकरः मालती पुष्प होमोऽपि सर्ववशप्रदो भवेत् सामुडलक्षणां कुन्वातथा वशप्रसाधयेत्
अथ शालिमुद्गुतांस्तुलास्तुष्टु चर्मायेत् मकरत्रयसंयुक्तं चूर्णो नैव साधका साध्यप्रतिकृति कुर्यात्संस्तु संपूज्य
तां स्पृशत् प्राणास्थापनमंत्रं तु जपेत्साष्टशतं ततः विभज्य जुहुयात्मंत्रीनां न्यासक्रमतो निश्चि संप्रणंत्रं प्रकुर्वीत
नरं च स्त्रियमेव च ब्रह्मी करोति ऋतिनात्र कार्या विचारणा सामुडलवशाऽपि पुत्रत्या फलमीदृशं वरणीयं धि
विपक्वेण पंचगव्येन पूरिते चूर्णसंस्थापिते धस्ताद्वद्वि कुरुते प्रदीपयेत् प्रादुर्भूते ततस्तस्मिन् घटानौ जुहुया
दुतं अष्टोत्तरशतं मंत्रीभसितं पतितं च यत् तावत्संख्यं च संजप्य गृहीयात्सर्वसिद्धिदं भक्षणागात्रलेपाच्च तिल
कत्रियया तथा मस्तके धारणात्सद्यः सर्वं नश्यत्पुपडवाः भूतप्रेतपिशाचादिविशरोगादिनाशनं सर्ववशकरं
संश्रीसाभाप्य जयप्रदं सस्त्रसंख्यं केहोमो तदानीं गुरवे बुधः फलं पलाईकं वापि दद्याद्रेतो वरस्पृश कल्पवृ
क्षाद्येथा देवा लभंते वांछितफलं प्रपंचयागतोऽप्येवंसाधको भीष्टमश्रुते अथैवं मानकाविशोपासका नाम विष्टो
पासकानां च न्यप्राणाग्निहोत्रहविलिख्यते तत्र श्रीसारसं ग्रहे प्राणाग्निहोत्रं वक्ष्यामि सर्वसिद्धिप्रदायकं
हितार्थं सर्वलोकानां मंत्रीणां च विशेषतः वृत्तपद्मासनपूर्वं सरलंगशुभासनेः उपविष्टः प्रसन्नात्मा प्राप्नुय
स्थिरमासनं भुवनेऽहीहकारेण सत्वरूपेण लोछितं मध्यं यस्मै तदीयेन मावाक्षिरजसा हृते रेफेणानमसा चै

राम
८८

चवेष्टितं च त्रिकोणाकं पूर्वराक्षसवाद्यश्रीमूलाधारं विविक्तयेत् मध्ये प्राच्यां प्रतीच्यां च कौबेर्यादक्षिणोत्तरां तस्मि
 नेवसमेपंचस्मरेत्कुंडानि मंत्रवित् सर्वदा ज्वलदग्नीति स्वीयकार्यप्रसिद्धये आवसर्थां च सभ्यं च तथा हवनीय
 कं आभ्याहार्यः पुनः प्रोक्तां ह्यसंभवत्यपि मध्यादिक्रमनस्त्वेवं नामतो मुनिचैव हि प्रभाजालनिदानाद्रिज्ञा
 नरूपात्तिरंजनात् मूलप्रकृतिरूपं श्रवकल्यादित्यात्तिरंतरात् द्वादशोत्तस्थितान् सर्वावर्गाहेतोः परात्मनः
 निर्गतं मातृकामंत्रीसुधान्तिः स्पेदरूपिणी तिलोक्रमद्रिनामेकैकाक्षरतो धिया होमयेत्तेषु कुंडेषु ज्वलत्
 निषुदेशिकः स्युष्टुमारकतप्रख्याः क्षादयः पंचवर्गाकाः पंचयत्राभवत्रीरुगोमेदाभाश्रयादिका नीलवर्णा
 श्रमाशासुर्नीशा विदुमसन्निभाः शादयो वज्रसेकाशास्तावंतः परिकीर्त्तिताः पुष्परगन्धिषश्चांताः कांता
 वैदूर्यवर्गाकाः नववर्गाधिया पुनैत्रानामधिदेवताः होममेव विधानेन कुर्युयेनुदिने बुध पंचाशत्संख्या
 तेसु संमता भुवनत्रये स्वर्गावस्थादिकैराद्या भाग्यवंतः शुभोदया ये वर्णा यत्र दूयंते तानहं वक्षि संप्रतं संव
 र्त्तकंचतस्रष्टं पंचवर्गान्विकालथा शोदशस्वरज्जिंटीशा शर्वाश्रततः परं दशैताविधि वत्कुंडे आवसम्भा
 दयेज्जनेत् धरीवालिसुरीयं च वर्गाणां चतुरीयका मल्लकंचहराख्ये चाप्यमरे शोदशाप्यमून् सभ्याख्ये जु
 ज्ज्यात्कुंडे मंत्रवित् दनंतरं नकुलीशं चतस्रष्टं वर्गाणां चतुर्तीयकान् सप्तोत्तस्थितान् कुंवापि वामनेत्रं च

श्री.नं

८९

शीक्रमात् संजुहोतुयथान्याप्यकुंडे आहवनीयके मसप्रमदतीयौ चवर्गारां च द्वितीयकान् भौतिकारणातिथीशारवौ
सक्षमयज्ञमनेतरं अन्वाहार्याभिधेकुंडे वरानिना नुने क्रमात् वायुं च नायुं च वर्गान् ग्रामं च पादिकान् अधरं च क्रिये
चापि नारायणमिमान् दश गारुपत्याभिधेकुंडे हुने मंत्री समाहितः वरा होमक्रमेनैनं यथावत्परिकीर्तितः आ
काशेन शत्रुजातं तु मंत्रवित् आवश्याभिधेकुंडे जुहुयात्तदनंतरं वायुना तद्गुणं पूर्ववद्दिना पश्चिमेततः रूपं कु
ंडे हुने मंत्री पयसारससंचये उत्तराख्ये हुने कुंडे दक्षिणे तदनंतरं धरया सर्वगंधं च मंत्रविजुहुयाद्दशी प्रल
यानलयं काशज्वलदग्निश्च हर्निशं होमं कुर्वीत कुंडे शुमान् कावर्गसंपुते नित्यं शुद्धपरानंदचिद्रूपात्पाविराजते
ध्रुवमग्नादिकं होममजपांतं तु पूर्ववत् पंचाशत्संख्यया कृत्वा तस्य तावद्यथाविधि जीवन्मुक्तो भवेन्मंत्री चिरजीवी
च जायते तेजसा सूर्यकल्पो सौ हर्ता कर्ता च संभुवत् अस्यार्थं तत्र पद्मपद्मासनः प्राशुखो मृदासने समुपविश्य
प्रागुक्तलक्षणो स्वमूलाधारे भूवनेश्वरी बीजमंत्रस्य सत्त्वगुणात्मकेन हकारेणाक्रांतमध्यप्रदेशं तत्परजोगुणा योन
हकारेणाक्रांतमध्यप्रदेशं तत्परजोगुणात्मकेन वामाक्षिरागवृत्तं तमोगुणात्मकेन तदीयरे फेनवेष्टितं त्रिकोणम
निमंडलं पूर्वनिष्कृतिवायुगताणि अक्षरानि कोणानि यस्य तादृशं मूलाधारे विंशतिं तस्मिन् मूलाधारे मध्यपूर्वपश्चि
मोत्तरदक्षिणेषु आवसथ्यसम्प्राहवनीयान्याहार्याणां द्वाविंशत्यानि पंचकुंडानि ज्वलदग्निशिखासमाकुला

राम

८९

निर्वाक्षितार्थप्रदानिसंविन्पसर्वनेजःप्रकाशप्रतिविबहेतुभूतानवश्रिक्तचैतन्यात्मकात्सकलवर्णाकाराणाशब्दव
 सात्मकमूलप्रकृत्यात्मनोद्वादशांतस्थितान्कल्यात्राग्निशिखान्स्फुरत्कुहरकेषु कुंडेषु वक्ष्यमाणक्रमेणावर्णा
 त्मनसा जुहुयात् तत्रवर्णानां रत्नवर्णात्तमाह स्फुरितिरत्नानामधिदेवतत्वेनग्रहानुपदिशति केतुरिति अमृत
 मयत्वेन ध्यातानारत्नसंवर्णावर्णानां मोहमाह होममेवमिति पंचकुंडेषु पंचाशद्वर्णानानेकैकस्मिन्कुंडे होतव्यान्व
 र्णान्दर्शयति संवर्तकमित्यादितिः संवर्तकः सकारः तस्य षष्ठ्या तिलोमेन शकारः पंचवर्गानिकाः विलोमेण
 मरामृज -- शस्वरः अंजीटी सकारः अर्वाशुकार सतान्दशवर्णानावसक्षारे ये कुंडे जुहुयात् धरालका
 रः गालीतुरीयोवकारः वर्गतुरीयकाः विलोमेन भधटजश्वाः मस्तकमेहरः लस्वरः अमरेशडकारः सतान्द
 शवर्णान्सभ्ये जुहुयात् नकुलो सोहकारः तत्पष्टोलकारः वर्णानां तृतीयकाः वदडजगाः सद्यांत औकारः स्था
 नकोलकारः वामनेत्रे इकारः सतान्दशवर्णानाहवनीये जुहुयात् यसप्रमः सकारः द्वितीयो रेफः वर्गानां
 द्वितीयकाः फथठछवाः भौतिकांतमौकारः अतिथिसकारः ऋस्वरः सक्षमईकारः सतान्दशवर्णानन्वाहये
 जुहुयात् वायुषष्ठः मकारः वायुर्यकारः वर्गाद्याः पतटचकाः अधरसकारः क्रिया ऋस्वरः नारायणाभा
 कारः सतान्दशवर्णान्गार्हपत्ये जुहुयात् इति होमप्रक्रियाप्रकाशु ॐ क्रीं संहंसः सोहं स्वाहेत्यादिक्र

शि.चं

२०

मेरासकस्मिन्कुंडेतेकैकवारंपुनः पुनर्जुह्यात् अत्र अह्निबलेति श्रुतेपरिशिष्ट आकारः सर्वाधारो बलरूपेण भा-
तव्य अथैव कुर्वता साधकानो भोजनकाले कर्तव्य प्राणानि होत्रविधिर्माह सारसंग्रहे प्रत्यहं विधिना तेन भोजनं कु-
रुते यदि गार्हपत्यादि कुंडानितदा प्राणादि वायवः उद्धरेत् कुंडनामानि सप्तमी सहितानि तु प्राणादीनां वनामानि
सप्तम्यंत समुद्धरेत् हिरण्यानंतरं वर्णागगनानंतरं तथा रक्तांते कृष्णशब्दांते सुप्रभांते तथा भवेत् शुचयपदमा-
भाष्यपावका इति चोद्धरेत् अग्निं विहृत्य शब्दांते आत्मानं च ततो वदेत् उपचर्य पदं पश्चाद् धर्धः तिर्यगुद्धरे-
त् पुनरुर्ध्वपदं वायः स्त्रीर्यगुर्ध्वं समं भवेत् गच्छतु वद्विजायां तान्ये च मंत्रान् समुद्धरेत् अहं वैश्वापदं पश्चा-
न्नरो भूत्वापदं भवेत् जुहो पदं पदं पश्चाच्चतुर्विधपदं वदेत् पयामो वे पदं द्यूयाद्विधानेन पदं वदेत् स्वाहा-
तं सर्वमुक्त्वा तु तृप्तिपयंतमादरात् तल्लीलो मं विधायाथ संस्कृतान्तेन मंत्रवित् अमृतेत्यादि मंत्रेणापीत्यात्
चलुकोदकं आचम्य विधिना पश्चाच्छुद्धाचमनमाचरेत् मूलाधारं समाभ्यधादशांतावधि स्मरेत् जीवात्
मानं जगद्धा प्रणित्य मेकमनस्यं प्रकृतिस्थं शुभं शांतं मां द्योतरहितं परं हवनीतेन शुद्धेन कुनेनापि सुतर्पितं
सर्वं गलत्सुधां रूपं पंचाक्षरं सिद्धितं भुक्त्वा हविर्दुतं मंत्री सज्वलत्पं यवक्रिकः प्रातः सायं च कुर्वीतो मंत्री प्रा-
णानि होत्रकं गर्भस्थि च भवं क्लेशं न विंदति कदाचनेतिः अस्यायमर्थः तत्रादौ प्राणादि पंचमंत्रां उच्यते गा

राम

२०

हंपतेत्यादिभिः अयमर्थः गार्हपत्ये प्राणो हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका अग्निं विहृत्यात्मनमुपचर्योर्ध्वं गच्छतु स्वाहा
अन्वाहार्ये पाने गगनचयः पावका अग्निं विहृत्यात्मनमुपचर्योर्ध्वं धस्तिर्यमां छंतु स्वाहा आवहनीये व्याने व्यानरक्तव
र्णाः शुचयः पावका अग्निं विहृत्यात्मनमुपचर्यतिर्यग्ूर्ध्वं धस्तिर्यमां छंतु स्वाहा आवसथ्यो समाने सुप्रभावर्णाः
शुचयः पावका अग्निं विहृत्यात्मनमुपचर्यतिर्यग्ूर्ध्वं धस्तिर्यमां छंतु स्वाहा इत्येते मंत्रे पंचाद्वितीः पंचकुंडे
बुध्वा गार्हपत्यान्वाहार्यवहनीयसम्भावसथ्येषु प्राणा पान व्यानोदानसमानेषु हिरण्यगगनसु कृष्णसु प्रभा
वर्णाः शुचयः पावका अग्निं विहृत्यात्मनमुपचर्य अहंवैश्वानरो भूत्वा जुहोम्यन्नं चतुर्विधं पंचाक्षे वै विधानेनो
र्ध्वं धस्तिर्यमां सगच्छंतु स्वाहेति गार्हपत्यान्वाहार्यवहनीयसम्भावव्यानो यमशिशिरुरोऽमध्यमानि स्थिता नि
संचित्य पूर्ववदानेभ्यो धिकपरि शोणावदानेन बुध्वा पश्चात् प्रियंतं तूष्णीं होमहिया भुक्ता भ्रमता पिधानमसि
मंत्रेण तुल्यकोदकं प्राशपशुद्धाचमनं कुर्यात् एवं कुर्वतः फलमाहवातसायमित्यादि प्रपंचविंदुविनिर्गतवाम
तधारया समासिक्रमकारविनिर्गतचंद्रमंडलहृदयरूपेण विसर्वं ध्यात्वा गभ्यां प्रथमतः राग्निं दुने जौ विलि
सिताममृतपूर्णां सकारविनिर्गतविंदुभ्यां नाडी मार्गेणात्मनः सकलशरीरमापूर्याच स्थिताभ्यां रोगाः सर्ववा
धिना भवंतीति उक्तमातृकोपासनविधिमुपसंहरति विश्वस्मिन् चित्तं विशिष्टफलदां न्यासैर्जपेमातृकां

शिवं

८९

ध्यानैपूजनकाम्यहोमविधिभिः सम्पन्नं जेतो जना लक्ष्मीकान्तियशः प्रसन्नकविता नैरुक्त सर्वज्ञतां संप्राप्यानुदिनं
समस्तविभवान्मुक्तिं परंप्राप्नुयुः सुंदराचार्यलिखितः श्रीनिवासेन धीमता चंडिकायां प्रणीतायां प्रकाशोर्वि
शतिर्गितः इति श्रीसुंदराचार्यचरणारविंदद्वंद्वान्तेवासिना श्रीनिवासभट्टेन विरचितायां श्रीश्रीश्रीशिवा
र्चनचंडिकायां विंशः प्रकाशः २० अथ सारस्वतमंत्रा तत्रादौ भूतलिपिः तत्र श्रीसिद्धसारस्वते
अथ वक्षे महामंत्रा सरस्वत्या सुकामदान् वागैश्वर्यप्रदानि त्पमनर्गलकवित्प्रदान् तेषां दौ भूतलिप्या रच्यो मनुः
संयोज्यते प्रिये सारस्वते महामंत्रे गोपितं चानि दुर्धमः विद्मोः सकाशात् लक्ष्मणमुनयो बोद्धितं फलं लेभिरे सकलं
देविकिं बहुक्तेन सर्वद हस्वानां पंचकं वर्ग आदित परिकीर्तितं द्वितीयकथितो देवि शिवाद्या चतुरः स्वराः
स्वरायुवं ह्ये बुधरा नृतीयसंप्रकीर्तितः वर्गात्पाद्य द्वितीयां तृतीयैश्च क्रमादनी पंचवर्गां तं शांतभृगुभि
र्नवमो मनः नववर्गात्मको मंत्रो द्विचत्वारिंशदक्षरः स्वर्गनामादिना वर्णा श्रीकंठोच्चाष्टरत्नान्विता वर्गात्पाचं
तसंयुक्ताः क्रमेण कथिता अमी खवायुवं ह्ये बुधरा वर्गवर्णमता क्रमात् वर्गो द्वितीयो भूहीनू वारिभूविष्णुते
तिमः नवानामपि वर्गाणां देवता कथिता क्रत् विरंचिर्विष्णुरुद्राक्षा आश्विने यो प्रजापति लोकपालाः सक्रिया
दिशक्तयः परिकीर्तिता इति अस्यार्थः ह्रस्वानां पंचकं शुद्धं लृशिवाद्याः शिवस्कारनदाद्यास्तेन ससेसे

राम
८९

औइति खं हवायुर्ववकीरं भं बुवधराह वर्गश्चः कवर्गद्वितीयः खवर्गोपांत्यः श्ववर्गतृतीयो गसवमन्वेष्टपिवर्गश्च
अचछुडज राटठडठ नतथघद मपफभवइतिपंचवर्गा वांतशशांतकातगुस्सतेनशषसइतिनवमोवर्गः अ
थवर्गराणामाद्याक्षराणिदर्शयति वर्गराणामिति तत्रश्रीकंठअधुर्ध्वश्चखं वं हवर्गोपांत्यः इः जराणमाः वांतशअथप्र
त्येकमाकाशवायुवह्निचारिपृथिवीमत्तंवर्गराणांक्रमेणदर्शयति खवाद्यित्यादितस्यापवादमाहवर्गोद्वितीयइ
ति एकारादिवर्गेभूवाचकाक्षरं नास्ति तस्याक्षरचतुष्टयात्मकत्वात् अतिमोतवमः सकारादिवर्गः सतुवारिभू
मिवर्गाहीनः तस्यमक्षरत्वात् वर्गराणामधिदेवतादर्शयति विरिंचित्यादिसक्रियादिशक्तयः क्रियाज्ञानेकाशक्ति
सहिता तथा ऋषिस्तुदक्षिराणामूर्तिगायत्रीछंदईरितं सारस्वतीदेवतास्पगरिताविश्ववेदिता व्योमादिवर्गश्च
द्वैः स्पज्ञातिपुत्रैः षडंगकं आद्यवर्गद्वयस्याथनवर्गान्नवसुन्यसेत् आधाराधिष्ठाननाभिहृद्रलेषुसर्विंदु
को नादेश क्तां शिवेसंमपक्तराक्क्रमवशात्सुधीः तृतीयवर्गहाद्यर्गान्मसेम् द्वादिपंचसु मुखेसुपंचवर्गरा
स्थानेष्वेषुप्रविन्यसेत् दोषद्वयेषुमूलेष्वोपश्रलाग्रकेषुच मध्यदेशेतुजठरेषा श्वद्वंद्वसनाभिषु पृष्ठेवशि
ष्टवर्गराणान्गृह्णुषुविन्यसेत् सृष्टिन्यासेविसर्गाताविंदुसर्गातिमास्थितौ आदिद्वितीयकोपांत्यप्रतिमधो
मान्यसेत् सृष्टिपुक्रमागान्यसोसंहृतौविंदुसंयुतान् धानमस्यप्रवक्ष्यामिदेवेशिमुनिपूजितं शाश्वतंयंभू

शि.चं
९२

नमयं प्रवदंति लिपिपुमं विद्मि जं विं दुनादा द्रशिखं विश्वभराक्षरैः शाखासमूहैः सकलदिशा सुभुवि जं भितं जलवर्णाद
लघुनेनाच्छादितजगत्रयं वियदक्षरसङ्घैः फलैरातनमं विके सर्वभूताभ्यं नित्यं परामृतमधुद्वै सिंचं तं परमेशा
निदेवी वागीश्वरी सदा निगमागमसंस्कृतसमुन्नतिसुशोभितं शिवशक्तात्मकछायासमाश्रितजगत्रये यमाश्रित्य
मुनिं द्यौशावांछितार्थान् प्रवेदिरे एवंभूतान् वृक्षसमूहैव क्षरपंकजे वागीश्वरी स्मरे देवी सकलेष्टफलप्रदा कुंडा
भासासुरुकुचतटी शोभिचंद्रा द्रमौलिं हस्तां भोजैर्वजेजवटी पुष्टकं पुंकपालं विभ्राणां नामधुमदलसद्विकलां युग्म
नेत्रां देवी ध्यायेद्विपिमयतनुं यौवनप्राप्तशोभां इति ध्यात्वा महेशानि मूर्तिमूलेन कल्पयेत् तस्यानामा वा ह्यवागी
शीयजेदावरणौ सह पुराणानियजेन्मन्त्री केसरेष्ठपुरोक्तवत् अं विकाशाय जेत्यश्वा दक्षमाणा चतुर्दले अं विका
शभावा दुर्गा श्रीश्रमातृततो यजेत् जघपत्रे महेशानि तद्वहिषोऽशच्छदे कराल्याशाय जेच्छक्तिं वक्ष्यमाणा सुषो
डश वराली विकराली चतुर्तीया मासरस्वती श्रीदुर्गा वाचलक्ष्मीश्च श्रुतिस्मृतिरितीरिता धृतिश्च चमेधाव
मतिः कांतिरुदीरिताः भार्या च शोदशी षोक्ता खड्गवेदकराश्मा श्यामाश्च स्मेरवदनाः सर्वा वरराभूषिताः शार
दातिलके विशाङ्गी पुष्टियः प्रज्ञाशिनी वाली कुरुयुन रुद्रवीर्या प्रभानंदा स्यात्पोषणपृष्ठिदा शुभां कालरात्रिर्म
हारात्रीर्भद्रकाली कपर्दिनी विकृतिदंडिमुंडीः सेदुरखंडा शिखंडिनी निशुंभशुंभमथनी महिषासुरमर्दि

राम
९२

15
 ना इन्द्राणी च वरुणाणी शक्रा इन्द्राणी नारी नारायणी चैव त्रिशूली न्यपिपालिनी अं विकाङ्कादिनी चैव द्वात्रिं
 शच्छक्रच्छक्रयस्मृताः पिशाचास्पाश्रुकहस्तासपूज्याश्चारुभूषणा पिंगलाक्षी विशालाक्षी समृद्धिरेव च आद्रा
 स्वाहास्वधाभिक्षामाया संज्ञा वसुंधरा त्रिलोकधात्री सावित्री गायत्री त्रिदिशेश्वरी सुररूपा वदूरूपा च स्कंदमाता च
 त्रिप्रिया विमला च पलापश्चादरूणी पुनरारूणी प्रकृतिर्विकृतिः सृष्टिस्थितिः संहतिरेव च संध्यामाता सची हंसी
 10
 मर्दिका परदेवता देवमाता भगवती देवता कमला सना त्रिमूर्त्तिसप्तमुख्या सुरा सुरविमर्दिनी लंबोष्ठी वो
 र्ध्वकेशी च वदूरूणी र्धावृकोदरी रथरेखा कृपापश्चाच्छिरेष्वा तथा परा गगनवेगा पवनवेगा च तदनंतरं त
 तो भुवनपालाख्या ततः स्थान्मदनातुरा अनंगानंगमदना तथैवानंदमेखला अनंगकुसुमा विश्वरूपा सुरन
 यंकरी अशोभ्या सत्त्ववादिन्यो वज्ररूपा सुविर्वता वरदाख्या च वागीशा चतुःषष्टिसमीरिताः चापवाराध
 राः सर्वा ज्वाला जिह्वा समीरिता दंष्ट्रिन्यचोर्द्ध्वकेशपस्ता युद्धोपक्रान्तमारसाः सर्वाभरणा संदीप्रा पूजनीया
 5
 प्रयत्ननः ततो यजेन्नोकपालांस्तदस्त्राणि चतद्वहिः सर्वभूतलिपिं सम्पञ्जधात्री जनसुधीः वागैश्वर्यसमृ
 द्धः संघघनेरसुरैरपि इति अथ प्रयोग तत्र प्राग्वात्तः कृत्यादियोगपीठन्यासांतं कृत्वा सिरशि उदक्षि
 णामूर्त्तिं ऋषये नमः मुखे गायत्री छंदसे नमः हृदये लिपिरस्वती देवतायै नमः इति विष्णुस्य मम सर्वा

श्री. चं

९३

भिषुसिद्धयेविनियोगइति कृतांजलिरुक्ता ॐ हं यं वं लं हृदयाय नमः ॐ कं खं गं शिरसे स्वाहाः ॐ अं वं छं जं
शिखायै वषट् सां टं ठं डं कवचाय कुं नंतं थं धं दं नेत्राय वौषट् मं पं फं भं वं अस्त्राय फट् इति मंत्रैः उंगमा
संविधाय गलेः ॐ नमः ॐ सां टं ठं डं कवचाय कुं ॐ नंतं थं धं दं नेत्रायः हृदि ॐ नमः सवेनाभौ ॐ स्वा
धिष्ठाने ई मूलाधारे अं द्वादशांते औ शक्रो उं नादे सं विं दौ सं कूपे लं वामकर्णो वं दक्षकर्णो - मुखे यं मूर्ध्नि
दं दक्षमणिवं धे गं अंगुलिमूले धं कर्परे खं वा कुमूले वं अंगुल्यग्रे डं वाममणिवं धे जं अंगुलीमूले ॐ वा
कुमूले वं अंगुल्यग्रे यं दक्षगुल्फे उं अंगुलीमूले टं जानुविटं उरुमूले टं अंगुल्यग्रे सां वामगुल्फे दं अंगुलीमू
ले धं जानुनिथं उरुमूले तं पादाग्रे नं पृष्ठे वनाभौ भं वामपार्श्वे फं दक्षे पं उदरे मधूमध्वं स हृदये वं गु
ह्ये शं इति संहारन्यासः अथ सृष्टिन्यासः तत्र मूलाधारे ॐ नमः सवेत्वाधिष्ठानेऽहनाभौ
उः हृदि नमः गले लुः विंदौ लुः नादे सेः शक्रो नमः द्वादशांते औः मूर्ध्नि हः मुखे यः दक्षकर्णो रः वामे
वः चूडाधः लदक्षकर्णो गुल्यग्रे अः वा कुमूले वः कर्परे छः अंगुलिमूले धः गुल्फे दः उदरे मः दक्षपा
श्वे पः वामे फः नाभौ भः पृष्ठे वः गुह्ये सः हृदि षः भूमध्वे सः अमुखे यः चोरकूपे लं वाम
कर्णो चः दक्षकर्णो रः दक्षवाक् अंगुलीः मूले छः गुल्फे डः जानुनिठः वामपादां गुल्यग्रे नः वामोरु

राम

९३

मूलेनः अंगुलीमूलेधः गुल्फेदः जानुनिधः उदरेमः दक्षपार्श्वमनाभौमः पृष्ठेवः वामपार्श्वमः गुल्फेदः भूमधोसं
 हृदिमः इति न्यस्य ध्यानादिमानसपूजांते स्वर्गादिपदे कुंकुमादिना चतुर्दलकमलं विरच्य तद्वहिरष्टदलं तद्वहि
 ओदशदलं तद्वहिचतुर्द्वारशुक्रं चतुरस्रद्वयमिति पूजाचक्रं निर्माय प्राग्वत्सुरतः संस्थाप्याभ्यर्च्य घंस्थापनाद्यात्म
 पूजांते प्रागुक्तमातृकापीठमभ्यर्च्य तत्र मूलेन मूर्तिपरिकल्पावाहनादिपुष्पोपचारांते चतुर्दलके सरेषु प्राग्वत्सुदंशा
 निसंपूज्य चतुर्दलेषु देव्यादिप्रादक्षिणेनः ॐ अंबिकायै नमः ॐ वाग्भवायै नमः ॐ दुर्गायै ॐ श्रियै नमः
 इति संपूज्याष्टदलेषु प्राग्वद्वाल्मीकिमातृः संपूज्य तद्वहिः ओदशदलेषु ॐ कारायै नमः सर्वविकराल्यै ॐ उमायै
 सरस्वत्यै ॐ श्रियै ॐ दुर्गायै ॐ उरुवायै ॐ लक्ष्म्यै ॐ भक्त्यै ॐ स्मृत्यै ॐ धृत्यै ॐ श्रद्धायै ॐ मेधायै ॐ मर्त्यै ॐ कांत्यै ॐ आर्या
 यै नमः इति संपूज्य द्वात्रिंशदलेषु विद्यायै नमः सर्वपुण्यै ॐ प्रज्ञायै ॐ शिमीवात्यै ॐ कुहवे ॐ रुद्रवीर्यायै ॐ प्र
 भायै ॐ नंदायै ॐ वीर्य्यै ॐ ऋध्वै ॐ कालरात्र्यै ॐ महारात्र्यै ॐ भद्रकाल्यै ॐ कपर्दिन्यै ॐ विकृत्यै ॐ दंडिन्यै ॐ से
 दुखंडायै ॐ शुभमथिन्यै ॐ महिषासुरमर्दिन्यै ॐ इंद्रायै ॐ रुद्रायै ॐ शंकराईशरीरिण्यै ॐ नार्यै ॐ नारायण्यै
 त्रिशूल्यै ॐ पालिन्यै ॐ अंबिकायै ॐ ह्लादिन्यै ॐ इति संपूज्य चतुःषष्टिदलेषु पिंगाक्ष्यै नमः सर्वविशालाक्ष्यै
 समृद्ध्यै ॐ हृद्यै ॐ श्रद्धायै ॐ स्वाहायै ॐ स्वधायै ॐ भिक्षायै ॐ मायायै ॐ वसुंधरायै ॐ त्रिलोकधाम्यै ॐ सावित्र्यै

शि.चं
८४

गायत्र्यै० त्रिदिशेभ्यै० स्वरूपायै० बहुसूपायै० स्कंदमात्रे० अशुतप्रियायै० विमलायै० विपुलायै० अरुणै
आरुण्यै० प्रकृत्यै० विकृत्यै० सख्यै० स्थित्यै० संहृत्यै० संध्यायै० मात्रे० सत्यै० हंस्यै० मर्दकायै० परदेवतायै०
देवमात्रे० देवको० कमलासनायै० त्रिमुर्यै० सप्तमुर्यै० सुरविमर्दिन्यै० असुरविमर्दिन्यै० लंबोष्ठ्यै० दुर्ध्वके
स्थै० बहुशीरसायै० वृकोदर्यै० रथरेषायै० सतिरेषायै० गगनवेगायै० पवनवेगायै० भुवनपालायै० मदना
तुरायै० अनंगायै० अनंगमदनायै० अनंगमेखलायै० अनंगकुसुमायै० विश्वरूपायै० असुरभयंकर्यै० अ
शोभायै० सत्यवादिन्यै० उग्ररूपायै० शुचिव्रतायै० वरदायै० वागीशायै० नमः इति संपूज्य प्राग्बोधो कपालादिस
र्वसमापयेदिति तथा साधकः कृतदीक्षः सत्ये लक्षं जपेत्तथा तद्वशांशलिलैश्चुद्धैस्त्रिमध्वकैर्दुवेत्तनः तर्पणा
दिदिजार्चनं प्राग्बुद्धं मंत्रवित् काम्यकर्मततः कुर्यात्स्वगुरुकविधानतः जुहुयाद्रतं पद्मैव शकासुर्नराधिपाः
महालक्ष्मीरुत्पलानाहो मां सजायते चितारात् उल्लसत्क्षप्रसन्नैश्च जुहुयात्साधकप्रिये वासरेणैव महतां कवी
नामग्रणी भवेत् साजिकालवगौर्दुत्वावशये शोषितः सुधीः अनया भूतलिप्या च संपुटी कृत्य यं मनं शतं क्रमादि
लोमाच्च भजते तस्य सिद्ध्यति सुधासां विषरम्पातां सम्पुंडलिनीपरां संगमय्य च मध्येन वर्त्मना स्यात्सुत्रं
परामृतैः श्रावयेत्तं मूर्द्ध्नि मूलावधिक्रमात् योगिखलये योगः संप्रोत सर्वसिद्धिदः एतत्पुस्तकशरीरस्तु ते जसाभा

राम
८४

24

राम
२५

इति पूर्ववसाध्यवेधशरैः सहविलिख्यानलमंउलेनाईचंडाकारेणकोटिद्वयेपद्मयुक्तेनवेष्टयेदिति सनघंत्रमुक्तफल
दंभवति तथा गंठांतौसविंदूविलिखनुचजगौगंडयौर्मध्यसंस्थौत्वंत्रेकेहत्समभ्येतदनुकपुटितानुभूमिवर्णाधरांता
न् पत्रांतःरेवकारौर्धराणिगृह्णन्तंदारुसौम्योदयेतद्भूर्जस्थंभूमियंत्रंमुदिविरचितंमैरिकैस्तप्रकृतस्यान् अस्या
र्थः प्राग्बद्धदलपद्मविधायनत्कर्णिकायां लज्जगौलंलंकेनमः इतिमंत्रेविलिख्याष्टदलेषुप्राग्वत्पादक्षिणेन
लेलंलं लेलंलं मलंगलं जलंगलं लंडंलं लंदंलं लेबंलं लेलंलं इतिवर्णासाध्यस्पसेवकाशरैःसहविलिख्या
ष्टवज्रयुतंचतुरस्वात्मकभूरेणावेष्टयेदेत घंत्रमुक्तफलदंभवतिसेचकाक्षराणिनुप्राग्वत्साध्यसाध्यकोष्ठगताक्ष
राणि सारसंग्रहे अंबुदौपुनरेतौवाखांतयुग्मात्रिलोचने धांतनेत्रयुतंचंद्रयुगवाग्वादिनीमनु दशार्णोयमिति
अंबुदौवकारदकारौ पुनरेतौवकारदकारावेच चारुपंखांतयुग्माखांतोगकारः तेनयुक्तोवास्वरूपंतेनग्वाइति
अत्रिलोचने अत्रिर्दकारःलोचनमिकारःदेनदीध्वांतनेत्रंइतद्युक्तेननिचंद्रयुगंउठद्वयंस्वाहेतियावत् तथा
अधिकरात्रोत्रविदितोविदूंदश्रदेवता सरस्वतीनिगदितासंपद्माविभवप्रदा ईशानशिवस्तुमृषितुधिषरो
मतः इत्युक्तत्वात् मान्त्रकोक्तविधानेनमंत्रीकुर्यात्खड्गकं पद्मापादाचार्यस्तुवर्गांतेचदहृदयामनमइत्याहु सा
रस्वतमेतुः पदमरेत्रधरार्वाहूर्युगलार्णोमनोः क्रमान् हमाद्यैश्चैववेशाद्यैरंगैरंगानिकल्पयेत् इति कश्चो

शि.चं
२६

वदङ्गोयुगास्पलिंगगुह्येषुबिम्बस्यत् मेत्राणां नक्रमसोमं त्रीततोवागेश्वरीस्मरेत् कुंडेदुरुक्मिनसरोजगतेदुःखो लि
सक्षेष्णीकरसरोजयुगेनविद्यां संविभ्रतीकुचभरानभिनांगयष्टिर्वाग्देवताभवतुनः सततंविभूयै दक्षेलेष्णीवा
मेपुस्तकं इध्वात्वायजेत्पीठेमातृकायाः पुरोदिते सरस्वतीसमावाह्यवर्णाद्वेभक्तिनमरः संपूज्यमूर्तिमूलेन
यजेत्सावरणांततः शारदातिलके वर्णाद्वेनासनेनयान्मूर्तिमूलेनकल्पयेत् वर्णाद्वेनवर्णाद्रुमधस्यवीजा
दिना सनेमंत्रेणोपार्थ नेनस्तौः सर्वशक्तिकमलासनायनमः इतिपीठमंत्र पद्मपादाचार्या ॐ जीवर्णा
द्रायसरस्वतीयनमः इतिपीठमंत्रः स्मृतिश्चाहु सारसंग्रहे अंगानिपूर्वमभ्यर्च्यप्राप्तोक्तविधिनासुधी
योगादिमासस्याविमस्यान्वाचतुर्थिका ज्ञानाबुद्धिस्मृतिमेंधाप्रज्ञाचेमष्टशक्तयः सतापत्रगतापूज्यायत्रागेषु
चमानरः चतुरसेलोकपालानंदस्वाशिचपूजयेत् इतिभथप्रयोगः तत्रप्राग्वाप्तः कृत्वादियोगपीठन्या
सांतेमूलेनप्राणायामत्रयंकृत्वासिरसिकरानायनमः मुखेविराट्छंदसेनमः हृदिसरस्वतैदे
वतायैनमः इतिविमलस्यममसर्वाभिष्टसिद्ध्यर्थेविनियोगः इतिकृतांजलिस्तुक्ताप्राग्वाप्तातृकोक्तंवायदा
जां वद ऋषेदहृदयायनमः श्रीवरयजुर्वेदसिरसेस्वाहा हुंवाक् सामवेदशिखायैवषट् क्रैवादिनीअ
धर्ववेदकवचाद्यहुं होस्वाहा षडंगनेत्रं क्रसमस्तमंत्रमुक्तापुराणन्यायमीमांसाधर्मशास्त्रेतिहासनासं

राम
२६

सीभसं सभिर्वाकरं डंगन्यासं विधाय सिरसि वनमः दक्षश्रोत्रे नमः वामे वनमः दक्षनेत्रे नमः वामे वनमः दक्ष
 नाशिकायां नमः वामायां नमः मुखे नमः लिंगे स्नानमः गुहे नमः इति विन्यस्य ध्यानमानसपूजोने प्राग्
 मातृका पूजा चक्रमुद्धृत्या घाघान्मपूजोने प्राग्मातृका पीठमभ्यर्च्य तत्र मूर्तिं मूलेन परिकल्प्या वाहनादि वं डंग
 पूजोने अष्टदले सुदेव्याय मारभ्य प्रादक्षिण्येन ॐ योगायै नमः सर्वेशायै ० विमलायै ० शानायै ० वृधायै ० स्मृत्यै
 मेधायै ० प्रज्ञायै ० नमः इति संपूज्याष्टमातृका पूजादि सर्वप्राग्मातृकापदेति तथा पंक्ति लक्ष्मि जपे दंतैः त्रिमध्य
 कैश्चकैरेव जुहुयात् दशांशेन शुद्धैर्वाथितैः - नेत्रतर्पणं मार्जनं कृत्वा वाह्यगान् भोजयेत् ततः सर्वसिद्धिमनोप
 श्रीवृक्षचर्यत्रोत्थितं जपहोमरतोरात्रं चिंतयेद्देवताधि अविचारो देवसमवेकवीनामग्रणी भूवं न्यासाच्चि
 तमिमं मंत्रं दिनादौ प्रत्यहं जपेत् लभते नात्र संदेहो वाकसिद्धि मनुलानरः वृक्षवृक्षरमा वृक्षसुमभिसमिध
 रै मधुरत्रयसंसिक्तैर्जुहुयात् साधकस्वयं अविराष्टाविलासेन कवीनामग्रणी भवेत् सारसंग्रहे आद्यं न
 नारशक्रं नवीं भवं भृगुपावकौः ऊं तास्वती हृदं नो यं मंत्रो रुद्राक्षरो स्मृतः तारप्रणावशक्तिर्भुवेन श्वरी बीजं
 नयोरने सरं वा भवं भेदव्यातद्वक्षते आद्यं तद्वति वा भवने नंतरं भुवने श्वरी बीजं ततः प्रणाव इति भृगुः सका
 रः पावको रेफः ऊं तास्वती स्वत्यै इति हृदंतः नमो त रुद्राक्षर एकादशाक्षरः ऋषिः शक्तिश्च देव्यादि गायत्री

शि.चं
२७

हृदं हरितं हंसवागीश्वरीदेवीदेवतापरिकीर्तिता विघातनीयबीजेतषडंगन्यासमाचरेत् सौकुमार्येभुवोर्मध्ये
रंध्राणां नवकेतथा मंत्राक्षराणि वित्यस्य चिंतयेदिष्टदेवतां ध्यायेद्वाग्देवतां नाममलकमलगोरम्यहंसाधिरूढं
कर्पूरक्षोकुंदवज्रहरहसित प्रोलमहेहकांतिं पीयूषां चार्द्रमौलिसवलशशिमुखीमेदहास्यामलास्याविद्या
वीणासुधोघाकलसजपवती हस्तपद्मेर्वहंति वामाधूर्वयोराघेन दाघधस्थयोरन्ये इत्यायुधध्यानं इति ध्या
त्वा जपे पीठे मानुकाया पुरोदिने वरणांशुनाशनं दलामूर्त्रिं मूलेन कल्पयेत् तस्यामावाह्यतां देवीमर्चयेद्देव
पुष्पकैः पार्श्वयोवाश्रुके पूजयेत् संस्कृतप्राकृते उभे ततो गानि च तच्छुक्तीर्मातृकोक्ते श्वरानपि तदस्त्रानि
नतो वद्ये देवीमित्यं प्रपूजयेत् प्रज्ञामेधाश्रुतिः शक्तिः पंचमी स्मृतिमीरिता वागीशी सुमतिः स्वस्तिः रक्षे
तच्छुक्कयोमताः इति अथ प्रयोगः तत्र प्राग्बन्धाराकृत्यादियोगपीठन्यासोत्ते मूलेन प्राणायामत्रयं
कृत्वा शिरशि शक्तिं नमः मुखे देवी गायत्रीं हृदसे नमः हृदि हंसवागीश्वरीदेवतायै नमः इति वि
न्यस्य मम सर्वाभिरुचिर्द्वये विनियोग इति कृतं जलिरुत्कारं हृदयाय नमः संसिरसे स्वाहा इत्या
दिना करषडंगन्यासं विधाय वृंस्त्रयं उं नमः त्वं भूमध्ये ही दक्षने त्रे ह्येवामने त्रही दक्षकर्णे उं वाम
कर्णे संदक्षनासायां रं वामनासायां त्वं मुखे तेलिगे नं या यौ मं इति वित्यस्य ध्यानमानससूजाने प्राग्बन्ध

राम
२७

नकापीठमुद्रया र्चादिपुष्पोपचारानेकर्त्तव्यां देव्यादक्षिरावामपाश्वर्योः ॐ संस्कृतवार्ये नमः ॐ प्राकृतवार्ये
नमः इति संपूज्य प्राग्बह्वङ्गा न्यभ्यां दलेषु देवाग्रदलमारभ्य प्रादक्षिण्येण ॐ प्रज्ञायै नमः ॐ मेधायै नमः
ॐ शक्त्यै शक्त्यै ॐ स्मृत्यै ॐ वागीश्वर्यै ॐ सुमन्यै ॐ - त्वे नमः इति संपूज्य प्राग्ब्रह्मादिलोकपाला र्च
नादिसर्वसमापयेत् इति तथा वार्येकाधिकलक्षंतु जपेन मंत्रसमाहितं तत्सहस्रं प्रजुहुयात् सितान् पुनी
मचंपकैः तयणादिततः कुर्यात्साधकोप्ति यतः वार्येकाधिकलक्षं द्वादशलक्षं मंत्रं प्रकादशवर्षात्
पुगदितान् प्रयोगान् व्रमंत्रवित् इति सारसंग्रहे वालाद्यं हृत्येतु यंत कर्तव्यं जलं तिच अत्रिरुद्धं जलं वा
देवरुणो नेत्रभूषितः चंद्रयुग्मं यो द्दशार्णो मंत्रो वा विभवं प्रदेः लालाघमै ह नमः यतु यं भ क तृतीये ग
जलं वति ० स्वरूपं अत्रिरुद्धं जलं हकार द्वयमध्ये ववादे स्वरूपं वरुणो वनेत्रभूषितः इकारयुक्तः तेन वि
चंद्रयुग्मं स्वाहा तथा पूर्वमंत्रोदिता स्वास्त्यमुन्याद्याः संप्रकीर्तिताः पदैर्मंत्रस्य अडिस्पादे गा षट्कं च
जातिमत् कुंदे - भासु सितवसमाशुक्रमास्यानुलेपान्पाख्या विद्याममृतकलशं वर्त्तमानां वहन्ती हस्तं भो
जेः सितरुमलगा र्घा तिचं जर्द्धमौ लिभूत्यै नो सुत्रिनयनयुता पीनवक्षोजनम्वा दशो ध्वं करमारभ्य वामो
ध्वं करपर्यंतमायुधध्यानं व्याख्या व्याख्यानमुद्रा मानुकोक्ते यजेत्पीठे देवी गार्घादिभिनमः शुभे दृश

शि. चं
२६

क्षरोदिनेनैव वर्धनासाधकोत्तमः. अथ प्रयोग तत्र प्राप्त्वात्कृत्वादियोगपीठन्यासांतेहं सवागीश्वरीवद
व्यादिकं विन्यस्त्येह दद्यानमः नमः शिरसे स्वाहा भगवती शिखायै वषट् वद वद कवचाय हुं वाग्देवि नेत्रत्र
याय वौषट् स्वाहा म्रष्ट्राय फट् इति करषडंगन्यासं विधाय प्रमाणोक्तं रूपं ध्यात्वा दशाक्षरोक्तविधिना सर्व
समापयेदिति तथा वर्णाक्षरं प्रजपेद्विष्णुशीजितेन्द्रियः यथाविधि जपाने च तद्दशांशं कुनेतिलैः आ
ज्यधुनैस्तर्पणादिसर्वं पूर्ववदाचरेत् वर्णाक्षरं क्षमस्तक्षमं त्रस्य षोडशार्णालात् तथा बक्रौमुखे प्रत्यहं प
येन जपं जले पिवेत् संवात्सराद्भवेद्विद्वान्नात्र कार्या विचारणा स्नानकले मंत्रजपे स्तोत्रेः सिचेत्स्वमूर्धनि
शुद्धतोयैस्तर्पयेत्त्रां मेधावात्समवेक्ष्येत् एतन्मंत्राभिसंजपेत् पुष्पगंधादिकं सुधीः शिरसाधारयेत्तेन सभा
पूज्यः स जायते वादे च विजयोनित्यं भवेत्तस्य न संशयः सारसंग्रहे वाग्भवं वा च शब्दोत्पत्तेस्तस्य दमृते पदं शु
वः पुरिशब्दोत्पत्तेरुद्ध संख्या र्णौ मनु वाग्भवं वा च स्वरूपं स्यते स्वरूपं भूतस्वरूपं अत्र विसंधिः एकादशा
क्षरानुपपत्तेः शुवः पुरिति स्वरूपं रुद्रार्णः कादशाक्षरः तथा पदैरतोः पंचभिस्तुः पंचांगानि मनोरथ पद्मस्त
कमलसुगाक्षपुस्तकोद्यस्तब्रह्मशिमुकुटोचभालनेत्रां मुक्ताभांकुचविनतां मुनीं डसेयां वाग्देवीं भजतु
धाः कविंदत्तदा त्रीं गयामोर्द्धादिवा माधकरपयंतमातमा सुधध्याने पुरोदिने यजेत्पीते देवीं सर्वोक्तवर्त्मना

राम
२६

पीठे मातृका पीठे पूर्वोक्तवर्त्मना दशाक्षरोक्तवर्त्मना सनेन ऋष्यादिकमपितत्रोक्तमेव ज्ञेयं पंचागानितु फंदतवा
 चस्पतेशिरः भ्रमते शिखाप्लवः कवचं सुभ्रमं भ्रमलेन करवापकं कृत्वा गुह्यादिकनिष्ठांतपंचगुलीषु हृदया
 यस्मात्ता निजाति युक्ता निविमस्यनेत्रवर्जं हृदयादिपंचां गेष्वापि विन्यस्य प्रमाणोक्त ध्यात्वा मानसपूजादिदशाक्षरो
 क्तवत्सर्वकुर्यादिति सारसं ग्रहे वरुणः कांतिविद्याघः पावको वामकर्णायुक् सविंदुभृगुसद्योत्रुविदुमचतुती
 यकं एष सारस्वतोमंत्रश्च क्षरात्मा समीरित इति वरुणो वकारः कांति सकारः विदुरनुस्वारः तेन वां इति पाव
 को रेफः वामकर्णां तु सविंदुः सानुस्वारः तेन रूं इति भृगुसकारः सघंजुकारः अं वुवकारः विंदुरनुस्वारः तेन
 सो इति नारायणो नु खं की सो यः प्राशुकः सामवेदा कर्णांति स्थो यः स दंडी भुजंग शाभोडं विदुमायो भृगुः सु
 र्वांगी श्रव्यास्त्री एष रूपान्यभूतीति खं की शो वः प्रोशुं राकारः शांतवेधाः वाकारः स्याते तेन वा - निप्रथमबीजमु
 धृतं उक्तं च मंत्रं तत्र प्रकाशे तोयस्यं शयने विष्णोः सकेवलचतुर्मुखमिति तोयस्यं वकारः स्थं विष्णो शयनमा
 कारः सकेवलचतुर्मुखं विश्वरककारयुक्तमित्युक्तमिति अन्यद्बीजद्वयं समानमेव केचिन्नुवा गिति पदल
 क्षितं वा बीजं वदंति अन्योन्यचतुर्थस्यपि चतुर्मुखशब्दवाच्यत्वात्केवलशब्देन विस्वरसकेवलचतुर्मुखमित्यने
 न योगस्योक्तत्वादौ योगो भवेदित्याद्यागमसिद्धांताः तस्य पूर्वाक्षरत्वाच्चतुर्मुखश्चं अं चेति विंदुरपि ज्ञेय इति

शि. चं
२५

त्वामित्युद्धरति अत्रयथोपशंतेयमिति तथासारसंग्रहे मृष्यादिकंदशाणी कंषडंगविधिरुच्यते द्विरुचरितम्
लेनमडंगंजातिसंयुतं करंगयोविधायाधध्यायेदेविं सरस्वती आद्यवर्गो नहन् द्वितीयेन शिरः तृतीयेनाशि
खा पुनराद्येन कवचं द्वितीयेन मंत्रं तृतीयेनास्त्रमिति जातियुतेनमः स्त्रोह्यादिजातियुते सुक्ताहारलस
त्रनुः शशिकलाशंशोभिरुद्धेखराभ्यामभ्यगुणं म्वरत्नकलशं विद्यां दहंती करैः पीतोत्तुंशकुचद्वयप्रविनम
वीरोत्तुंगकुचद्वयप्रविनतामिध्यासिताप्रस्थितात्रैलोक्यपरातासदाभवतु नोवाचामध्याश्रित्यै दशोर्ध्वाधः
करयो - राद्येवामोर्ध्वाकरयोररणे इत्यामुधध्यानं तथा पुराप्रोक्तेमातृकायाः पीठेदेवी समर्चयेत् यथापूर्वंप
त्पहंयः संभवेद्वाक्यतिर्धुवं यथापूर्वदशाक्षरोक्तवत् प्रयोगः सुगमः तथा वर्णलक्षं जपेन मंत्रं हविष्या जी जि
तेंद्रियः आज्याक्त हविष्यावक्रौतदशांशं हुनेन्नतः तर्पणादिततः कुर्यात्प्रागुक्तविधिना ततः वर्णलक्षं त्रिलक्षं
सर्वसिद्धमनुर्मन्त्री प्रयोगान्कर्तुमर्हति चतुरंगुलसंभूतैः सुमनोभिर्हुनेन्नरः वाचश्चाप्रतिमां सिद्धिमन्त्रिणसम
तेधुवं कुचद्वयोदकाक्षैश्चजातीपुष्पैः सितांबुजैः नद्यावर्तैर्द्रवैः कुंदसंजातैः कुसुमैर्हुनेत् अचिरादतुलां
चः सिद्धिं प्राप्नोत्यसंशयः सनेमंत्रं जपेन्मन्त्री सभायां जपमाप्नुयात् वाचांस्वेतोत्तथात्रा - प्रजप्रांमनुना अह्ने
मुखेचयः स्वादेत्समेधां वोह्नुतां लभेत् सारसंग्रहे परिज्ञातसरस्वत्यामंत्रसंज्ञोच्यते धुना तारोमायाचर्म
रम्भावाग्भवं शक्तितारतः सुंदराचार्यशिष्येणाश्रीनिवासेन ध्यापता चंद्रिकायां प्रणीतायां मेकविंशप्रकाशक शनिश्री सुंदरा

यथैवशरारविंदद्वयं तैवास्मिन्नाश्रीनिवासभट्टेन विरचितायां
श्रीरश्मिवाचनेन चंद्रिकायां शुकविंशः प्रकाशकसप्त शुभम्

रामः
२५